# CURSUS THEOLOGICUS

AD

*Usum Tyronum elucubratus, & in quotidianis Prælectionibus*

A R.P. DOMINICO VIVÂ

S.J. SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE

*Suis Auditoribus traditus*

In Palæstra Collegii Neapolitani ejusdem Societatis Cupientibus, atque instantibus Theologiæ Candidatis.

*IN LUCEM PUBLICAM EDITUS*

A D. IGNATIO VIVA AUCTORIS NEPOTE.

## PARS TERTIA

## De Divina Gratia Auxiliante, & Sanctificante.

*COLONIÆ AGRIPPINÆ*

Sumptibus WILHELMI METTERNICH Bibliop. Sub Signo Gryphi. Anno M.D.CC.XVI.

*Cum Permissu Superiorum ac Privilegio.*

# INDEX QUÆSTIONUM

*De Gratia.*

## DISPUTATIO I.

## DISPUTATIO II.



## QUÆSTIO I.

DISPUTATIO III.



QUÆSTIO I.

## DISPUTATIO IV.



### QUÆSTIO I.



QUÆST.

DISPUTATIO V.

# INDEX QUÆSTIONUM.

## QUÆSTIO I.



CUR-

# CURSUS THEOLOGICUS

Ad usum Tyronum elucubratus.

## PARS TERTIA

## DE DIVINA GRATIA AUXILIANTE, ET SANCTIFICANTE.

### PROOEMIUM.

POst considerationem Dei optimi Maximi in ordine ad se, quatenus Unus, & Trinus est, & in ordine ad creaturas præsertim intellectuales, quatenus earum Creator est, & primum principium, aggreditur Angelicus in 1. 2. Deum contemplari, in quantum est ultimus finis, & nostra Beatitudo; necnon Actus humanos tam honestos, seu formaliter bonos, quibus ad Beatitudinem promovemur, quam moraliter malos, quibus à cœlesti patria excludimur: Agit deinde de Legibus, per quarum violationem sunt formaliter inhonesti; ac de habitibus moraliter malis, seu de Vitiis, & peccatis; Antequam verò in 2. 2. disputet de virtutibus in genere, & in specie, & in

3. *p.* de Incarnatione, ac de Sacramentis, quibus, tamquam per media extrinseca, ad beatitudinem contendimus, disputat in eadem 1. 2. de Divina Gratia, quæ medium intrinsecum est, & simpliciter necessarium ad beatitudinem consequendam: Et primò quidem de gratia auxiliante, seu actuali; Deinde de Sanctificante, seu habituali, ad quam homo per auxilia gratiæ bene operando disponit. De utraque nobis hoc anno agendum. Quare in prima disputatione discutiemus ea, quæ spectant ad gratiam auxiliantem secundùm se: In secunda quæ ad eandem spectant, prout substat divinis prædefinitionibus: In tertia, quæ ad ejusdem efficaciam: In quarta de Gratia sanctificante, ad quam actualis gratia ordinatur; In quinta demum de Gratiæ actualis necessitate.

---

# DISPUTATIO I.

## *De Gratia Auxiliante secundum se.*

INquiremus primò, quid, & quotuplex ea sit? Secundò num possit Deus omnes omnino creaturas rationales per illam liberè convertere, ac obdurare? Tertiò num consistat unicè in actibus intellectûs, & voluntatis? Quartò quomodo ad actus salutares concurrat? Quintò an gratia sufficiens ad salutem omnibus omnino adultis conferatur? Sextò num etiam parvulis decedentibus in utero Matris providerit Deus de remedio sufficienti ad salutem? Denique num possit homo per operationes naturales se disponere ad salutem? ubi quomodo sit intelligendum axioma illud, *Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam suam.*

QUÆ-

# QUÆSTIO I.

## *Quid, & quotuplex sit Gratia, & quinam de ea Hæreticorum errores?*

I. GRatia ex sua Etymologia est Donum gratis datum. Hinc Apostolus ad Rom. 11. *Si gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia.* Additque in hunc locum Hieronymus. *Gratia gratuitum munus appellatur.* Et August. *Ideò gratia, quia gratis datur.* Sumitur aliquando activè pro amore gratìs aliquid donante; in quo sensu dicitur ad Rom. 4. *Reputatur fides ejus ex justitia secundùm propositum gratiæ Dei*: Sæpè verò sumitur passivè pro dono gratìs collato, sive gratuitum hoc donum sit naturale, & philosophicum, ut est gratia creationis, ac specialis providentiæ, quâ Deus disponit res creatas, ità ut servato ordine naturali huic potiùs homini, quàm alteri occurrant occasiones circumstantiæ, & cogitationes congruæ, quibus prævidet vitandum aliquod peccatum, aut exercendum aliquod opus morale bonum naturæ vires non excedens: Sive donum hoc gratuitum sit supernaturale, & theologicum, in quo sensu communissimè, & propriè accipitur nomen Gratiæ.

Porrò Gratia sumpta pro dono supernaturali, alia est supernaturalis quoad modum, ut si dentur naturæ lapsæ vires ad diu servandam totam legem naturalem; quod donum est quidem debitum natúræ integræ, sed non lapsæ. Alia verò est supernaturalis quoad substantiam excedens omnem naturæ exigentiam, conferens ad beatitudinem supernaturalem obtinendam, juxta illud ad Titum 3. *Ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ.* Et in hoc sensu propriissimo usurpatur nomen Gratiæ, quæ dicitur strictè theologica.

II. Dicendum itaque, Gratiam theologicam (de qua in præsenti tractatu) esse Donum supernaturale superans omnem naturæ exigentiam, seu debitum tum physicum, tum morale, conferens ad beatitudinem supernaturalem. Ità communiter Patres, & Theologi ex Scripturis, & Concil. ut videre est apud Ripal. *tom.* 3. contra Bajanos *disp.* 5. *sect.* 3. Et sanè quod excedat omnem exigentiam naturalem, colligitur ex illo præsertim Apostol. ad Ephes. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est:* Et constat, quia Gratia theologica est illa, qua homo disponitur ad Deum videndum; Visio autem Dei est indebita cuicumque creaturæ ostenditur in prima parte; Ergo Gratia theologica est etiam cuicumque creaturæ, seu naturæ rationali indebita; in eodem enim ordine est dispositio ad formam, in quo est ipsa forma. Ex hoc etiam fit, quod Gratia theologica excedat omnem exigentiam moralem, adeò ut nullatenus debeatur nostris operibus naturalibus, sive ut meritoriis, sive ut impetratoriis, sive ut aliter disponentibus ad illam, quod apertè dixit Apostolus ad Roman. 3. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundùm debitum*: hoc est non habet nomen Gratiæ quod est debitum operibus, atque adeò gratia superat exigentiam moralem nostrarum operationum: quamvìs non excedat debitum morale ortum ex divina promissione, veracitate, aut alia virtute; nam unio hypostatica v. g. non ideò desiit esse gratia theologica, quia promissa fuit pesteritati Abrahæ. Neque est verum, quòd delirarunt Bajani, gratiam connotare: indignitatem positivam personæ, cui confertur; Nam sine ullo prævio demerito collata fuit Humanitati Christi Domini unio hypostatica; & donum perseverantiæ confertur justificatis absque positiva eorum indignitate.

III. Quod

III. Quod attinet ad hujus Gratiæ divisionem, dividitur primò in Habitualem, & Actualem. Illa est permanens, & consistit in habitibus supernaturalibus gratiæ sanctificantis, fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum infusarum; Hæc est transiens, & consistit tum in specialibus auxiliis naturæ indebitis, quibus Deus nos movet, & adjuvat ad eliciendos actus salutares; tum etiam in ipsis actibus supernaturalibus meritoriis vitæ æternæ, quæ pariter dona Dei sunt gratìs collata, ut proinde Cœlestinus Papa ad Episcop. Galliæ dixerit, c. 11. *Tanta est erga homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, & pro iis, quæ largitus est, æterna præmia sit largiturus.*

Dividitur secundò in Internam, quæ scilicet in anima recipitur, ut est Gratia sanctificans, Illustrationes, & Inspirationes Spiritûs Sancti; & externam, qualis est Passio Christi Domini, Institutio Sacramentorum, Prædicatio Evangelii, Gratia protectionis in tentationibus, &c.

Dividitur tertiò in Increatam, & Creatam: Increata est Spiritus Sanctus, qui datur justis, quando charitas Dei diffunditur in cordibus eorum; Verbum communicatum Humanitati assumptæ, Dilectio Dei, qua nos ad æterno dilexit, & qua decrevit conferre nobis in tempore dona supernaturalia. Creata verò est effectus talis dilectionis in tempore productus.

IV. Dividitur quartò in gratiam gratìs datam, & Gratum facientem; Hæc per se ordinatur ad propriam sanctificationem, atque adeò vel sanctificat formaliter, ut gratia habitualis, vel ad sanctitatem consequitur, ut virtutes morales, vel disponit ad sanctitatem, ut sunt auxilia actualia. Illa verò est, quæ per se ordinatur ad aliorum utilitatem, quales sunt gratiæ ab Apostolo enumeratæ secunda ad Corinth.

11. *Sermo sapientiæ, ac scientia, fides, Gratia sanitatum, Operatio virtutum, Prophetia, Discretio Spirituum, genera linguarum, & Interpretatio sermonum.* Sermo Sapientiæ est donum supernaturale inferendi ex principiis fidei conclusiones circa divina; Sermo scientiæ est consimile donum inferendi conclusiones circa humana: Fides quatenus est gratia gratìs data, est donum supernaturale explicandi mysteria fidei; quatenus verò est gratia gratum faciens, est habitus assentiendi mysteriis revelatis: Operatio virtutum est donum faciendi opera miraculosa condistincta à corporum sanitate, ut fecit Moyses in Ægypto. Neque dicas, etiam gratiam gratum facientem esse gratìs datam: Nam hoc nomen genericum Gratiæ gratìs datæ per antonomasiam tali generi gratiarum ascribitur; sicuti quamvìs quælibet gratia etiam phylosophica conferatur nobis intuitu meritorum Christi, tamen nomine gratiæ per Christum antonomasticè venit sola Gratia Theologica.

Dividitur quintò in Prævenientem, Comitantem, & subsequentem. De præveniente dicitur Psalm. 8. *Misericordia ejus præveniet te*: & hæc præcedit omnes omnino actus salutares, contra Semipelagianos negantes, necessariam esse gratiam, quæ præveniat ipsum primum velle: Gratiâ Comitans est, quæ adjuvat, & cooperatur; Subsequens est, quâ indigemus ad perseverandum in bono proposito; de qua dicitur Psal. 22. *Misericordia tua subsequetur me*: Sic v. gr. qui tenetur restituere, indiget gratia Præveniente consistente in illustrationibus supernaturalibus, quibus impellitur ad dicendum, Volo restituere; indiget gratiâ Adjuvante, quâ dicat, Volo restituere, & Subsequente, qua in proposito perseveret, ità ut actu restituat.

Dividitur sextò in Excitantem, quæ consistit in illustrationibus, & inspirationibus, quibus voluntas veluti

luti torpens, & sopita excitatur, juxta illud Apoc. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso*, & in Adjuvantem, quæ vires præbet voluntati infirmæ ad conatum requisitum; unde Ber. *lib.* de gratia, *& lib. arbit.* dixit. *Conatus nostri cassi sunt, si non adjuventur, nulli si non excitentur.* Aliquando tamen gratia Excitans usurpatur pro Præveniente, & Adjuvans pro Comitante.

V. Dividitur septimò in Operantem, & Cooperantem: nomine Operantis venit primò gratia, quâ Deus operatur in nobis sine nobis meritoriè nos disponentibus ad recipiendum id, quod Deus in nobis operatur; qualis est prima operatio nostra meritoria, ad quam certè meritum præcedere non potest, aliter non esset primum meritum; & hujusmodi est primum initium fidei, quo disponimur ad alios actus ad fidem subsequentes, ut notat Aug. contra Semipelagianos. Secundò venit gratia, quâ Deus operatur in nobis sine nobis liberè consentientibus, & operantibus, ut sunt illustrationes, & inspirationes nobis à Deo infusæ, quæ cùm sint actus vitales, indigent nostrâ physicâ cooperatione, non tamen libertate. Tertiò venit gratia, quâ Deus operatur in nobis sine nobis physicè concurrentibus; & talis est qualitas illa supernaturalis infusa, quâ anima elevatur ad producendas illustrationes supernaturales; quamvìs enim Deus posset immediatè cum concursu speciali Omnipotentiæ elevare animam ad hujusmodi actus vitales producendos; at cùm Deus in operibus supernaturalibus servet rerum connaturalitatem, & connaturalius sit, actum vitalem procedere à principio intrinseco; idcirco sicut ad visionem beatam producendam admittimus communiter lumen gloriæ, tamquam comprincipium intrinsecum elevans intellectum ad Dei visionem; ità in casu nostro (juxta multorum sententiam apud Maurum, contra Suarium, & Ripaldam, ut dicemus *quæst. 3. num. 4.*) admitti de-

debet qualitas infusa elevans animam ad actus supernaturales intellectus, & voluntatis à Deo nobis infusos sine nobis liberè operantibus.

Gratia verò cooperans est, per quam Deus in nobis actum supernaturalem operatur, nobis ad illum liberè concurrentibus. Ubi nota, posse eandem entitativè gratiam consideratam secundùm respectus diversos dici prævenientem, excitantem, comitantem, adjuvantem, cooperantem, &c. sicut idem homo est Pater, Avus, Filius, Nepos, &c. Hinc Aug. de eadem entitativè gratia dixit in Enchir. cap. 32. *Nolentem prævenit, & comitane frustra velit.*

Dividitur ultimo Gratia in sufficientem, & Efficacem: Illa dat solùm posse facere; hæc verò dat tum posse, tum ipsum facere; Quamvìs enim etiam gratia efficax sit sufficiens: at nomine sufficientis per Antonomasiam venit quæ est purè sufficiens, seu inefficax; potéstque sufficiens aliquando esse sufficiens tantùm physicè, aliquando etiam moraliter.

VI. Denique quod attinet ad Hæreticorum errores in materia gratiæ, sciendum, dogmata Catholica, esse Primò liberum arbitrium non posse viribus naturalibus præceptum ullum servare, pro ut oportet, ad justificationem obtinendam, ac promerendam gloriam, ut definitur in Concilio Milevitano can. 5. ex illo Jo. 15. *Sine me nihil potestis facere*; atque adeò gratiam esse necessariam ad posse simpliciter operari salutariter: Secundò Gratiam non dari ex meritis arbitrii viribus naturæ operantis; cum ad Rom. 11. dicatur: *Si gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia:* Tertiò gratiam non solùm esse necessariam ad operandum prout oportet, sed etiam ad credendum; atque adeò ipsum salutis initium esse ex gratia. Quartò adjutorium gratiæ non lædere libertatem arbitrii.

**VII. Circa hæc Primò erravit Pelagius somnians,** ad

d salutem consequendam sufficere liberum arbitrium absque gratiæ adjutorio: quare negavit gratiæ supernaturalitatem, necessitatem Redemptoris, gratiam sanctificantem, &c. Secundò errârunt Semipelagiani putantes, ad initium fidei, & voluntatem credendi non esse necessariam gratiam, sed sufficere liberum arbitrium. Ac relatè ad parvulos dixerunt, alios baptizari in præmium bonorum operum, quæ videntur à Deo acturi fuisse si viverent; alios à baptismo excludi in pœnam scelerum etiam conditionatè futurorum. Ex quo apparet, in quo discrepet horum hæresis à doctrina admittentium scientiam mediam; Ille enim contendebat, ob opera conditionatè futura conferri absolutè præmium, & pœnam: Isti solùm docent, quòd scientia horum operum dirigat Deum tam ad prædefiniendum actum bonum, seu ad decernendum pro libito cui maluerit auxilium prævisum efficax, unde oriatur in statu absoluto meritum exigitivum præmii; quàm ad permittendum pro libito peccatum, decernendo auxilium prævisum inefficax ex intentione seria boni operis. Præterea Semipelagiani dicebant, Deum expectare voluntatem nostram, ut à peccato purgemur; quæ propositio damnata est à Concilio Arausicano, in eo videlicet sensu, quòd Deus ad suam gratiam impertiendam expectet nostros primos actus viribus naturalibus elicitos; non verò in eo sensu (ut Prædeterminatores contendunt) quòd concursus divinus à voluntate creata determinetur; cùm hujusmodi determinatio necessaria sit ad libertatem voluntatis tuendam. Tertio Lutherus & Calvinus duobus ab hinc sæculis errarunt in eo, quòd putarent, liberum arbitrium in natura lapsa esse extinctum, atque adeò hominem ex necessitate, non liberè, agi vel à concupiscentia in peccatum, vel à gratia in bonum, Discreparunt tamen in eo, quod Lutherus putarit, voluntatem nostram nec liberè, nec

 acti-

activè se habere ad actus salutares, sed eos ab extrinseco, tamquam inanime quoddam recipere, ac merè pati: Calvinus autem voluerit, voluntatem moveri quidem ab intrinseco, sed absque indifferentia. Unde Calvinus solùm Theologicè erravit; Lutherus verò etiam phylosophicè. Uterque autem à Tridentino damnatur *sess.* 5. 6. *&* 14. Denique è Catholicis Michaël Bajus Doctor Lovaniensis, & Jansenius Episcopus Iprensis variè errarunt; sed præsertim in eo, quòd dixerint, Ad merendum, & demerendum in natura lapsa non requiri libertatem à necessitate, sed sufficere libertatem à coactione; quam propositionem tamquam hæreticam cum aliis quatuor ejusdem furfuris damnavit Inn. X. & Alex VII. sicut propositio illa 39. Baji dicens, *Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit,* damnata olim fuerat à Pio V. Gregor. XV. & Urbano VIII.

Post hoc successit pugna scholastica in materia Gratiæ inter Catholicos. Prædeterminatores enim contra Hæreticos docent, gratiam salutarem necessariam ad salutaliter operandum cohærere debere cum libertate indifferentiæ; hanc tamen à prædeterminatione non everti; quod infrà examinandum, cùm de gratiæ efficacia, quæ cum libertate arbitrii concilianda est. Nam ut solidè arguit Aug. *epist.* 46. *Si non est gratia Dei, quomodo salvat Mundum; si non est liberum arbitrium, quomodo judicat Mundum?* Progredimur nunc enucleare ea, quæ ad Gratiam auxiliantem spectant.

## QUÆSTIO II.

### *An Deus possit per auxilia Gratiæ quamcumque voluntatem emollire, aut obdurare?*

¶ SUb aliis terminis præsens quæstio agitatur, An detur non solùm moralis, sed etiam metaphysica necessitas, ut quælibet voluntas videatur per scientiam mediam

mediam liberè consensura sub aliquo vage auxilio? quod est dicere, An voluntas creata, salvâ libertate, habeat metaphysicam necessitatem consentiendi sub aliquo vage auxilio, adeo ut collectioni auxiliorum indifferentium competat infrustrabilitas metaphysica ad inducendum consensum: Cùm enim Deo suppetant infinita auxilia, ac infiniti modi trahendi voluntatem ad liberè consentiendum, quorum plurimi fundare possint moralem certitudinem de futuritione consensûs, & quorum collectio quò major, eò majorem fundat certitudinem moralem, quòd voluntas sub aliquo eorum sit liberè consensura; idcirco quæritur, An omnium auxiliorum collectio fundet metaphysicam infallibilitatem de futuritione consensûs liberi sub aliquo vage auxilio; quo posito, facilè erit nodum Gordianum solvere, & infallibilitatem gratiæ cum libertate arbitrii conciliare.

II. Prima sententia solùm admittit moralem, non metaphysicam necessitatem in collectione auxiliorum relatè ad inducendum actum liberum; sicut de facto datur moralis, non metaphysica necessitas committendi aliquod veniale vage sinè auxilio Dei speciali; & sicut in magna hominum multitudine datur moralis necessitas, ut aliquis peccet, juxta illud Christi Domini *Matth.* 17. *Necesse est, ut veniant scandala.* Ità videntur sentire Suar. *lib.* 1. de Prædest. *cap.* 7. Albert. 5. principio philosophico, *quæst.* 3. *corol.* 2. *Ariag. p.* 1. *disp.* 35. Erice *disp.* 71. *cap.* 6. Ex qua sententia sequitur, possibilem esse creaturam aliquam liberam inflexibilem, seu quæ per scientiam mediam videatur liberè toti collectioni auxiliorum aut consensura, unde sit inobdurabilis; aut dissensura, ac restitura, unde sit inconvertibilis, & inemollibilis; ut proinde solùm possit ab ea Deus extorquere consensum necessarium prædeterminando ad illum.

Secun-

Secunda sententia ferè communissima hanc metaphysicam necessitatem admittit, tum relatè ad consensum, tum ad dissensum; Unde fit, repugnare creaturam liberam aut inemollibilem, aut inobdurabilem. Ità Coninck, Mærat. Tann. Granad. de Scientia Visionis *quæst.* 4. *sect.* 4. Ruiz. Fasolus *disp.* 14. *art.* 13. *nu.* 137. & noster Pater Thyrsus Gonzalez *t.* 2. *disp.* 4. qui pro hac sententia laudat etiam Vasq. & Suar. aliósque Recentiores; cùm ab antiquis: ut notat Haunoldus, quæstio hæc non sit expresse agitata; Quamvis convenerint communissimè, quòd possit Deus quamcumque voluntatem ad se liberè trahere, & de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ, quòd Thomistæ tribuunt physicè prædeterminationi, & Scotistæ condeterminationi.

Tertia sententia Patris Henao de Scientia media *sect.* 444. admittit necessitatem metaphysicam relatè ad consensum in collectione auxilioẽum, non relatè ad dissensum; unde putat, repugnare creaturam inemollibilem, non vero inobdurabilem. De utraque nos agemus seorsim.

## ARTICULUS I.

### *Admittitur infrustrabilitas Auxiliorum relatè ad emolliendum.*

III. PRima conclusio. Necessitas metaphysica, quòd voluntas creata prævideri debeat per scientiam mediam sub aliquo vage auxilio consensura, benè cohæret cum libertate consensus sub quolibet auxilio determinato.

Prob. 1. Ad hominem. Necessitas moralis, quæ ab Adversariis admittitur, quòd voluntas sub aliquo vage auxilio sit consensura, nō pugnat cum libertate morali ad consentiendum sub quolibet auxilio determinato; ergo

ergo pariformiter necessitas hujusmodi metaphysica non pugnat cum libertate metaphysica, seu simpliciter dicta. Præterea benè intelligitur primò, quòd sine speciali Dei privilegio detur in nobis necessitas moralis ad patrandum in tota vita aliquod veniale vage, quin talis necessitas sit relatè ad veniale determinatum: Secundò, quod in magna hominum multitudine detur moralis necessitas, ut aliquis peccet, quin ullus habeat hanc moralem necessitatem. Tertiò, quòd repugnante purâ omissione liberâ, Deus necessitetur ad alterutrum actum, v. g. volitionis, vel nolitionis mundi; & tamen neuter actus sit necessarius, & datâ possibilitate puræ omissionis liberæ, intelligitur, quòd Deus necessitetur metaphysicè ad unum vage ex his tribus exercitiis liberis relatè ad Mundum; videlicèt vel ad illum volendum, vel ad nolendum, vel ad suspendendam tam volitionem, quàm nolitionem Mundi, quamvìs nullum ex his tribus exercitiis voluntatis Divinæ sit necessarium; ergo benè etiam intelligi potest, quòd detur necessitas ad consensum sub aliquo auxilio vage, quin detur ea necessitas sub ullo auxilio determinato.

Prob. 2. A priori: tunc datur in instanti A plena libertas in voluntate sub auxilio A determinato, quoties voluntas in statu absoluto sub eo auxilio potest agere, vel non agere, seu est indifferens ad ponendum, vel non ponendum consensum; atqui etiam cum illa metaphysica necessitate, quòd debeat voluntas prævideri per scientiam mediam pro statu conditionato sub aliquo vage auxilio consensura; adhuc potest voluntati in statu absoluto sub auxilio A esse indifferens ad ponendũ, vel non ponendum consensum, ut constat paritatibus adductis; ergo cum illa metaphysica necessitate benè cohæret libertas voluntatis ad consentiendum sub quolibet auxilio determinato.

IV. *Objic.* 1. Ad plenam libertatem requiritur, ut possit

possit voluntas resistere non solùm omnibus auxiliis distributivè, sed etiam collectivè; atqui datâ illâ metaphysicâ necessitate, hoc non haberetur; ergo ea metaphysica necessitas evertit libertatem. Major probatur, quia ex terminis constat, pleniorem esse libertatem, quæ potest omnibus collectivè resistere, quàm quæ potest tantùm singulis; sicut majores sunt vires illius, qui potest plures hostes prostrare simul, quàm qui tantùm seorsim.

Resp. 1. Per instantiam. Ad plenam libertatem requiritur, quòd possit voluntas moraliter resistere omnibus auxiliis, etiam collectivè; ergo in collexione auxiliorum neq; datur necessitas moralis ad consensum liberum; quod non admittitur.

Resp. 2. *nego maj.* est enim plenissimè libera voluntas, si sub quolibet auxilio, & sub qualibet auxiliorum collectione possibili possit ponere, vel non ponere consensum, etiamsi non possit resistere toti collectioni auxiliorum. Et ratio est, quia tota collectio auxiliorum poni nequit à parte rei; etenim solùm possunt poni collectiones finitæ in infinitum, non verò infinitæ categorematicè, ne in infinitis quidem partibus horæ, vel anni proportionalibus; quia supponimus, partes horæ proportionales distinctas possibiles esse tantùm finitas in infinitum, seu infinitas syncategorematicè, non verò categorematicè; unde cùm verum sit, quòd possit voluntas & cuilibet auxilio, & cuilibet collectioni auxiliorum finitæ in infinitum resistere, sivè dentur successivè, sivè simul, erit plenissimè libera. *Ad Prob. maj. concedo*, validiores requiri vires ad resistendum pluribus simul, quàm seorsim, quoties tamen collectio aliqua plurium est possibilis, non chimerica; collectio autem omnium auxiliorum per me est chimærica, non secùs ac collectio omnium possibilium, juxta dicta anno superiore, *disp.* 4. *q.* 1. *n.* 11. ergo quamvis

vìs non posſit voluntas reſiſtere toti collectioni, dummodo posſit omnibus diſtributivè reſiſtere, erit plenisſimè libera.

Adde, libertatem ad reſiſtendum omni collectioni auxiliorum, neque eſt utilem, neque posſibilem creaturæ: non eſt utilis, quia ad libertatem ſolùm facit, quòd posſit voluntas ſub quolibet auxilio agere, vel non agere; neque eſt posſibilis, quia talis libertas ſolùm deſerviret, ut creatura ſubtrahat ſe à dominio Dei, qui propterea non poſſet in illam, quà liberam, dominari; cùm non poſſet ab ea conſenſum liberum obtinere, ſi prævideretur omnibus auxiliis reſtitura.

Denique ad uberiorem ſolutionem tranſmitti poteſt, quòd in infinitis partibus proportionalibus horæ, aut ſucceſſivè per totam æternitatem dari posſint voluntati infinita auxilia categorematicè, dummodo non ponantur omnia; quia ſic exhauriretur Omnipotentia ſicut in communiori infinitariorum ſententia poni poſſent infiniti homines, ſed non omnes. Hoc poſito, benè voluntas dici poſſet libera ad reſiſtendum etiam infinitis categorematicè auxiliis, non tamen omnibus; quia cùm ſupponamus, in Ærario Omnipotentiæ dari infinita auxilia efficacia, & infinita inefficacia, poteſt Deus conferre voluntati in infinitis partibus horæ infinita auxilia ex inefficacibus, unde reſiſteret infinitis.

V. *Objic.* 2. Non dicitur plenè, ſed ſolùm ſecundùm quid liber, v. g. ad mortem declinandam, qui debet ſub aliquo patibulo vagè mori, quamvìs ſub quolibet moriatur liberè; ſic Chriſtus Dominus non fuiſſet liber quoad ſubſtantiam, ſed ſolùm quoad circumſtantiam mortis, ſi potuiſſet quolibet ex triginta tribus ſuæ vitæ annis mortem declinare, dummodo deberet aliquo ex iis vage mori; ergo neque voluntas eſt plenè libera ad conſenſum; ſi ſub quolibet auxilio eſt indifferens, debet tamen ſub aliquo vagè conſentire.

Reſp.

Resp. 1. Recurrere instantiam de necessittte morali. Deinde dico, plenè liberum esse ad mortem declinandam, qui potest illam sub quovis patibulo, & sub quavis patibulorum collectione possibili illam declinare; quamvìs detur necessitas metaphysica, quòd debeat per scientiam mediam prævideri liberè amplexurus mortem sub aliquo vage patibulo, quia necessaria ista connexio cum morte est solùm intentionalis, & in scientia conditionata, non realis, & pro statu absoluto; cùm supponatur impossibilis collectio omnium patibulorum à parte rei, ità ut necessariò debeat cum aliquo eorum componi mors. Christus Dominus ideo in casu adducto fuisset liber solùm ad circumstantiam mortis, quia necesſitas vaga reduci deberet ad determinatam: etenim elapsis triginta duobus annis non poterat amplius mortem declinare; at in casu nostro nunquam per totam æternitatem necesſitas vaga reducitur ad determinatam, quia positâ quavis collectione finitâ in infinitum, imo etiam infinita auxiliorum, semper potest voluntas illis resistere; ergo est libera ad consensum tum quoad circumstantiam, tum quoad substantiam. In forma *dist. antec.* non est plenè liber, qui sub aliquo vage patibulo ex iis, quæ possunt coexistere in statu absoluto, debet mori, *concedo*; ex iis, quæ tantùm sunt pro statu conditionato, *nego antec. & Conseq.*

VI. Secunda conclusio: Datur de facto metaphysica necesſitas, ut quælibet creata voluntas videatur per scientiam mediam sub aliquo vage auxilio consensura; atque adeò repugnat Creatura rationalis; quæ per scientiam mediam prævideatur toti collectioni auxiliorum restitura, unde sit inemollibilis, & inconvertibilis, quatenus ab illa non potest Deus per auxilia suæ gratiæ consensum liberum obtinere. Ità Doctores pro secunda sententia laudati.

Prob.

Prob. 1. auctoritate Scripturarum, & Patrum. *Prover.* 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illud:* Ad Rom. 3. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Jer. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ità vos in manu Dei.* Aug. c. 14. de corr. & grat. *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet inclinandorum omnipotentissimam potestatem. Magìs enim habet in potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas.* & in Enchir. *cap.* 88. *Quis tam impiè desipiat, ut dicat, Deum non posse malas hominum voluntates, quando voluerit, & quomodo voluerit. in bonum convertere?*

Prob. 2. Ratione, Deo tribuendum est dominium erga creaturas, quò majus excogitari non possit citra implicantiam; sicut è converso Creaturæ summa subjectio; atqui majus est dominium Dei erga creaturas, si possit eas liberè convertere, quàm si non possit, ut constat ex terminis; & hoc non involvit implicantiam, ut constat solutione argumentorum; ergo de facto Deo competit hujusmodi dominium in creaturas liberas: Sed hoc dominium competere non posset Deo, nisi collectio auxiliorum fundaret metaphysicam necessitatem consensûs pro statu conditionato, ità ut repugnet creatura, quæ non prævideatur per scientiam mediam sub aliquo vage auxilio consensura; ergo datur hæc metaphysica necessitas.

Confirm. 1. Quia lumine naturæ notum est, unumquemque posse, ac debere à Deo petere operationes bonas, ac meritorias, ac victoriam tentationum; ergo evidens est, unumquemque posse habere à Deo auxilium efficax ad benè operandum; ergo evidens etiam est, in collectione auxiliorum possibilium videri à Deo per scientiam mediam aliqua efficacia, seu conjungenda cum consensu libero, si darentur: Hæc autē procul dubio sunt infinita, quia quibuscumque conversionibus, & consensibus positis, potest Deus ex supremo

dominio iterum iterumque creaturum convertere, & ad novum consensum liberum inducere in infinitũ.

Confirm. 2. Creatura essentialiter indestruibilis, aut inelevabilis ad quodlibet; sicut etiam creatura Durandi, cum qua scilicet Deus non concurrat immediatè ad operandum, & similes communiter dicuntur repugnare præcisè per hoc, quia subtraherent se à plenissimo Dei dominio; ergo idem dicendum de Creatura Inconvertibili; Et ratio est, quia quoties positivè non constat de possibilitate alicujus creaturæ, quâ positâ, dominium Dei restringitur, standũ potius pro dilatatione dominii, quàm Omnipotentiæ, cùm illud sit attributum ex suo conceptu præstantius; atque adeo dicendum, hujusmodi creaturam repugnare; Sicut etiam diximus in tractatu de Angelis *disp.* 5. *qu.* 2. loquentes de creatura rationali natura sua impeccabili.

VII. *Objic.* 1. Voluntas resistere potest cuilibet auxilio; ergo etiam omnibus; ergo non datur necessitas metaphysica, quòd sub aliquo vage per scientiam mediam prævideatur consensura. Probatur prima consequentia, quia voluntas, quæ resistit singulis, resistit omnibus collectivè; non enim aliter resistitur omnibus, quàm per hoc, quòd resistatur singulis; ergo si potest singulis resistere, potest & omnibus.

Resp. Concesso antecedente, *nego Consequentiam*; non enim tenet illatio à distributivo ad collectivum, ut patet in innumeris exemplis; voluntas enim potest moraliter resistere singulis auxiliis, sed non omnibus; homo sinè speciali privilegio potest vitare in tota vita quodvis veniale, non tamen omnia ex Triden. *sess.* 6. *can.* 23. Sic partes quantitatis possunt singulæ distantificari, non tamen omnes; ergo poterit etiam voluntas resistere cuilibet auxilio, quin possit omnibus collectivè. *Ad Probationem antecedentis, concesso iterum antecedente, nego Consequentiam.* Ratio est, quia tunc

valet

et à distributivo ad collectivum, quoties distribuur exercitia, non potestates; v. g. si singula venia- vitantur, omnia collectivè vitantur; at si possunt sin- la vitari, non eatenus possunt vitari omnia: Sic et- ımsi singulæ partes quantitatis distantificarentur, nnes collectivè distantificarentur; at per hoc, quòd ossint singulæ distantificari, non per hoc possunt om- es; potest enim dari repugnantia aliqua, ut compo- antur exercitia, quin detur repugnantia, ut compo- antur potestates; ut patet in voluntate, quæ relatè d amorem, & odium habet simultatem potentiæ, non otentiam simultatis; quare poterit etiam voluntas ha- bere simultatem potentiæ relatè ad resistendum singu- lis auxiliis, quin habeat potentiam simultatis.

VIII. *Objic.* 2. Ex Henao. Non obstat perfectissimo Dei dominio, quòd non possit naturaliter destruere a- nimam rationalem; ergo etiam quòd non possit liberè inducere voluntatem aliquam ad consensum; ergo non repugnat creatura inconvertibilis ex capite diminu- tionis divini dominii.

Confirm. Non obstat Dei dominio, quòd non possit obtinere consensum liberum ex aliqua collectione au- xiliorum finita, aut etiam infinita; ergo neque quòd non possit consensum liberum obtinere ex collectione omnium auxiliorum. Antecedens patet; nam Deus per scientiam mediam videt infinita auxilia esse effica- cia, & infinita inefficacia; ergo relatè ad collectionem illam infinitam auxiliorum inefficacium non potest Deus obtinere consensum liberum à voluntate; idque sine præjudicio dominii perfectissimi.

Resp. Argumentum probare etiam, quòd sicut non obstat perfectissimo Dei dominio, quòd non possit na- turaliter destruere animam rationalem; ità nec obsta- ret creatura essentialiter indestruibilis. In forma, *con- cesso antecedente, nego utramque Consequentiam.* Quòd

 anima

anima ſit naturaliter indeſtruibilis, commendat Omnipotentiam, quippe quæ non ſolùm poteſt ponere animam, ſed etiam exigentiam in anima naturalem, ut conſervetur, ſalvo ſemper dominio, quòd poſſit illam ad nutum deſtruere: Contra verò Creatura inconvertibilis derogat dominio divino; non ſecùs ac Creatura eſſentialiter indeſtruibilis, eò quòd non poſſet ab ea Deus conſenſum liberum obtinere.

Neque dicas, ad perfectiſſimum dominium ſufficere, quòd poſſit Deus à Creatura libera extorquere conſenſum neceſſarium per prædeterminationem phyſicam, quin requiratur, quòd poſſit obtinere conſenſum liberum; Sicuti ſatis eſt, quòd animam rationalem poſſit Deus deſtruere ſupernaturaliter, quin requiratur, quòd poſſit illam naturaliter deſtruere.

Nam contra eſt, quia ſicuti non ſatis eſt, quòd poſſit Deus producere, vel non producere aliquam eſſentialiter indeſtruibilem, ſed requiritur etiam ad perfectiſſimum dominium, quòd poſſit illam liberè conſervare, quia ſic eſt magìs ſubjecta Deo; ità non ſatis eſt, quòd poſſit Deus à voluntate extorquere conſenſum neceſſarium, ſed debet etiam poſſe obtinere conſenſum liberum, quia ſic eſt magìs Deo ſubjecta. Anima rationalis non debet poſſe naturaliter deſtrui, quia ex hoc prædicato non traheret majorem ſubjectionem Deo, ſed ſolùm minorem perfectionem; minùs enim perfecta eſt creatura, quæ poteſt naturaliter deſtrui, quàm quæ exigit naturaliter conſervari.

Ad Confirm. *conceſſo antec. nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia ſi Deus non poſſet per collectionem omnium auxiliorum infruſtrabiliter obtinere conſenſum liberum à voluntate, non ſubjiceretur Deo creatura libera, quatenus libera eſt; quòd repugnat: At quod in collectione auxiliorum dentur infinita efficacia, & infinita inefficacia, ità ut ſi Deus conferat hæc infinita in-

[illegible] inefficacia, non possit per illa consensum obtinere, [h]oc amplificat Omnipotentiam citra diminutionem [d]ominii.

IX. *Objic.* 3. Si ad Dei dominium spectaret posse [v]i collectionis omnium auxiliorum obtinere consensum liberum, spectaret etiam posse hujusmodi consensum obtinere vi cujuslibet auxilii determinati; quia sic esset majus Dei dominium : aut saltem vi cujusvis binarii, aut alterius collectionis finitæ auxiliorum; itâ ut consensus sit liber relatè ad auxilium A, sed necessarius relatè ad binarium auxiliorum A, & B ; sequela non admittitur ; ergo nec admittendum id , unde ea sequitur.

Resp. *nego sequel.* Si enim sub auxilio A determinato consensus poneretur à voluntate necessariò, eo ipso esset necessarius, & non liber, ut patet: esto probabilis sit sententia Patris Nostri Thyrsi Gonzales loc. cit. *disp.* 5. *sect.* 2. quòd scilicet possit Deus vi cujusvis auxilii determinati collati sub infinitis variis circumstantiis consensum liberum infrustrabiliter obstinere , eo modo , quo potest vi collectionis omnium auxiliorum.

Ad id, quod additur, *nego*, quòd dari possit necessitas vaga consensûs sub binario, aut alia collectione finita auxiliorum; tum quia necessitas hæc vaga reduceretur ad determinatam: nam si collato auxilio A voluntas non consentit, deberet deinde necessariò consentire sub auxilio B , posito quòd sub alterutro dari debeat consensus; tum etiam, quia voluntas non esset plenissimè libera, si positis quibuscumque auxiliis in statu absoluto , non posset omnibus dissentire ; ea enim est libertas, quàm Patres, & Scholastici omnes in voluntate agnoscunt , ut positis quibuscumque vocationibus in infinitum, semper possit resistere. Adde, quòd derogatur potiùs divino dominio, si nō posset creaturā vocare infinitis auxiliis efficacibus , & infinitis inefficacibus.

 Hinc

Hinc habes, quòd ſicuti quando dicitur: Aliqua navis eſt neceſſaria ad navigandum, neceſſitas de nulla navi in particulari verificatur, nec de quacumque navium compoſſibilium collectione (poſito quòd non ſit poſſibilis collectio omnium navium poſſibilium, quippe quæ Omnipotentiam exhauriret) iis enim ſublatis, adhuc dari poſſet navigatio cum alia navi poſſibili; Ità cùm dicitur; Aliquod auxilium pro ſtatu conditionato neceſſariò conjungetur cum conſenſu libero, de nullo auxilio, aut collectione auxiliorum compoſſibilium in ſtatu abſoluto id verificatur, quia quæcumque auxilia poſſunt aut ſimul, aut ſucceſſivè coexiſtere, poſſunt eſſe inefficacia. Quapropter neceſſitas iſta conſensûs liberi eſt ſolùm neceſſitas logica pro ſtatu conditionato, ſeu eſt neceſſitas tantùm ſcientiæ mediæ de conſenſu libero ſub aliquo vage auxilio; quæ neceſſitas non evertit libertatem conſensûs; ſicut neceſſitas logica peccati pro ſtatu poſſibilitatis, non evertit libertatem, quia non eſt neceſſitas peccati phyſica, & pro ſtatu abſoluto.

X. *Objic.* ultimò. Infruſtrabilis exigentia conſensûs liberi non poteſt identificari cum quolibet auxilio, ut modò diximus; neq; poteſt identificari cum collectione omnium auxiliorum; cùm iſta collectio ſupponatur eſſe chimæra; ergo hæc exigentia infruſtrabilis conſensûs liberi ſub aliquo vage auxilio ſimpliciter nō datur.

Reſp. Cum eodem Patre Thyrſo *num.* 28. exigentiam hanc non identificari cum auxiliis, ſed cum Omnipotentia, quæ exigit, ut aliquod vage auxilium prævideatur efficax: Quare exigentia iſta neque identificatur cum quolibet auxilio, neque cum collectione auxiliorum, quamvìs conſenſus ab auxiliis cauſetur: Sic datâ neceſſitate ad optimum in Deo, omnipotentia eſt quæ cauſat optimum; hoc tamen non exigitur ab Omnipotentia, ſed à Bonitate divina, quæ eſt diffuſiva ſui; Sic etiam datâ diſtinctione potentiarum ab eſ-

ſentia,

ſentia,potentiæ cauſant actum , qui tamen ab eſſentia exigitur. Quod diximus de exigentia conſensûs, dicas etiam de neceſſitate, ut ſub aliquo vage auxilio prævideatur; quæ pariter cum Omnipotentia,non cum auxiliis identificatur: etenim, ut hìc ſupponimus cum eodem Auctore,ſicut poſſibilitas omnium poſſibilium , ità neceſſitas omnium neceſſariorum identificatur cumOmnipotentia,quæ ſicut eſt neceſſitas,ut homo v. g. ſi exiſtat,excludat contradictionem , ità eſt neceſſitas,ut ſub aliquo vage auxilio conſenſus per ſcientiam mediam prævideatur. In forma itaque *conceſſo antec. nego Conſeq.*

Inſtabis: Si medium non eſt inductivum finis, qui poteſt ponere medium, non poteſt per illud inducere finem;ſed auxilia, cùm ſint indifferentia non poſſunt inducere infruſtrabiliter conſenſum, & illa ſunt medium unicum ad inducendum conſenſum liberum ; ergoOmnipotentia non poterit per hujuſmodi auxilia inducere conſenſum infruſtrabiliter.

Reſp. Auxilia eſſe medium unicum ad efficiendum, non ad exigendum conſenſum. Quare *diſt. maj.* ſi medium non eſt inductivum , hoc eſt exigitivum finis, qui poteſt ponere tale medium , non poteſt inducere finem, *nego maj.* ſi medium non eſt effectivum finis, *conc. maj.* & *diſt.* pariter *min. nego Conſeq.*

## ARTICULUS II.

### *An detur infruſtrabilitas Auxiliorum relatè ad obdurandum?*

XI. Tertia concluſio hypothetica. Si verum eſſet, quòd Deus poſſit vel ſimul in eodem inſtanti , vel ſucceſſivè in infinitis partibus v. gr. horæ conferre omnia collectivè auxilia , non poſſet in hac hypotheſi dari metaphyſica neceſſitas in collectione auxiliorum,quòd voluntas per ſcientiam mediam prævideatùr ſub aliquo vage auxilio diſſenſura; etiã tranſ-

 miſſo,

misso, quòd talis necessitas cohæreret cũ libertate dissensûs; proinde in hac hypothesi possibilis esset voluntas, quæ omnibus auxiliis consentiret, atque adeò non repugnaret voluntas inobdurabilis; cujus scilicet peccatum permittere non posset Deus.

Prob. Etiam transmisso, quod in hac hypothesi collectio auxiliorum non everteret libertatem, adhuc metaphysica hæc necessitas ad dissensum esset dissona divinæ bonitati; ergo repugnat; atque adeò in hac hypothesi voluntas creata inobdurabilis non repugnaret. *Prob. antec.* Est dissonum bonitati Divinæ id, quod si ponatur pro statu absoluto à parte rei, infert necessariò à priori peccatum; sed collectio omnium auxiliorum, si poneretur à parte rei intra horam, traheret peccatum à priori, seu tanquam à causa; ergo esset dissona bonitati Divinæ. Major probatur. Ideò enim dicimus contra Thomistas, prædeterminationem physicam ad peccatum esse dissonam bonitati Divinæ, & arguere in Deo amorem peccati, quamvìs non everteret libertatem, quia prædeterminatio trahit à priori peccatum; atqui ex collectione auxiliorum continente metaphysicam necessitatem ad dissensum inferretur etiam, tanquam à priori, peccatum intra horam, in qua ea conferretur; ergo esset pariter dissona bonitati Divinæ, & faceret Deum Auctorem peccati.

Confirm. 1. Quia qui vult A, ad quod necessariò consequitur B, censetur velle ipsum B; ergo Deus volens sive prædeterminationem, sive collectionem auxiliorum, ad quas consequitur necessariò peccatum, censeretur amare ipsum peccatum.

Confirm. 2. Si Deus suaderet peccatum liberè ponendum à creatura, censeretur amare peccatum, & esse auctor peccati, quia ex Aug. *Illo Auctore cum dicimus, illo volente dicimus*; ergo à fortiori si Deus aut prædeterminet ad peccatum, aut conferat collectionem

ctionem omnium auxiliorum, ad quam infallibiliter peccatum ſequatur, quamvìs liberè. Prob. conſequentia, quia magìs dicitur amare peccatum qui compellit ad illud phyſicè, quàm qui tantùm moraliter ſuo conſilio; atqui Deus conferendo aut prædeterminationem, aut collectionem omnium auxiliorum intra horam, compelleret phyſicè ad peccatum, ponendo cauſam neceſſariam illius; ergo magìs eſſet Auctor peccati, conferendo collectionem omnium auxiliorum, quàm ſuadendo peccatum.

Neque dicas, quòd Deus amaret peccatum pro ſtatu conditionato, non pro ſtatu abſoluto, quia non tenetur ponere collectionem omnium auxiliorum, ex qua infertur à priori peccatum. Nam contra eſt, quia neque tenetur ponere prædeterminationem ad peccatum, & tamen ſi ea eſſet poſſibilis, Deus diceretur Auctor peccati: quare ſatìs eſt, quòd ſi in hypotheſi poſſibili ponatur talis collectio, aut prædeterminatio, inferant à priori peccatum pro ſtatu abſoluto, ut dicantur diſſonæ bonitati Divinæ, atque adeò repugnare.

XII. Dixi in concluſione, *etiam transmiſſo, quòd talis neceſſitas cohæreat cum libertate*; Nam re verâ non videtur ea poſſe cohærere cum pleniſſima libertate ad declinandum peccatum. Ratio eſt, quia in ea hypotheſi hujuſmodi neceſſitas inferret neceſſariò peccatum intra illam horam, in qua conferrentur omnia auxilia voluntati; ergo voluntas non eſſet plenè libera ad peccatum vitandum. Probatur conſequentia; nam Chriſtus Dominus ex. gr. ſi intra ſpatium triginta trium annorum, deberet in aliquo ex iis anno, aut aliqua parte proportionali talis temporis vage mori; quamvìs in nullo inſtanti determinato deberet mori, ſolùm diceretur liber quoad circumſtantiam, non quoad ſubſtantiam mortis: ergo etiam in caſu noſtro voluntas, ſi haberet omnia auxilia intra horam cum ne-

cessitate ad peccatum in aliqua parte horæ vage, esset libera ad peccatum vitandum solùm quoad circumstantiam hujus, vel illius instantis, non quo ad substantiam; ergo non esset plenè libera.

Confirm. Si darentur omnia auxilia in eodem instanti, & libertas esset ad declinandum peccatum sub quolibet determinato auxilio, non tamen sub collectione omnium, in eo instanti non daretur plena libertas ad peccatum declinandum; ergo si darentur omnia auxilia in infinitis partibus horæ cum simili necessitate, neque daretur plena libertas in illa hora ad peccatum vitandum.

Neque dicas, nos de facto posse esse in quolibet instanti plenè liberos ad vitanda venialia, etiamsi detur necessitas moralis ad patrandum in tota vita aliquod vage veniale; ergo etiam in casu conclusionis daretur plena libertas.

Nam quamvìs in quovis instanti habere possimus libertatem moralem ad vitandum quodvis veniale: non sumus tamen plenissimè liberi moraliter, posito, quòd alicui vage in tota vita succumbendum sit; ergo pariter neque daretur plenissima libertas in casu conclusionis.

XIII. *Objic.* Ex hoc, quòd Deus amando creaturam liberam amet in illa necessitatem, quòd ponat vel actum præceptum, vel ejus omissionem, seu peccatum, non per hoc dicitur amare peccatum; ergo neque dicitur amare peccatum ex eo, quòd ponat in statu absoluto necessitatem, quòd voluntas sub aliquo vage auxilio dissentiat. Ratio à priori pro utroque casu est, quia amare necessitatem ad disjunctum non est amare utramque partem disjuncti; ergo infrustrabilitas auxiliorum ad dissensum in hypothesi conclusionis non est dissona bonitati Divinæ.

Confirm. Necessitas, quam habet homo in statu naturæ

turæ lapſæ ad ſuccumbendum alicui veniali vage ſine ſpeciali Dei privilegio, non derogat bonitati Divinæ; ergo neque neceſſitas metaphyſica in caſu concluſionis.

Reſp. *Conceſſo antec. nego Conſeq.* Ratio à priori adducta militat pro primo, non pro ſecundo caſu; poteſt enim Deus amare in creatura libera neceſſitatem, ut ponat diſjunctivè vel actum bonum, vel malum, quin proinde dicatur Deus velle malum; quia ſcilicet ex hac neceſſitate creaturæ ad alterutrum non infertur determinatè exiſtentia peccati; ſeu quia nunquam in nulla hypotheſi poſſibili infertur neceſſariò peccatum pro ſtatu abſoluto; unde poteſt Deus velle iſtam neceſſitatem, ſeu velle creaturam liberam, & ſimul odiſſe peccatum: contra verò ex neceſſitate metaphyſica ad diſſenſum in hypotheſi concluſionis; ergo hæc tantùm neceſſitas argueret in Deo amorem peccati.

Ad Confirm. *conceſſo* etiam *antec. nego Conſeq.* in primo enim caſu neceſſitas illa eſt tantùm moralis, quæ non tollit libertatem ad peccatum, ſive ea ſit vaga, ſive ſit determinata; at in caſu noſtro neceſſitas eſt metaphyſica, incompoſſibilis cum libertate ad peccatum declinandum.

XIV. Ult. Concluſio: abſolutè loquendo datur metaphyſica neceſſitas, ut quælibet voluntas per ſcientiam mediam videatur ſub aliquo vage auxilio diſſenſura; adeóque repugnat voluntas, quæ videatur per ſcientiam mediam omnibus auxiliis conſenſura; unde fit, repugnare creaturam inobdurabilem, cujus peccatum à Deo permitti non poſſit. Ita communiter contra Henaum *ſect.* 444. Dixi, abſolutè loquendo, quia ſupponimus, non poſſe Deum conferre omnia omninò auxilia, etiamſi poſſet conferre infinita, ſicut non poteſt omnes partes quantitatis diſtantificare, nec poteſt ponere omnia collectivè poſſibilia; exhauriretur

enim

enim Omnipotentia, si positâ omnium creaturarum collectione, quæ secundùm magnitudinem perfectionis finita est, collectionem perfectiorem ponere non posset; sicuti exhauriretur, si poneret creaturam, aut numerum finitum maximum. Si posset autem Deus intra horam conferre omnia auxilia, & aliqua istorum necessariò essent inefficacia, sequeretur, quòd necessariò esset peccatum hujus creaturæ intra horam, & sic tale peccatum tribueretur Deo, ut ostendimus in tertia conclusione.

Prob. Conclusio 1. Ex Scripturis, & Patribus pro secunda conclusione adductis, quibus non minus ostenditur, voluntatem esse à Deo emollibilem, quàm esse obdurabilem. Ad Rom. 9. ***Cui vult miseretur, & quem vult indurat:*** & infra, ***An non habet potestatem figulus ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?*** Ubi Augustinus advertit, obdurationem creaturæ non esse positivam, per hoc scilicet, quòd Deus peccatum intendat, aut malitiam impertiatur, sed negativam per hoc, quòd non impertiatur misericordiam, seu auxilium efficax.

Prob. 2. Eâdem ratione, quâ probavimus secundam conclusionem; quia scilicet spectat ad dominium Dei perfectissimum supra creaturas liberas quà liberas, posse ab iis obtinere non solùm consensum, sed etiam dissensum liberum, permittendo peccatum: atqui hoc Deus non posset, negatâ metaphysicâ necessitate, quòd quælibet voluntas videatur per scientiam mediam sub aliquo vage auxilio dissensura, ut patet; ergo datur hæc necessitas metaphysica.

Confirm. 1. Quia instinctu naturali quilibet à Deo postulat victoriam tentationum, ac de his donis gratias agit; ergo signum est, quòd à Deo liberè conferatur auxilium efficax, atque adeò nulla voluntas prævideretur sub omnibus auxiliis consensura.

Con-

Confirm. 3. Ex illo Apost. 1. ad Cor. 4. *Quis enim te discernit?* ubi ostendit; Deum discernere pium ab impio, electum à reprobo. Si autem Creatura aliqua prævideretur omnibus auxiliis consensura, jam à semetipsa discerneretur, non à Deo; ergo non potest prævideri omnibus auxiliis consensura.

Confirm. demum, quia ista necessitas metaphysica scientiæ mediæ de dissensu ex una parte non derogat plenæ libertati ad consensum sub quolibet auxilio determinato, ut ostendimus in prima conclusione; ex alia parte in nulla hypothesi possibili trahit à priori peccatum pro statu absoluto; quia positâ quacumque collectione auxiliorum, potest voluntas illis consentire, cùm possit Deus conferre non tot, quin plura, imò etiam infinita auxilia efficacia; neque demum derogat bonitati Divinæ, quia ista necessitas peccati pro statu conditionato nullatenus est necessitas, seu amor peccati pro statu obsoluto, sed solùm est necessitas, seu amor scientiæ mediæ de peccato, quæ stare potest, quin unquam peccatum sit ponendum; necessitas autem scientiæ mediæ de peccato non derogat bonitati Divinæ, quia est necessitas, & amor objecti de se boni, licèt terminati ad malum; sicut necessitas possibilitatis peccati non derogat Divinæ bonitati, quia est solùm necessitas scientiæ simplicis intelligentiæ de peccato, atque adeò necessitas objecti boni terminati ad malum.

XV. *Objic.* 1. Est possibilis tum creatura libera; tum non libera; ergo est etiam possibilis, tum voluntas obdurabilis, tum inobdurabilis, nec non inflexibilis liberè sive ad consensum, sive ad dissensum; ergo non datur metaphysica necessitas asserta in hac, & in secunda conclusione. *Prob.* prima *Conseq.* quia sicut non derogat Divino dominio, quòd non possit Deus à creatura non libera, v. gr. à lapide actum liberum obtinere, quia non obstat Divino dominio, quòd non possit

possit uti creaturis ad usus impossibiles; itá non derogat Divino dominio, quòd non possit liberè flectere ad consensum, vel dissensum voluntatem inflexibilem.

Resp. Per instantiam; ergo potest etiam dari creatura tum destruibilis, tum indestruibilis. Directè *nego Conseq.* Disparitas est primò, quia Scripturæ apertè docent, Deum posse quemlibet obdurare; ergo repugnat creatura inobdurabilis: Neque possunt intelligi Scripturæ solùm de voluntatibus existentibus, non de possibilibus, quia obstat huic interpretationi communis sensus Patrum: Aliter possemus etiam admittere possibilem creaturam indestruibilem, creaturam Durandi, voluntaté creatam impeccabilem; quia quando Scripturæ dic unt, *Deum posse omnia uno nutu delere*; *Deum operari cum creaturis*; *& quod non justificabitur apud Deum omnis vivens*, possemus hæc omnia contra communem sensum interpretari tantùm de creaturis existentibus. Secundò, Creatura non libera ideo non derogat Divino dominio, quamvìs non possit Deus ex illa actum liberum extorquere, quia positivè ostenditur, creaturam non liberam esse incapacem actûs liberi, & hanc incapacitatem oriri ex imperfectione talis creaturæ non liberæ, puta lapidis, non autem ex perfectione summa, quâ se subtraheret Divino dominio: Contra verò quælibet voluntas de se est capax obdurationis, posito, quòd libera sit ad consentiendum, vel dissentiendum sub auxilio indifferenti; ergo si non posset à Deo obdurari, id haberet ex defectu subjectionis debitæ Divino dominio. Præterquam quòd Omnipotentia esset limitata, si careret facultate ad obdurandum; quia scilicet deficerent illi auxilia prævisa inefficacia. Quare ad probationem consequentiæ dico, non obstare Divino dominio, quòd non possit uti creaturis ad usus certò impossibiles, seu de quibus positivè constat esse impossibiles, v.gr. quòd lapis

pis cognoſcat ; non verò ad uſus, qui aſſumuntur , & non probantur eſſe impoſſibiles', & qui arguunt in talibus creaturis defectum ſubjectionis debitæ Divino dominio.

XVI. *Objic.* 2. Amans diſjunctivè vel actum bonum, vel malum, peccat, quia indifferenter ſe habet ad utrumque; ergo à fortiori Deus cenſeretur amare malũ, ſi exigeret aliqua auxilia fore inefficacia, & cum peccato conjungi; omnis enim exigentia in Deo eſt appetitus elicitus voluntatis Divinæ identificatus cum Divina natura. Neque dicas, quòd Deus exigendo inefficaciam aliquorum auxiliorum, exigeret illam ſolùm pro ſtatu conditionato, non pro ſtatu abſoluto. Nam tam repugnat, quòd Deus amet peccatũ pro ſtatu abſoluto, quàm pro ſtatu conditionato; repugnat enim, quòd Deus velit peccaum conjungi cum auxilio A, in hypotheſi quòd detur tale auxilium; ergo non poteſt Deus exigere, quòd aliqua auxilia prævideantur per ſcientiam mediam inefficacia, ut poſſit Creaturam liberè obdurare; atque adeo non repugnat Creatura inobdurabilis, & quæ prævideatur per ſcientiam mediam liberè conſenſura omnibus Divinæ Gratiæ auxiliis.

Reſp. *Conceſſo antec. nego conſeq.* Deus enim ſicut non amat malum per hoc, quòd conferat auxilium inefficax, quia tunc intendit ſolum actum bonum, & permittit peccatum; ita non cenſetur amare malum per hoc, quòd exigat, aliqua auxilia prævideri per ſcientiam mediam inefficacia, quia hanc inefficaciam auxiliorum exigit tantùm pro ſtatu conditionato, nunquam in ſtatu abſoluto. Sicut autem exigere peccatum in ſtatu poſſibilitatis non arguit in Deo amorem peccati, quia ſolùm exigit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de peccato, & posſibilitatem creaturæ liberæ, quæ ſcilicet peccare posſit; ita exigere peccatum pro ſtatu conditionato neque arguit in Deo amorem peccati; quia ſolùm exigit ſcientiam mediam de peccato,

& posſi-

& possibilitatem creaturæ liberæ, cum subjectione debita Divino dominio, unde possit ad arbitrium flecti, & obdurari, quin unquam Deus exigat peccatum pro statu absoluto in quacumque hypothesi possibili. Ad id, quod additur, dico, repugnare quidem, quòd Deus velit peccatum conjungi cum auxilio A determinato, si illud daretur, quia sic vellet peccatum poni pro tali hypothesi cæteroqui possibili; at non repugnat, quòd Deus velit, & exigat aliqua ex auxiliis possibilibus prævideri per scientiam mediam efficacia, aliqua verò inefficacia; quia sic nunquam vellet, quòd ponatur peccatum in statu absoluto pro quacunque hypothesi possibili.

Neque replices, quòd hoc ipsum repugnet, Deum scilicet velle peccatum pro statu conditionato, quamvìs in nulla hypothesi possibili esset transferendum necessariò ad statum absolutum. Nam contra est, quia sicut non repugnat, quòd Deus velit peccatum pro statu possibilitatis, quia sic solùm vult creaturam liberam, scientiam simplicis intelligentiæ de peccato, & peccatum secundùm esse logicum, odio habendo illud in statu absoluto, & secundùm esse physicum; ità non repugnat, quòd Deus velit peccatum pro statu conditionato sub aliquo auxilio vage, & sub nullo determinatè; quia sic vult solùm creaturam liberam plenè subjectam Divino dominio quoad emolliri, aut obdurari, & simul vult scientiam aliquam mediam de peccato conditionatè futuro; peccatum autem conditionatè futurum solùm vult Deus secundùm esse logicum, odio habendo illud pro statu absoluto, & secundùm esse physicum pro quacunque hypothesi possibili. Quare exigentia peccati secundùm esse logicum, quæ stat cum odio peccati secundùm esse physicum pro quacunque hypothesi, non solùm non est dissona Divinæ bonitati, sed est valdè illi consona, quia non fert ullum

ullum amorem, peccati, ſed ſolùm fert amorem,& exigentiam creaturæ liberæ, cui peccatum ſit poſſibile, & creaturæ plenè Deo ſubjectæ quoad obdurari, ut proinde poſſit Deus ejus peccatum permittere. Aliter non poſſet Deus ſuam juſtitiam, miſericordiam, providentiam, & alia attributa erga hanc creaturam exercere, ſi nullum ejus peccatum poſſet permittere.

## QUÆSTIO III.

### *Num Auxilia Gratiæ conſiſtant unicè in Actibus intellectûs, & voluntatis?*

I. Conſideravimus Principium gratiæ auxiliantis neceſſariæ ad actus ſalutares,nunc diſcutienda eſt ejuſdem natura, & deinde cauſalitas.

Dico 1. Ratio gratiæ auxiliaris, ſeu actualis de facto convenit tum actibus intellectûs, tum voluntatis; hoc eſt tam piis, & ſupernaturalibus cogitationibus, per quas, ut loquitur Auguſt. *Apparet, quod latebat*; quàm ſanctis, & ſupernaturalibus inſpirationibus, ac delectationibus, per quas *Suave ſit, quod non delectabat*. Ità communiter contra prædeterminatores.

Prob. 1. Ex Scripturis, Conciliis, & Patribus:Nam ad Eph. 1. dicitur: *Deus det vobis Spiritum Sapientiæ, & revelationis in agnitione ejus; illuminatos oculos cordis veſtri, ut ſciatis*, &c. ubi ſignatur gratia auxilians pertinens ad intellectum; & Pſal. 20. dicitur: *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*; ubi explicatur gratia affectionis, ſeu inſpirationis pertinens ad voluntatem. Item Jo. 7. dicitur: *Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me*; Ubi *audire* pertinet ad intellectum: Ibidem dicitur: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater traxerit eum*, quod à Patribus explicatur pro pia affectione voluntatis. Unde Aug. *tract.* 26. in Jo. dixit: *Quomodo voluntate credo, ſi trahor? Parum eſt voluntate, etiam voluptate traheris, ſi enim poëtæ dicere li-*

*cere licuit, Trahit sua quemque voluptas, non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio; quanto magis nos dicere debemus, trahi homines ad Christum . qui delectatur veritate? Præterea Trid. sess. 6. c. 5. ait. Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritûs Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omninò agat inspirationem illam recipiens;* & Milevitanum *can. 4. Utrumque est donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus.* Aug. *lib.* 2. de peccatorum meritis, & remissione, *cap. 19. Cum à Deo adjutorium deprecamur , quid aliud deprecamur, quàm ut aperiat, quod latebat, & suave fiat, quod delectabat?*

Prob. 2. ratione. In eo consistit ratio gratiæ auxiliaris, per quod homo de se impotens naturæ viribus ad eliciendos actus salutares, intelligitur completè potens ad illos ponendos, ut contra Pelagium definiunt Concilia; atqui positâ cogitatione supernaturali objecti honesti in intellectu, & piâ supernaturali affectione, seu complacentiâ boni honesti in voluntate, intelligitur voluntas humana proximè potens prodire in actus salutares; ergo in his actibus intellectûs, & voluntatis consistit gratia auxiliatrix.

Confirm. Deus in ordine gratiæ accommodat se naturæ, ut omnes fatentur; ergo per gratiam auxiliantem movet homines ad actus salutares, modo consentaneo naturæ rationali; modus autem consentaneus naturæ rationali est , ut ad bonum prosequendum moveatur tum à cognitione illius, tum à complacentia, & delectatione, quæ ex eadem cognitione suboritur; ergo Deus in ordine gratiæ movet voluntatem ad actus salutares tam per cogitationes, quàm per delectationes supernaturales; atque adeò in his actibus consistit ratio gratiæ auxiliantis.

II. Dico 2. Præter gratiam auxiliantem consistentem in illustrationibus, & inspirationibus supernaturalibus,

libus, non datur de facto alia Gratia auxilians consistens in ulla qualitate mortua, seu non vitali, qualis est præmotio physica; esto hæc esset possibilis. Ita etiam communiter contra prædeterminantes.

Prob. gratia auxiliatrix, quæ de facto datur, non potest nobis aliter innotescere, quàm per Scripturas, Concilia, Patres, ac traditiones; atqui nusquam in iis fit mentio auxilii, quod per modum qualitatis mortuæ, seu non vitalis voluntatem disponat, ac moveat ad bene operandum, sed solùm fit mentio illustrationum, & inspirationum: ergo de facto præter gratiam auxiliantem consistentem in his actibus intellectûs, & voluntatis, non datur præmotio physica supernaturalis, & indebita; etiamsi non repugnaret; quòd infra examinabimus.

Neque dicas, Concilia, & Patres ab hac præmotione præscindere, non verò illam negare. Nam universim propositiones Conciliorum, & Pontificum doctrinales indefinitæ æquivalent universalibus, atque adeò dum præscindunt, negant; aliter doctrina esset mutila.

Confirm. conclusio, quia videtur in intelligibile, quòd aliter moveatur voluntas humana, quàm cognitione boni, ac delectatione ejusdem, quia est in intelligibile, quòd potentia vitalis moveatur ad vitaliter operandum, & non per qualitates vitales; sicut è converso est in intelligibile, quòd potentia non vitales moveatur ad suas operationes per qualitates vitales; Ex. gr. est impossibile, quòd lapis moveatur ad centrum per cognitionem centri, sed solùm moveri potest per qualitatem mortuam, hoc est per gravitatem; ergo è contrario voluntas moveri nequit ad bonum prosequendum per qualitatem mortuam, hoc per præmotionem, sed moveri unicè potest est per qualitates vitales, videlicet per cognitionem boni, ac ejusdem delectationem.

III. Dubitatur tamen, Quinam sint actus intellectûs, & voluntatis, quibus competere potest ratio gratiæ prævenientis, seu auxiliantis?

Resp. Cōpetere posse tribus omnibus operationibus intellectûs, & actibus voluntatis tā indeliberatis; quàm deliberatis, imo actibus deliberatis competere etiā potest ratio gratiæ ab intrinseco efficacis. Primò itaq; cōpetit juvare hominem ad actus salutares apprehensione naturali objecti, ut patet: Secundò idem competit judicio tum speculativo, tum practico: Tertiò etiam discursui supernaturali, quatenus ex præmissis supernaturalibus inferuntur conclusiones dirigentes ad rectè operandum; unde dicitur *Psal. 35: In meditatione mea exardescet ignis*; atque adeo ratio gratiæ competit tribus operationibus intellectûs. Quartò etiam affectus indeliberati simplices, & ab intrinseco inefficacees sunt vera gratia; Quod explicatur à D. Prospero contra Collatorem *cap.* 14. in illud Jo. 6. *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; dicens: *Trahit ad Deum timor*; *Initium enim sapientiæ timor Domini*; *trahit lætitia, quoniam lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi*; *trahit desiderium, quoniam concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini*; *trahit delectatio lectionis, quàm dulcia enim faucibus meis eloquia tua? Quis perspicere, aut enarrare posit, per quos affectus visitatio Dei animum ducat humanum, ut quæ fugiebat, sequatur, quæ oderat, diligat, quæ fastidiebat, esuriat?* Dixi tamen, hujusmodi affectus esse inefficaces ab intrinseco, quippe qui sint in nobis sinè nobis liberè operantibus; si enim censerentur ab intrinseco efficaces, actus salutaris consequens istos affectus non esset actus liber; sicut actus consequens ad præmotionem physicam, utpote ab intrinseco efficacem, non est actus liber, ut hìc supponimus. Denique affectus deliberati possunt esse gratia non solùm auxilians, sed etiam ab intrinseco efficax, & deter-

determinans ad actum supernaturalem; & talis est actus imperans supernaturalis, qui determinat ad actum imperatum, & actus intentivus finis, qui determinat ad electionem mediorum; ut enim diximus quæstione penultimâ de actibus humanis, potest aliquando actus imperatus non esse formaliter liber; itá ut superaddat quidem novam bonitatem moralem actui imperanti, sed no novum meritum. Unde habes, in hoc tantùm sensu locutum esse Angelicum, ubi dicit, arbitrium à gratia aliquando præmoveri; quia scilicèt verè actus deliberati imperantes determinando voluntatem ad novos actus imperatos, illam præmovent; sed non præmotione illâ Bagnezianâ ineluctabili, eversiva libertatis, etiam mediatæ, de qua suo loco.

IV. *Obj.* 1. Si gratia præveniens consisteret in actibus intellectûs, & voluntatis supernaturalibus, qui fiunt in nobis sinè nobis liberè operantibus, eo ipso deberet necessariò supponere aliud comprincipium supernaturale, quod cum intellectu, & voluntate ad hos actus concurrat; ergo eo ipso, antecedenter ad actus intellectûs, & voluntatis, daretur alia qualitas supernaturalis, non vitalis, cui competeret ratio gratiæ prævenientis; ergo gratia præveniens non consistit unicè in actibus intellectûs, & voluntatis. Antecedens probatur, quia intellectus, & voluntas non possunt propriis viribus elicere actus supernaturales, ergo debent elevari à comprincipio supernaturali, & quidem intrinseco, non verò per Omnipotentiam specialiter assistentem, ut connaturalius fiant: Sicut intellectus Beati elevatur ad visionem Dei producendam per lumen gloriæ intrinsecum, ut visio procedat connaturaliter; actus enim vitalis connaturaliter petit prodire à principio intrinseco,

Resp, Suarium *tom.* 2. de Gratia *lib.* 3. *cap.* 18. & Ripaldam *disp.* 24. probabiliter existimare, quòd hujusmodi

jusmodi actus intellectûs, & voluntatis, quibus competit ratio gratiæ prævenientis, connaturaliter fiant sinè comprincipio supernaturali intrinseco, sed cum Omnipotentia specialiter assistente, Neque putant, obstare paritatem adductam luminis gloriæ, quòd est comprincipium intrinsecum elevans intellectum ad visionem producendam, quia scilicet Dei visio procedit permanenter, & propterea dari debet principium intrinsecum permanens, ut connaturalius fiat: Contra verò illustrationes, & inspirationes supernaturales sunt actus transeuntes; ergo non requirunt comprincipium intrinsecum permanens, sed satis est Omnipotentia specialiter assistens. Alii verò cum Mauro *q.*17. de Gratia *num.* 9. probabiliùs censent, dari etiam relatè ad hos actus comprincipium supernaturale permanens, quòd sit instar luminis gloriæ, ad hoc ut connaturalius fiant cum concursu ordinario Omnipotentiæ; Negant tamen, hujusmodi comprincipium esse gratiam prævenientem strictè dictam de qua hìc quærimus (quæ scilicet immediatè causet actus salutares) cum hæc ratio gratiæ solùm competat illustrationibus, & inspirationibus, non verò comprincipio illi supernaturali intrinseco permanenti, cum quo à potentia vitali illustrationes, & inspirationes causantur; hujusmodi enim comprincipium cum habeat rationem speciei impressæ, & hæc species impressa non sit qualitas transiens, sed permanens, non potest habere rationem gratiæ prævenientis strictè dictæ; quippè quæ est sola gratia actualis transiens non habitualis permanens. Ex hoc autem, quod hujusmodi comprincipium causans illustrationes habeat rationem speciei impressæ, habet rationem qualitatis intentionalis, & sic suo modo vitalis, seu complentis potentiam vitalem; unde citra inconveniens movere potest immediatè voluntatem; quòd tamen præstari nequit à prædeterminatione physica,

sica, quæ non est qualitas intentionalis, nec ullo pacto vitalis, sed, mortua.

Neque dicas, posse illustrationes elici vi habituum supernaturalium, absque hoc alio comprincipio intrinseco, quòd habeat rationem qualitatis intentionalis. Nam contra est, quia in peccatore, in quo non dantur habitus supernaturales, non daretur comprincipium supernaturale intrinsecum, cum quo illustrationes supernaturales causarentur; quod tamen dari debet, ut illustrationes connaturalius ponantur.

V. Objic. secundò. Etiam dato, quòd actibus intellectûs tribuenda sit ratio gratiæ auxiliantis, non est tamen tribuenda etiam actibus voluntatis; quia cùm naturaliter consequatur ad illustrationem supernaturalem inclinatio, & affectio in voluntate, sequitur, quòd gratia inspirationis includatur in gratia illustrationis, sicut in dono creationis includuntur reliqua dona proprietatum naturalium, quæ ad creationem consequuntur.

Respond. cum Mauro loc. cit. *num.* 17. Gratiam inspirationis esse diversam à gratia illustrationis, quia in natura lapsa voluntas nostra propter vulnera malitiæ, concupiscentiæ, & infirmitatis nonnisi imperfectissimè inclinatur ad prosequenda bona æterna, etiamsi per illustrationem supernaturalem repræsententur. Quare indiget gratiâ sanante ab iis vulneribus, ut ad bona superna inclinetur, sicut oportet, iisque delectetur: Quòd dixit Aug. *lib.* de Spir. & litera, ubi hæc habet, *Cùm id, quod agendum, cœperit non latere, nisi etiam delectet, & ametur, non agitur, non suscipitur, non benè vivitur.* Ad argumentum itaque dico cum Ripal. *disput.* 103. *sect.* 6. quod quamvis ex propositione objecti boni naturaliter consequatur aliqua complacentia de illo non libera per actum primo primum, adhuc pia affectio supernaturalis

est nova gratia, non inclusa in gratia illustrationis: Ratio est, quia quamvìs ad illustrationem supernaturalem naturaliter consequatur affectio, & inclinatio voluntatis ad bonum repræsentatum, at non proinde ista affectio supernaturalis, prout requiritur, ratione illorum vulnerum: Sicuti quamvìs ex actu supernaturali naturaliter relinquatur species illius in intellectu, at hujusmodi species non est supernaturalis: ergo præter gratiam illustrationis requiritur gratia inspirationis, quæ à vulneribus per peccatum inflictis voluntatem sanet, illámque ad benè & salutariter operandum inclinet.

VI. *Objic.* ultimò: habitus tam naturales, quàm supernaturales inclinant potentiam vitalem ad actus suos, quamvìs non sint qualitas vitalis, sed merè physica, & mortua; ergo poterit etiam id præstare prædeterminato phiysica. Præterea cibus etiam, somnus, &c. adjuvant ad actus intentionales perfectiores eliciendos: ergo à fortiori poterit inclinare præmotio.

Confirm. Quia Concilia, & Patres positivam mentionem faciunt hujus præmotionis, tum quia passim docent, gratiam auxiliarem fieri in nobis sinè nobis: quod competere non potest, nisi prædeterminationi, non verò actibus intellectûs, & voluntatis; qui cùm sint vitales, fieri non possunt sinè nobis; tum etiam, quia gratia præveniens dicitur vocare, ac pulsare, juxta illud Apocalyp. 3. *Sto ad ostium, & pulso*: pulsatio autem, & vocatio est à solo pulsante, & vocante, quod unicè convenit præmotioni, non verò actibus intellectûs & voluntatis: ergo gratia præveniens consistit in præmotione.

Resp. cum Esparza *quæst.* 15. de Gratia, *dist. antec.* habitus inclinant ad actus mediatè, *concedo*; immediatè *nego antec. & Conseq.* Habitus naturales inclinant ad actus solùm mediatè; quatenus excitant species actuum præ-

um præteritorum, & delectationis perceptæ in actuum præteritorum exercitio; cognitio autem talis delectationis præteritæ novam delectationem causat in voluntate, & à tali delectatione voluntas immediatè inclinatur ad actus naturales; quod supponi debet ex Philosophia. Habitus infusi supernaturales exigunt in voluntate comprincipium illud supernaturale, de quo diximus in prima objectione, consistens in qualitate intentionali, seu specie impressâ supernaturali, à qua causatur illustratio, & inspiratio supernaturalis; & sic habitus infusi etiam mediatè inclinant, quamvìs etiam immediatè concurrant physicè ad actus supernaturales, & dent potentiæ simpliciter posse. Pariformiter major dispositio habetur ad perfectiores actus intentionales eliciendos post somnum v. g. quàm post vigiliam, in sano, quàm in ægroto, in jejuno, quàm in benè pranso; non quia qualitates physicæ influunt immediatè in actus vitales, sed quia reddunt corpus magìs, vel minùs aptum ad phantasmata vividiora, quibus causatur perfectior cognitio.

Ad Confirm. Quando Concilia dicunt, gratiam fieri in nobis sinè nobis, sensus est, fieri sinè nobis liberè operantibus; quod enim non fit liberè, dicitur non fieri ab homine, quia non fit ab homine, qua homo est. Sic Apostolus ad Roman. septimò dixit: *Non quòd volo malum, hoc ago*; quia non liberè illud agit, quamvìs physicè velit, & agat: & Matth. 10. dicitur: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*; quia scilicet quamvìs physicè ad locutionem concurrant Martyres, non proinde dicuntur loqui, quia non loquuntur liberè; & sanè negari non potest, quòd gratia consistat in actibus intellectûs & voluntatis, etiamsi esset possibilis præmotio, ut ostendimus in prima Concl. atqui gratia consistens in his actibus, etiam dicitur fieri in nobis, sinè nobis, quamvìs ad

vis ad eos actus physicè concurramus; ergo ex hoc, quòd gratia dicatur fieri in nobis sinè nobis, non per hoc evincitur, quòd detur præmotio. Ad id, quod additur, respondet Rip. *disp.* 104. *sect.* 4. pulsationem, & vocationem materialem esse à solo pulsante, & vocante; non verò spiritualem, internam, & vitalem, qualis est ex Trid. *sess.* 6. *cap.* 5. pulsatio gratiæ consistens in inspiratione, & illustratione. Præterquam quòd dici potest, quòd ea sit à solo pulsante, ut liberè operante, quin per hoc excludatur physicus concursus ejus qui pulsatur.

# QUÆSTIO IV.

## *Quomodo concurrat Gratia Auxiliatrix ad Actus Salutares?*

EXaminabimus primò, Num gratia exerceat causalitatem tum moralem, tum physicam erga actus salutares? Deinde, Num sit tota ratio agendi hos actus? Tertiò, Num debeat esse intrinseca voluntati, quin possit suppleri per Omnipotentiam extrinsecus assistentem.

### ARTICULUS I.

#### *Num Gratia causet etiam physicè actus Salutares?*

I. DIco primò; auxilia Gratiæ exercent causalitatem aliquam moralem, ac formalem relatè ad actus salutares, etiamsi supponatur, quòd debeant illos causare etiam physicè. Probatur. Proprium est gratiæ auxiliantis pertinentis ad intellectum illustrare, docere, suadere, vocare, pulsare, excitare, allicere; & gratiæ pertinentis ad voluntatem inspirare, delectare, inclinare, reddere suave quod non delectabat; atqui hæc omnia important causalitatem moralem, ac formalem, relatè ad actus salutares, antecedenter ad omnem causalitatem physicam; ergo auxilia gratiæ sive pertineant ad intellectum, sive ad voluntatem,

rem, exercent aliquam causalitatem moralem, sive formalem relatè ad actus salutares, etiamsi debeant illos physicè causare. Probatur minor, & primò quidem quòd ea important causalitatem moralem antecedenter ad causalitatem physicam. Nam valet hæc illatio: Ideo Petrus consentit, quia vocatur, & inclinatur à Deo per gratiam; hæc autem causalitas antecedit causalitatem physicam, quia inclinatio, & vocatio habetur etiam quando Petrus non consentit; ergo antecedenter ad causalitatem physicam habetur causalitas moralis; Sicut enim qui suadet v. g. homicidium, dicitur esse causa moralis illius, etiamsi homicidium non sequatur; ità vocatio Dei, & suasio est causa moralis relatè ad actum salutarem, etiamsi hic vitio voluntatis non sequatur. Probatur deinde, quòd hæc eadem causa moralis dicatur etiam esse causa formalis, etenim ea habetur unicè per formam, nempe per vocationem unitam subjecto antecedenter ad omnem efficientiam actûs salutaris.

II. Dico secundò. Auxilia gratiæ causant etiam physicè actus salutares. Ità Molin. Vasquez, Scotus contra Suarium, Tannerum, Martinonium, *disp.* 38. Lorcam apud Rip. *disp.* 100.

Probatur primò ex Scripturis, & Conciliis: Apost. 1. ad Cor. 15. dicit: *Plus omnibus laboravi; non ego, sed gratia Dei mecum*; ergo gratia vires physicas subministravit: Aliter non diceret Apostolus laboràsse per vires gratiæ, si gratia tantùm suasisset laborem; sicut non dicitur levare pondus qui suadet ad levandum, & vires non ministrat; Præsertim quia homo per gratiam vix agit, cùm dicat Apost. 1. ad Corint. 15. *Non ego autem, sed Gratia Dei mecum*; & ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere.* In Conciliis verò passim dicimur nos *Cooperari gratiæ*, ut in Milevitano *can.* 3. & in Tridentino *sess.* 9. *can.* 5.

*can.* 5. ergo sicut nos physicè operamur, ità gratia physicè cooperatur relatè ad actus salutares.

Probatur 2. ratione. Gratia ex celebri effato accommodat se naturæ; in naturalibus autem tenet hoc principium: Si ad præsentiam A, consurgit B, & illi non sit improportionata vis activa B, in tali casu A dicitur causare physicè B: ergo cùm ad præsentiam gratiæ consurgat actus salutaris & gratiæ, & non sit improportionata vis hujus productiva, dicendum, quòd gratia exerceat causalitatem physicam erga actus salutares.

Confirm. Gratia actualis non solùm debet ostendere viam salutis, sed etiam subministrare vires ad iter peragendum; cùm non possit voluntas viribus naturalibus hoc iter aggredi, ut definitum est contra Pelagium: ergo gratia præter causalitatem moralem exhibet etiam efficientem.

III. Neque dicas primò, quòd voluntas simul cum habitibus infusis supernaturalibus integret principium adæquatum effectivum actûs salutaris: ergo non est necessè ex hoc capite tribuere causalitatem physicam gratiæ prævenienti. Nam contra est, quia etiam in peccatore carente habitibus infusis datur gratia supernaturalis, qua possit peccator elicere actus supernaturales, v. g. fidei, contritionis, &c. in quo casu non posset refundi supernaturalitas talium actuum, nisi gratiæ prævenienti: Proinde quando cum hac gratia concurrit habitus infusus, tunc istæ duæ causæ attemperant concursum; cùm enim ad præsentiam utriusque consurgat effectus, nempe actus salutaris, & neutri sit improportionata vis activa hujus, utraque debet partialiter concurrere. Adde, communiter D.D. velle, quòd gratia auxilians, putà illustratio, se teneat ex parte objecti, sicut species impressa, & suppleat insufficientiam virtutis objecti; habitus verò infusus se teneat ex parte potentiæ, & suppleat insufficientiam virtutis poten-

potentiæ: ergo utriusque causalitas requiritur: Quicquid sit, an in peccatore carente habitibus infusis possit eadem gratia præveniens se tenere ex parte objecti, & simul complere insufficientiam potentiæ, ut multi dicunt de specie impressa creata Dei, quàm ponunt indistinctam à lumine gloriæ, & volunt se tenere tum ex parte objecti, tum ex parte potentiæ.

IV. Neque dicas secundò, quòd gratia auxilians exigat tantùm influxum specialem Omnipotentiæ in actus salutares, quàm ipsa physicè influat: ergo non est necessarius influxus physicus gratiæ in tales actus.

Nam tunc posset hoc dici, quando probaretur positivè impossibilitas causalitatis physicæ in gratia præveniente: Aliter sicut causa naturalis non dicitur exigere influxum Omnipotentiæ, sed debet etiam ipsa influere; ut salvetur, quòd Deus communicet creaturis vim activam; ita dicendum de gratia actuali: Idemque de habitibus infusis, si non probetur, repugnare illis physicam activitatem. Præterquam quòd si gratia non influeret physicè in actus salutares, non tribueretur gratiæ cooperatio, quam illi tribuunt Concilia in eodem sensu, quo tribuitur operatio voluntati, cum qua gratia dicitur cooperari, sed solùm cooperaretur metaphoricè, quod non est dicendum.

## ARTICULUS II.

### *An Gratia Auxilians sit tota ratio Agendi?*

V. RECentiores Thomistæ communiter docent, voluntatem non concurrere physicè ad actus salutares, atque adeò totam virtutem producendi illos esse gratiam auxiliantem: quamvìs enim voluntas sit id, quod agit; ad id, quo voluntas agit in sententia Thomistarum, est sola gratia; sicut ignis est id, quod ignem producit, quamvìs ratio producendi ignem per Thomistas sit solus calor; & sicuti aqua calida calefacit ut quid

ut quid, calor verò ut quo; ità voluntas agit ut quod, gratia ut quo. Idémque docent de Visione beata, quæ ab intellectu beati producitur, ut quod à lumine verò gloriæ ut quo; & proinde dicunt, lumen esse totam rationem agendi, seu producendi Visionem, quamvìs lumen gloriæ non sit totum agens, quia etiam intellectus agit ut quod.

VI. Dico equidem contra hanc sententiam, Gratiam adjuvantem non esse totam rationem agendi, actus salutares, sed cum illa concurrere physicè etiam voluntatem. Ità consequenter doctores Societatis, Scotistæ, Nominales, & Thomistæ antiquiores, Capreol. Ferrar. Cajet. cum ipso D. Th. juxta ea, quæ dicit primâ parte *quæst.* 12. *art.* 5. ubi docet, virtutem supernaturalem luminis gloriæ superaddi virtuti intellectus in ordine ad efficiendam visionem beatam.

Prob. Primò ex Scripturis, & conciliis; dum enim Apostolus prima ad Cor. 15. dicit: *Plus omnibus laboravi, Non ego autem, sed gratia Dei mecum*, apertè videtur innuere suam operationem: quomodo enim laboraret, nisi operaretur? Trid. *sess.* 6. *c.* 4. definit, quòd homo divinæ gratiæ assentiendo, & cooperando, non se habeat merè passivè, veluti quoddam inanime nihil agendo. Neque valet responsio Adversariorum, quòd voluntas agat ut quod recipiendo gratiam, quia agit. Nam hoc non negabatur ab Hæreticis, contra quos loquitur Tridentinum; illi enim solùm negabant, voluntatem præbere aliquem concursum immediatum ad actus salutares: ergo talis concursus de facto datur ex Tridentino.

Probatur deinde ratione; & primò quidem, quia ex conceptu gratiæ adjuvantis habetur, gratiam non agere adæquatè, sed inadæquatè complendo operationem alterius; ergo cum gratia adjuvante simul coagit vo-

git voluntas; atque adeò gratia non est tota ratio agendi. Hinc. Aug. *tract.* 4. in Epist. Jo. notat. *Si dicis, adjutor meus esto, aliquid agis; nam si nihil agis, quomodo ille adjuvat?* idemque passim habet D. Th. præsertim *quæst.* 27. de Veritate *art.* 4.

Probatur Secundò, quia ex conceptu actûs vitalis (qualis est actus salutaris) habetur, hujusmodi actum esse motum ab intrinseco, quatenus procedere debet à principio vitali se ipsum movente, ac perficiente altiori modo, quàm perficiuntur inanimata; atque adeò debet esse cum concursu potentiæ vitalis,

Probatur tertiò ex conceptu actus liberi, qualis etiam est actus salutaris; Actus enim liber est electio libera, atque adeò debet esse à principio eligente, nempe voluntate: ergo actus salutaris procedere debet à gratia cum concursu voluntatis; Etenim sola voluntas est virtus electiva consensus præ dissensu; Gratia verò non potest esse electiva, cùm non possit influere in alteram partem, nempe in malum.

Confirm. Ex dictis artic. præcedente, quia Gratia accommodat se naturæ: ergo sicuti in naturalibus, ità in supernaturalibus si ad præsentiam A consurgit B, & A non est improportionata vis productiva B, tunc A dicitur causare B. sed actus salutaris consurgit ad præsentiã tum gratiæ, tum voluntatis, & utrique non est improportionata vis productiva illius: ergo non solùm gratia, sed etiam voluntas producit actum salutarem; atque adeò gratia non est tota ratio agendi.

VII. *Objic.* 1. Voluntas est potentia naturalis; ergo non potest producere actum supernaturalem, ne partialiter quidem, hoc est etiam cum consortio principii supernaturalis; atque adeò tota ratio agendi est gratia. Probatur Consequentia primò, quia aliter sequeretur, quòd voluntas esset potentia, & virtus partialis relatè ad effectum supernaturalem, quod dici nequit,

quit, quia comprincipium supernaturale dat simpliciter, & adæquatè posse: Verificari enim debet illud Christi Domini Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere*; Si autem voluntas concurreret partialiter, jam aliquid fieri posset viribus naturæ.

Secundò sequeretur: quòd voluntas esset potentia naturalis exigens comprincipium sufficiens ad producendum actum supernaturalem; sicut potentia visiva v. gr. quia cum specie objecti potest producere visionem, ideò exigit hanc speciem; & universim potentia incompleta exigit suum complementum, ne sit frustra in natura.

Resp. *nego Conseq. Ad primam Prob. nego sequel.* Voluntas relatè ad actus salutares non est potentia naturalis incompleta, & partialis, sed est potentia inchoata, & obedientialis. Hinc comprincipium supernaturale dat voluntati simpliciter posse, quia quantumcumque conetur voluntas, non potest, circumscripto comprincipio supernaturali, erumpere in actum supernaturalem: Ubi è contra habitus naturalis dat voluntati facilè posse quia sine tali habitu voluntas potest eundem actum producere; licèt cum majori conatu. Præterea verificatur illud Christi Domini: *Sine me nihil potestis facere*, quatenus sine gratia nullus omnino actus supernaturalis fieri potest; quamvìs detur potentia obedientialis identificata cum ipsa voluntate relatè ad illum.

Ad secundam *nego* etiam *sequel.* Solùm potentia naturalis incompleta exigit comprincipium, à quo compleatur, non verò potentia obedientialis, seu inchoata, qualis est voluntas relatè ad actum salutarem: Ratio est, quia potentia obedientialis non est ordinata, nisi ad præstandam Deo debitam subjectionem relatè ad effectus toti naturæ indebitos; unde non exigit compleri, cùm non debeat actu agere naturaliter, sed solùm

lùm debet posse ad Dei arbitrium compleri, quandocumque Deus illi præcipit, ut agat. Nec per hoc est frustra in natura, quia semper est parata ad præstandam obedientiam Deo debitam. Contrà verò potentia naturalis incompleta, cùm sit ordinata ad agendum, exigit suum complementum; aliter esset frustra; sicut potentia visiva frustra esset in natura, si non darentur naturaliter species objecti, à quibus compleatur. Quod ab ipsis adversariis dici debet in potentia passiva obedientiali, ut condistincta à naturali; potentia enim passiva naturalis exigit correspondentem activam in ipsa natura, ne sit frustra; secùs verò potentia passiva obedientialis. Universim autem illa potentia dicitur naturalis incompleta, quæ in effectu manifestat perfectionem in se ipsa contentam, non verò aliam præcontentam in alia concausa partiali; Sic potentia visiva dicitur naturalis incompleta, ac proinde exigens complementum speciei, quia in visione manifestat prædicatum vitalitatis in potentia præcontentum, & non similitudinem objecti præcontentam in specie. Contra verò potentia dicitur obedientialis, quæ in effectu manifestat prædicatum in ipsa non præcontentum, & excedens vires naturæ, ut intellectus dicitur potentia obedientialis relatè ad Dei visionem; voluntas relatè ad actus salutares; aqua in Sacramento baptismi relatè ad gratiam, quam producit.

Adde, argumentum solvendum ab ipsis Thomistis, in quorum sententia potentiæ distinguuntur ab anima adeo ut anima agat, ut quod, & potentiæ ut quo; sicut voluntas per illos agit actus salutares ut quod, & gratia ut quo. Nunc sic instamus contra Thomistas: Anima exigit potentias naturales, quibus producat actus naturales; ergo etiam voluntas deberet exigere gratiam, qua producat actus salutares; ideo autem hoc non est verum, quia voluntas relatè ad actus saluta-

res est solùm virtus obedientialis, unde non exigit comprincipium supernaturale; anima verò est virtus naturalis relatè ad actus naturales, & ideo exigit potentias naturales.

VIII. *Objic.* 2. In actu salutari quamvìs detur prædicatum vitalitatis, & supernaturalitatis, nihilominus ipsa vitalitas est identicè supernaturalis; ergo non potest voluntas influere ad vitalitatem talis actûs; cùm non possit potentia naturalis producere effectus supernaturales; ergo tota ratio agendi est gratia. Hinc Jacobi 1. dicitur: *Omne donum perfectum desursum est*, quia donum supernaturale est unicè à Deo.

Resp. Quòd sicut comprincipium supernaturale, puta lumen gloriæ, influit in actum vitalem, licèt non quà vitalem; ità comprincipium vitale, seu voluntas influit in actum supernaturalem, licèt non quà supernaturalem; Et est sensus, quòd supernaturalitas actûs respondeat comprincipio supernaturali, & vitalitas comprincipio vitali; sicut in cognitione expressio objecti respondet speciei impressæ, & vitalitas intellectui. Actus salutaris desursum est, quia relatè ad hunc actum Deus non solùm dat comprincipium supernaturale, & illum suadet, sed etiam confert auxilium prævisum efficax ex intentione, quòd talis actus ponatur; propterea Deo debetur actus salutaris, & merita nostra, ut loquitur Aug. sunt Dei dona; quod non excludit nostram cooperationem, sed illam apertè importat, quia Deus adjuvat, & cooperatur, ut dicere possimus cum Apostolo: *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Actus verò malus non tribuitur Deo, nec dicitur esse desursum, quamvìs quando homo peccat, habeat comprincipium supernaturale, quo possit benè operari, & peccatum declinare: Ratio est; quia Deus non confert auxilium prævisum inefficax ex intentione, quòd ponatur peccatum, sed ex inten-

tentione, quòd ponatur actus bonus, unde in Scripturis soli arbitrio tribuitur peccatum; dicitur enim Osee 13. *Perditio tua Israel; tantummodo in me auxilium tuum*; & Jo. 8. *Vos ex Patre Diabolo estis.* Ad utrumque actum tam bonum, quàm malum, & voluntas, & Deus concurrunt, quia tamen actus malus à Deo non intenditur, sed prohibetur, & à creatura eligitur, ideo tribuitur creaturæ: Contra verò quia actus bonus suadetur, & efficaciter prædefinitur à Deo conferente media ex intentione illius, idcirco quamvìs etiam eligatur à Creatura, tribuitur tamen magìs Deo: Si enim homicidium v. gr. magìs tribuitur mandanti, quàm exequenti; unde ille prius tenetur ad restitutionem; & tamen mandans non dat vires exequenti homicidium, nec ineluctabiliter illud trahit; à fortiori actus bonus magìs tribuitur Deo, qui & moraliter ad illum inclinat suasione, & consilio, ac simul physicè cooperatur per gratiam, tribuendo vires, & ineluctabiliter ad illum liberè ponendum inducit; ut proinde non possimus de bonis actibus gloriari, quasi non acceperimus. Quia tamen etiam nostra cooperatio, & libera electio intervenit, etiam aliqualiter tribuitur nobis bona operatio, & ideo possumus de ea aliqualiter gloriari, hoc est *In Domino*; dicente Apostolo 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*; imò etiam honorem inde debitum expectare, juxta illud ad Rom. 2. *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum.*

IX. *Objic.* ult. Voluntas relatè ad actus salutares agit quà elevata; ergo solùm agit ratione elevationis, seu gratiæ elevantis: Sicuti quia aqua calefacit quà calida, agit solùm ratione caloris; ergo tota ratio agendi est gratia.

Confirm. Quia si voluntas etiam influeret in actus supernaturales, non posset explicari, num concurrat ut causa principalis, an ut instrumentalis? cùm e-

nim refundat perfectionem suam vitalitatis, videtur esse causa principalis; & cùm agat nomine Dei principaliter operantis, videtur esse causa instrumentalis.

Resp. *nego Conseq.* etenim reduplicativa aliquando reduplicat meram conditionem, ut cùm dicitur, objectum qua cognitum amatur; Aliquando reduplicat rationem formalem adæquatam, ut cùm dicitur, aqua in quantum calida calefacit; Aliquando virtutem naturalem incompletam; ut cùm dicitur, potentia visiva, in quantum sub specie subjecti, videt; Aliquando demum virtutem supernaturalem superadditam potentiæ obedientiali, & inchoatæ, ut cùm dicitur, aqua, in quantum elevata causat gratiam; & in hoc ultimo sensu verum est, quòd voluntas, in quantum elevata per gratiam, agit actus salutares.

Ad Confirmationem dico, quæstionem hanc esse de voce; Videtur tamen voluntas dicenda causa obedientialis, & non purè instrumentalis relatè ad actus salutares, quia assimilat sibi effectum in vitalitate, seu in prædicato communi aliis effectibus naturalibus ab ipsa voluntate prodeuntibus, relatè ad quos dicitur causa principalis: de ratione enim causæ principalis est assimilare effectum sibi; de ratione verò causæ instrumentalis est assimilare effectum alteri, nempe causæ principali. Præterea gratia etiam dici potest causa instrumentalis, quatenus est virtus à Deo concessa homini, ut possit ejus adjutorio assurgere ad ponendos actus supernaturales; qui propterea Deo potius tribuuntur, quàm voluntati, quia Deus est causa principalis ponens illos per gratiam, tanquam per suum instrumentum; voluntas verò in tantum dici potest causa principalis, non quia per suum instrumentum illos ponit, sed quia assimilat illos sibi in vitalitate.

AR-

## ARTICULUS III.

*Num Gratia auxilians debeat esse Voluntati intrinseca?*

X. Dico ultimò. Auvilium gratiæ, quo producuntur actus salutares, connaturalius est intrinsecum voluntati; Potest tamen divinitus voluntas ab Omnipotentia specialiter assistente elevari ad illos producendos absque comprincipio supernaturali intrinseco. Prima pars est communis. Secunda est contra Thomistas; cohæret tamen ad ea, quæ communiter diximus in prima parte contra eosdem, posse scilicet intellectum beati videre Deum absque lumine gloriæ intrinseco cum sola speciali assistentia Omnipotentiæ.

Quod attinet ad primam partem Conclusionis, constat ex dictis, quia actus naturalis voluntatis connaturaliter procedit à principio adæquatè intrinseco; ergo cùm gratia, juxta celebre effatum, accommodet se naturæ, connaturaliter etiam actus supernaturalis procedere debet à principio adæquatè intrinseco; atque adeò auxilium gratiæ, quo producitur actus salutaris, connaturalius est intrinsecum voluntati.

Secunda pars Conclusionis probatur, quia potest Deus immediatè producere quicquid potest creatura, nisi effectus essentialiter exigat concursum causæ secundæ; atqui actus salutaris procedens ab auxilio gratiæ intrinseco voluntati non exigit essentialiter concursum talis comprincipii; ergo potest Deus hujus defectum supplere specialiter assistendo voluntati. Minor probatur tum solutione argumentorum, tum quia si potest Deus concurrere cum aqua v. gr. ad producendam gratiam in baptismo absque qualitate intrinseca aquæ, & potest cum oculo absque specie impressa intrinseca concurrere ad visionem, poterit pariter cum voluntate absque comprincipio illi intrinseco concurrere ad actum vitalem salutarem. Et ratio à priori est,

quia Deus eminenter continet perfectionem omnem creaturarum; ergo poterit se solo producere quicquid potest per creaturas, nisi adsit specialis implicatio contradictionis; putà si actum vitalem, aut meritorium absque concursu potentiæ vitalis poneret, vel si poneret actum voluntarium absque prævia cognitione, aut actum gaudii citra præsentiam objecti: in quibus casibus essentia, & definitio talium actuum destrueretur, ut explicavimus in de Beatitudine *disp.* 1. *qu.* 5. *art.* 1.

XI. *Objic.* 1. Ut voluntas possit ponere actum supernaturalem, debet esse intrinsecè potens; atqui absque comprincipio intrinseco supernaturali est intrinsecè impotens quia secundùm vires naturales sibi intrinsecas non potest actum supernaturalem producere; ergo habere debet comprincipium intrinsecum.

Confirm. 1. Quia actus salutaris, cùm sit vitalis, debet esse ab intrinseco; ergo à potentia intrinseca; atqui voluntas sinè comprincipio supernaturali intrinseco non est potentia ad actus supernaturales, sed est simpliciter impotens; quandoquidem comprincipium supernaturale dat simpliciter posse; ergo sinè comprincipio intrinseco nequit divinitus voluntas ponere actum salutarem.

Confirm. 2. Quia unumquodque in tantum agit, in quantum est actu, seu in quantum est in potentia proxima ad aliquid agendum; atqui voluntas non potest esse actu, seu in potentia proxima ad actum supernaturalem, nisi actuetur comprincipio supernaturali, nec potest ab illo actuari, nisi illud habeat sibi intrinsecum; ergo ut prius.

Resp. *dist. maj.* debet voluntas esse intrinsecè potens adæquatè, *nego*: saltem inadæquatè, & secundum potentiam incompletam, *conc. maj. & dist. min. nego Conseq.* sicut puer ut tollat pondus simul cum gigante, debet esse intrinsecè potens, sed inadæquatè; ità

ità voluntas, ut ponat actum salutarem simul cum Omnipotentia specialiter assistente, satis est, quòd sit intrinsecè potens secundùm inchoamentum virtutis, & inadæquatè.

Ad primam Confirm. *dist. conf.* debet esse à potentia intrinsecè completa, *nego*; à potentiâ intrinseca saltem incompleta, aut inchoatè, *conc. Conseq. & dist. pariter min. subsump. nego ult. Conseq.* Voluntas absque comprincipio supernaturali intrinseco est simpliciter impotens ad actus salutares, non quia ne inchoatè quidem sit potens intrinsecè, sed quia talis effectus simpliciter prodire non potest sinè comprincipio supernaturali vel intrinseco, vel extrinseco; & sanè de facto omnis actus vitalis producitur cum concursu ordinario Omnipotentiæ, quæ tamen non est intrinseca potentiæ vitali; ergo universim ut actus procedat ab intrinseco, non debet procedere à potentia intrinseca adæquatè.

Ad secundam *nego min.* etiamsi comprincipium non sit intrinsecum, adhuc voluntas dicitur actuata, seu in actu primo proximo ad actum supernaturalem; sicut puer dicitur in potentia proxima ad tollendum pondus, etiamsi non actuetur intrinsecè à gigante, à quo adjuvatur.

XII. *Objic.* 2. nequit voluntas ponere actum liberum naturalem absque prævia cognitione naturali intrinseca, cùm nil volitum, quin præcognitum; ergo neque poterit actum supernaturalem absque illustratione supernaturali, atque adeò absque comprincipio intrinseco.

Resp. *concesso antec.* quod tamen negant Argentina, Paludanus, & alii; *nego Conseq.* satis enim est cognitio naturalis objecti cum concursu speciali Omnipotentiæ, ut possit voluntas ponere actum salutarem.

XIII.

XIII. Quæri hìc etiam solet, Utrum voluntas ita cum gratia actuali concurrat ad actus salutares, ut possit pro libito aut perfectiorem, aut minus perfectum actum elicere, saltem intra mensuram comprincipii elevantis? Ad quod respondendum affirmativè, cum communi apud Martinonium *disp. 38. sect. 18.* contra nonnullos cum Didaco Alvarez. Ratio est, quia ex Tridentino *sess. 6. cap. 5.* liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum liberè potest consentire, & cooperari illi, vel dissentire, si velit; ergo etiam poterit liberè magìs, vel minùs cooperari, atque adeò producere actum salutarem vel minùs, vel magis perfectum pro libito. Etenim si influxus simpliciter est liber, à fortiori erit liberum voluntati talem influxum moderari, prout voluerit. Dixi in responsione, saltem intra mensuram comprincipii elevantis, quia multi cum Molina apu d Ripal. *disp.* 38. & Martinonium docent, posito comprincipio elevante intenso v. gr. ut tria, posse voluntatem elicere actum salutarem etiam intensum ut quinque, ut octo &c. quia ad quemcumque actum intensiorem, & intensiorem potest naturaliter voluntas concurrere cum comprincipio naturali, videtur posse concurrere cum quolibet comprincipio supernaturali. Sed dato, quòd non possit actus procedens à comprincipio supernaturali intenso, v. gr. ut tria, esse magìs intensus quàm ut tria, adhuc posset esse intensus vel ut unum, vel ut duo; ità ut ad arbitrium voluntatis influxus comprincipii supernaturalis modificetur.

XIV. Quæri demum solet, Utrum natura perfectior cum æquali auxilio gratiæ, cæteris paribus, producat actum supernaturalem perfectiorem? affirmant Scotistæ; negant Thomistæ, Suar. Vasq. Fasol. Resolutio autem quæsiti pendet ab iis, quæ dicuntur in 1. *p.* inquirendo in *disp.* 2. *qu.* 4. *art.* 33. Utrum

inæ-

inæqualitas Visionis desumenda unicè sit ab inæqualitate luminis gloriæ, an etiam ab inæqualitate intellectuum.

# QUÆSTIO V.

## *Num Gratia sufficiens ad Salutem detur omnibus omnino Adultis?*

I. CAlvinistæ cum Jansenistis negant, hanc dari in statu naturæ lapsæ omnibus hominibus, quamvis admittant illam pro statu Innocentiæ. Hinc deliravit Jansenius dicendo in 5. ex propositionibus damnatis: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fundisse.* Inter Catholicos etiam nonnulli cum Goneto *disp.* 5. de prædest. *art.* 5. negant, de facto dari auxilia sufficientia ad salutem tam Infidelibus, & Barbaris, quibus Evangelium non prædicatur, quàm Fidelibus obduratis idque in pœnam peccatorum præcedentium. Citat pro hac sententia Gonetus plures ex antiquis Theologis; quos tamen minùs aptè interpretatur, ut ostendit Ruiz *disp.* 41. de Prædestinatione. Denique nonnulli cum Vasq. 1. *p. disp.* 96. *cap.* 2. contra Suar. *lib.* 4. de Prædestinatione *cap.* 4. & alios communius negant, dari auxilium sufficiens ad salutem parvulis decedentibus sine baptismo. De his tamen in sequenti quæstione seorsim inquiremus.

II. Dico nunc primò: Etiam in natura lapsa, ac reparata per Christum, omnibus omnino adultis per baptismum justificatis, antequàm labantur in culpam, conferuntur de facto auxilia sufficientia ad non peccandum, & ad salutaliter operandum, usque ad vitæ terminum.

Prob. quia omnes adulti de facto obligantur ad non peccandum, & ad salutariter operandum; ergo

omnes ad id sufficientiam habent; aliter non possent ad hoc obligari, cum nemo obligetur ad impossibile, seu ad ponendum id, ad quod ponendum sufficientiam non habet. Hinc dicitur Isaiæ 5. *Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci* Matth. 23. *Jerusalem, Jerusalem*, &c. *quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas suas, & noluisti?* Act. 2. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*; quæ omnia innuunt, dari ante lapsum auxilia sufficientia ad non peccandum.

Confirm. Tum quia Christus Dominus pro omnibus mortuus est, ut definitum est contra Jansenium; tum quia *Deus vult, omnes homines salvos fieri*, ex Apost. 1. ad Timot. 2. ergo omnibus dat auxilia sufficientia ad salutem: propterea Trid. sess. 6, cap. 11. dicit: *Deus sua gratia semel justificatos non deserit, nisi prius deseratur*; desereret autem Deus justos, nisi sufficientiam illis daret ad perseverandum in gratia, atque adeò ad non peccandum.

Dices: in Trident. sess. 6. can. 22. hæc habentur: *Si quis dixerit, Justificatum vel sine speciali Dei auxilio in accepta Justitia perseverare posse, vel cum eo non posse, Anathema sit*; ergo ex Tridentino in natura lapsa non dantur auxilia sufficientia ad non peccandum, seu ad perseverandum in gratia, & ad salutariter operandum. Probatur consequentia, quia si hæc auxilia darentur omnibus, non diceret Concilium, requiri speciale auxilium ad perseverandum; quòd enim datur omnibus non est speciale.

Resp. Tridentinum ibi docere, quòd ad resistendum gravibus tentationibus in decursu vitæ occurrentibus, atque adeò ad perseverandum in gratia requiratur speciale Dei auxilium, & protectio, qua non solùm physicè possimus non succumbere, sed etiam moraliter. Quare speciale auxilium non requiritur, ut possit homo physicè in gratia perseverare, sed solùm ut possit mora-

moraliter. Et sanè quod non requiratur, ut possit physicè gratiam conservare, est evidens; nam tunc homo gratiam amittit, quando peccat; tunc autē peccat, quando sufficientiam physicam habet ad non peccandum: Aliter non liberè operatur, atque adeò non peccat; ergo ad non peccandum, atque adeò ad gratiam conservandā dari debet sufficientia physica; & consequenter non requiritur ad id speciale Dei beneficium: Solùm itaque speciale beneficium requiritur ad hoc, ut moraliter possit justificatus perseverare in gravibus tentationibus; cùm non omnibus hoc concedatur, & ideo plurimi succumbunt.

III. Dico 2. etiam Adultis omnibus Infidelibus, & Barbaris, nondum per baptismum justificatis, dantur de facto auxilia sufficientia ad hoc, ut justificentur, & baptizentur, saltem baptismo flaminis. Ità communissimè contra Gonetum.

Conclusio constat tum ex Scripturis pro prima conclusione adductis; tum ex propositione quinta ex confixis ab Alex. VIII. quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti.*

Prob. Breviter ratione, quia etiam parvulis post contractum originale dantur à Deo auxilia sufficientia ad baptismum suscipiendum, ut ostendemus *quæst. sequenti*; ergo etiam adultis; dicente Apost. 1. ad Tim. 2. *Unus Deus, unus mediator Dei, & hominum homo Christus Jesus, qui dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus*: si autem pro omnibus; ergo etiam pro adultis nondū per baptismum Justificatis; atque adeò conferuntur illis per merita Christi auxilia sufficientia ad salutē; aliter quid illis conferret Christi Domini mors? & quomodo dicerentur redempti? Debent itaque per merita Christi sufficientiam physicam habere tùm ad non peccandū (non enim peccarent, si non possent non peccare) tum etiam ad

ad diligendum Deum super omnia, statim ac advertunt ad id obligari; Quia tamen ex Apostolo: *Sine fide impossibile est placere Deo*; & necessaria est necessitate medii fides in Deum etiam ut Remuneratorem, ut constat ex propositione 22. damnata ab Innoc. XI. idcirco infidelis in sylvis enutritus sufficientiam habere debet pariter ad credendum Deo fide supernaturali, & quidem fide strictè dicta, ex thesi 23. ab eodem Pontifice profligata. Hoc autem ita solet evenire. Statim ac Infidelis Deum cognoscit lumine naturali, illustratur à Deo lumine superno, ut possit Deum remuneratorem cognoscere, & credere fide Divinâ; adjuvatúrque pariter auxilio supernaturali ad Deum super omnia diligendum; unde possit sic baptizari baptismo flaminis, & justificari; ac deinceps sufficientiam habet ad perseverandum in accepta justitia, juxta dicta in prima Conclusione. Quod si vera sit opinio putantium, post promulgationem Evangelii necessariam esse necessitate medii etiam fidem mysteriorum, Trinitatis, & Incarnationis, tunc Infideli, qui gratiæ actuali sibi collatæ correspondet, antequam decedat, mittit Deus, ut loquitur D. Thom. *quæst.* 14. de verit. *art.* 11. Concionatorem, è quo his mysteriis imbuatur, sicut misit Petrum ad Cornelium *Act.* 10. aut ad id mittet etiam Angelum de Cœlo, qui instruat illum mysteriis omnibus credendis, quorum fides pressè dicta necessaria est necessitate medii ad salutem; Aliter non diceretur Deus velle, illum salvum fieri, nec diceretur dare illi auxilia ad salutem necessaria, quod planiùs fiet *quæst.* 7.

Dices, Bene salvari, quòd Deus velit omnes salvos fieri, & quòd Christus pro omnibus mortuus sit, etiamsi adulti post lapsum in originale non habeant sufficientiam ad salutem, si dicatur, dedisse Deum Adæ sufficientiam ad non peccandum, & sic dedisse omnibus hominibus sufficientiam in causa ad non contrahendum originale, & ad salutem.

Sed

Sed contra est, quia Apost. dicit, Christum Dominum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus; redemptio autem supponit servitutem peccati ; ergo omnibus peccatoribus auxilia conferuntur non solùm ad non peccandum, sed etiam ut resurgant post lapsum. Aliter nihil magìs profuisset Christus Dominus hominibus peccatoribus, pro quibus est mortuus , ac pro Dæmonibus, quos non redemit; cum utrisque dederit auxilia sufficientia ad non peccandum. Quare Deus vult omnium hominum salutem non solùm in causa, conferendo Adæ auxilia; ne ipse in actuale peccatum, & posteri in originale laberentur, sed etiam conferendo peccatoribus auxilia sufficientia ad resipiscendum; dicitur enim Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur* ; quomodo autem diceretur Deus velle peccatores converti, sinon daret sufficientiam ad conversionem?

Dices 2. ut enutritus in sylvis, & Indus possit justificari requiritur fides in Deum remuneratorem strictè dicta , hoc est ex testimonio Divino, non verò ex testimonio creaturarum , ut dictum est ex propositione 23. damnata ab Innoc. XI. Ad hanc autem fidem requiritur in præsenti providentia Prædicator, juxta illud ad Rom. 10. *Fides ex auditu* ; *Quomodo audient sine prædicante*? Prædicator verò, qui Indos, & Barbaros ad fidem instruat, non habetur passim; ergo dicendum, quòd plurimi Infideles carentes Prædicante careant auxiliis sufficientibus ad salutem.

Resp. ex Vasquez 1. *p. disp.* 97. *cap.* 5. quòd etiam citra miraculum potuerit Deus providere omnibus adultis de prædicante, à quo edocerentur necessaria ad fidem, & ad salutem; quatenus si prævidisset ab æterno, quòd nutritus in sylvis, & Indus esset cooperaturus communibus illustrationibus supernaturalibus, orando Deum pro sua salute, ita res creatas disposuisset,

ut

ut sine miraculo prædicator ibi esset affuturus. Unde colligitur, quòd cùm innumeri adulti careant prædicante, innumeri propter defectum propriæ cooperationis careant fide strictè dictâ necessariâ ad salutem, & consequenter damnentur.

IV. Dico 3. Gratia sufficiens datur de facto omnibus adultis etiam obduratis, & obcæcatis, etiam Infidelibus, & Barbaris, qui naturæ legem violarunt; ità ut quamvìs aliquando in pœnam peccatorum præcedentium deneget Deus plurimis sufficientiam moralem ad resurgendum, & ad actus salutares; nulli tamen deneget sufficientiam physicam usque ad vitæ, ac vix finem in opportunitatibus occurrentibus. Ità communissimè cum D.Thom. *3.p. qu.79. art.7. ad* 2. contra eundem Gonetum, & alios.

Prob. 1. Ex Scripturis adductis. *Christus Jesus*, ut loquitur Apost. 1. ad Timoth. 1. *Venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* & cap. 2. *Dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*; ergo omnibus peccatoribus dat auxilia sufficientia ad salutem. Quod etiam probat illud Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur*; & apertiùs ad Rom. 2. ubi alloquens peccatorem obstinatum secundum duritiem, & impœnitens cor, ait: *Benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit.*

Prob. 2. Ratione, quia quilibet peccator obligatur ad pœnitendum, cum omnibus dicatur à Deo illud Zachar. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; ergo omnes omninò post quodcumque peccatum sufficientiam physicam habent ad resurgendum; cùm non detur obligatio ad impossibile: & quamvìs hæc obligatio ad pœnitendum non detur pro singulis momentis, sed in opportunitatibus in decursu vitæ occurrentibus; nemini tamen in his opportunitatibus denegantur auxilia: Quamvìs aliquando denegetur suffi-

cien-

cientia moralis; unde illud Apost. 1. ad Cor. 10. *Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari suprà id, quod potestis*; communiter ità explicant Theologi, quod licèt Deus non permittat aliquem tentari supra vires physicas, permittit tamen in pœnam peccatorum præcedentium aliquem tentari supra vires morales.

Confirm. Quia 2. Petri 3. dicitur, *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti*: Quomodo autem posset Deus id velle, nisi daret omnibus sufficientiam ad pœnitendum? Quomodo Apostolus ad Rom. 1. Gentiles diceret esse *Inexcusabiles*, si carerent physicâ potentiâ ad credendum? Quomodo Deus diceretur Sap. 11. *Misereri omnium*, si ne physicam quidem daret sufficientiam ad salutem?

Neque respondeat Gonetus, Deum dare omnibus auxilia per hoc, quòd offerat illa, ac præparet pro omnibus, cùm pro omnibus instituerit Sacramenta, & Christum Dominum miserit. Nam contra est, quia si ità præparat hæc remedia, ut tamen velit aliquos carere physicâ potentiâ iis utendi, illa oblatio, & præparatio est illusoria, & Deo indigna: non secus ac si quis pararet convivium prò Petro, & offerret; clauderet tamen ostium, ne ingrederetur.

Confirm. demum, quia D. Thom. 3. *p. quæst.* 86. *art.* 1. habet hæc: *Dicere, quod aliquod peccatum sit in hac vita, de quo peccator pœnitere non possit, erroneum est*; & in Cap. *Firmiter* de Summa Trinitate definitur: *Si post baptismum quisquam relapsus fuerit in peccatum, per veram semper pœnitentiam reparari potest*; ergo omnibus peccatoribus dantur auxilia ad resurgendum.

V. *Objic.* I. Varia Scripturæ loca, quæ videntur ostendere,

dere, denegari obstinatis hæc auxilia. Ad Heb. 6. dicitur *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati &c. gustaverunt etiam donum cœleste &c. & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Jo. 5. dicitur: *Est peccatum ad mortem; non pro illo dico, ut roget quis,* Matth. 12. *Qui dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro* August. etiam in Epistolam ad Rom. loquens de Pharaone, hæc habet: *Non ergo hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperaverit; quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat, sed dignum se præbuit, cui cor obduraretur priori infidelitate.*

Confirm. ex Goneto, quia quamvis obdurati careant auxilio ad resurgendum, non per hoc dicuntur caruisse sufficientiâ ad salutem per merita Christi Domini: est enim imputabilis illis defectus conversionis in causa, quatenus propter obstinationem libere volitam reddiderunt se impotentes ad salutaliter operandum; sicut homicidium est imputabile ebrio in causa.

Resp. Ad primum, ibi significari impossibilitatem moralem. Ad secundum vel dicendum cum Beda, ibi sermonem esse de finali impœnitentia, pro qua certè frustra oratur; vel cum D. Hieron. Cajetan. & Vasq. dicas, D. Joannem spem veniæ (quam anteà promiserat orantibus pro peccatore non obdurato) negare orantibus pro obdurato; ob moralem impossibilitatem pœnitentiæ. Ad tertium vel dicendum, esse valdè difficilem remissionem blasphemiæ in Spiritum Sanctum, seu contra Divinam bonitatem; vel dicas cum Athan. Gregor. Vasq. blasphemiam hanc adeo displicere Deo, ut nisi de ea pœnitentia agatur, tam in hac, quàm in alia vita punienda sit; ubi alia peccata non semper in hoc etiam sæculo puniuntur. Ad auctoritatem Aug. Inobedientia Pharaonis erat impossibilis etiam physicè in sensu composito obstinationis, qua nolebat Deo credere;

re; atque adeò inobedientia illa erat imputabilis tantùm in causa non præterita, sed præsente, cùm liberè nollet credere, & sic non obediret.

Ad Confirm. Non solùm est salvandum, quòd peccatores per merita Christi Domini potuerint resurgere, sed etiam salvandum, quomodo per merita Christi quilibet peccator possit ad pœnitentiam reverti post quodvis peccatum; ergo non satis est, quòd obdurati habuerint in causa sufficientiam ad salutem. Adde, libertatem in causa non satis esse, ut actus hìc, & nunc sit liber, & imputabilis; unde qui in ebrietate committit homicidium, non est reus homicidii; si illud non prævidit; Quòd si prævidit, tunc peccavit peccato homicidii interno, quando liberè voluit ponere causam homicidii, scilicet ebrietatem; non verò nunc, quando sine libertate homicidium sequitur; ergo si obdurati in pœnam obstinationis carent sufficientiâ physicâ ad pœnitendum, non peccant omittendo pœnitentiam, nec est illis imputabilis omissio conversionis: Imò non posset Deus illis præcipere, ut convertantur. Ratio à priori est, quia nemo peccat, qui non potest physicè non peccare, cùm non detur obligatio ad impossibile. Hinc proscripta est ab Alex. VIII. Thesis illa prima ex triginta tribus dicens: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua peccato originali, & libertate Adami peccantis.*

VI. *Objic.* 2. Experientia constat, obduratos carere conscientiæ remorsibus, ac sanctis cogitationibus, piisque affectionibus, in quibus consistit gratia sufficiens; ergo carent gratiâ sufficienti.

Confirm. Quia non omnibus momentis datur peccatoribus gratia sufficiens, unde multi antequam habeant auxilium sufficiens ad resurgendum, incidunt in

amentiam, vel somnum capiunt, & interim de Cœlo tanguntur; ergo auxilium sufficiens sicut non semper datur, ità nec datur omnibus.

Resp. Peccatores, dum actu peccant, auxilium sufficiens habere ad non peccandum; ac tunc habere conscientiæ remorsum, cùm nemo peccet, qui non advertit, se contra dictamen conscientiæ operari. Quando autem peccator in pœnam peccati comissi obcœcatur, & obduratur, tunc caret quidem sufficientiâ morali ad resurgendum, sed non physicâ: aliter non obligaretur ad pœnitentiam. Et in hoc sensu dixit Aug. *lib.3.* de libero arbitrio *cap. 18. Justè peccator punitur; ut qui rectè facere cùm posset, noluit, amittat posse, cùm velit*; quatenùs ea est magnitudo inclinationis ad culpam, & ea subtractio auxiliorum, quæ necessaria sunt ad superandam potentiam moralem, ut quamvìs habeat obduratus voluntatem inefficacem de sua conversione, & displicentiam de obstinatione, non per hoc resipiscat, etiamsi physicè possit.

Ad confirm. certum est primò, singulis momentis, etiam in peccatoribus, adesse auxilium sufficiens ad non peccandum; aliter non peccarent, dum peccant. Secundò, singulis momentis inesse unicuique auxilium sufficiens ad implenda præcepta negativa, v. gr. non blasphemandi, utpote quæ obligant semper, & ad semper. Tertiò, ad implenda præcepta affirmativa, v.g. amandi Deum, quæ obligant semper, sed non ad semper, dari auxilium sufficiens, pro quando urget obligatio ea implendi. Quartò, Deum non conferre adultis auxilia supernaturalia singulis momentis; sed illa conferre tum quando urget obligatio operandi salutariter, tum quando juxta cursum causarum secundarum adsunt opportunitates à Deo misericorditer destinatæ, putà, dum occurrit casus repentinus, mors amici, terræ motus, exemplum sociorum, exhor-

exhortatio &c. dicitur enim Psalm. 144. *Das escam illorum in tempore opportuno*; & Psal. 9. *Adjutor in opportunitatibus*.

His positis dicendum, Nullum peccatorem excipi posse ab accipiendis à Deo auxiliis sufficientibus ex defectu opportunitatum; cum istæ sint innumeræ, ut constat experientiâ; potest tamen excipi aliquod tempus, quo non conferantur hujusmodi auxilia, ut etiam experientia constat; caret enim iis peccator, dum v. gr. dormit; unde dixit Aug. *Quis tam beatus, ut semper ascendat?* Quare si contingat, peccatorem mori, dum dormit, non proinde fit, denegatum fuisse illi auxilium eo modo, quo solet justis conferri, id est, juxta consuetas opportunitates; & ideò in Conclusione dixi, dari obduratis auxilia in opportunitatibus; hoc enim dumtaxat controvertitur, Num scilicet obduratis in pœnam denegentur auxilia eo modo, quo conferuntur justis, ità scilicet ut si per longum tempus viverent, semper sint iis deneganda? esto accidere possit ex concursu causarum secundarum, quòd aliquis peccator dormiens occidatur, antequam opportunitas occurrat, quà auxilium habeat ad resipiscendum.

VII. Adde, dici posse, quòd Deus singulis momentis det omnibus peccatoribus auxilia ad resurgendum, quatenùs semper paratus est ea dare, nisi ex concursu causarum secundarum impedirentur; non enim dicitur Deus denegare auxilia per hoc, quòd non tollat impedimenta causarum secundarum, quibus impeditur, quominùs hìc, & nunc consurgat illustratio supernaturalis: sicut non dicitur Deus nolle bonas operationes per hoc, quòd non impediat malas. Quare in hoc sensu explicari potest; quod definit Concilium Senonense contra Lutherum decr. 15. apud Platelium *p. 3. n. 217.* dicens: *Divina gratia semper est*

 *in promp-*

*in promptu, nec momentum quidem præterit, in quo non stet ad ostium, & pulset; cui si quis aperuerit januam, intrabit ad illum.* Et hoc pacto dici etiam potest Deus semper conferre Infidelibus omnibus, & Barbaris auxilium sufficiens ad salutem, quatenus semper ex parte sua, & quatenus prima Causa, nisi à concursu causarum secundarum impediretur, paratus est pulsare eorum cor illustrationibus internis invitantibus ad fidem, quibus positis, si facerent quod est in se, ulteriores à Deo acciperent illustrationes, quousque ad fidem, & ad justificationem pervenirent.

Adde denique, probabile esse, unicuique dari in actu secundo in ultimo momento usus rationis ultimum auxilium præveniens; sicut probabile est, dari etiam in primo momento usus rationis. Cùm enim in utroque hoc momento urgeat per se obligatio convertendi se ad Deum per dilectionem, videtur concedenda ad id sufficientia. Et juxta hanc sententiam nulli peccatori denegatur in pœnam auxilium sufficiens ad resurgendum, non solùm juxta opportunitates hujus vitæ, prout conceditur justis ad salutariter operandum nec solùm singulis momentis in actu primo, & quantum est ex parte Dei primæ causæ; sed etiam in actu secundo ante mortem.

## QUÆSTIO VI.

### *Num parvulis omnibus etiam in Utero Matris decedentibus contulerit Deus remedium sufficiens ad salutem?*

I. NOn quæritur; Num Deus conferat infantibus auxilia, nempe illustrationes supernaturales, cùm istarum sint incapaces; Sed Num providerit omnibus de remedio sufficienti ad salutem, v.g. de Baptismo, non solùm instituendo pro illis tale Sacramentum,

tum,

tum, sed etiam volendo, ut conferatur, & disponendo res naturales, ità ut possit iis conferri? Affirmant communius cum Suar. apud Amicum *disp.* 28. *sect.*5. Negant Bagnez, & Vasq. 1. *p. disp.*96.*cap.*2. putantes, hanc esse mentem Augustini dicentis lib. de Natura, & Gratia, *cap.* 12. *Plerumque festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut baptismus parvulo detur, Deo tamẽ nolente, non datur*; & lib. de correctione, & gratia *cap.* 8. habet: *Quid clarius; ut asseratur per Deum stare, quo minus parvuli salutem accipiant?* Juxta hanc sententiam, Deus infantibus istis contulit auxilium sufficiens ad salutem solùm in causa, videlicet in Adamo, ne scilicet in originale laberentur; at post originale contractum, decrevit in pœnam absolutè eorum damnationem, quin providerit illis de remedio.

II. Dico equidem cum communiori, Deum parvulis omnibus providisse de sufficienti remedio ad salutem; ità ut dici nequeat per Deum stare, quo minùs illis applicetur, & salventur;

Prob. Deus *omnes homines vult salvos fieri*, ut habet Apost. 1. ad Tim. 2. & quidem etiam post contractum originale; cùm Christus Dominus dederit *semetipsum redemptionem pro omnibus*, & baptismum pro omnibus instituerit, dicens Matth. 28. *Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti*: ergo Deus parvulis omnibus providit de remedio ad salutem. Hinc Aug. *lib.* 4. contra Jul. *cap.* 8. dixit: *Numquid parvuli homines non sunt, ut non pertineant ad id, quod dictum est, Vult omnes homines salvos fieri?* Neque obstat, quod ibi Apostolus addat: *Et ad agnitionem Veritatis venire*, quod videtur solùm adultis competere; unde solùm de adultis intelligendum est, quòd Deus omnes homines velit salvos fieri: Nam etiam parvuli ad agnitionem veritatis perveniunt, perveniendo ad regnum Cœ-

 lorum;

lorum; & per baptiſmum perveniunt ad fidem habitualem, quâ credunt habitu, ſi minùs actu; creduntque etiam fide Eccleſiæ.

Confirm. 1. Quia magìs Deus dìlexit hos pueros, pro quibus voluit Chriſtum pati, juxta illud Jo. 3. *Sic Deus dilexit Mundum*, &c. quàm Dæmones, quibus tantùm dedit auxilia ſufficientia, ne peccàrent, quin eos redemerit poſt ſervitutem peccati; ut communiter Patres, & Theologi docent; & colligitur ex illa parabola de nonaginta novem ovibus dimiſſis; ergo pueris non ſolùm contulit in Adamo auxilium ſufficiens, ne laberentur in originale, ſed etiam providit de remedio ad reſurgendum.

Confirm. 2. Quia magìs conſonum eſt benignitati Divinæ, & Chriſti Domini redemptioni aſſerere, quòd remedium ad ſalutem etiam pro parvulis omnibus inſtitutum ſit, ità ut ſervato curſu cauſarum ſecundarum poſſit illis applicari; ergo ità dicendũ, cùm nihil obſtet.

III. *Objic.* 1. Auctoritatem adductam Auguſtini dicentis: *Plerumque feſtinantibus parentibus, & paratis miniſtris, ut baptiſmum parvulo detur, Deo nolente, non datur*; ergo Deus peccati originalis vindex non providit illis de remedio; ſiquidem per Deum unicè ſtat, quominus baptiſmus huic parvulo detur.

Confirm. 1. Quia in tali caſu non pendet collatio baptiſmi à voluntate parvulorum, ut patet, nec à voluntate parentum, qui quamvìs velint, non poſſunt; ergo unicè pendet à voluntate Dei, atque adeò, Deo nolente, non applicatur.

Confirm. 2. Quia aliquando de cœlo tangitur prægnans, quæ cum infante decedit; in quo caſu defectus baptiſmi unicè tribuitur ictui fulminis quòd juxta curſum naturæ à Deo diſpoſitum ab æterno debuit huc cadere, ubi reperitur prægnans; ergo ex divina diſpoſitione habetur defectus baptiſmi.

Neque

Neque obstat, quòd si mater ab eo loco abesset, ut liberè poterat, non tangeretur de Cœlo, & sic baptismus applicaretur infanti tempore opportuno. Nam mater id prævidere non poterat; unde ista remedii applicabilitas esset omninò casualis matri; atqui si est casualis, non potest dici; quòd Deus ex seria intentione velit salutem parvuli; ergo simpliciter Deus non providit de remedio omnibus parvulis. *Prob. min.* Nam qui v. gr. thesaurum abscondit, non dicitur habere seriam voluntatem dandi illum Titio per hoc, quòd si casu Titius ibi fodiat, potest illum sibi usurpare; tum quia inventio thesauri esset omninò casualis, tum etiam quia esset moraliter impossibilis, & quod est moraliter impossibile, censetur in morali æstimatione impossibile simpliciter; ergo idem in casu.

Confirm. ultim. quia Numer. 31. & 1. Regum 15. Deus præcepit internecionem mulierum omnium; atque adeò etiam prægnantium; in quo casu directè voluit occisionem infantium, antequam iis conferretur remedium ad salutem; ergo saltem in tali casu voluit eos directè excludere à regno Cœlorum.

Ante responsionem adverto, Deum posse seriò intendere alicui aliquid bonum, non solùm absolutè, & efficaciter, sed etiam conditionatè, & inefficaciter; v.g. si petatur, si non obstet culpa &c. sic Antichristo Deus vult seriò vitam æternam sub conditione, quòd non peccet: Sic potest velle seriò prorogationem vitæ Titio, nisi se ad fenestram exponat, quò juxta cursum causarum secundarum fulmen casurum est. Hinc stat in Deo & seria intentio pœnitentiæ Antichristi, dum confert illi auxilium sufficiens, & simul permissio impœnitentiæ per hoc, quòd ille non resipiscat. Rursus bonum, quod Deus conditionatè, inefficaciter, & seriò intendit, potest etiam dupliciter intendere: Primò ità ut non desit in homine potentia proxima ad

illud obtinendum; sicut intendit pœnitentiam Antichristi, quando illi confert auxilium sufficiens: secundò ità ut desit quidem hìc, & nunc potentia proxima, & expedita; hujusmodi tamen defectus potentiæ proximæ inductus sit à causa libera creata sive proximè, sive remotè, sive sciente, sive ignorante talem defectum à se inducendum. Et ratio est, quia seria voluntas inefficax, & conditionata in Deo conferendi aliquod bonum non determinat Deum ad seligenda media, quæ per scientiam mediam prævidet conjungenda cum tali bono, seu non determinat ad removenda impedimenta liberè apponenda à causis secundis; atque adeò potest seriò intendere bonum, quod saltem remotè potest ab homine obtineri, etiamsi prævideat, non esse obtinendum. Et hoc pacto dicimus, Deum seriò quidem, sed inefficaciter intendere remedium parvulis quibus hìc, & nunc applicari non potest, quia scilicet illud vult conditionatè, & dependenter à voluntate libera parentum. Nam si parentes, quorum curæ committuntur infantes, liberè non opponerent aut impedimentum physicum, v.g. eundo quo fulmen decidit, vel impedimentum morale, committendo aliquam culpam, saltem venialem, v. g. intemperantiæ, aut omittendo orationem debitam, certè baptismus parvulis conferretur.

Resp. nunc ad argumentum primò, quòd sicut auxilia sufficientia confert Deus peccatoribus adultis dependenter ab ipsorum libera voluntate, non quidem singulis momentis in actu secundo, sed juxta opportunitates: ita pariter, ut notat Amic. *disp.* 28. *sess.* 5. providit Deus de remedio pueris dependenter à voluntate libera parentum, servato cursu causarum naturalium; Quare sicut adultus non dicitur carere auxilio sufficienti ad resurgendum à culpa per hoc, quòd de cœlo tangatur; dum dormit, quia scilicet li-

berè

berè voluit ibi dormire, quò fulmen cecidit, quòd si ibi non dormisset, haberet juxta opportunitates consuetas auxilium ad resipiscendum; ità prorsus infans, dum de cœlo tangitur prægnans, non dicitur carere remedio ex voluntate Divina, quia liberè mater voluit ire, quò fulmen decidit, apponendo physicum impedimentum ad proximam applicabilitatem remedii; si enim ibi non fuisset, quò fulmen decidit, applicaretur remedium in consuetis opportunitatibus. Idemque à fortiori dicas, si prægnas ob intemperantiam, aut aliam culpam causet abortum, apponendo impedimentum etiam morale ad collationem baptismi; ut mox dicemus.

Resp. 2. cum D. Prospero apud Amic. loc. cit. & Bellarm. *lib.* 2. de Grat. *cap.* 5. Deum providisse parvulis de remedio dependenter ab oratione, & bonis operibus Parentum, vel Avorum, aut Majorum applicando; ità ut infallibiliter illud parvulis applicandum sit, servato cursu naturali causarum secundarum, si non obstet impedimentum morale, putà defectus orationis debitæ, aut alia culpa parentum. Quis enim neget, Deum habere seriam voluntatem salvandi puerum, cùm exhibeat remedium ad salutem dependenter à precibus, aut à carentia culpæ parentum, quorum curæ committuntur infantes? Certè Deus relatè ad obduratos dicitur communissimè habere seriam voluntatem illos salvandi per hoc, quòd offerat auxilia dependenter à propria voluntate, si scilicet non positivè indisponantur ad illa per novam culpam; ergo etiam relatè ad pueros dicetur habere seriã voluntatem salvandi illos per hoc, quòd offerat remedium dependenter à voluntate parentum; ità ut illud sit negaturus voluntate consequente, seu suppositâ culpâ parentum; non quidem in pœnam peccati parentum, sed quia noluit Deus indignis illis pueris in peccato originali existentibus conferre applicationem remedii absolutè, ut poterat,

ſed voluit illam conferre conditionatè videlicet ſi non obſtet culpa parentum, aut defectus orationis: Unde probabiliter docet. Vega apud Suar. Deum alligaſſe proximam applicabilitatem remedii orationi parentũ.

In forma ad argumentum *diſt. antecedens*, baptiſmus non confertur, Deo nolente, voluntate conſequente ad impedimentum, ſive phyſicum, ſive morale, poſitum à parentibus, *concedo*; voluntate antecedente, *nego antecedens, & conſequentiam.* Ad id, quod additur, per Deum ſtare, ne baptiſmus conferatur, diſtinguendum eodem modo: voluntate conſequente ad impedimentum liberè poſitum à parentibus conceditur; voluntate antecedente, negatur. Per hoc enim, quòd Deus, ut cauſa prima nolit removere impedimenta liberè poſita à creatura ad aliquem effectum, ſolùm ſequitur, quòd nolit talem effectum efficaciter, & abſolutè: non verò quòd nolit inefficaciter, & conditionatè.

Ad primam Confirm. nego ſecundam partem antecedentis: pendet enim collatio talis baptiſmi à voluntate parentum non quidem proximè, ſed remotè, quia ſi non appoſuiſſent impedimentum, Baptiſmus conferendus eſſet.

Ad ſecundam *diſt. antecedens*: defectus baptiſmi unicè tribuitur ictui fulminis immediatè, & proximè, *concedo*; *remotè nego antecedens, & conſequentiam.* Ad id, quod additur, verùm quidem eſt, quòd non habeat ſeriam, & ſinceram, ſed illuſoriam, & fallacem voluntatem conferendi theſaurum, qui abſcondit illum, ubi eſt moraliter impoſſibile, quòd inveniatur à Titio, ſecus verò, ſi facilè inveniri poſſit; v. gr. ſi paratus ſit ad preces Titii manifeſtare locum theſauri. In caſu noſtro facilè applicari poterit remedium infantibus, cùm Deus paratus ſit ad preces parentum conferre proximam applicabilitatem; promiſit enim exauditionem orationi, juxta illud Joan. 16. *Petite, & accipietis.*

Et

Et sanè quis dixerit, Deum non habere voluntatem seriam, sed illusoriam salvandi obduratos per hoc, quòd ii versentur in impossibilitate morali conversionis? quamvis enim Deus in pœnam peccatorum præcedentium subtrahat vires morales ad operationes salutares, non per hoc dicitur nolle illas seriò, cum facilè à nobis poni possint per hoc, quod petamus; quod nobis deest, juxta illud Tridentini sess. 6. cap, 11. *Deus impoßibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod poßis, & petere quod non poßis, & adjuvat, ut poßis.* Hinc Aug. *Ideo Deus*, inquit lib. de Gratia, & libero arbitr. *jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quod ab illo petere debeamus*; & propterea Suar. Tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione cap. 28. censet, orationem necessariam esse ad salutem, non solùm necessitate præcepti, sed etiam medii, juxta illud Christi Domini, Lucæ 18. *Oportet semper orare.*

Ad tertiam Præcepit Deus interneci onem in pœnam alicujus culpæ, aut omissionis precum parentum talium infantium, *concedó*; seclusâ culpâ, *nego*; ac proinde Deus voluit directè occisionem infantium, antequam applicaretur remedium, voluntate consequente, *concedo*; antecedenter ad aliquam culpam parentum, *nego antecedens, & consequentiam.*

IV. *Objic.* 2. Divus Prosper docet, quod etiam pueris ortis à sanctis genitoribus aliquando desit copia baptismi; hæc enim habet in carmine De ingratis. *Nec meritis istud poteris aptare parentum, Cum videas multos sanctis genitoribus ortos, Nullo salvari studio potuisse suorum*; ergo Baptismus non deest infantibus ob culpam parentum, sed Deo nolente.

Confirm. Quia si defectus culpæ parentum esset conditio requisita, ut conferatur baptismus infanti, posset etiam dici, quòd defectus culpæ in Gentilibus sint conditio requisita, ut iis conferatur gratia sufficiens

ad

ad salutem; quod est dicere, quòd Gentiles viribus propriis disponant se negativè ad gratiam. Sequela à nobis non admittetur quæst. octavâ, quamvìs illam graves authores admiserint; ergo ut priùs.

Resp. Divum Prosperum, *lib. 2. cap. 23.* apertè docere, quòd pueris remedium applicaretur, nisi culpa parentum obstaret; hæc enim habet: *Non irreligiosè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quòd isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus, quâ utique si bene eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur.* Quare dum loco laudato Divus Prosper negat, puerorum damnationem procedere à culpa parentum, negat solùm procedere ab hac speciali culpa, nempe ab ignavia, ob quam hìc, & nunc non confertur baptismus, non verò ab alia culpa, v. gr. à defectu orationis debitæ, vel parentum, vel saltem avorum, aut majorum, ex quorum ebrietate v. gr. vel intemperantia factum fuit, ut exilis, & invalida prodiret eorum progenies; Unde hìc, & nunc ad fœtum tenendum non esset apta.

Ad confirm. *nego sequel.* Disparitas est, quia ex propositione 5. damnata ab Alex. VIII. Gentiles non carent gratiâ sufficienti; ergo quantumvìs se indisponant ad illam per peccatum, adhuc illis confertur gratia; quâ possint physicè, si minùs moraliter, fidem desiderare, & sic ad justificationem se disponere. Quare Gentilibus non confertur gratia sub conditione ulla, sed absolutè. Contra verò applicabilitas remedii non datur omnibus pueris absolutè, sed sub conditione, & probabiliter sub conditione orationis parentum: Sicut enim omnibus Gentilibus confertur Gratia, ut fidem desiderent, & assequantur; ita rationabiliter dicitur, quòd parentibus gratia sufficiens detur, ut possint pro salute filiorum orare; quòd si oraverint, infallibiliter [illegible]dium applicabitur. V. In

V. In calce quæstionis adverto, sententiam laudatam Vasquii *1. p. disp. 96.* putantis, Deum nolle proximam applicabilitatem baptismi infantibus in utero matris decedentibus, quamvis rigida nimis videatur, posse aliquatenus emolliri, ac sustineri, juxta ea quæ dixi in Trutina Theologica Thesium confixarum exponendo quintam thesim Alex. VIII. videlicet dicendo, Deum voluisse salutem horum etiam infantium per hoc, quòd dederit Christum D. qui etiam pro iis oraret, & sui sanguinis pretium offerret, quod pro Dæmonibus non præstitit; quòd si Christus D. absolutè pro iis orâsset, & non conditionatè, prout oravit ut à se calix transiret, (videlicet si ita esset placitum Patri, & ad ejus majorem gloriam redundaret) procul dubio exauditus fuisset, & ii parvuli salutem fuissent consecuti. Propterea in hac Sententia salvatur etiam, quòd Christus dederit semetipsum Redemptionem pro omibus, atque adeò etiam pro his infantibus, & non pro Dæmonibus, quia pro his etiam infantibus sanguinem suum obtulit, ac oravit non quidem absolutè, sed sub ea conditione, quam expressit, dum oravit, ut calix à se transiret, dicendo, *Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat.* Quia tamen voluntas Patris non fuit, quòd his infantibus proxima Baptismi applicabilitas daretur, idcirco eâ caruerunt. Nihilominus sententia communior, quòd neque per Deum, neque per Christi voluntatem stet, quo minùs parvuli omnes proximam habeant baptismi applicabilitatem, sed iis aliquando ea desit merè ob culpam, aut ob defectum orationis parentum, quorum curæ commissi sunt, non solùm est conformior Dei benignitati, ac Misericordiæ, ac Christi D. redemptioni, sed etiam locutionibus Patrum, præsertim D. Prosperi loco laudato *lib. 2. cap. 23.* idcirco ab ea non recedendum.

QUÆ-

## QUÆSTIO VII.

### *Utrum Infantibus omninò intra uterum existentibus possit, ac debeat aliquando Baptismus conferri?*

I. QUæstionem hanc præcedenti annecto in gratiam parvulorum in utero Matris decedentium; plurimum enim conferre potest ad non paucos in perpetuum salvandos. Cum ostenderimus, Christum D. sui sanguinis pretium, etiam pro his parvulis obtulisse, ac providisse iis de remedio ad Salutem, ità ut per ipsum non stet, quominus illis applicetur, inquirimus, Utrum ità remedium hoc, nempe Baptismum, instituerit, ut voluerit solùm conferri posse parvulis jam natis, ut per Baptismum renascantur, juxta illud Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c.* an etiam parvulis omninò intra uterum existentibus, quoties ablui possunt, si sint in discrimine vitæ, ne sine baptismo decedentes in æternum priventur Beatitudine, ac fortè etiam aliquatenus pœnâ sensûs crucientur, juxta nonnullorum sententia in tractatu de Pœnitentia discutiendam? Apud Antiquos hac de re nullum dissidium, videntúrque omnes uno ore in sententiam negativam inclinare nixi locutionibus Scripturæ Sanctorum Patrum, ac Canonum Sacrorum. Recentiores tamen in medium quæstionem hanc adducentes communius Christi D. benignitatem, ac redemptionem commendantes, benignam sententiam amplectuntur, docendo valde probabile esse, quòd Baptismus his parvulis collatus sit validus, ac proinde possit, ac debeat sub conditione illis conferri.

Præ cæteris nuper summa cum eruditione, ac animarum zelo benignæ huic opinioni adhæsit illamque in bono lumine collocavit Pater D. Gabriel Gualdo Clericus Regularis in libello hac de re Patavii edito,

to, quod ante præstiterat in Tractatu Probabilitatis, quem in lucem ediderat Lovanii 1707. sub nomine Nicolai Peguleti; ibique *cap*. 41. fusè ostendit, Primò posse aliquando hujusmodi pueros in utero existentes ablui, vel immediatè ab obstetrice spongia aliquâ inter digitos positâ, vel per aliquod instrumentum, putà per fistulam, seu clysterem, quando scilicet aut uterus aperitur à fætu tentante egressum irrito conatu, aut uterus à Peritis inciditur, prout sæpe citra periculum vitæ prægnantis factitatum est. Secundò eos posse, ac debere in his casibus sub conditione baptizari juxta opinionem plurimorum Recentiorum apud Dia. *p. 2. tr. 15. res. 43. & p. 5. tr. 5. v. 12.* cum Præposito, Ledesma, Bonac. Laym. Lezana, Less. Con. Gobat. Dicast. Tann. Martinonio, & aliis; etiamsi per quindecim ferè sæcula communissimè Sancti Patres, ac Doctores videantur id negasse cum D. August. D. Isidoro, D. Thom. D. Bonav. D. Antonino, & aliis Theologis, & Canonistis usque ad annum 1490. quo tempore Gabriel Biel cæpit de hoc dubitare advertendo, quòd Sanctorum Patrum mentem possimus benignè interpretari.

II. Dico equidem 1. Probabile est, Christum Dominum instituisse Sacramentum Baptismi etiam pro his infantibus, qui in utero matris positi ablui aliquando possunt, vel quia uterus ab ipso fœtu recluditur, vel quia arte aliqua magistra scinditur; atque adeò probabile est, posse iis valide Baptismum conferri. Ità communius Recentiores; quin huic doctrinæ Sancti Patres, Sacri Canones, ac Theologi antiqui refragentur, ut infra ostendetur.

Prob. 1. ex Trid. *sess. 5. can. 3.* ubi anathematizatur qui negat, Christi meritum per Baptismi Sacramentum in forma Ecclesiæ ritè collatum tam adultis, quàm par-

parvulis applicari; Cùm autem etiam infantes in utero matris positi sint parvuli (dicitur enim Genes. 25. quòd in utero Rebeccæ collidebantur *Parvuli*, nempe Jacob; & Esau) sequitur, quòd etiam pro hujusmodi infantibus institutum sit à Christo Domino Baptisma, ità ut iis prosit, si possint aliquando physicè ablui. Eadémque doctrina habetur in cap. *Firmiter* de Summa Trinitate.

Prob. 2. ratione, quia quamvìs duplex detur nativitas, altera ex utero, altera in utero; & juxta primum sensum dixerit Angelus pastoribus Lucæ 2. *Natus est vobis hodie Salvator Mundi*: juxta secundum sensum dixerit Angelus D. Josepho Matth, 1. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est*; nihilominus ut quis per Baptismum renascatur spiritualiter, non est necessaria nativitas infantis ex utero, sed sufficit nativitas in utero, dummodo possit hujusmodi infans physicè ablui, utero reserato; ergo Christus Dominus etiam pro his infantibus Baptismi Sacramentum instituit. Antecedens probatur ex Trid. *sess.* 5. *can.* 4. ubi de parvulis dicitur, quòd *In remissionem peccatorum veraciter baptizentur, ut in eis regeneratione mundetur quod generatione contraxerunt; nisi enim quis renatus fuerit*, &c. atqui pueri contraxerunt originale per nativitatem in utero, seu per generationem; ergo ut possint renasci, seu regenerari, sufficit quòd eorum nativitas in utero, seu generatio præcesserit, dummodo ablui possint. Et *sess.* 6. *cap.* 3. Idem Tridentinum docet, homines ex semine Adæ propagatos nasci injustos, & per meritum passionis in Christo renasci; cùm autem injustitia, seu peccatum originale contrahatur per nativitatem in utero, sequitur, quòd renascentia in Christo solam nativitatem in utero debeat præsupponere; unde validè potest Baptismus conferri infantibus omnino intra uterum existentibus.

III. Con-

III. Confirm. 1. quia D. Raymundus Nonnatus, etiamsi non sit natus *Matre pariente*, adhuc potuit baptizari; sic etiam quilibet partus Cæsareus, seu qui fit ex utero matris cæso. Præterea ex D. Th. *3. p. qu. 68. art. 11. ad 4.* & ex Rituali Romano de Bapt. §. de Baptizand. parvulis, si infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, potest absolutè baptizari, quin sit deinde rebaptizandus, eò quòd in capite omnes sensus fundentur; si tamen alia pars egrediatur, est baptizandus, urgente periculo, solùm sub conditione, eò quod in aliis partibus non habeatur integritas vitæ; ergo etiam potest sub conditione baptizari, quamvìs nulla pars fœtûs potuerit egredi. Probatur consequentia; in tantum enim non posset baptizari, quia revera tunc non est natus extra uterum; atqui quando solùm aliqua pars, puta manus, egreditur, neque tunc infans est absolutè natus extra uterum, cùm manus infantis non possit dici infans, & tamen tunc potest sub conditione baptizari; ergo etiam quando infans totaliter est in utero: Aliter si uterus matris, sive mortuæ, sive viventis incidatur, nec possit extrahi ulla pars fœtûs absque periculo ejus vitæ, tunc nec posset sub conditione baptizari; quod asserere quisnam ausit?

Confirm. 2. Quia non est præsumendum de Divina Bonitate, & de infinitis Christi meritis, quod voluerit hos infantes reddere incapaces gratiæ baptismalis, si abluantur in utero. Immo ex communissimo DD. calculo positivè asserendum quodcumque ad Christi gloriam exaltandam spectat, nisi positivè constet, quod Deus aliter ob altissimos fines decreverit: atqui non constat positivè, ut mox ostendemus, quod Christus noluerit, lavacrum regenerationis posse etiam ad infantes istos se extendere; ergo dicendum, quod Sacramentum Baptismi verè suscipiant, si debitè abluantur. Sicut enim Martyrium, seu Baptismus sangui-

nis, etiam infantibus, qui sunt in utero Matris, prodest, ut docet Scotus in 4. *dist.* 4. *p.* 3. itâ Baptismus fluminis, cùm æquè sit universalis uterque Baptismus.

Confirm. ult. quia communissimè DD. docent cum Angelico 3. *p. qu.* 68. *a.* 9. contra Pelagium, quòd pueri sint baptizandi, quia scilicèt, ut habetur ad Rom. 5. *Non sicut delictum, ità & donum; si enim unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit.* Hæc autem ratio, sicut probat pueros extra uterum baptizandos esse, & per Christi merita spiritualiter regenerari, ità hoc idem probat de pueris intra uterum existentibus, quoties ablui possunt. Neque dicas, hujusmodi argumentum probare nimis, quòd scilicèt etiam pueri in utero matris clauso possint per Christi merita baptizari, ac salutem consequi. Nam certum est, noluisse Christum quemquam regenerari spiritualiter, nisi ipse in se, non verò in matre prægnante abluatur, juxta illud: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c.* Providit tamen sufficienter hujusmodi pueris de sufficientia remedii ad salutem, ut cum communiori diximus quæstione antecedente, quatenus possunt in lucem edi, & baptismum suscipere, nisi parentes, quorum curæ sunt commissi, impedimentum apponant.

IV. Dico 2. Peccat graviter qui negligit baptismum conferre pueris in utero existentibus, quoties possunt aliquatenus aperto utero ablui, si sint in vitæ discrimine.

Prob. Ex communissima doctrina apud Dianam *p.* 3. *tr.* 3. *res.* 9. de qua nonnulla dixi in Apend. meæ Trutinæ Theologicæ in calce §. XI. Quoties possumus citra grave incommodum subvenire proximo periclitanti circa æternam salutem, sequendo opinionem probabilem, ad id sub gravi obligamur; in casu autem nostro

noſtro, ſequendo opinionem probabilem primæ concluſionis, ſubvenerimus infantibus circa æternam ſalutem periclitantibus; ergo tenemur ſub gravi juxta laudatam opinionem illos baptizare; quamvis ſub conditione (ſi ſint capaces) ob incertitudinem, & meram probabilitatem talis opinionis. Et ſanè ex cap. *De quibus* de baptiſmo, baptizandus eſt ſub conditione fœtûs in dubio an ſit homo, vel monſtrum, an ſit vivus, vel mortuus; ergo à fortiori baptizari debent ſub conditione infantes in utero exiſtentes, quoties ablui poſſunt ſaltem per aliquod inſtrumentum; quia non ſolùm eſt in dubio poſitum, an ſint baptiſmi capaces, ſed etiam valdè probabile eſt, quòd ſint capaces, tum ob rationes adductas, tum ob authoritatem plurimorum Recentiorum, qui hac de re quæſtionem inſtituerunt, quin Antiquorum ſententia ſit in contrarium, ſi ritè eorum verba perpendantur, ut mox dicemus.

Neque obſtat reverentia Sacramento debita, quò minùs poſſit ſub conditione conferri baptiſmus, ità ut exponatur periculo fruſtrationis. Nam ex doctrina ſubtiliſſimi Doctoris in 4. *diſt.* 3. *qu.* 2. communiter recepta; Quando in Sacramentis conficiendis urget neceſſitas, tunc citra ullam irreverentiam adhiberi poteſt, ac debet materia, forma, aut opinio, quæ tutior haberi poteſt, ut ſubveniamus proximo extremè indigenti; cùm Sacramenta inſtituta ſint in bonum fidelium; ut proinde potiùs exponendum ſit Sacramentum periculo fruſtrationis, quàm homo periculo æternæ dānationis.

V. *Objic.* 1. Contra primam concluſionem. Infantes in utero poſiti non ſunt noti Eccleſiæ, nec vitam cum aliis degunt; ergo non ſunt capaces Sacramentorum Eccleſiæ.

Confirm. I. Ex Scoto, quia pueri, dum ſunt totaliter in utero matris, non ſubjacent operationi humanæ, ſed

solùm subjacent operationi Divinæ; ergo quamvìs Deus possit illos spiritualiter regenerare per speciale privilegium (prout concessum fuit D. Jo. Baptistæ) non per hoc poterunt per baptismum ab homine collatum spiritualiter regenerari.

Confirm. 2. Prima regeneratio spiritualis, quæ fit per baptismum, est secunda nativitas; ut proinde Christus D. dixerit: *Nisi quis renatus fuerit* &c. Secunda autem nativitas essentialiter supponit primam; ergo cùm nondum sint nati, ne partialiter quidem, qui sunt in utero Matris adæquatè, non poterunt renasci per baptismum, etiamsi possent ablui. Neque dicas, sufficere quod præcesserit nativitas in utero. Nam regeneratio, quæ habetur per baptismum, haberi debet ex aqua, & Spiritu S. contra infectionem tum carnis, tum animæ per originale, atque adeo debet baptismum præcedere tum nativitas in utero, quâ infunditur anima, tum etiam nativitas ex utero, quâ nascatur caro: ac proinde in Rituali Romano loco laudato dicitur: *Nemo in utero Matris clausus baptizari debeat.*

Resp. Pueros in utero existentes esse sufficienter notos Ecclesiæ, ità ut possint Sacramentum baptismi suscipere, si utero aperto possint ablui; sicut enim est sufficienter Ecclesiæ notus ille fœtus, de quo dubitatur an sit homo, vel monstrum, & sufficienter est notus, si solùm ex utero manum extrahat; ità sufficienter notus, qui deprehenditur esse in utero jam aperto, ità ut possit ablui; & omnino gratis dicitur requiri, quod possit esse visibilis extra uterum; sufficit enim, quod possit esse tangibilis saltem per aquam à baptizante immissam, cùm Ecclesia non debeat aliam cognitionem de personis habere, nisi eam, quâ possit illis Sacramenta ministrare ponendo, quæ necessaria sunt ad illorum collationem. Aliter nec posset fœtui in tenebris existenti extra uterum baptismus conferri, eo quod

eo quod non possit tunc Ecclesiæ esse visibilis, sed solùm tangibilis.

Ad primam Confirmationem: sufficienter isti parvuli subjacent operationi humanæ per hoc, quod possint ab homine ablui, & sic baptizari, ac spiritualiter regenerari. Tunc non subjacerent operationi humanæ, solúmque à Deo per speciale privilegium possent sanctificari, quando uterus esset omninò clausus, ità ut nullatenus possent ablui.

Ad secundam. Habetur quidem per baptismum secunda Nativitas, hæc tamen licèt debeat primam præsupponere, at non debet præsupponere nativitatem ex utero, sed satis est, quod præsupponat nativitatem in utero, etenim ut ostendimus ex locutionibus Scripturarum, tam dicitur natus qui solùm habet nativitatem ex utero, juxta illud Lucæ 2. *Natus est vobis hodie Salvator Mundi*, Quàm qui habet nativitatem in utero, juxta illud Matth. 1. *Quod enim in ea natum est* &c. quamvìs non sufficiat sola nativitas in utero, ut possit homo spiritualiter renasci per baptismum, nisi etiam possit aperto utero ablui, cùm per solam ablutionem sacramentalem hujusmodi renativitas concedatur. Ad regenerationem vero spiritualem simpliciter dictam, quæ non habeatur per baptismum, sed per Dei privilegium, sufficit sola nativitas in utero, quantumvis clauso, ut proinde ex D. Th. in sanctificatis in utero habeatur vera regeneratio spiritualis.

VI. Neque obstat, quòd si nomine nativitatis veniat etiam nativitas in utero, sequeretur, quòd homo dum paritur, renasceretur; unde ante baptismum esset renatus, atque adeò per baptismum haberetur deinde tertia nativitas, ut ratiocinatur Augustinus in Epistola 57. ad Dardanum.

Nam certum est, non requiri nativitatem ex utero, quæ fiat matre pariente, ut possit quis baptizari: etenim

etenim D. Raymundus Nonnatus baptizari potuit, etiamsi non fuerit natus matre pariente; & quamvìs extra uterum susceperit baptismum, nihilominus caruit hâc nativitate strictè dictâ, ut proinde Ecclesia vocet illum *Nonnatum*; sufficit itaque ad renativitatem spiritualem, quòd præcesserit sola nativitas in utero. Hinc tamen non sequitur, quòd dum homo paritur renascatur, ut proinde habeatur per baptismum tertia nativitas. Nam licèt tam nativitas in utero, quàm nativitas ex utero venire possit nomine nativitatis, utraque tamen ista nativitas non est duplex nativitas, seu generatio; neque enim est duplex Origo viventis à vivente principio conjuncto in similitudinem naturæ, sed est eadem nativitas diverso modo accepta, quatenùs una denotat tantùm generationem, altera denotat eandem generationem fœtûs jam ex utero egressi; ut proinde prior importet productionem entis simpliciter, & transitum de non ente ad ens, posterior verò importet etiam transitum ejusdem entis de uno statu ad alium, videlicèt transitum ex utero ad extra uterum.

Ad id quod additur in argumento, dicendum cum Angelico in 4. *dist.* 6. *qu.* 1. *a.* 1. Nativitatem in homine non esse aliam nativitatem animæ, aliam nativitatem Carnis, sed unam esse nativitatem totius hominis indivisibiliter sumpti. Quamvìs autem vulgò nomine nativitatis soleat venire nativitas extra uterum, nihilominus verè, & propriè etiam in Scripturis hominis nativitas habetur per hoc tantùm, quòd homo sit genitus, & in utero natus, quia tunc habetur verè, & propriè origo viventis à vivente principio conjuncto in similitudinem naturæ: esto, ut possit homo renasci spiritualiter, requiratur, ut possit utero aperto à baptizante ablui; non tamen est necesse ad baptismi validitatem, quòd homo sit natus extra uterum, ut hactenus ostendimus. Denique verum est, quod

quod in Rituali Romano dicitur, videlicèt neminem in utero matris clauſo eſſe baptizandum, cùm non poſſit ablui immediatè; poteſt tamen utero aperto in neceſſitate baptizari ſub conditione, eò quòd tunc poſſit ablui immediatè, imò ex Præpoſito, Ochagavia, & aliis apud Dianam *p.5.tr.3.reſ.4.* poteſt ſub conditione baptizari, etiamſi fætus ſit involutus in ſecundinis, quia hujuſmodi pellis, & tegumentum cenſetur eſſe pars hominis & ea abluta cenſetur homo ablui.

VII. *Objic.* 2. Auctoritatem D. Auguſt. D. Iſidori, Magiſtri ſententiarum, D. Th. D. Bonaventuræ, ac Theologorum omnium, nec non Canoniſtarum uſque ad annum 1490. quo tempore Gabriel Biel in 4. *diſt.* 4. *qu.* 4. *art.* 4. in dubium revocare cœpit, an poſſit infans in utero matris validè baptizari; Cùm autem per quindecim ferè ſæcula omnes uno ore docuerint, non poſſe hominem ſpiritualiter per baptiſmum renaſci, antequam natus ſit, videtur ea eſſe Eccleſiæ traditio, quòd Chriſtus D. baptiſmi Sacramentum noluerit conferri pro infantibus in utero poſitis, ut proinde non liceat, ne ſub conditione quidem, eos baptizare; Etenim, ut habet Auguſtinus *lib.* 9. de Bapt. contra Donatiſtas *cap.* 24. *quod univerſa tenet Eccleſia, ac Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi auctoritate Apoſtolicâ traditum rectiſſimè creditur.* Quòd autem Eccleſia tenuerit, baptiſmum non eſſe conferendum infantibus in utero exiſtentibus, conſtat perpendendo verba SS. PP. ac Theologorum, & Canoniſtarum omnium, quos longo ordine recenſet laudatus P. D. Gabriel Gualdo *cap.* 2. Verba Auguſt in *Ep.* 57. ad Dardanum, quorum meminit Magiſter in 4. *diſt.* 6. *cap.* 2. ſunt: *Nec renaſci quiſquam poteſt, antequam natus ſit*; ac deinde ſubdit, Nativitatem, quæ præcedere debet baptiſmum, eſſe Nativitatem, quæ fit *matre pariente, non concipiente, atque prag-*

*nante*; *quæ fit ex ea*, *non quæ fit in ea*; Quod infert ex verbis Christi D. *nisi quis renatus fuerit denuo*; quibus indicatur, baptismum esse secundam nativitatem, non verò tertiam; atque adeò prior nativitas, quæ ad baptismum præsupponitur, non est nativitas in utero, sed nativitas ex utero. Et *l.* 2. de bapt. parvul. *c.* 26. apertè docet: *Neminem in suo parente potuisse renasci, cùm nondum sit natus.* D. Isidori verba *l.* 1. senten. *cap.* 22. referuntur in Cap. *Qui in maternis* de Consecr. *dist.* 4. ubi habetur: *Qui in maternis sunt uteris, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus secundùm Adam non est, secundùm Christum regenerari non potest.* D. Isidorus duobus sæculis post D. August. scripsit (si Philippum Labbè audiamus) & quinque seculis ante magistrum sententiarum, qui in 4. *dist.* 6. *cap.* 2. eidem sententiæ subscripsit; sicut etiam Albertus *ar.* 9. D. Th. *p.* 3. *q.* 68. *art.* 11. D. Bonav. & alii omnes usque ad finem sæculi decimi quinti: ut proinde negari non possit, hunc fuisse Ecclesiæ sensum, & veluti traditionem, à qua nefas est recedere.

Confirm. 1. Auctoritate Sacrorum Canonum; etenim in Cap. *si baptizata*, & cap. *Qui in Maternis* de Consecr. *dist.* 4. nec non Cap. *si ad Matris* ib. juxta mentem, & verba laudata D. August. & D. Isidori hoc idem deciditur, ut proinde idem sentiant omnes Canonistæ putantes, decretum Gratiani habere vim legis Ecclesiasticæ.

Confirm. 2. ex Trident. *sess.* 5. *can.* 4. ubi anathematizatur qui negat, parvulos recentes ab uteris Matrum esse baptizandos; cùm autem solùm loquatur de parvulis recentibus ab uteris matrum, videtur definire, quòd solùm hi parvuli capaces sint baptismi, non verò parvuli, qui sunt in matris utero.

Resp. Non paucos esse primæ notæ Recentiores, ut diximus, putantes, debere sub conditione parvulos in utero baptizari, si vitæ periculum immineat, & possint ali-

ſint aliquâ viâ ablui ; iis autem Doctoribus non levis irrogatur injuria, dum dicitur, quòd contra Ecclesiæ traditionem opinantur. Quare non ſolùm negandum, Ecclesiæ aut traditionem, aut conſuetudinem eſſe, quòd hujuſmodi pueri non baptizentur, ſed negandum etiam, D. Auguſtinum, D. Iſidorum, ac Theologos antiquos ità ſenſiſſe: etenim ſi eorum verba perpendantur, apparebit, ſolùm ab iis doceri, quòd pueri in utero Matris clauſo baptizari non poſſint, cùm non poſſint ablui; quin doceant uſquam, baptizari non poſſe, quoties aperto utero ablui poſſint, & ſic ſubjacere humanæ operationi. Ubi juxtà dicta in expoſitione Theſis 30. ab Alex. VIII. proſcriptæ advertendum, quòd univerſim ubi verba Auguſtini videntur pugnare cum verbis alicujus Bullæ, aut Concilii, potiùs verba Auguſtini accipienda ſint juxta ſenſum Bullæ, aut Concilii, quam è converſo; Cùm autem Trid. *ſeſſ. 5. can. 3.* dicat, Chriſti meritum *per baptiſmum ritè collatum tam adultis, quàm parvulis applicari*, & indiſcriminatim loquatur de omnibus parvulis, qui baptizari poſſunt, ſive in utero matris ſint, ſive extra uterum, ſequitur, quòd non ſint accommodanda verba Tridentini verbis Auguſtini, ità ut excludantur pueri intra uterum, qui ablui poſſunt, à capacitate ſuſcipiendi baptiſmum; ſed potius verba Auguſtini accommodanda ſint verbis Tridentini, explicando Auguſtinum, quòd velit ſolùm baptizari non poſſe parvulos, qui non ſint nati nativitate, quæ ſubjiciat illos operationi humanæ, ſeu qui ablui nullatenus poſſunt; per hoc enim quòd ablui poſſint, non ſolùm ſunt nati nativitate Theologicè dictâ, ſeu in Matre concipiente, ac prægnante, ſed etiam nativitate requiſitâ ad baptiſmum, hoc eſt nativitate, qua ſubjici poſſunt operationi humanæ; quæ nativitas minus propriè poteſt dici quod ſit nativitas ex Matre pariente, non ſecus ac nativitas

partus cæſarei, ac S. Raymundi Nonnati. Idemque dicendum de verbis D. Iſidori, ac aliorum Theologorum, qui dicuntur eſſe in oppoſita ſententia.

VIII. Itaque hoc nomen *Natus* quinque poteſt habere ſignificationes. Primò enim ſignificat vulgò, qui eſt natus matre pariente: ſecundò qui in lucem editus eſt per uteri ſciſſionem, ut D. Raymundus Nonnatus: tertiò qui ex utero partem aliquam corporis, putà manum emiſit: quartò qui ſubjici poteſt operationi humanæ, atque adeò ablui, etiamſi ſit in utero: quintò demum qui conceptus eſt, nec poteſt humanæ operationi ſubjici, eò quòd ſit in utero omninò clauſo. Ut poſſit homo per baptiſmum renaſci, ſicut in omnium ſententia non requiritur, quòd ſit natus juxta primam tantùm ſignificationem, hoc eſt matre pariente, ſed ſufficit, quod ſit natus in ſecundo, aut in tertio ſenſu; ità ſufficit, quod ſit natus juxta quartam ſignificationem, quin hinc ſequatur, quod baptiſmus deinde ſit tertia nativitas, ut ſupra diximus. Quare non ſolùm poſſunt, ſed etiam debent verba D. Aug. & D. Iſidor. ac Theologorum antiquorum juxta benignam hanc interpretationem explicari, ut in ſuo proprio ſenſu verba Tridentini explicentur, utque ſaluti parvulorum conſulatur, ac Divina Miſericordia erga illos magìs commendetur.

Et ſanè quamvìs videatur Auguſtinus ſentire, quod parvuli ſine baptiſmo decedentes igne Tartareo, ac pœna ſenſus crucientur in æternum, ut conatur oſtendere Cardinalis de Noris in Vindic. D. Aug. *cap.* 3. §. 1. & docuit Ariminenſis, dictus proinde *Tortor puerorum*; nihilominus quia in Cap. *Majores* de Baptiſmo ab Innocent. III. dicitur: *Pœna originalis peccati eſt Carentia viſionis Dei, actualis verò peccati pœna gehennæ perpetuæ cruciatus*; idcircò communius, & verius dicimus, verba Auguſt. accommodanda eſſe verbis

bis Pontificis; ut proinde solùm voluerit Augustinus, pueros sinè baptismo decedentes puniri pœnâ ignis, sumendo nomine *Ignis* quamcumque tribulationem, atque adeò etiam pœnam damni, juxta illud Scripturæ: *Transivimus per ignem, & aquam*; *Igne me examinasti* &c. præsertim quia & Divina Misericordia, & rationes Theologicæ suadent hanc benignam interpretationem, ne simus *Tortores puerorum*; & tamen opinio opposita nihil re verâ confert ad puerorum torturam: In casu autem nostro, si verba Augustini non sumantur in sensu accommodo, prout verba Tridentini, & Rationes Theologicæ, ac Divina Redemptoris misericordia erga illos pueros suadent, opinio opposita, denegando illis baptismum, conferret ad æternam illorum pœnam; unde essemus Puerorum tortores non speculativè duntaxat, sed etiam practicè; ergo à fortiori in casu nostro verba Augustini juxta benignam interpretationem sumenda sunt; atque adeò dicendum, D. Augustinum, D. Isidorum, & Antiquos Theologos, cum Magistro Sententiarum, D. Thoma, & aliis pro nostra Sententia stare, non pro opposita.

Ad 1. confirmationem: verba illorum Canonum desumpta sunt à D. Augustino, & D. Isidoro, atque adeò pariter in sensu accommodo sumenda sunt, ut velint, neminem posse per baptismum renasci, nisi sit natus eâ nativitate, quia possit subjici operationi humanæ, & ablui. Quicquid sit, an sententiæ Sanctorum Patrum, quæ in Decreto Gratiani habentur, vim habeant legis Ecclesiasticæ, donec à Pontifice fuerint Canonizatæ, & inter Decretales reponantur? Quod verius negat Suar, *l.* 4. de Leg. *cap.* 5. *n.* 6. eò quòd Patres non fuerint Canonici Scriptores, nec assistentiam Spiritûs Sancti habuerint.

Ad 2. Tridentinum apertè docuerat Canone 3. quòd tam adultis, quàm parvulis applicari possit Chri-

sti

sti meritum per baptismum, non excludendo parvulos, qui sunt in utero Matris, si possent subjici humanæ operationi, & ablui; Ubi autem Canone 4. definit, pueros recentes ab utero Matris esse baptizandos, vel loquitur etiam de pueris, qui in utero Matris positi subjici possunt operationi humanæ, qui etiam in aliquo sensu dici possunt recentes ab utero Matris, quatenùs aliquo modo extra uterum sunt, dum non sunt in utero clauso, sed possunt ablui; Vel loquitur tantùm de pueris, qui extra uterum sunt, quia sic possunt baptizari; unde satis erat, quòd definiret horum baptismum esse validum, ut intelligatur validum esse baptismum omnium omnino, qui ablui possunt, nisi ex institutione Divina apertè excludantur.

Neque dicas, interpretationem adductam (quod scilicet dicatur aliquo modo natus ex utero, imò esse aliquatenus extra uterum, qui est in utero aperto, ità ut possit subjici operationi humanæ) esse alienam à verò sensu verborum, quandoquidem idem simul dici posset esse in utero, & esse extra uterum.

Nam contra est, quia sicut juxta diversam acceptionem verborum D. Raymundus dicitur natus, cum renatus fuerit in baptismo; & ab Ecclesia appellatur Nonnatus, quatenus non fuit in lucem editus, Matre pariente; ità juxta diversam acceptionem potest dici natus ex utero, & esse aliquatenus extra uterum, qui dum est in utero subjici potest humanæ operationi, & simul dici potest natus in utero, & non esse extra uterum, quatenus nulla ejus pars ex utero egressa est.

IX. *Objic. 3.* Contra secundam conclusionem. Nemo potest adversus conscientiæ dictamen licitè operari; ergo si quis juxta opinionem Doctorum primæ notæ putet, nullatenus licere hujusmodi infantibus conferre baptismum, etiamsi possint ablui, adversus dictamen

ctamen conſcientiæ operaretur conferendo illis baptiſmum; ergo falſum eſt, quòd peccet qui negligit Baptiſmum pueris in utero exiſtentibus in neceſſitate conferre ſub conditione, juxta probabilem opinionem, quòd id liceat.

Reſp. Conceſſo antecedente, diſtinguo primum conſequens: adverſus dictamen conſcientiæ operaretur, ſi putaret nullatenus id licere juxta opinionem Doctorum primæ notæ, & ſimul ex errore putaret, opinionem benignam faventem pueris eſſe improbabilem, *concedo*; & ſimul putaret, opinionem benignam eſſe probabilem, ut re vera eſt, *nego* primam, & ſecundam conſequentiam. Sicut poteſt quis ex errore putare, eſſe illicitum conferre Baptiſmum etiam pueris recenter natis, in quo caſu peccaret baptiſmum iis conferendo, quia operaretur contra ultimum dictamen conſcientiæ erroneæ; ità poteſt quis ex errore putare, eſſe improbabilem ſententiam, quam propugnavimus, docentem poſſe pueris in utero conferri validè Baptiſmum, ſi poſſint ablui; & in hoc caſu nihil mirum, quòd peccaret baptiſmum conferendo. At ſi putet, opinionem hanc benignam nixam validis rationibus, & gravi authoritate Doctorum eſſe probabilem, peccaret contra charitatem non accommodando ſe huic opinioni ad liberandos, quoad ejus fieri poteſt, pueros illos ab originali, atq; adeò à pœna dãni æterna.

Inſtabis: ſaltem Probabilior iſta citra errorem peccaret accommodando ſe huic opinioni benignæ, ſi putaret, hanc opinionem benignam eſſe minùs probabilem, cum Probabilior iſta doceat, non licere ſequi opinionem minùs probabilem in conflictu probabilioris, ergo recurrit, quod citra culpam, & citra errorem poſſit aliquis non conferre his infantibus Baptiſmum ſub conditione.

*Reſp. diſtinguo antecedens*, ſi per errorem putaret

ret certum esse, quod non liceat sequi opinionem minus probabilem relictâ probabiliori, *concedo*; si solùm putaret id esse probabilius, & simul probabile esse, quod liceat sequi opinionem minus probabilem in conflictu probabilioris, *nego antecedens, & consequentiam.* Probabiliorista, nisi decipiatur, solùm potest opinari, quòd sit probabilior sententia obligans ad magìs probabile, quin possit asserere, quod sententia opposita careat sua probabilitate; atque adeò ad liberandos pueros ab æterna pœna damni non solùm potest, sed etiam debet accommodare se huic nostræ opinioni benignæ, baptizando illos sub conditione, si citra grave incommodum potest illos abluere, quando imminet periculum mortis.

## QUÆSTIO VIII.

### *An possit homo per operationes naturales ad Gratiam se disponere, sive positivè, sive saltem negativè?*

I. Dispositio ad gratiam multipliciter contingere posset per opera naturæ. Primò si homo bonis operibus naturalibus causaret gratiam physicè. Secundò si moraliter; videlicet merendo aut condignè, aut de congruo auxilia supernaturalia gratiæ, aut si opera naturalia haberent vim impetrandi gratiam; ità scilicet ut Deus ad conferendam gratiam non moveretur ex indigentia, & miseria ponentis opera naturalia; sicut dives movetur ad dandam eleëmosynam ex indigentia pauperis illam petentis; sed moveretur ex merito ipsarum precum, juxta illud; *Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me*: Hæc enim impetratio sic explicata ex Augustino apud Lugo de Fide *disp.* 12. *num.* 21. non est sinè omni merito. Tertiò, si operationes naturales sint mera dispositio moralis positiva importans connexionem cum gratia fundatam in quadam congrui-

tate

tate condistincta à quovis merito, & exigentia. In enim differt Meritum à morali dispositione, quod illud importet obsequium præstitum in honorem, vel commodum præmiantis; hæc verò importet solùm coaptationem, ad quod disponit, præciso quovis obsequio: Sicut doctrina, & probitas hominem coaptant ad dignitates in Republica assequendas, quamvìs nullum obsequium præstiterit aut Principi, aut Reipublicæ, ut videre est apud Ripal. *disp.* 18. Denique si opera naturalia essent dispositio negativa importans connexionem cum gratia ex mero extrinseco Dei decretu, ac liberalitate, qua voluit facienti quod in se est viribus naturæ conferre gratiam; quamvìs etiam illam conferat pluribus aliis non facientibus quod est in se.

II. Certum est 1. opera purè naturalia non posse esse causam physicam gratiæ, quia gratia est altioris ordinis: Nec possunt esse conditio physica ad productionem gratiæ requisita, quia nec sunt conditio ex parte Dei producentis, cum Deus agens perfectissimum nullâ indigeat conditione ad producendum; neque sunt conditio ex parte subjecti gratiam recipientis, quia independenter ab operibus naturæ potest anima elevari obedientialiter ad gratiam recipiendam.

Certum est secundò, opera naturalia non esse causam moralem gratiæ; neque enim illam merentur de condigno, ut est de fide ex Tridentino *sess.* 6. *cap.* 16. ubi dicitur: *Christus Dominus tamquam caput in membra, & tamquam vitis in palmites in ipsos justificatos jugiter virtutem influere, sine qua bona eorum opera nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt.* Et ratio est, quia ut opus sit condignè meritorium, debet esse ejusdem ordinis cum præmio. Neque merentur illam de congruo, aut impetrant impetratione strictè dictâ

dicta importante aliquod meritum; quod pariter tenetur de fide ex eodem Tridentino, & Arausicano 2. *can.* 3. definientibus contra Massilienses: *Opera naturæ non esse initium aliquod imperfectum ex parte nostra, quod Deus sua gratia juvet, provehat, & perficiat.* Et ratio est, tum quia Joan. 15. dicitur: *Sine me nihil potestis facere*; ubi August. addit: *Non ait, Sine me nihil potestis perficere, sed facere; Nam si perficere dixisset, possent illi dicere, non ad incipiendum bonum, quod à nobis est, sed ad perficiendum adjutorium esse necessarium*; Tum etiam quia opus gratiæ est opus omninò gratuitum, & indebitum: ergo excludit omne meritum etiam de congruo; cum de ratione meriti sit quoddam debitum & exigentia; unde Apost. ad Roman. 11. dixit: *Si autem gratiam, jam non ex operibus alioquin gratia jam non est gratia.*

III. Dubitatur itaque solùm; An opera naturalia possint esse quædam moralis dispositio ad gratiam sive positiva, sive saltem negativa? Quam unicè videntur admittere Suar. *t.* 2. de Gratia *lib.* 4. *cap.* 15. Valent. Lessius, Pallav. de Gratia, & alii apud Ripal. loc. cit. Qua de re plures Congregationes habitæ fuerunt coram Clemente VIII. & Paulo V. coram quibus isthæc Molinæ doctrina ad trutinam revocata fuit, eò quòd videbatur favere errori Massiliensium, qui docebant, *Initium justitiæ, & salutis esse ex nobis per voluntatem credendi, & piè vivendi solis liberi arbitrii viribus eiicitam; & per orationem, ac petitionem auxilii ad id necessarii purè naturalem,* ut notat Platelius *n.* 487.

Et sanè, Quòd Deus de facto omnibus omninò adultis det gratiam sufficientem, qua possint ad Fidem, & ad salutem pervenire, quamvìs non solùm non disponantur per bonas operationes naturales, sed etiam positivè indisponantur per peccata, est omninò certum; præsertim post propositionem quintam damna-

damnatam ab Alex. VIII. qua dicitur *Voluntas Paganorum, & Hæreticorum esse nuda, & inermis sine omni gratia sufficienti.* Quærimus igitur, An sicut per peccatum homo demeretur sufficientiam moralem ad salutariter operandum, quamvìs non proinde careat sufficientiâ physicâ, seu gratiâ sufficienti; ità pariter per bonas operationes viribus naturæ elicitas aliquatenus disponatur ad gratiam recipiendam sive positivè, sivè saltem negativè, prout explicavimus?

IV. Dico primò. Nequit homo viribus propriis positivè se disponere ad gratiam, per hoc scilicet quod operationes naturales connexionem habeant, cum gratia fundatam in congruitate condistincta à merito, & exigentia. Ità communiter.

Probatur, tum quia ad Roman. 11. dicitur. *Si ex operibus gratia, jam non est gratia*: ergo non potest gratia auxilians dari intuitu operum naturalium, tanquam positivè disponentium ad illam; tum etiam quia si opera naturalia disponerent positivè ad gratiam, haberent rationem meriti congrui; quòd repugnat. *Probatur sequela,* quia, nisi fiat lis de vocabulo, quoties bonum aliquod confertur intuitu alicujus operis honesti, seu obsequii præstiti, toties tale obsequium habet rationem meriti relatè ad tale bonum, dicente Apostolo ad Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum*; atqui si opera naturalia haberent rationem dispositionis, Deus Gratiam conferret intuitu operum naturalium: ergo hæc eo ipso haberent rationem meriti, si minus condigni, saltem congrui. Nam idcircò dicunt Adversarii, Deum in collatione Gratiæ attendere bona opera naturalia, quia congruum est iis addere gratiam: ergo haberent rationem meriti congrui; atque adeò essent, & non essent in diverso ordine Natura, & Gratia.

Confirm. Quia Massilienses, ut ostendit Amic. *disp.16.sect.10.num.408.* nunquam dixerunt, opera naturalia mereri gratiam de congruo, sed solùm dixerunt, quòd præcedant Gratiam, tanquam initium aliquod imperfectum ex parte nostra, quod Deus deinde sua gratia proveheret, ac perficeret; *Ne penitus dormienti*, ut loquitur Cassianus Antesignanus Semipelagianorum collat. 13. c. 13. *aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur.* Et adversus hos Hæreticos Arausicanum damnat has propositiones, vid. Can. 6. *Sine auxilio Gratiæ credentibus, volentibus, conantibus, &c. adjungitur Gratia*; & Can. 25. *In opere bono nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamur.* Ex quibus propositionibus infertur, opera naturæ non solùm non posse gratiam mereri de congruo, sed neque posse esse initium gratiæ, nec dispositionem moralem ad gratiam: Imò hinc arguunt Patres contra Massilienses, non posse esse dispositiones morales, quia haberent rationem meriti, quod repugnat.

V. Dico secundò. Neque possunt esse opera naturalia dispositio ad gratiam merè negativa, quatenus Deus ex mera sua liberalitate non ponentibus obicem peccati, & bene operantibus infallibiliter sit gratiam daturus, absque ulla operum naturalium intrinsecâ connexione, exigentiâ, & conducentiâ; sed quia liberè iis, tamquam conditionibus, gratiam alligavit; quamvìs etiam ponenti obicem sæpissimè gratiam conferat. Ità Ripal. loc. cit. contra Suar. Valent. Lorcam.

Probatur iisdem rationibus; tum quia si opera naturalia disponerent negativè ad gratiam, eo ipso haberent rationem meriti congrui, nisi lis sit de voce; nam eo ipso, ac intuitu boni operis confertur bonum (quia scil. congruum est potiùs illud dare benè, quam malè operanti) hujusmodi opus habet rationem meriti congrui; etenim ex Apost. *Ei, qui operatur, merces non imputatur*

*putatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum*; tum etiam quia si opera naturalia disponerent negativè ad gratiam, veræ essent propositiones adductæ damnatæ à Concilio Arausicano contra Massilienses.

Confirm. Si homo posset disponere se ad gratiam negativè, vel Deus exigeret bonas operationes naturales, tanquam conditionem conducentem ad gratiam, vel tanquam conditionem omninò impertinentem; perinde ac si exigeret actum moralem indifferentem, aut peccatum veniale, tanquam conditionem ad conferendam gratiam. Si dicatur primum, jam opera naturalia non sunt dispositio negativa nullam importans conducentiam relatè ad gratiam, sed sunt dispositio positiva; si dicatur secundum, gratis omninò, & inopinabiliter dicitur; ergo opera naturalia neque possunt esse dispositio negativa, ut Gratiæ auxilium à Deo conferatur ad salutariter operandum.

Confirm. secundò; Hinc enim sequeretur, quòd si quis per magnam vitæ partem esset fatuus, & deinde in mentem sanam rediret, deberet statim gratiam accipere; quia esset negativè dispositus, cùm non posuerit obicem; quod pariter sine fundamento asseritur. Idemque dicas de eo, qui per longum tempus ex motivo indifferenti, aut leviter malo moveretur ad non peccandum graviter.

VI. Dico tertiò: potest homo viribus propriis ad gratiam se disponere tantùm indirectè, & remotè; quatenus per habitum acquisitum virtutis moralis potest se disponere ad faciliùs, promptiùs, intensiùsque cum gratia operandum. Ità Amic. *disp. 26. num. 432.* & hoc dumtaxat voluisse Molinam in sua Concordia, dicemus quæstione sequenti.

Probatur. Quia ex Augustino de bono perseverantiæ *cap. 4.* nobilius, ac præstantius ingenium cum gratia est aptiùs, cæteris paribus ad meliùs intelli-

genda, penetranda, & credenda mysteria fidei: ergo etiam nobilior potentia volitiva cum eadem gratia est aptior, cæteris paribus, ad perfectiores actus supernaturales ponendos: ergo etiam voluntas prædita habitibus moralibus cum gratia est aptior ad perfectius operandum; quandoquidem ad melius operandum magìs conducit habitus acquisitus, quàm potentia perfectior.

Confirm. Voluntas prædita habitibus virtutum moralium, cæteris paribus, facilius, & intensius operatur, quam si careat his habitibus; ergo etiam voluntas adjuta comprincipio supernaturali facilius, & intensius ponit actus supernaturales, si sit prædita habitibus moralibus, quam si his careat. Probatur consequentia quia voluntas adjuta comprincipio supernaturali, intensius operatur actus supernaturales, si magìs conetur; ergo cum habitus morales acquisiti æquivaleant majori conatui voluntatis (quandoquidem voluntas cum habitu, cæteris paribus, majorem conatum exercet, quam sinè habitu in operando) sequitur, quod voluntas adjuta comprincipio supernaturali facilius, & intensius operetur actus supernaturales, si sit prædita habitibus moralibus, & consequenter cum possit viribus naturæ acquirere habitus morales, poterit sic indirectè & remotè se disponere ad gratiam, hoc est ad facilius, & intensius cooperandum cum gratia.

VII. *Objic.* Primò contra primas conclusiones: Proverb. 16. dicitur: *Hominis est præparare, & Domini gubernare linguam*: ergo opera naturæ disponunt ad Gratiam.

Confirm. Primò, quia frustra essent adhortationes, & orationes, si non solùm perfectio, sed etiam initium salutis à solo Deo penderet. Secundò *Non est acceptor personarum Deus*, ut dicitur Actor. 10. esset autem personarum acceptor, si uni præ altero Gratiam con-

conferret, non expectatâ prius bona operatione. Tertiò, quia potest aliquis initium salutis impetrare alteri; ut D. Stephanus impetravit D. Paulo ex consensu PP. ergo poterit illud à fortiori impetrare sibi.

Respond. Præparari voluntatem hominis vi gratiæ prævenientis, & non per meras operationes naturales, ut notat Augustinus dicens: *Dominus admonet, ut præparemus voluntatem, & tamen ut hoc faciat homo, adjuvat Deus.*

Ad primam *confirm.* Adhortatio vel est prima Dei vocatio externa, cum qua Deus solet conjungere internam, vel supponit gratiam vocationis, & excitat hominem, ut cum ea ulterius proficiat; unde nunquam est frustra; sicut nec oratio, quæ semper supponit gratiam vocationis, sinè qua nemo potest orare, sicut oportet, ex Arausicano *can.* 3. Ad secundam, acceptio personarum opponitur justitiæ distributivæ, quæ respicit distributionem bonorum communium, quæ scilicet distribui debent in bonum communitatis; At Deus nòn bona communia, sed bona propria distribuit absque ullo debito, cui maluerit. Unde dicitur Matth. 20. *An non licèt mihi facere, quod volo?* & D. Petrus Actor. 12. dicens: *In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, quæ timet eum, & operatur justitiam, acceptus est illi*, loquitur de Gente, quæ timet Deum, ex præveniente gratiæ auxilio, non ex viribus naturæ. Ad Tertiam *distinguo antecedens*: potest aliquis existens in gratia promereri, aut impetrare alteri initium salutis, *concedo*: non existens in gratia, *nego antecedens*, *& consequentiam.*

VIII. *Objic.* secundò. Deus de facto juxta communiorem sententiam cum D. Thom. *p. p. quæst.* 62. *art.* 6. Angelis perfectioribus in natura dedit dona gratiæ uberiora,

beriora, ut diximus *quæst. penultimâ* de Angelis; tum quia juxta celebre effatum, Gratia solet accommodare se naturæ; tum etiam, quia hoc videtur exposcere ordo sapientissimus distributionis: & tamen ex hoc non sequitur, quòd dona gratiæ amittant rationem Gratiæ: ergo pariter dicendum, de facto Deum alligasse gratiam bonis operibus naturalibus, quin sequatur, gratiam amittere rationem gratiæ.

*Respond. concesso antecedente, nego consequentiam.* Disparitas est, quia natura Angelorum est opus Dei, bona opera naturalia sunt operationes creaturæ: Deus distribuendo gratiam proportionaliter ad opera sua, sapienter operatur, donátque gratiam operi ipsi suo omninò liberaliter; at distribuendo gratiam juxta opera bona moralia creaturarum non donat gratiam operi suo, sed alieno; atque adeò non dat gratiam omninò liberaliter, sed veluti ex debito, seu ex merito; quandoquidem ut diximus ex Apostolo, *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum.* Quam disparitatem videtur expressisse D. Th. loc. cit. ad secundum; ubi dixit, quòd actus naturales creaturæ sunt ab ipsa, sed natura est immediatè à Deo: unde magìs videtur, quòd gratia detur secundùm gradum naturæ, quam ex operibus.

Neque dicas, D. Th. admisisse tum *quæst* 14. de Veritate, tum secundo Sent. *dist.* 27. quòd possit homo viribus naturalibus ad gratiam negativè se disponere, tanquam removendo prohibens; hoc est impediendo culpas, quæ prohibent collationem gratiæ.

Nam licèt aliqui putent, D. Thom. id affirmasse iis locis, & quòd deinde in Summa cecinerit palinodiam; veriùs dicendum cum aliis, Angelicum solùm docuisse, quòd opera naturalia ex carentia obicis disponant ad gratiam solùm indirectè, & remotè, ut explicavimus in 3. Conclusione; Quicquid sit,

Utrùm

Utrùm in alia providentia possit homo viribus propriis se disponere negativè ad gratiam; quod nonnulli affirmant apud Ripal. *disp.* 18. Probabilius tamen negandum ex illo Apostol. *Ei , qui operatur , merces non imputatur secundùm gratiam , sed secundùm debitum.*

I. Ex dictis sequitur 1. Deum volentem omnes homines salvos fieri, decrevisse pro omnibus omninò , sive bene operantibus viribus naturæ, sive pessimè auxilia sufficientia ad salutem ; Aliter voluntas salvandi omnes esset nugatoria : proinde Barbaris etiam , & enutritis in sylvis conferuntur hujusmodi auxilia; quatenus statim ac Deum cognoscunt lumine naturali, illustrantur pariter lumine supernaturali , ut Deum ipsum cognoscant, & fidei honestatem , unde possint ad fidem piè affici, illamque exoptare. Quòd si huic gratiæ cooperentur, tunc Deus non denegabit ulteriorem gratiam, qua actu credant fide strictè dictâ, & sic ad justificationem se disponant , & ad salutem. Quare ante actum fidei strictè dictæ admitti debet in Gentilibus gratia supernaturalis , quâ velint Fidem exoptare, & amplecti; quia Fides in tantùm est meritoria, in quantum est libera; atque adeò ante fidem , quæ est actus intellectus, admitti debet actus liber voluntatis, qui sit pia affectio ad fidem , quo actu supernaturali fidem Gentiles exoptent, & amplectantur; ut dicemus in de Fide *disp.* 3. *quæst.* 2. Non est tamen admittendum ante fidem strictè dictam, ullum aliud meritum supernaturale, quia ex Triden. sess. 7. c. 7. *Fides est humanæ salutis initium, & radix justificationis.*

Neque dicas cum Lugo , nos communiter suadere Turcis , ac Gentilibus , ut Deum orent ad hoc, ut illuminentur ad Fidem suscipiendam ; ergo oratio ista videtur esse etiam supernaturalis ; non secùs ac pia affectio ad Fidem. Nam cum communiori

 di-

dicendum contra Lugo, orationem iſtam non eſſe ſupernaturalem, atque adeò non mereri fidem de congruo; aliter initium ſalutis non eſſet ipſa Fides, in quantum liberè poſita, ſed eſſet hujuſmodi oratio; quod eſt contra Trident. Quapropter oratio illa, jejunia, eleëmoſynæ, & aliæ virtutes morales in Turca non deſerviunt ad fidem promerendam, ſed ſolùm ut indirectè diſponatur ad facilius credendum, & cooperandum gratiæ, qui enim habet virtutes morales, & caret habitibus vitioſis, faciliùs gratiæ cooperatur.

X. Sequitur 2. Nullum adultum damnari ſine proprio peccato perſonali; communiſſimè enim Patres & Theol. docent, hoc nobis Chriſtum Deum meruiſſe. Quare ſi Barbarus primæ gratiæ, qua ad fidem allicitur, cooperatur, Fidem obtinebit, & ſic ad juſtificationem ſe diſponet; ſecus verò peccat, & propter hujuſmodi peccatum actuale detruditur ad inferos, ſi interim decedat.

Neque dicas, quod ſi Barbarus illuſtratus lumine ſupernaturali ad cognoſcendum Deum, velit credere, non ſemper in promptu habet Prædicatorem, à quo inſtruatur; ergo falſum eſt, quòd Deus non deneget gratiam ſuam ad fidem amplectendam illi, qui primæ gratiæ ſupernaturali cooperatur. Nam contra eſt, quia ut diximus *quæſt.5.* ex Vaſq. ſi Deus prævidiſſet, hunc Barbarum primæ gratiæ prævenienti cooperaturum, ità res creatas diſpoſuiſſet, ut ibi citra miraculum affuturus eſſet concionator. Adde, quod aliquando Deus vel per ſeipſum, vel per Angelos homines inſtruat, quamvìs hoc, utpotè præternaturale, ſit perrarum, ut notat Aug. *lib.* de bono perſeverantiæ, *cap.* 10. apud Mærat. *diſp.5. cap.5.* ubi hæc habet. *Pauciſſimis eſt donatum, ut nullo ſibi prædicante per ipſum Deum, aut per Angelos doctrina ſalutis exhibeatur.*

QUÆ-

# QUÆSTIO IX.

## *Quomodo intelligendum sit Axioma illud: Facienti quod in se est Deus non denegat Gratiam?*

I. EX hactenus dictis facilè intelligitur, in quo sensu usurpandum hoc axioma.

Dico igitur 1. Non esse verum in eo sensu, quòd Deus facienti quantum est in se per vires naturales, non deneget gratiam; sive opera naturalia dicantur mereri de congruo gratiam, sive ad illam disponere, aut positivè, aut negativè. Ità communiter cum Tann. *disp.* 6. *sess.* 3. Aldrete *disp.* 17. de Providentia *sect.* 7. qui fusè ostendunt, in hoc sensu usurpatum fuisse à Semipelagianis hoc axioma.

Prob. Si axioma in hoc sensu verum esset, non vitaretur, quò minùs gratia amitteret rationem gratiæ; dicente Apostolo ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia*, & ad Ro. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum*; ergo non est verum in hoc sensu.

II. Dico 2. In eo sensu axioma verum habet, quòd scilicèt Deus facienti quantum est in se per vires gratiæ prævenientis, & vocantis, non deneget ulteriorem gratiam, quousque ad justificationem, & salutem perveniat. Ità Auctores laudati, & hoc videtur expressisse Aug. qui *lib.* 3. de prædestinatione Sanctorum *quæst.* 5. hæc habet: *Solet dici: ideo credere meruit, quia vir bonus erat, antequam crederet; quòd de Cornelio dici potest, cujus acceptæ erant eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequam credidisset in Christum: nec tamen sine aliqua Fide donabat, & orabat; Nam quomodo invocabat, in quem non credi-*

*crediderat? sed si posset sine fide Christi esse salvus; non ad eum ædificandum mitteretur Architectus Apostolus Petrus.* Quare ex Augustino fidem Christi solent præcedere bona opera, non quidem naturalia, sed procedentia ex fide supernaturali Dei Remuneratoris, quæ ad fidem Christi necessariam ad salutem disponant.

Prob. Conclusio. Non potest esse sensus illius axiomatis, quòd Deus conferat auxilia gratiæ facienti quantum est in se viribus naturæ, seu intuitu operum naturalium, ut jam ostendimus; ergo sensus esse debet, quòd non deneget gratiam ulteriorem facienti quod est in se, viribus primæ gratiæ prævenientis.

Confirm. Ex Patribus, & Conciliis: Fulgen. in Epist. ad Theod. habet: *Ipsa namque Gratia incipit infundi, ut incipiat posci; ipsa quoque amplius infunditur, cum poscentibus datur.* D. Bernard. de Gratia, & lib. Arb. *Omnes nostri conatus ad bonum & cassi sunt, si à gratia non adjuventur, & nulli, si non excitentur.* Hoc etiam expressit Trid. *sess. 6. cap. 5.* dicens. *Cùm dicitùr Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis nostræ admonemur; cùm respondemus, converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratia præveniri confitemur.*

III. In hoc sensu locutum esse Molinam in sua concordia, fusè ostendit idem Aldrete, ut propterea immeritò contra illum tragædiæ fuerint excitatæ coram summis Pontificibus; perinde ac si voluisset, gratiam esse naturæ pedissequam, juxta hæresim Massiliensium, nunquam enim Molina docuit, quòd priùs homo faciat quod est in se viribus naturæ, & deinde Deus conferat gratiam; quia sic aliquo pacto natura se ad gratiam disponeret, & Deum excitaret ad gratiam conferendam. Docuit solùm, quòd quoties consurgunt cogitationes naturales ad benè operandum, Deus simul gratis concedat in præsenti providentia ex meritis Christi Domini illustrationes supernaturales,

quia

quia semper stat ad ostium, & pulsat, si quis autem his illustrationibus adjutus faciat quantum in se est, ulteriorem gratiam obtinebit, quousque ad gratiam habitualem, & Gloriam perveniat.

IV. Ex dictis sequitur, minùs aptè aliquos cum Scoto, Gabr. Pallav. de Gratia hac in re distinguere inter gratiam sufficientem, & efficacem, dicendo, quòd facienti quantùm est in se viribus naturæ detur gratia sufficiens, non efficax: cùm enim utraque gratia sit supernaturalis, neutra confertur intuitu operum naturalium. Quòd autem gratia actualis auxilians, etiamsi non sit efficax, sed merè sufficiens, sit intrinsecè supernaturalis, constat, quia simul cum voluntate potest causare actum salutarem intrinsecè supernaturalem; ergo cùm supernaturalitas actûs salutaris non præcontineatur in voluntate, præcontineri debet in auxilio sufficienti. Hinc secundâ ad Cor. 3. dicitur: *Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*; & Trid. *sess. 5. can. 3. Si quis dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti adjutorio hominem credere, sperare, diligere, & pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Præterea quòd actus salutaris sit intrinsecè supernaturalis, ex eo etiam constat, quia causat principaliter saltem meritoriè gratiam, & gloriam, quæ toti naturæ est indebita. Nam vel actus salutaris antecedit justificationem, ut est contritio peccatoris, & meretur gratiam de congruo; vel subsequitur, & meretur augmentum gratiæ, & gloriæ de condigno, atque adeò positis actibus salutaribus, est illis debita gratia, & gloria; non secùs ac est debita forma subjecto disposito. Dispositio autem quamvìs differre possit genere à forma, ad quam disponit, ut calor differt genere à forma ignis, & organizatio corporis ab anima; at non potest differre ordine, quia

quia differre ordine importat nullam habere proportionem, adeò ut nec vagè, nec determinatè ab eo, quod est in ordine inferiori, exigatur quod est in superiori; ergo actus salutares cùm disponant ad gratiam & gloriam, illámque mereantur, non possunt non esse in eodem ordine, atque adeò intrinsecè supernaturales.

V. Adde demum, Axioma illud in hoc alio sensu habere etiam legitimam explicationem, si dicatur, quod Deus ponenti bonam operationem supernaturalem vi gratiæ actualis, ultimo disponentem ad gratiam habitualem justificantem, infallibiliter hanc gratiam sit collaturus. Ratio est, quia Deus in ordine gratiæ accommodat se naturæ; atqui in naturalibus post ultimam dispositionem statim forma introducitur; ergo etiam post ultimam dispositionem ad gratiam justificantem statim hæc introducitur, & consequenter etiam in hoc sensu axioma illud verificatur.

---

# DISPUTATIO II.

## *De Gratia Auxiliante, prout substat Divinis Prædefinitionibus.*

AD intelligendam gratiæ auxiliaris efficacitatem oportet illam considerare, pro ut substat prædefinitionibus Divinis, sive scientiam mediam consequentibus; sive antecedentibus; sic enim constabit, quomodo conciliari possit infrustrabilitas Divinæ voluntatis efficaciter intendentis consensum liberum, & prædestinantis creaturas cum libertate voluntatis creatæ; apparebítque, quomodo scientia media ità sit necessaria divino intellectui, cui omnium omnino objectorum debetur notitia, ut sit etiam neces-

necessaria ad salvandam efficaciam divinæ gratiæ, & infrustrabilitatem divinæ prædefinitionis actum liberum intendentis. Cùm enim nequeat Deus efficaciter velle actum liberum creaturæ per physicam prædeterminationem, quam supponimus libertatis eversivam, (sicut etiam libertatem actûs evertit decretum concomitans Scoticum, & prædefinitio actus antecedens scientiam mediam, ut mox ostendemus) sequitur, non posse Deum aliter consensum liberum infallibiliter obtinere, nisi conferendo auxilium, quod per scientiam mediam prævisum fuit efficax, cùm non possit non fore, quod prævisum est futurum, si tale auxilium indifferens conferatur. Ex quo etiam fit, quod Deus discernat Electos à Reprobis per hoc, quod Electis præter auxilium sufficiens, quod etiam Reprobis confertur, conferat ex speciali benevolentia auxilium prævisum efficax; unde non solùm operari possit, sed etiam de facto operentur. Quæremus itaque primò, an, & quomodo prædefiniantur à Deo tum effectus necessarii, tum actus liberi? Secundò, Utrum in omni providentia necessaria sit præfinitio actûs boni? Tertiò, Num præfiniendo actus honestos Deus conferat auxilium efficax ut efficax? Præterea, Num prædefinitio actûs liberi sive consequens, sive antecedens scientiam mediam, adimat libertatem actûs prædefiniti? An Deus prædefiniat materiale peccati? Num peccati malitia consistat in positivo, an in negativo? Ac demum, Num auxilium inefficax detur quà inefficax?

## QUÆSTIO I.

### *An & quomodo Deus prædefiniat tum effectus necessarios, tum actus liberos honestos.*

I. PRæmittendum 1. plures esse actus voluntatis Divinæ. Primus dicitur Amor, seu simplex complacentia

centia objecti, quæ consistit in quadam affectivâ æstimatione voluntatis, præscindens ab existentia, vel non existentia objecti. Sicut enim simplex apprehensio neque affirmat objectum, neque negat, ità simplex cõplacentia neque vult objectum esse, neque non vult; idémque dicas de simplici displicentia, quæ simplici complacentiæ opponitur. Secundus actus divinæ voluntatis est desiderium, seu voluntas, ut res existat; quòd si versetur circa finem, dicitur intentio, si circa media ad finem conducentia, dicitur Electio: Huic actui opponitur Fuga, seu nolitio existentiæ rei. Tertius dicitur complacentia de re existente, putà de actibus honestis; Cui opponitur displicentia de existentia objecti, putà de peccato.

Præmittendum 2. Voluntatem faciendæ rei in Deo vel esse efficacem, quæ scilicèt effectum habet; vel inefficacem, quæ non habet. Rursus voluntas Dei efficax alia est efficax ab intrinseco, habens scilicèt intrinsecam & essentialem connexionem cum effectu sive immediatam, & ratione sui, sive mediatam, & ratione alterius: alia est efficax ab extrinseco, quæ scilicèt cum effectu connectitur, independenter à prædicato ullo sibi intrinseco.

Præmittendum ult. nomine prædefinitionis venire voluntatem efficacem rei faciendæ, atque adeò connexam essentialiter cum effectu; quæ aliquando est absoluta, nullam expectans conditionem, aliquando est conditionata, quæ effectum non trahit, quousque ponatur conditio. His positis, Quærimus, An, & Quæ sit prædefinitio tum effectûs necessarii, tum actuum honestorum? in sexta enim quæstione quæremus, An peccatum prædefiniatur saltem quoad ejus materiale?

℟. Prima Conclusio. Effectus pendens à solo Deo, & nullatenus à libertate creata, cadit sub prædefinitionem

nem Dei absolutam; ità ut nequeat poni citra hujusmodi præviam prædefinitionem.

Prob. Quia hujusmodi effectus, v.g. existentia Angeli, poni nequit, nisi per voluntatem Dei; atqui non per voluntatem Dei indifferentem, ut patet; ergo per voluntatem Dei prædefinientem absolutam.

Dices: potest Deus concurrere ad actum liberum creaturæ, v.gr. ad peccatum, absque ulla prædefinitione; ergo etiam potest ponere Angelum absque prævia prædefinitione.

Confirm. Voluntas creata determinat se ad amorem absque prædefinitione prævia; ergo etiam Deus potest Angelum ponere absque prævia prædefinitione.

Resp. *Concesso antec. nego Conseq.* Nam in primo casu voluntas creata determinaret se ad agendum, videlicèt ad peccatum; in secundo casu nonnisi Deus potest suâ voluntate determinare existentiam Angeli.

Ad Confirm. *nego* pariter *Conseq.* quia cùm amor sit actus voluntatis, non indiget actu alio voluntatis prævio, quo determinetur ad existendum: Angelus verò non est actus Divinæ voluntatis, & ideo indiget prædefinitione præviâ, ut ponatur.

Quod dictum est de existentia effectûs independentis à libertate creata (quod scilicèt per prædefinitionem divinam absolutam ponatur) dicendum etiam primò de non existentia effectûs hujusmodi; putà de non existentia alterius Mundi, cùm non possit aliter determinari alius Mundus ad non existendum, nisi per voluntatem Dei prædefinitivam absolutam, quâ efficaciter Deus vult, alium Mundum non existere; & ideo in Scripturis tam existentia rerum, quàm non existentia tribuitur Dei voluntati. Supponimus autem ex dictis in de Actibus humanis *disp. 6. quæst. 5.* puram omissionem liberam repugnare, ac præsertim

sertim in Deo; unde non potest alterius Mundi non existentia haberi per puram Dei liberam omissionem circa illud, sed haberi debet per positivam nolitionem illius, seu per prædefinitionem talis non existentis.

Secundò hoc idem dicendum etiam de effectu necessario causæ secundæ omnino independente à libertate creata, putà de existentia lucis, posito Sole; quandoquidem hic pariter effectus à voluntate divina determinatur ad existendum. Si tamen effectus aliquis necessarius, sive solius Dei, sive causarum secundarum aliquando pendeat à libertate creata; tunc vel potest prædefiniri à Deo absolutè, vel conditionatè: quando enim conditio potest ipsa etiam prædefiniri, tunc effectus hic prædefinitur absolutè, ut infusio gratiæ in peccatore positâ contritione, vel infusio gratiæ in infante, posito quod baptizetur. Quando verò conditio prædefiniri non potest, tunc prædefinitur solùm conditionatè, putà, si prædefiniatur auxilium sufficiens ad resurgendum, posito peccato, quia scilicèt peccatum, quod est conditio, præfiniri non potest.

Tertiò idem dicendum de non existentia necessaria effectûs liberi, v. g, de non existentia necessaria liberæ conversionis Tyriorum. Ratio est, quia in tantum ista non existentia conversionis liberè Tyriorum potest esse necessaria, in quantum vel non existit causa talis conversionis, putà voluntas Tyriorum, vel in quantum causa non est completa ad agendum; atqui Deus voluntate suâ efficaci determinat absolutè, vel quod non existat hujusmodi causa, vel quod non compleatur ad agendum; ergo per prædefinitionem Dei absolutam habetur non existentia necessaria effectûs liberi.

III. Secunda Conclusio: Actus liberi honesti præfiniri possunt à Deo absolutè. Ità communiter contra nonnullos apud Vasq. 1. *p. disp.* 99. *cap.* 5. *num.* 32. putan-

putantes, ex tali præfinitione tolli libertatem actûs præfiniti.

Prob. Primò ex Scripturis: Proverb 11. dicitur: *Cor Regis in manu Dei, quocunque voluerit inclinabit illud*; Estheris 13. *In ditione tua cuncta sunt posita; Non est qui possit resistere voluntati tuæ.* Hinc August. in Encherid. *cap.* 98. *Desipere*, ait, *& impiè desipere qui negat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, & ubi voluerit, in bonum posse convertere.*

Prob. Secundò ratione, quia ad Dei dominium erga creaturas spectat, posse ab illis obtinere actus etiam liberos, quos voluerit, ut ostendimus disp. antecedenti, *qu.* 2. ergo potest Deus absolutè præfinire actus bonos honestos; neque enim obstat eversio libertatis, ut infrà ostendemus quæ. 4. Circa actus verò liberos malos, quòd solùm præsciri à Deo possunt, non præfiniri, dicemus postea, quia scilicèt obstat bonitati divinæ illos intendere, seu velle, ac præfinire.

IV. Tertia Conclusio. Actus liberi honesti de facto ab æterno non solùm præsciti sunt à Deo, sed etiam præfiniti, & efficaciter decreti determinatè in particulari cum omnibus suis circumstantiis. Ità etiam communiter.

Prob. Primò auctoritate Patrum, & Scripturarum apud Ruiz de Providentia *disp.* 9. *sect.* 3. præsertim D. Prosperi, dicentis: *Dubium non est, Deum & præscisse simul, & prædestinasse quæ ipso erant auctore facienda, vel quæ malis meritis justo erant judicio retribuenda: præscisse autem, & non prædestinasse, quæ non ex ipso erant causam operationis habitura.* Hinc Isa 45. dicitur: *Sanctus Israel Plastes ejus*, hoc est operum bonorum Deus est figulus, prædefiniens illa per decretum absolutum efficax, non verò per velleitatem, aut voluntatem conditionatam, quæ communis est præscitis; & electis; & Psal. 31. apertiùs dicitur: *Qui finxit sigillatim corda*

*Hominum*: hoc est, ut explicat August. *Cogitationes & volitiones.*

Probatur secundò, quia Deus est prima causa per se, & ex efficaci intentione omnis boni: ergo omne, quod est simpliciter bonum, Deus causat per se, & ex intentione, ac voluntate efficaci illud causandi; sed actus liberi honesti creaturarum sunt simpliciter boni: ergo causantur ex efficaci divina absoluta præfinitione.

Confirm. Nequit capillus nasci, quin Deus illum efficaciter prædefiniat, ac velit nasci juxta dicta in prima Conclusione; ergo à fortiori id dicendum de actibus liberis honestis, quippe qui sunt bonum præstantius.

Confirm. Secundò ex gratitudine, ad quam instinctu naturæ inclinamur erga Deum, gratias agendo non solùm, quòd dederit nobis posse benefacere, sed etiam quòd dederit ipsum benefacere; atque adeò non solùm est Dei beneficium actus primus proximus ad benè operandum, sed etiam ipsa bona operatio; atqui non esset Dei beneficium bona operatio, nisi illam præfiniret efficaciter: seu si vellet nobis solùm dare actum primum proximum ad bene operandum; ità ut bona operatio consequens nobis tribueretur, non voluntati divinæ præfinienti illam: ergo de facto omnes actus liberè honestos Deus prædefinit.

V. *Objic.* Prædefinitio istorum actuum, neque dici potest prior natura ipsis actibus liberis, neque posterior, neque concomitans; ergo non est possibilis, nec datur. *Antecedens probatur.* Non enim potest antecedere natura, quia cùm sit causa determinata illorum incompossibilis cum omissione, everteret libertatem; neque potest natura consequi ipsos actus, quia est illorum causa; neque potest illos comitari, quia cùm sit causa, non potest non antecedere.

Respond. Omnes convenire in hoc, quòd Deus præfiniat actus liberos honestos; quamvis discrepent in modo

modo explicandi præfinitionem. Thomistæ docent, esse priorem natura, quia per Thomistas prædefinitio non est nisi decretum prædeterminans, quod per nos evertit libertatem. Alii cum Caterino apud Vasq. *p. 2. q. 99. cap. 7.* putant, præfinitionem esse natura posteriorem ad actus liberos, eorúmque præscientiam absolutam. Sed neque hæc sententia subsistit, quia sic daretur nobis auxilium post bellum, seu post bonam operationem; nec Deus faceret, ut nos faciamus, sed liberum arbitrium efficeret, ut Deus concurrat ad nostras operationes, eo modo, quo concurrit ad peccata determinatus, non determinans. Alii demum apud eundem Vasq. putant, præfinitionem esse in eodem signo, & concomitanter cum actibus liberis honestis, quia nec potest natura antecedere, eo quòd everteret libertatem nec potest natura consequi, quia nō deserviret ad actus eliciendos; unde sequitur, esse in signo concomitanti.

Dicendum tamen cum Auctoribus Societatis, præfinitionem, quà Deus efficaciter vult actus liberos honestos, dirigi à scientia media de iisdem conditionatè futuris; atque adeo ità esse physicè priorem natura actibus liberis, ut sit etiam aliquo modo, hoc est intentionaliter, & logicè posterior.

Primo quidem, quod præfinitio dirigatur à scientia media, probatur, quia præfinitio divina est sapientissima; non esset autem hujusmodi, si cœco modo procederet, non prælucente scientiâ mediâ, quia vellet finem, nempe consensum, per auxilium, quod nesciret, an conjungeretur cum illo, si non prævideretur efficax per scientiam mediam; ergo non sapientissimè Deus præfiniret, nisi ad prædefiniendum à scientia media dirigeretur: Ad hoc enim ut sapienter finis aliquis intendatur, & non frustretur intentio, debet prius examinari per quodnam medium obtineri possit; ergo ut divina præfinitio sit infrustrabilis, debet prius

 scien-

scientiam mediam consulere, ne loco auxilii efficacis det inefficax,& sic frustretur finè intento. Hinc qui docent, prædefinitionem antecedentem scientiam mediam non evertere libertatem actûs prædefiniti, non docent, illam esse possibilem, sed absolutè dicunt repugnare eò quòd Deus cæco modo procederet decernendo finem, antequam consulat de mediis, esto non repugnaret ex eo, quòd læderet libertatem,

Deinde quòd præfinitio ista directa à scientia media sit prior natura physicè ipsis actibus liberis prædefinitis, probatur, quia potentia proxima faciendi actum liberum est prior natura illo, ut patet: ergo etiam decretum de danda voluntati potentia proxima faciendi actum liberum; cùm hujusmodi decretum sit causa talis potentiæ: atqui quando Deus actum prædefinit, tunc simul vult & actum, & potentiam proximam faciendi illum; cùm omnia Deus eodem simplicissimo decreto decernat, ut supponimus ex dicendis in de Incarnatione; ergo præfinitio efficax actûs liberi est physicè prior natura ipso actu libero, idque sinè detrimento libertatis, ut *quæst.* 4. ostendemus.

Denique quòd prædefinitio isthæc sit posterior ipso actu libero intentionaliter, & Logicè, etiam probatur, quia Prædefinitio supponit actum liberum per scientiam mediam prævisum; unde tenet hæc logica illatio; Ideo actus per scientiam mediam prævidetur, quia erit conditionatè; & ideo potest prædefiniri, quia prævidetur, atque adeo ideo potest prædefiniri, quia erit conditionatè. Quare sicut revelatio v.g. facta à Christo Domino de peccato D. Petri dicitur prior tempore, sed logicè posterior ipse peccato; quia futuritio peccati determinat Deum ad scientiam Visionis de illo, & hanc præscientiam consequitur revelatio, ità in casu nostro prædefinitio est quidem tum tempore, tum naturâ prior physicè ipso actu libero

prædefi-

prædefinito, sed est logicè, & intentionaliter posterior, quia consequitur ad scientiam mediam de tali actu conditionatè futuro, & talis scientia media præsupponit eundem actum conditionatè futurum, hoc est si tale auxilium conferretur: unde prædefinitio, quæ est prior naturâ, & physicè actum liberum antecedit, intentionaliter, & logicè ad illam consequitur,

## QUÆSTIO II.

### *Utrùm in omni Providentia necessaria sit Prædefinitio actûs boni consequens ad Scientiam mediam?*

I. PRædefinitio, seu decretum efficax intentivum consensûs definitur *Prælectio æterna actûs liberi boni, suâ efficaciâ inducens illum tempore præfinito per causas proportionatas naturæ talis actûs.* Hinc fit primò, prædefinitionem actûs liberi præcedere actum prædefinitum non solùm tempore, cùm ea sit ab æterno; sed etiam naturâ, quatenùs vi, & efficaciâ prædefinitionis ponuntur causæ proportionatæ actûs prædefiniti. Fit secundò, prædefinitionem actûs non præsupponere scientiam Visionis de illo, ut patet (consequitur enim ad prædefinitionem existentia absoluta actûs, & consequenter scientia Visionis de illo) sed præsupponere solùm scientiam mediam de tali actu conditionatè futuro; nisi enim Deus videret, quòd si Petro daretur auxilium A, consentiret, & cœco modo prædefiniret talem consensum, posset divina prædefinitio, & voluntas frustrari.

Ostendimus autem quæst. superiore, dari de facto in præsenti ordine prædefinitionem cujuscumque actûs liberi honesti. Difficultas nunc est, An ea necessaria sit in omni providentia? seu, an possit Deus in alio ordine conferre auxilium per scientiam mediam prævi-

 sum

sum efficax absque efficaci intentione actûs boni secuturi? Negant communius esse necessariam Recentiores; putantes, posse à Deo in alia providentia conferri auxilia efficacia intendendo solum actum primum proximum ad benè operandum absque prædefinitione boni operis; eo modo, quo de facto confert Deus auxilium inefficax absque prædefinitione, sed cum sola permissione actûs mali; Sicut enim Deus confert auxilium inefficax eo animo, ut si prævideretur efficax, adhuc illud conferret; & ideo non intendit, nec prædefinit, sed solùm permittit inefficaciam, seu actum malum; ità docent, posse à Deo in alia providentia conferri auxilium A efficax eo animo, ut si prævideretur inefficax, adhuc illud daretur; Unde non intendatur, nec prædefiniatur à Deo efficacia, seu actus bonus. In quo casu Deus nō conferret specialius beneficium benèoperaturo, quàm non benè operaturo, quia bona operatio, seu gratia cooperans, non conferretur benè operanti ex efficaci intentione illius: Unde benè operans ipse sibi bonam operationem compararet ex bono usu liberi abitrii, citra specialem Dei providentiam intendentis illam.

II. Censeo equidem, in omni providentia necessariam esse prædefinitionem actûs liberi honesti, atque adeò impossibile esse, quòd operatio libera procedat absque divina prævia prædefinitione consequente ad scientiam mediam. Ità Arrubal primâ parte *disp.* 65. Mau. de Deo *disp.* 78. *num.* 7. Perez in primam partem *disp.* 6. Fasol. *quæst.* 23. *art.* 4. *dub.* 3. contra Gisbert, & alios, communius. Ubi adverte, nos non asserere, quòd prædefinitio ista actûs boni ab ipso actu exigatur: eodem enim pacto procederet actus ab auxilio indifferenti, circumscriptâ ejus prædefinitione; sed quòd ea exigatur à divina voluntate, quæ nequit ad bonum illum creatum, non solùm necessa-

rium.

rium, sed etiam liberum concurrere absque efficaci intentione, & amore illius. Neque asserimus, quòd Deus teneatur conferre auxilium efficax, ut efficax simpliciter, ut explicabimus quæst. sequenti; sed solùm, quòd quando dat auxilium A, efficax, det illud ex amore efficaciæ; seu ex amore actûs boni secuturi, etiamsi non debeat esse paratus dare auxilium B efficax in hypothesi, quòd auxilium A prævisum fuisset inefficax. Eo modo, quo emens v. gr. equum, solvit pecuniam argenteam ex amore equi, quamvìs non sit paratus dare aurum, si venditor non esset contentus argento. Sic explicata conclusio consonat iis, quæ diximus in de actibus humanis, ostendendo, Deum, non posse purè liberè omittere, nec posse non prohibere actu peccatum.

Prob. primò, quia auctoritates adductæ quæst. præcedenti ostendunt., necessariam esse hujusmodi prædefinitionem in omni providentia: *Sanctus Israel plastes ejus: Qui finxit sigillatim corda hominum: Deus attingit à fine usque ad finem fortiter*; atque adeò efficaciter præfiniendo. Scripturis concinunt Patres Aug. in illud Apost. *Quis est, qui te discernit*, subdit: *Ille discernit, qui unde discernamus, impertit*; videlicèt per gratiam, & per efficacem prædefinitionem bonorum operum; Et in Enchiridio, *cap.* 105. *Nullus fit salvus, nisi quem Deus voluerit salvare*; quod esset falsum, nisi Deus actus bonos prædefiniret efficaciter, sed solùm haberet eorum velleitatem, seu voluntatem conditionatam, quæ communis est præscitis, & electis.

Prob. Secundò à posteriori, quia naturalis instinctus ad gratias agendum Deo, non solùm pro auxiliis ad benè operandum, quæ dantur etiam malè operantibus, sed etiam pro ipsa bona operatione, indicat, quòd ex natura rei, atque adeò in omni providentia Deo tribuenda sit bona operatio; ergo hæc in omni providétia

efficaciter prædefinitur. Consequentia sequitur. Antecedens probatur, quia instinctus naturalis non datur relatè ad ea, quæ per accidens contingunt, sed relatè ad ea, quæ per se, & ex natura rerum; ergo ex instinctu illo naturali benè colligitur, non esse per accidens in hac tantùm providentia, sed per se, quod actus boni Deo tribuantur, atque adeò præfiniantur.

Confirm. Ex illo Christi Domini Jo: 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*: ergo impossibile est dari actum bonum citra præviam divinam præfinitionem, atque adeò in omni providentia hujusmodi prædefinitio est necessaria. Probatur consequentia, quia Verba illa Christi, *Nisi Pater, qui misit me, traxerit*, indicant, bonam operationem non haberi principaliter à nobis sequentibus, sed à Deo trahente, atque adeò prædefiniente illam: Quare si posset in alia providentia bona operatio non prædefiniri, possemus ad Deum ire, absque eo, quòd Pater nos trahat; quod ex verbis Christi Domini est impossibile.

III. Prob. Demum à priori, quia Deus carere nequit perfectione simpliciter simplici; atqui actu prosequi, ac intendere efficaciter omne bonum, quod ponitur sive necessariò, sive ex libera determinatione creaturæ, est perfectio simpliciter simplex: ergo nequit Deus carere efficaci prædefinitione, relatè ad quodcumque bonum, atque adeò in omni providentai necessariò actûs boni præfiniuntur. *Major probatur*, Quia sicut est perfectio simpliciter simplex posse quodcumque verum cognoscere, & actu cognoscere quodcumque cognoscibile; ità est perfectio simpliciter simplex posse amare quodvis bonum, & actu illud amare, quando amor non minuit libertatem divinam ad carendum quolibet à se distincto; & est perfectio etiam simpliciter simplex posse odisse, & actu odisse, quodvis malum, quando odium non

minuit

minuit eandem libertatem; atqui amare efficaciter, seu præfinire actus bonos, qui liberè ponuntur à creatura, non minuit eam libertatem divinam, ut patet: ergo est perfectio simpliciter simplex illos præfinire.

Confirm. Deus necessariò actu amat seipsum, quia est perfectio simpliciter simplex actu amare summum bonum; atqui eâdem ratione, quâ probatur esse perfectionem simpliciter simplicem actu amare summum bonum, & actu cognoscere quodvis verum etiam creatum, evincitur etiam, esse perfectionem simpliciter simplicem actu præfinire actus bonos liberè positos à creatura: ergo. *Probatur minor.* Ideò est perfectio simpliciter simplex actu amare summum bonum, & cognoscere quodvis verum, quia hujusmodi actus sunt actus secundi voluntatis, & intellectûs; atque adeò ex suo conceptu important perfectionem, quæ quoties non derogat divinæ libertati ad carendum quovis à se distincto, eo ipso est perfectio simpliciter simplex; sed hoc probat, etiam præfinitionem bonorum actuum esse perfectionem simpliciter simplicem; ergo istorum actuum præfinitio est perfectio simpliciter simplex. Et sanè non alia de causa docent communius Doctores, ut diximus in de Actibus humanis, non posse Deum purè liberè omittere, nisi quia carere nequit divina voluntas actu secundo, qui est perfectio simpliciter simplex; hoc autem accidit in casu nostro; ergo non potest actus liberos honestos non prædefinire. In tantum Deus non debet actu efficaciter amare, ac præfinire quodvis bonum possibile, quia non esset liber ad carendum quovis à se distincto, & sic non haberet sufficientiam, & aseitatem debitam; at si prædefiniat tum effectus necessarios, tum actus liberos honestos, qui ponuntur, adhuc est liber ad carendum quovis à se distincto; ergo debet hujusmodi actus prædefinire in omni providentia.

IV. *Objic.* 1. Præfinitio actûs boni non est necessaria ex parte ipsius actûs, seu ad hoc, ut ponatur actus bonus, ut admittitur; quia aliter esset eversiva libertatis actûs, non secus ac prædeterminatio physica: Neque est necessaria ex parte Divinæ providentiæ, quia hæc perfectissimè distribuit auxilia, si solùm intendat sufficientiam, & aptitudinem ad bene operandum; quin amet, ac efficaciter intendat bonam operationem, quam prævidet secuturam; ergo præfinitio bonorum actuum non est necessaria in omni providentia. Et ratio à priori est, quia perfecta providentia non exigit, quod Deus inæquali amore amet media æqualiter apta ad finem; ergo cum æqualiter sit aptum ad finem, (nempe ad bonam operationem) tam auxilium A prævisum efficax, quàm B prævisum inefficax, non debet à Deo amari magìs auxilium efficax, quàm inefficax: unde non debet præfiniri recta operatio in omni providentia.

*Resp. concedendo*, quod prædefinitio non sit necessariò prærequisita determinatè ex parte actûs prædefiniti, quia everteret ejus libertatem, non secus ac prædeterminatio, ut ostendemus *quæst.* 4. Dico tamen, prædefinitionem necessariò prærequiri ex parte providentiæ, ex hoc scilicet quod sit perfecta, & digna Deo; unde possit Deus exigere gratiarum actionem propter bonam operationem prædefinitam; nam si hæc non prædefiniretur, non tribueretur Deo, sed nobis, atque adeò non deberentur Deo gratiæ speciales propter illam. Præterea est necessariò prærequisita ex parte Divinæ voluntatis: Primò, quia voluntas Divina, ut suppono, necessitatur moraliter ad optimum, atque adeò cum melius sit prædefinire actus bonos, & posse propter illos exigere à creatura gratiarum actionem, quàm non prædefinire, necessitatur voluntas Divina ad illos præfiniendos. Secundò, quia

quia præſcindendo à quæſtione de neceſſitate ad optimum, voluntas Divina carere non poteſt actu ſecundo perfectiſſimo, relatè ad quodvis bonum etiam creatum, compoſſibili cum libertate ad carendum quolibet à ſe diſtincto; perfectior autem eſt actus prædefiniens noſtras bonas operationes, utpotè trahens illas efficaciter, & debitum actionis gratiarum, quam velleitas, ſeu voluntas conditionata; ergo Divina voluntas ad prædefinitionem neceſſitatur. Quare ſicut præſcientia de peccato v. gr. Antichriſti tam conditionatè, quàm abſolutè futuro non eſt neceſſaria ex parte ipſius peccati, ſed ex parte intellectûs Divini, ad quem ſpectat actu cognoſcere quodcumque cognoſcibile; ità prædefinitio actûs boni eſt unicè neceſſaria ex parte Divinæ voluntatis, ad quam ſpectat efficaciter velle quodcumque poteſt ità velle, & amare citra diminutionem ſuæ libertatis in ordine ad ponendas creaturas. Hinc diximus in de actibus humanis *diſp. 7. quæſt. 1.* cùm Lumbier de voluntate Dei *num. 221.* Deum neceſſitari ad amorem ſimplicis complacentiæ erga creaturas poſſibiles, ut docet D. Thom. 1. *p. quæſt. 37. art. 2.* ubi hæc habet: *Sicut Pater diligit ſe, & omnem creaturam Verbo, quod genuit; ità diligit ſe, & omnem creaturam Spiritu Sancto*; atque adeò, ſicut neceſſariò Deus omnem creaturam poſſibilem cognoſcit, & dicit Verbo; unde Verbum procedit ex cognitione poſſibilium; ità etiam neceſſariò omnem creaturam poſſibilem diligit Spiritu Sancto, atque adeò Spiritus Sanctus procedit ex amore poſſibilium, quæ diligit Deus; non quidem dilectione efficaci, quia hæc derogaret Aſeitati, ſed dilectione ſimplicis complacentiæ.

Ad rationem à priori dicimus, ad Divinam voluntatem ſpectare, ut auxilium efficax amet non ſolùm quà ſufficiens eſt, ſed etiam quà efficax ſeu ex intentione efficaciæ, & actus boni, ut explicabimus quæ-

ſtione

stione sequenti. Sic enim potest Deus gratiarum actionem exigere ex bona nostra operatione ; unde & Providentia Divina est perfecta , & Deus ponit optimum, ad quod necessitatur, & Divina voluntas non caret actu suo perfectissimo.

V. *Objic.* 2, Deus potest amare efficaciter auxilium A sufficiens, non amando efficaciter ejus efficaciam; sicut non amat efficaciter auxilii efficaciam, quando confert auxilium prævisum inefficax; ergo conferendo auxilium. A prævisum efficax, potest etiam amare ejus sufficientiam, & non amare efficaciam. *Antecedens* constat: *Consequentia probatur*, quia hoc videtur spectare ad Divinam libertatem, posse ex duobus bonis separabilibus unum tantùm efficaciter velle, & amare, non alterum; atqui sufficientia auxilii, & efficacia sunt duo bona realiter separabilia; ergo potest Deus velle solùm sufficientiam, & de efficacia habere ad summum complacentiam, non verò intentionem efficacem, seu prædefinitionem.

*Resp. Concesso antecedente, nego consequentiam.* Ad probationem respondeo primò per instantiam : Deus potest velle auxilium sufficiens, quin habeat complacentiam de ejus efficacia, ut contingit, quando dat auxilium inefficax; ergò potest etiam conferendo auxilium prævisum efficax velle sufficientiam, & non habere complacentiam de ejus efficacia. Consequentia non sequitur, posito, quòd Deus necessitetur, non solùm ad complacentiam de quolibet bono possibili, sed etiam complacentiam de quolibet bono aliquando existente, idque ex perfectione suæ voluntatis, quæ nequit carere actu secundo perfectissimo relatè ad quodvis objectum: ità in casu. Quare directè ad probationem consequentiæ, *concessâ majore; distinguo minorem*: Sufficientia auxilii, & ejus efficacia sunt duo bona realiter separabilia secundùm se, *concedo*; in hypothesi

pothesi quod auxilium A prævideatur efficax, *nego minorem*, *& distinguo consequens*: potest Deus amare sufficientiam auxilii A, & non efficaciam, si auxilium A non prævidetur efficax, *concedo*; si prævidetur efficax, *nego consequentiam.*

## QUÆSTIO III.

### *Utrùm Deus præfiniendo actus honestos conferat auxilium efficax ut efficax?*

I. QUæritur, Utrùm Deus prædefiniendo consensum liberum creaturæ per auxilium A efficax, eo animo conferat auxilium A, ut si videret illud esse inefficax, adhuc illud ipsum daret permittendo dissensum; an verò eo animo conferat auxilium A efficax, ut si videret per scientiam mediam, illud esse inefficax, seligeret aliud efficax ad obtinendum consensum? Quod est quærere, An Gratia efficax detur ut efficax? Cui quæsito sequentibus propositionibus facio satìs.

Prima Propositio. Deus conferendo auxilium A prævisum per scientiam mediam efficax, intendit ejus efficaciam (in quacumque ea consistat, quod examinabimus disp. sequenti) seu confert illud ex motivò efficaciæ intendendo, ac prædefiniendo consensum

Conclusio constat ex dictis quæstione præcedenti, ubi ostendimus, Deum conferendo auxilium efficax intendere efficaciter, ac prædefinire actum honestum; non enim per accidens, ac veluti præter intentionem concurrit ad bonam operationem, quando confert auxilium efficax, sed cum intentione efficaci conferendi creaturæ nō solùm auxilium, seu potentiam proximam ad actum bonum, sed etiam ipsum actum bonum. Unde benevolus, & beneficus est, & quia dat auxilium, & quia dat ipsam operationem bonam: Ubi relatè ad

pec-

peccatores, quibus confert auxilium prævisum inefficax, solùm beneficus est, quatenus confert potentiam proximam ad bene operandum, quâ positâ per malum usum liberi arbitrii stat, quo minùs bona operatio sequatur; non est benevolus, ità ut ipsam bonam operationem eâdem efficaciâ velit relatè ad peccatores, ac relatè ad bene operantes.

II. Secunda propositio: Deus dupliciter potest conferre auxilium A prævisum efficax ex motivo efficaciæ, seu intendendo efficaciam, & actum bonum efficaciter. Primò ità ut si videret illud inefficax, adhuc daret illud idem, & permitteret dissensum. Secundò ità ut si prævideret illud auxilium esse inefficax, daret aliquod aliud intra aliquam seriem auxiliorum efficacium.

Prob. Qui vult efficaciter finem per aliquod medium, per quod videt, se finem obtenturum, vel potest finem illum velle, quatenus per tale medium obtineri potest, non curaturus de fine, si per hoc medium obtineri non posset; vel potest ità velle finem per medium A, ut sit paratus alia media adhibere, si per medium A non esset obtinendus; v. gr. qui vult emere gemmam decem aureis, vel potest velle emptionem, quatenus videt illam fieri posse, solvendo tantùm decem aureos, non curaturus de gemma, si tanto pretio obtineri non posset; vel potest velle emptionem ex motivo gemmæ, ità ut sit paratus illam emere etiam pretio altiore; ergo Deus intendendo actum bonum creaturæ, & præfiniendo illud, utroque modo potest conferre auxilium A efficax; & ità ut non sit curaturus de actu bono si non obtineretur per auxilium A; & ità ut esset collaturus aliud auxilium, si auxilium A prævideretur inefficax.

*Confirm.* Multi docent, quòd Adamo non peccante

cante ex vi præsentis decreti, Verbum non fuisset Incarnatum ex alio motivo à Redemptione, putà ex motivo exaltandi naturam humanam; ergo potest Deus intendere finem ex motivo A, & per medium A, ità ut non sit eundem finem intenturus ex motivo B, aut per medium B, si medium A esset inefficax; ergo potest conferre auxilium A efficax ex motivo efficaciæ, ità tamen, ut si auxilium A non prævideretur efficax, non daretur aliud auxilium, sed permitteretur dissensus; quamvìs possit etiam dare auxilium A efficax, in quantum efficax; ità scilicet ut si prævideretur inefficax, daretur aliud efficax intra aliam seriem auxiliorum.

III. Ubi adverte, quòd sicut qui vult emere gemmam decem aureis, potest esse paratus dare pretium altius intra certam summam, putà infra 20. aureos, non tamen omne pretium: ità Deus præfiniendo consensum per auxilium A, potest esse paratus dare aliud auxilium efficax intra certam seriem, putà vocationem intensiorem, quin sit paratus dare auxilium efficax, seligendo illud ex collectione omnium auxiliorum efficacium. Et sicut potest quis emere gemmam eo animo, ut sit paratus offerre quodvis pretium pro illa emenda; ità pariter potest Deus dare auxilium A efficax eo animo, ut si prævideretur inefficax, daretur aliud efficax seligendum ex omnibus. Utrùm autem in hoc casu everteretur libertas actus præfiniti, pendet ex dicendis *quæst.* 5. Qui enim docent, quòd prædefinitio antecedens ad scientiam mediam evertat libertatem consensûs præfiniti, quia esset essentialiter connexa cum illo, & inimpedibilis à voluntate, docent communiter, quòd evertatur libertas actûs honesti, quando Deus dat auxilium A efficax, in quantum efficax simpliciter, seu eo animo, ut si illud non prævideretur efficax, seligeretur aliud efficax ex omnibus auxiliis pos-

possibilibus; quia pariter hujusmodi prædefinitio esset essentialiter connexa cum actu, & inimpedibilis à voluntate. Quare nos, qui propugnabimus, prædefinitionem antecedentem evertere libertatem, dicimus, quòd si Deus conferat auxilium efficax, quà efficax simpliciter modo explicato, prædefinit consensum necessarium, non liberum, ac proinde quando prædefinit consensum liberum non confert auxilium efficax, in quantum efficax simpliciter, sed in quantum efficax secundùm quid: hoc est confert auxilium A efficax eo animo, ut si prævideretur inefficax, daretur aliud efficax intra certam seriem, non verò aliud efficax seligendum ex omnibus; Sicut communiter accidit inter homines intendentes efficaciter aliquem finẽ; qui enim vult v.g. emere gemmam, aut ire Romam efficaciter, si non potest obtinere finem expendendo v.g. decem aureos, expendet fortè 20. at non mille, vel omne pretium; ergo etiam Deus confert auxiliũ A in quantum efficax secundùm quid, non simpliciter, tum quia aliter everteretur libertas actûs præfiniti, ut dicemus *quæst.* 5. tum etiam quia gratìs in Deo fingimus decretum hujusmodi intentivum efficaciæ simpliciter, quòd est præter ordinem; Ad eum modum, quo gratìs fingeremus, quod Adamo non peccante, & cessante fine redemptionis generis humani, Verbum incarnatum fuisset ob redemptionem solius Petri (ut docent communius) aut pro peccatis venialibus generis humani; hujusmodi enim decreta in Deo non sunt gratìs assumenda.

IV. Tertia propositio. Deus utrolibet ex duobus iis modis in secunda propositione adductis conferat auxilium A efficax, semper confert illud cum speciali benevolentia, cum qua non confert auxilia prævisa inefficacia; sive scilicet daturus esset aliud auxilium, si auxilium A non prævideretur efficax, sive non esset daturus

Prima

Prima pars conclusionis est manifesta, quòd scilicet cum speciali benevolentia det auxilium A efficax in quantum efficax, seu daturus aliud, si illud non prævideretur efficax; hæc enim benevolentia non relucet, quando datur auxilium inefficax. Secunda pars conclusionis, quod scilicet etiam habeatur specialis benevolentia, quando auxilium A non confertur quà efficax, sed solùm ex motivo efficaciæ, ità ut si prævideretur inefficax, adhuc illud idem daretur, *Prob.* quia quando Deus dat auxilium A prævisum efficax, etiamsi non det qua efficax, sed solùm det ex motivo efficaciæ, tunc præter gratiam prævenientem dat etiam gratiam cooperantem, seu præter potentiam proximam ad operandum, dat ipsum bene operari, quod non dat ei, cui confert auxilium inefficax; ergo conferendo auxilium efficax ex motivo efficaciæ, & non in quantum efficax, modo explicato, adhuc est specialiter beneficus, & benevolus.

Confirm. Quando Deus dat auxilium purè sufficiciens, seu inefficax, habet voluntatem inefficacem consensûs, seu meram velleitatem; quando verò dat auxilium efficax, habet juxta dicta quæst. præcedenti voluntatem consensûs efficacem, etiamsi non esset daturus aliud auxilium, si prævisum esset hoc inefficax; atqui voluntas efficax, & absoluta consensûs est majus beneficium, quam voluntas inefficax, & conditionata illius, ut patet; ergo Deus specialius beneficium confert, dando auxilium efficax, quam dando inefficax, etiamsi non det efficax, ut efficax, seu aliud daturus esset, si prævideretur inefficax; Quamvìs specialius esset beneficium, si efficax daretur ut efficax; nam qui amat finem per hæc media, paratus adhibere alia, si hæc forent inefficacia, certè magìs amat finem, quàm si non esset ad id paratus.

V. Ultima propositio. Deus de facto probabilius

confert auxilia efficacia qua efficacia secundùm quid, hoc est alia daturus ejusdem rationis, si hæc prævideret inefficacia, atque adeò prædestinatis ità confert auxilia efficacia, cùm quibus videt esse salvandos, ut alia ordinaria auxilia esset daturus si videret, per hæc auxilia non esse salvandos; quamvìs non esset daturus auxilia extraordinaria, eò quòd non det auxilia efficacia in quantum efficacia simpliciter, ut ostendemus in calce quintæ quæstionis. Hæc conclusio est conformis ordinationi P. Claudii Aquavivæ; quæ habetur apud Henao, & Platel. prima parte *cap.* 4. §. 2. dicens. *Mandamus, ut nostri inposterum doceant, quod Deus ex efficaci proposito, ac intentione efficiendi certissimè actus boni, de industria ipse ea media seligat, atque eo modo, & tempore conferat, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliis usurus, si hæc inefficacia prævidisset.* Hactenus P. Claudius, quamvìs deinde in hoc suo decreto ipsemet dispensârit, ut notat idem Platelius, relinquens nobis liberum, ut oppositam etiam sententiam sustinere possimus.

Prob. Conclusio 1. ex Scripturis Matth. 24. dicitur. *Nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi*; ergo Deus voluit dies, quos prævidit non nocituros electis, & noluit dies, quos prævidit nocituros; ergo si plures dies prævidisset nocituros, plures dies breviaturus fuisset, seu pauciores voluisset; atque adeò electis dat auxilia efficacia, seu congrua, ità ut alia daturus esset, si hæc non forent congrua. Sapientiæ etiam 4. dicitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus*; ergo ex speciali benevolentia Deus removet auxilia inefficacia qua talia, atque adeò dat efficacia, qua efficacia, non quidem simpliciter, quia everteret libertatem, sed qua efficacia secundùm quid.

Probat. 2. ratione. Connaturalius est, & consue-

ſuetum, ut qui finem intendit efficaciter, & ad illum obtinendum eligit medium, eligat eâ intentione ſive formali, ſive virtuali, ut aliud medium ejuſdem rationis ſit electurus, ſi illud priùs non cognoſceretur conducens ad finem; v. gr. Qui ex fine ſublevandi miſeriam pauperis dat monetam argenteam, quam videt conducentem ad finem, eâ intentione ſolet illam dare, ut ſi cognoſceret illam non conducere, daret monetam æream, vel auream ejuſdem valoris, eſto non eſſet daturus omnem ſuam rem familiarem, aut ingentem vim pecuniæ: Similiter qui emit domum v. gr. centum aureis pecuniâ numeratâ, eo animo offerre ſolet pecuniam, ut offerret etiam oleum, vel frumentum conſtans centum aureis, ſi per pecuniam numeratam non poſſet obtinere finem; quia ſcilicet cum finis hìc emptionis domus ſit moraliter expetibilis per utrumque hoc medium, regulariter ad utrumque eſt paratus, qui vult efficaciter domum emere; quamvìs non ſit paratus ad ſolvendum mille aureos, quia finis ille non eſt expetibilis, ut acquirendus per hoc aliud medium; ergo pariter Deus intendens efficaciter conſenſum per auxilium A efficax, dicendus eſt juxta connaturalitatem talis voluntatis eo animo dare auxilium A efficax, ut ſi illud videretur incongruum, daret aliud ejuſdem rationis, quamvìs non eſſet daturus omne quodcumque auxilium extraordinarium, ſi videret omnia auxilia ordinaria eſſe incongrua; quia ſcilicet finis ille, nempe conſenſus, eſt quidem æquè expetibilis per quodcumque auxilium ordinarium, non extraordinarium.

Confirm. 1. Quia Deus ſemper facit optimum: quicquid ſit, an moraliter neceſſitetur ad optimum; atqui melius eſt conferre auxilia efficacia in quantum efficacia ſecundùm quid, juxta connaturalitatem intendentis efficaciter aliquem finem; ergo ità de facto

 con-

confert; Præsertim quia dando auxilium efficax in quantum efficax, non solùm donat valorem auxilii, sed etiam ipsius bonæ operationis, etiam in hypothesi, quòd hoc auxilium esset inefficax.

Confirm. 2. Dignius sentimus de benevolentia Dei erga prædestinatos, si dicamus iis contulisse auxilia efficacia in quantum efficacia secundùm quid, paratus scilicet dare alia ejusdem rationis, si videret hæc fore inefficacia; ergo dicendum ità contingere. Immò ità de facto contingit: quoties v. g. ad preces Beatæ Virginis, aut Sanctorum Deus confert peccatori auxilium efficax, tunc profectò si per auxilium A peccator non converteretur, aliud conferretur auxilium, ne preces sint inanes, & vacuæ: Sic quando Verbum expectavit consensum Deiparæ, ut carnem sumeret, si auxilium A non traxisset liberum consensum Beatæ Virginis, aliud contulisset.

VI. Ex dictis sequitur 1. Deum erga Prædestinatos de facto exercere non solùm dilectionem specialem præ Reprobis, conferendo iis auxilium efficax ex motivo efficaciæ, sed etiam dilectionem specialiorem, quatenus contulit auxilia efficacia quà efficacia secundùm quid; quamvìs non exercuerit specialissimam, conferendo efficacia quà efficacia simpliciter. Ratio est, quia sic optimo modo Deus intendit salutem prædestinatorum; nam si daret auxilium efficax in quantum efficax simpliciter, quamvìs specialissimam dilectionem exerceret, eò quòd infallibiliter salutem intenderet, at non optimo modo illam exerceret, quia operationes sic præfinitæ non essent liberæ.

Sequitur 2. Quomodo verum sit, quòd Deus Electos eligat, & discernat à Reprobis, juxta illud ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem*; & 1. ad Cor. 4. *Quis est, qui te discernit? quid habes, quod non accepisti?* quibus verbis Augustinus Pelagianos, & Semip-

lagiae

lagianos redarguit, ostendendo, Electos non discernere seipsos per omnia, aut etiam per aliqua merita, quæ non acceperint à Deo. Ratio itaque est, quia cum Deus ex sua speciali benevolentia conferat Prædestinatis efficaciter non solùm auxilia ad merendum, & perseverandum, sed etiam ipsa merita ad perseverantiam, ad quam salus consequitur; reprobis verò solùm conferat potentiam ad merendum, sequitur, quòd prædestinatos sic specialiter dilectos eligat, ac discernat.

VII. Dices; adhuc Deus eligit, ac discernit bene operantem, & confert illi majus beneficium, quàm reprobo, per hoc, quòd conferat auxilium prævisum efficax, quin prædefiniat bonam operationem, & conferat auxilium efficax quà efficax; ergo ex hoc capite non est astruenda ista prædefinitio. Antecedens explicatur ab Aldrete *disp.* 10. de Prædestinatione; nam qui v. g. vult dare pauperi totum, quod est in crumena, majus beneficium confert, si prævideat ibi esse centum, quàm si solùm decem; ergo etiam Deus majus beneficium confert dando auxilium A, si prævideat illud efficax, quàm si non prævideat, etiamsi bonam operationem non præfiniat.

Sed contra est, quia beneficium ex Augustino est *Actio benevola gaudium tribuens capienti*; ergo ut majus sit beneficium, non solùm debet haberi scientia de bono majori, sed etiam voluntas; & ideo qui dat totum, quod est in crumena, majus beneficium confert, si prævideat ibi esse centum, quia vult dare donum majus. Deinde transmisso, quòd beneficium sit majus, quando confertur auxilium cum sola præscientia bonæ operationis, quàm si conferatur sine tali præscientia; at si bona operatio non præfiniatur, non tribuitur Deo, sed voluntati creatæ; ergo non Deus discernit, & eligit, sed propria voluntas; nec Deo

debentur gratiæ speciales propter bonam operationem efficaciter intentam, ad quod instinctu naturæ inclinamur; ergo revera bona operatio prædefinitur. Aliter quomodo Apost. diceret: *Non est currentis, neque volentis, sed miserentis Dei: Quid habes, quod non accepisti?* Quomodo Augstu. *lib.* de Prædestinatione Sanctorum *cap.* 3. adeò commendaret illam Cypriani sententiam: *In nullo gloriandum, quando nostrum nihil est?* Quomodo verum esset illud Augustini apud D. Thom. qu. 19. art, 8. *nullus fit salvus, nisi quem Deus voluerit salvare; & ideò rogandus est, ut velit, quia si velit, necesse est esse?*

VIII. *Objic.* 1. Si Deus conferendo auxilium efficax, necessariò illud in omni providentia conferret ex amore, & motivo efficaciæ præfiniendo actum bonum, juxta dicta in prima Conclusione, & connaturalius conferret qua efficax secundùm quid, ità ut efficacia auxilii, & bona operatio tribui debeat speciali Dei benevolentiæ, sequeretur, quod Reprobi carerent sufficientiâ ad bonam operationem; sequela est absurda; ergo & id, unde sequitur. *Probatur sequela*, quia qui caret eo, quod est necessarium ad salutem, caret sufficientiâ ad salutem; Reprobi carerent speciali Dei benevolentiâ, quæ habetur per præfinitionem bonæ operationis, & hæc est necessaria ad salutem; ergo carerent aliquo ad salutem necessario. Probatur secunda pars minoris: Necessaria est ad salutem bona operatio, & ad bonam operationem necessaria est specialis illa benevolentia, & præfinitio; ergo isthæc præfinitio, quâ carent Reprobi, necessaria est ad salutem.

*Resp. nego sequelam.* Ad probationem dico, absque speciali illa benevolentia dari auxilium sufficiens, seu sufficientiam ad bonam operationem, & ad salutem. Verum quidem est, quod ad salutem bona operatio sit necessaria, & quod præfinitio bonæ operationis necessaria

ces-

cessaria sit,ut ponatur bona operatio; at nec ipsa bona operatio,nec ejus præfinitio est necessaria,ut possit bona operaria poni,& ut habeatur sufficientia ad salutem: Quòd est dicere: necesse est, quod non ponatur bona operatio,si non ponitur ejus præfinitio; at non per hoc bona operatio non poterit poni. Sic præscientia ab æterno de peccato Antichristi est necessaria, ut sit in tempore peccatum Antichristi; at non est necessaria,ut possit esse peccatum; nam si Antichristus bene operetur,adhuc poterit peccatum ponere,& tunc non daretur præscientia de peccato.

Ut hoc altiùs percipiatur, sciendum ex Angelico 1.*p. qu.* 14. *art.* 13. *ad* 3. aliquas propositiones esse necessarias necessitate dicti, quin sint necessariæ necessitate rei, ut sunt v. gr. istæ: *Scitum à Deo,necesse est esse*; *Prædestinatus necessariò salvabitur* &c. Sensus enim est, hæc dicta esse necessariò vera, videlicet res scitur à Deo; ergo erit necessariò; Res tamen ipsa, quæ scitur,non est necessaria; nam quod scitur à Deo, quamvìs necessariò erit, potest tamen liberè esse. Ità in casu nostro in hac propositione: carentem auxilio efficaci,aut præfinitione impossibile est bene operari, habetur impossibilitas dicti,non rei; Sensus enim est, hoc dictum esse necessariò verum: Datur carentia auxilii efficacis; ergo necessariò non dabitur bona operatio; seu Impossibile est,bonam operationem coëxistere cum carentia auxilii efficacis; sicut impossi bile est, bonam operationem Antichristi coëxistere cum præscientia de peccato; at non proinde impossibile est, quod ponatur bona operatio, posito auxilio inefficaci, aut positâ præscientiâ de peccato: Aliud enim est cum auxilio inefficaci bonam operationem non posse componi,quod est verùm, aliud verò non posse poni, quod est falsum.

IX. *Objic.* 2. Deus eâdem facilitate qua confert

auxilium A efficax, confert quodcumque aliud efficax; ergo si confert auxilium A ex amore, & motivo efficaciæ, dicendum, quòd conferat illud quà efficax simpliciter, non quà efficax secundùm quid. *Probatur consequentia.* Nam in tantùm volens efficaciter emere domum v. g. centum aureis non est paratus solvere mille, quia non eâ facilitate, & commoditate solvuntur mille, quàm centum; sed Deus eâdem facilitate confert auxiliũ ordinarium, ac extraordinarium; ergo si paratus est dare quodvis aliud ordinarium, erit etiam paratus dare extraordinarium.

*Resp. nego consequentiam.* Sicut enim Deus eâdem facilitate secundat rerum exigentias, ac patrat miracula; sed non proinde dicendum, quod hìc, & nunc patret miracula citra rationem positivam; ità eâdem facilitate dat auxilia ordinaria, & extraordinaria, sed non proinde præsumendum, quòd quando confert auxilium efficax ordinarium, esset collaturus alia non solùm ordinaria, sed etiam extraordinaria, si illud prævideretur inefficax. Sic etiam eâdem facilitate Verbum incarnatur ad offerendam condignam satisfactionem pro mortali, ac pro veniali, sed non est præsumendum, quòd incarnatum sit eo animo, ut si defuissent mortalia, adhuc incarnatum fuisset propter venialia. Ratio à priori est, quia Deus semper facit optimum, & probabiliter etiam necessitatur moraliter ad optimum; atqui optimum est, quod miracula raro patrentur, & quòd auxilia extraordinaria raro conferantur; ergo dicendum, de facto Deum plerumque secundare rerum exigentias, & rarò admodum conferre auxilia extraordinaria, prout v.g. contulit D. Paulo, ut cõverteretur. Propterea cùm connaturalitas voluntatis efficacis ferat ità eligi medium A conducens ad finẽ efficaciter intentum, ut si illud non prævideretur efficax, eligeretur aliud ejusdem rationis, non verò diver-

diversæ rationis, & extraordinarium, dicendum de facto, ità à Deo conferri auxilia efficacia, cum voluntate scilicet sive formali, sive virtuali dandi alia efficacia ejusdem rationis, si ea præviderentur inefficacia. Quare ad *Prob. Conseq. nego maj.* vera causalis est, quia id fert connaturalitas voluntatis efficacis.

# QUÆSTIO IV.

## *Utrum Prædefinitio consequens ad scientiam mediam tum in essendo, tum in operando cohæreat cum libertate actûs Prædefiniti?*

I. AGgredimur nunc extricare Gordianum nodum; Quomodo scilicèt conciliari possit infrustrabilitas Divinæ prædefinitionis cum libertate consensûs prædefiniti. Triplex datur Prædefinitio actûs liberi apud Scholasticos. Prima est omninò independens à scientia media; & hujusmodi est decretum prædeterminans Thomisticum, & decretum condeterminans Scotisticum; utrumque enim independenter ab omni usu scientiæ mediæ intendit, actum voluntatis creatæ, & hujusmodi decreta non cohærere cum libertate actûs prædefiniti, non secus ac ipsam prædeterminationem, & condeterminationem ostendemus Disputatione sequenti. Secunda est Prædefinitio consequens ad scientiam mediam tum in essendo, tum in operando; & hæc est decretum intentivum actûs boni, quod à Deo non ponitur, nisi post scientiam mediam de eodem actu; unde scientiam mediam præsupponit hæc præfinitio, & antequam sit, & antequam operetur, seu antequam conferat auxilium prævisum efficax; & de hac quærimus in præsenti. Tertia est Prædefinitio actûs boni, quæ antecedit scientiam mediam in essendo, sed consequitur in operando, & hujusmodi est decretum, quod intendit actum bonum, antequam consulat

ſcientiam mediam, ſed non confert auxilium, ſeu non operatur, niſi poſt conſultationem ſcientiæ mediæ: Quare Præfinitio conſequens dicit, Volo conſenſum per auxilium, quod prævidi per ſcientiam mediam efficax; Præfinitio verò antecedens dicit, Volo conſenſum per auxilium, quod poſt conſultationem ſcientiæ mediæ invenero efficax. De hac ſecunda præfinitione agemus in quæſtione ſequenti. Quærimus nunc, An prædefinitio conſequens evertat libertatem actûs prædefiniti? ut appareat quomodo efficacia gratiæ concilietur cum libertate arbitrii. Ratio dubitandi eſt, quia prædefinitio iſta, quamvìs conſequatur ipſum actum ſub ſcientia media, atque adeò intentionaliter ſit poſterior actu prævíſo, (non ſecùs ac revelatio de peccato D. Petri eſt intentionaliter poſterior ipſo peccato præviſo) phyſicè tamen eſt cauſa mediata actûs boni; cùm ſit cauſa auxilii, à quo actus immediatè cauſatur: unde prædefinitio eſt aliquod antecedens ipſum actum, incompoſſibile cum omiſſione actûs, & ideo videtur eſſe libertatis everſiva.

II. Dico 1. Neceſſitas quæcumque merè conſequens nullatenus lædit libertatem actûs; ſi hic prodeat à principiis indifferentibus ad utramque partem contradictionis.

Prob. Neceſſitas, quæ conſequitur ad actum, non immutat intrinſeca conſtitutiva actûs; atqui ſi actus prodeat à principiis indifferentibus, eſt intrinſecè liber: ergo neceſſitas conſequens ad talem actum non lædit ejus libertatem intrinſecam, ſi hic prodeat à principiis indifferentibus. Hinc qui peccat, liberè peccat, quamvìs ex ſuppoſitione quòd peccet, non poſſit non peccare; & quamvìs ex ſuppoſitione præſcientiæ peccati, vel revelationis de peccato neceſſariò peccet; quia omnis iſta neceſſitas eſt merè conſequens, unde peccatum eſt quidem neceſſariò, ſed non neceſſarium,

niſi

nisi solùm necessitate consequente, non antecedente, seu, ut loquitur Angelicus, necessitate dicti, non necessitate rei, prout explicavimus quæstione superiore.

Confirm. Deus liberè decernit ponere Mundum, & cognoscit scientiâ visionis hujusmodi decretum; ex suppositione autem talis scientiæ non potest non esse hujusmodi decretum, & tamen est liberum; ergo impossibilitas seu necessitas quoties est ex suppositione, seu consequens, non lædit libertatem; quamvìs enim præscientia v.g. de peccato Antichristi, tempore præcedat peccatum, logicè tamen ad illud consequitur; & ideo dicitur esse logicè, & intentionaliter prius; Esto nonnulli per abusum vocabuli dicant, esse etiam natura prius, per hoc scilicet, quòd peccatum pro tali tempore existens sit conditio necessaria, ut consurgat in Deo ab æterno præscientia de illo.

III. Dico secundò: omnis necessitas merè consequens ad actum liberum est impedibilis, saltem indirectè, à potentia libera proximè potente ponere illum, & ejus omissionem; v.g. Antichristus, qui ità peccat, ut possit non peccare, potest impedire indirectè præscientiam de suo peccato; cùm necessitas hujus præscientiæ sit merè consequens ad peccatum, quod pro tali tempore liberè ponetur.

Probatur. Qui potest impedire A, potest etiam impedire quodcumque consequitur ad A; sed Antichristus v.g. peccans potest impedire, seu non ponere peccatum; ergo potest impedire indirectè præscientiam de illo, & quodcumque ad peccatum consequitur: Sic qui impedit approximationem ignis ad stupam, impedit etiam indirectè combustionem stupæ, quæ ad approximationem consequitur. Et sanè quomodo potest præscientia Dei evertere libertatem peccati Antichristi? Nam si ego videam Petrum liberè currentem, visio mea, esto sit incõpossibilis cũ carentia cursus, non aufert

aufert libertatem currendi, præcisè quia ad cursum consequitur; atqui etiam præscientia, quamvìs tempore præcedat, consequitur tamen ad peccatum logicè, ità ut sit verum dicere, Ideo Deus præscit peccatum, quia Antichristus peccat; & non è contra: ergo neque præscientia evertit libertatem, atque adeò est impedibilis indirectè.

IV. *Objic.* Non datur potentia impediendi præteritum: ergo non potest Antichristus impedire præscientiam de suo peccato, atque adeò necessario peccabit. Antecedens communius admittitur à Philosophis, & Theologis juxta illud, quod dixit Agatho apud Philosophum 6. Eth. 2.

*Hoc etiam ipse Deus, solóque carere videtur,*
*Infectum ut faciat quod factum est, atque peractum;*
Unde vulgò dicimus: *Factum infectum fieri non potest.*

Respond. Licèt non detur potentia impediendi præteritum directè, potest tamen impediri indirectè, impediendo scilicèt illud, quod nunc positum est determinativum, seu conditio requisita, ut ejus præscientia fuerit ab æterno. Eodem modo positâ revelatione Christi Domini de peccato D. Petri; hic poterat non peccare, & sic indirectè impedire, ne fuisset revelatio, quæ ad præscientiam consecuta est; quamvìs non potuerit D. Petus directè præscientiam, & revelationem impedire. Illud axioma: *Factum infectum fieri non potest*, facit sensum quod in sensu composito, quòd aliquid sit præteritum, semper erit præteritum; non verò quòd non detur potentia indirectè impeditiva, ne illud fuerit præteritum. Quare solùm datur impotentia componendi non præteritum cum præterito, non verò impediendi indirectè, ne quid fuerit præteritum.

Neque dicas, hoc idem competere futuro; unde eodem modo repugnaret futurum fieri non futurum, ac præteritum fieri non præteritum; & consequenter eodem

dem modo daretur potentia ad futurum, & ad præteritum.

Nam contra eſt, quia futurum poteſt impediri directè, præteritum verò nonniſi indirectè; ergo diſpar ratio de utroque. Deinde præteritum in eo ſenſu non poteſt non eſſe præteritum, quia ex ſuppoſitione, quod ſemel fuerit, ſemper erit præteritum: contra verò futurum ex ſuppoſitione, quòd ſit futurum, non ſemper erit futurum; Nam poſtquam erit, incipiet eſſe præteritum. Denique futurum non poteſt non eſſe futurum ex hypotheſi, quod ſit futurum; ita tamen, ut hæc conditio ſit purificanda: contrà verò præteritum ità non poteſt non eſſe præteritum ex ſuppoſitione, quod fuerit præteritum, ut hæc conditio ſit jam purificata; atque adeo præteritum abſolutè non poteſt non præteritum; quia conditionatum, purificatâ conditione, evadit abſolutum; futurum verò non poteſt non eſſe futurum ſolùm conditionatè, hoc eſt ex ſuppoſitione, quod erit: Ex quibus patet, in quo ſenſu abſolutè dicimus non dari potentiam ad præteritum.

Dico tertio. Scientia media, v. gr. de conſenſu Petri ſub auxilio A, quamvìs dirigat Deum ad dandum Petro auxilium A, & ſit in priori ad talem conſenſum in ſtatu abſoluto poſitum, adhuc eſt impedibilis indirectè à voluntate Petri, nec lædit libertatem conſensûs.

Concluſio quoad primam partem, quòd ſcilicèt ſcientia iſta media dirigat Deum ad dandum Petro auxilium A, ut poſſit obtinere conſenſum, patet; quia nequit Deus ſapientiſſimè decernere, ac prædefinire conſenſum abſque prævia directione ſcientiæ mediæ; aliter cæco modo decerneret, & decretum exponeretur periculo fruſtrationis.

Quoad ſecundam verò partem, quòd ſcientia iſta media ſit in priori ad conſenſum, qui ponitur à Petro, etiam patet; nam dirigit Deum ad dandam Petro potenti-

tentiam proximam ad consensum; adeóq; natura præcedit hanc potentiam proximam, quæ est causa consensûs; ergo antecedit etiam natura ipsum consensum; etenim si A est in priori ad B, & B est in priori ad C, erit etiam A in priori ad C; sed scientia media de consensu, utpote dirigens Deum ad dandum auxilium A, est in priori ad hoc auxilium, quod est causa, atque adeò in priori ad consensum, qui hìc, & nunc ponitur; ergo scientia media de consensu conditionatè futuro est in priori ad eundē consensum positum in statu absoluto

Quoad tertiam partem, quòd scilicèt quamvìs ista scientia media in priori sit ad consensum, adhuc sit impedibilis indirectè à voluntate, nec tollat libertatem consensûs, Probatur: scientia ista media ità est prior naturâ relatè ad consensum, ut tamen consensus sit determinatione, seu logicè prior ipsâ scientiâ mediâ (sicut diximus de peccato Antichristi, quòd licèt sit tempore posterius ad ejus præscientiam, logicè tamen, seu determinatione est prius) ergo voluntas ponens hunc consensum, ad quem consequitur scientia media de illo, sicut potest hunc consensum impedire directè, ponendo dissensum, ità poterit indirectè impedire scientiam mediam de tali consensu, atque adeo consensus est liber. Ratio à priori est, quia ideo Deus videt per scientiam mediam hunc consensum, quia consensus esset, si daretur auxilium, & non è converso ideo consensus esset, si daretur hoc auxilium, quia Deus videt illum per scientiam mediam; ergo talis scientia, quamvìs dirigat Deum ad conferendum auxilium A, seu potentiam proximam ad consensum, adhuc positâ hâc potentiâ proximâ, indirectè est impedibilis, unde nullatenus lædit libertatem consensûs.

VI. *Objic.* I. Scientia media de consensu Petri conditionatè futuro præcedit naturâ ipsum consensum, ut absolutè ponendum; cùm ex tali scientia Deus dirigatur ad

tur ad dandam Petro potentiam proximam,ut consensus absolutè ponatur; ergo non potest consensus habere prioritatem logicam relatè ad illam scientiam; alioquin daretur mutua prioritas, quæ repugnat.

Resp, *nego Conseq.* non enim repugnat mutua prioritas in diverso genere causæ; de facto enim datur inter causam efficientem, & finalem: Nam sanitas v.g. est causa finalis, cur ponatur ambulatio, & ambulatio est causa inefficiens sanitatis;ita consensus est logicè prior scientiâ mediâ de illo, & scientia media dirigens Deum ad conferendam potentiam proximam, quâ ille physicè causetur, est natura prior illo: Sic quando medicus præsciens v. gr. ex revelatione divina, quòd si daretur ægroto pharmacum, sanaret, dat de facto pharmacum, habetur mutua prioritas inter præscientiam illam, & sanitatem; Nam præscientia utpote dirigens Medicum ad conferendum pharmacum, quod causat sanitatem, est prior sanitate; Rursus sanitas conditionatè futura est prior illâ scientiâ; ideo enim illa scientia habetur, quia sanitas est conditionatè futura; ergo dari potest hæc mutua prioritas in diverso genere causæ citra ullum inconveniens.

VII. *Objic.* 2. Achillem Adversariorum. Nullus effectus impedire potest suam causam, dependenter à qua ponitur; sed voluntas ponitur sæpè sub auxilio A dependenter à scientia media de consensu conditionatè futuro, cùm hæc scientia dirigat Deum ad collationem auxilii A; ergo voluntas sub auxilio non potest impedire indirectè scientiam mediam de consensu; atque adeo talis scientia est inimpedibilis, & violans libertatem.

Confirm. 1. Quia quod supponit aliquod ut positum, ne indirectè quidem potest illud impedire; sed potentia proxima ad consensum supponit ut positas omnes suas causas, à quibus de facto pendet, adeóque scien-

ſcientiam mediam de conſenſu, ac prædefinitionem ; ergo non poteſt illas impedire.

Confirm. 2. Liberum arbitrium Petri, pro quando exiſtit, ne indirectè quidem poteſt impedire id, quod eodem pacto daretur, ſive ipſum liberum arbitrium exiſtat, ſive non; atqui ſcientia media de conſenſu ejuſdem Petri eodem modo datur, ſive exiſtat liberum arbitrium Petri, ſive non; ergo liberum arbitrium Petri nequit hujuſmodi ſcientiam impedire.

Reſp. cum Mauro *diſp.* 83. de Deo, ſcientiam mediam de conſenſu ſub auxilio A, neque eſſe cauſam immediatam talis conſensûs: cùm hic immediatè ſolùm pendeat ab auxilio indifferenti; neque eſſe cauſam remotam præciſam, ſeu determinatè prærequiſitam, ut poſſit poni conſenſus; ſed ſolùm eſſe neceſſariam ex parte intellectûs divini, ſi ponatur conſenſus: Sicuti præſcientia abſoluta de peccato Antichriſti non eſt neceſſaria, ut poſſit poni peccatum Antichriſti, ſed ſolùm eſt neceſſaria ex parte intellectûs divini, ſi peccatum ponatur. Patet, quia ſi ab Antichriſto ponatur bona operatio, adhuc poni poteſt peccatum; & tamen tunc non datur præſcientia de peccato; ergo hæc præſcientia non eſt neceſſaria, ut poſſit poni peccatum: Eodem modo ſi Petrus ſub auxilio A, peccat, adhuc poteſt ponere conſenſum, & tunc non datur ſcientia media de conſenſu ſub auxilio A; ergo ut poni poſſit conſenſus ſub auxilio A, non eſt neceſſaria determinatè ſcientia media de illo.

In forma itaque *diſt. maj.* nullus effectus poteſt impedire ſuam cauſam vel immediatam, vel remotam præciſam, *concedo*; cauſam remotam per accidens, ſeu non determinatè prærequiſitam, quæ eſſentialiter pendeat logicè ab aliqua operatione talis effectûs ut conditionatè futura, ſicut eſt ſcientia media de conſenſu, quæ eſſentialiter pendet logicè ab operatione volunta-

voluntatis, ut conditionatè futura, ſubdiſtinguo: non poteſt impedire directè, *concedo*; indirectè, ponendo ſcilicèt aliquod, quo poſito, tollitur futuritio conditionata, ad quam conſequitur ſcientia media, *nego maj. & diſt. pariter min. nego Conſeq.* Hinc patet, quare calor v. g. à quo adæquatè pendet calefactio, non poſſit impedire exiſtentiam ignis, à quo per accidens cauſatur (cùm poſſit etiam calor cauſari à Sole) poſſit tamen voluntas ſub Auxilio A, à quo adæquatè pendet conſenſus, impedire exiſtentiam ſcientiæ mediæ de conſenſu, aut prædefinitionem, à quibus remotè, & per accidens conſenſus cauſatur. Diſparitas eſt, quia ignis non pendet logicè ab operatione caloris, videlicet à calefactione ut conditionatè futura: contrà verò ſcientia media, & prædefinitio conſensûs pendent logicè ab operatione voluntatis, ſeu à conſenſu conditionatè futuro; & ideo calor potens ponere calefactionem non poteſt impedire exiſtentiam ignis, à quo cauſatur per accidens; voluntas verò potens ponere conſenſum, & diſſenſum, poteſt impedire ſcientiam mediam, & prædefinitionem conſensûs, à quibus cauſatur.

Ad primam Confirmationem *diſt. maj.* quod ſupponit aliquid ut poſitum, non poteſt illud impedire, ne indirectè quidem, ſi illud præſupponatur per ſe, *concedo*; ſi præſupponatur per accidens, ſeu non tamquam determinatè prærequiſitum, *nego maj. & diſt. min. nego Conſeq.* Voluntas ſub auxilio A eodem modo ſe habet intrinſecè, ſive ſupponatur ſcientia media de conſenſu, ſive de diſſenſu; idcirco quando ponit conſenſum, cùm poſſit etiam directè ponere diſſenſum, poteſt etiam indirectè impedire ſcientiam mediam de conſenſu, à qua per accidens cauſatur; & ſic poteſt voluntas ſe determinare, ut pendeat à ſcientia media de diſſenſu. Hinc patet diſparitas, quare voluntas

non possit impedire suum ullum constitutivum, aut causam, à qua per se dependet, possit verò impedire indirectè causam remotam, à qua dependet per accidens: Nam liberum arbitrium prout existens non potest secundùm se præscindere à suis constitutivis, neque à causa, à qua per se dependet: contra verò cùm possit existere voluntas, sive ab hac, sive ab illa causa remota videl. sive dependenter à scientia media de consensu, sive de dissensu, idcirco secundùm se præscindit ab hoc, quòd existat dependenter ad hac potiùs, quàm illa causa; unde secundùm se potest ità pendere à scientia media de consensu, ut possit illam indirectè impedire.

Ad secundam confirmationem *dist. etiam maj.* Non potest voluntas Petri indirectè impedire id, quod eodem pacto daretur, etiamsi voluntas Petri non existeret; si illud pendeat essentialiter ab effectu conditionatè futuro ipsius voluntatis, ut pendet scientia media de consensu, *nego maj.* si non pendeat, *concedo maj.* & *dist. pariter min. nego Conseq.*

VIII. Dico ultimò, neque prædefinitio consensûs, neque permissio dissensûs, si consequantur ad scientiam mediam, violant libertatem actûs prædefiniti, aut permissi. Ità communiter Doctores Societatis cum Suar. *l.* 5. de auxiliis cap. ultimo; Mau. *disp* 84. de Deo &c. Et quamvìs in contrarium citentur Vas. *disp.* 84. Less. Mol. Eric. tamen, ut notat Quiros de prædestinatione *disp.* 8. *sect.* 1. nemo istorum apertè contradicit; sicut nec Pater Thyrsus Gonzalèz *tom.* 2. ubi plurimas difficultates contra hujusmodi prædefinitionem congerit; illam enim probabilius dari docet in calce disputationis 13. Conclusio hæc constat ex hactenus dictis,

Prob. Quod antecedit physicè consensum, si logicè ad illum consequatur, est indirectè impedibile à voluntate, & non violat libertatem consensûs, ut patet exem-

exemplo præſcientiæ de peccato Antichriſti; ſed prædefinitio conſensûs conſequens ad ſcientiam mediam ità eſt in priori ad conſenſum phyſicè , quatenus eſt cauſa illius remota, & non determinatè requiſita, ut logicè conſequatur ad eundem ut conditionatè futurum, & ad ſcientiam mediam de illo; ergo prædefinitio iſthæc eſt indirectè impedibilis, & non violat libertatem conſensûs prædefiniti.

Confirm. Neceſſitas merè conſequens logicè ad actum , ac proinde indirectè impedibilis à voluntate non violat libertatem talis actûs, ut oſtendimus quæſtione præcedenti exemplificando in revelatione peccati D. Petri; ſed neceſſitas orta â prædefinitione, quod inducatur conſenſus; eſt merè conſequens logicè ad conſenſum ut conditionatè futurum , & ad ſcientiam mediam de illo; ac proinde impedibilis indirectè à voluntate; ergo non violat libertatem conſensûs.

IX. *Objic.* 1. Neceſſitas antecedens ad actum , & inimpedibilis à voluntate lædit libertatem actûs; ſed prædefinitio conſequens ſcientiam mediam inducit neceſſitatem antecedentem ad conſenſum inimpediGbiliter ; ergo violat libertatem conſensûs prædefiniti. *Probatur minor.* Hæc prædefinitio non ſolùm æternitate , ſed etiam cauſalitate antecedit potentiam liberam , & conſenſum.; ergo antecedit ad conſenſum inimpedibiliter; aliter poſſet voluntas impedire ſuam cauſam , dependenter à qua eſt poſita; quod videtur repugnare.

Confirm. In tantùm præſcientia de peccato Antichriſti non violat libertatem peccati , quia conſequitur logicè ad peccatum,& non cauſat illud; tenet enim hæc illatio: Ideo Deus prævidet peccatum, quia peccatum eſt futurum,& non è contra; unde peccatum: poſitâ præſcientiâ , eſt neceſſarium , neceſſitate ſolùm conſequente: At prædefinitio cauſat mediatè conſen-

adeò ut teneat hæc illatio, Ideo consensus erit, quia est prædefinitio; ergo prædefinitio, quamvìs consequatur ad scientiam mediam, infert necessitatem consensûs antecedentem, & inimpedibilem læsivam libertatis.

Confirm. 2. Ex Aug. in Enchirid. *cap. 95.* ubi hæc habet. *Nefas est cogitare de Deo, ideo non fecit, quia ne fieret quod volebat Omnipotens, voluntas hominis impedivit*; ergo voluntas divina, seu prædefinitio ex Augustino est inimpedibilis, atque adeò eversiva libertatis,

Resp. *nego min. Ad Prob. dist. antec.* Prædefinitio ista antecedit causalitate potentiam liberam, & consensum ità tamen ut sit determinatione, & logicè posterior ipso consensu conditionatè futuro, & scientiâ mediâ de illo, *concedo*; secus, *nego antec. & Conseq.* quamvìs enim causalitate antecedat ipsam potentiam liberam, antecedit tamen solùm tamquam causa remota consensûs, & non determinatè requisita; unde est indirectè impedibilis à voluntate, nec violat libertatem consensûs prædefiniti, ut ostendimus in tertia Conclusione.

Ad primam Confirmationem: ex hoc, quòd prædefinitio sit causa remota consensûs, non fit, quominus sit inimpedibilis à voluntate, quæ sicut potest directè impedire consensum, ità potest indirectè impedire scientiam mediam de illo, & prædefinitionem, quæ ad scientiam mediam consequitur. Non repugnat enim, ut ostendimus, mutua ista prioritas inter prædefinitionem, & consensum in diverso genere causæ, ut patuit in Medico dante pharmacum ex præcognitione, quòd si detur, ægrotus sanaret: Sic etiamsi Rex conferret arma militi ex eo, quòd prævideat iis benè usurum, habetur mutua prioritas inter arma, & bonum usum armorum, quia bonus usus fututurus sub conditione causat ejus prævisionem; talis prævi-

prævisio determinat ad collationem armorum, & arma causant bonum usum; in quo casu miles, quatenùs potest liberè ponere malum usum armorum, posset impedire prævisionem boni usus, quâ impeditâ, impediretur collatio armorum, atque adeò existentia potentiæ proximæ ad bonum usum.

Ad secundam Confirmationem Augustinus benè dicit, voluntatem divinam, seu prædefinitionem esse inimpedibilem, hoc est infrustrabilem à voluntate hominis, si illa ponatur, non verò esse inimpedibilem, ne ponatur; potest enim voluntas hominis impedire, ne existat voluntas Dei prædefinitiva consensûs consequens ad scientiam mediam, quamvìs eâ positâ, impediri non possit ejus effectus, quod non obest libertati actûs prædefiniti.

X. *Objic.* 2. Non stat libertas, ubi comprincipia immediatè concurrentia ad consensum non sunt indifferentia; atqui positâ prædefinitione, hoc non habetur; ergo nec libertas. *Prob. min.* Inter comprincipia proxima immediatè ad consensum concurrentia est ipsa Omnipotentia; hæc autem, positâ prædefinitione, concurrit ut determinatè ad consensum, non ut indifferens; Sicut enim voluntas creata, positâ intentione efficaci finis, est determinata ad electionem medii, ità Omnipotentia determinatur à voluntate divina efficaci, seu à prædefinitione consensûs; ergo.

Confirm. 1. In tantum prædefinitio consequens non determinaret concursum indifferentem Omnipotentiæ, in quantum est impedibilis: si enim voluntas non consentiret sub auxilio A, impediret in Deo scientiam mediam de consensu sub auxilio A; & sic prædefinitio consensûs sub eodem auxilio impediretur; atqui hoc ipsum dicunt Thomistæ de prædeterminatione consensûs, quòd scilicet si voluntas sub prædeterminatione non consentiret, impediretur præsci-

entia absoluta de consensu, & sic etiam prædeterminatio; ergo si non stat indifferentia, & libertas cum prædeterminatione, nec stabit cum prædefinitione.

Confirm. 2. Dum consensus dicitur sub prædefinitione esse liber, quia prædefinitio est impedibilis, committitur circulus; nam consensus dicitur liber, quia prædefinitio est indirectè impedibilis; deinde prædefinitio dicitur impedibilis, quia consensus est liber.

Resp. Argumentum probare, quòd neque Antichristus liberè peccet sub præscientia de peccato, quia Omnipotentia immediatè concurrens ad peccatum afficitur hâc scientiâ essentialiter connexa cum peccato; Quare sicut præscientia accidit Omnipotentiæ consequenter ad determinationem voluntatis Antichristi, & ideo non lædit libertatem peccati; ità quia prædefinitio accedit ad Omnipotentiam, consequenter ad scientiam mediam de consensu, atque adeò consequitur ad ipsam determinationem voluntatis, ideo nec lædit libertatem consensûs. In forma *nego min. ad Prob. dist. antec.* Omnipotentia sub prædefinitione est determinata determinatione consequenti, *conc. antec. nego antec. & Conseq.*

Ad primam confirmationem: prædefinitio ideo est impedibilis, quia voluntas sub auxilio A indifferenti potest ponere tum consensum, tum dissensum; ità ut possit utrumque actum cum auxilio componere: unde cùm possit impedire consensum, potest indirectè impedire scientiam mediam de consensu prærequisitam essentialiter ad prædefinitionem; & ideo potest prædefinitionem impedire. Contrà verò cum prædeterminatione non potest utrumque actum componere; ergo prædeterminatio indirectè quidem est impedibilis. Præterea prædefinitio licèt physicè antecedat consensum, consequitur tamen illum logicè, & ideo potest voluntas illam impedire; secùs verò præde-

termi-

terminatio, ut dicemus disp. sequenti. Hinc prædefinitio est in manu voluntatis, cùm sit in manu voluntatis prærequisitum ad prædefinitionem; Prædeterminatio verò per Thomistas nullatenus esse dicitur in manu voluntatis, sive se teneat ex parte actûs primi, sive secundi; ergo lædit libertatem.

Ad secundam nullus à nobis committitur circulus: dicimus enim, consensum sub prædefinitione esse liberum, præcisè quia procedit à principiis indifferentibus dicimus deinde, prædefinitionem non obstare, nam cùm logicè consequatur ad scientiam mediam de consensu, atque adeò ad determinationem voluntatis, ideo est indirectè impedibilis.

XI. *Objic.* ultimò: si posset voluntas impedire prædefinitionem sui consensûs, posset etiam illam acquirere, & sic posset acquirere causam sui: sequela est absurda; ergo id unde sequitur. *Prob. sequel.* paritate scientiæ mediæ. Nam si potest voluntas impedire scientiam mediam de consensu conditionatè futuro sub auxilio A, potest etiam acquirere sibi scientiam mediam de tali consensu, ponendo scilicet consensum; ergo pariter si potest impedire prædefinitionem de consensu, ponendo dissensum, poterit etiam acquirere prædefinitionem consensûs; cùm autem prædefinitio consensûs liberi sit causa tum ipsius consensûs, tum potentiæ liberæ ad consensum, sequitur manifestè, quòd si posset voluntas acquirere sibi prædefinitionem consensûs, posset sibi causam suam acquirere, & sic esset prior se ipsa.

Resp. Quòd sicut D. Petrus per hoc, quòd liberè peccârit, potuit acquirere sibi præscientiam de peccato, non tamen revelationem de illo; ità qui liberè consentit, potest acquirere sibi præscientiam de consensu conditionatè futuro, non tamen præfinitionem. Et ratio est, quia sicut ad peccatum D. Petri ne-

cessariò consequitur præscientia, non verò revelatio, quia intellectus Divinus necessitatur ad cognoscendum, voluntas verò Divina est libera ad revelandum; ità ad consensum sub auxilio A, necessariò consequitur scientia media de illo, non tamen præfinitio, quia hæc est libera voluntati Divinæ. Quare possumus præfinitionem tantùm impedire, cùm possimus impedire scientiam mediam de consensu essentialiter prærequisitam; at non possumus præfinitionem acquirere, quia ad illam scientia media prærequiritur; non consequitur tamen necessariò, sed liberè à Deo ponitur.

XII. Dices: Præfinitio consequens in omni providentia est necessaria, ut diximus, ex parte voluntatis Divinæ; sicut est necessaria ex parte intellectûs Divini scientia media de consensu; ergo sicut potest voluntas creata acquirere sibi scientiam mediam de consensu, ità & præfinitionem.

Resp. 1. Per instantiam, quæ maximè urget: sicut per nos est necessaria in omni providentia prædefinitio consensûs, non quidem ex parte consensûs, sed ex parte voluntatis Divinæ, quæ non potest carere amore efficaci boni, quod ponitur, unde sit causa per se omnis boni, & inducat debitum gratitudinis etiam ex bona operatione; ità per Adversarios in omni providentia, quandocumque ponitur consensus, requiritur collatio auxilii prævisi efficacis, non quidem ex parte consensûs (qui posset poni, etiamsi auxilium prævideretur inefficax; aut si probabiliter tantùm prævideretur efficax) sed ex parte intellectûs Divini, qui non potest carere certâ scientiâ omnium conditionatorum; & tamen per adversarios non potest absolutè voluntas acquirere sibi collationem auxilii prævisi efficacis; ergo nec per nos prædefinitionem.

Resp. 2. *concesso antec. dist. Conseq.* potest voluntas acquirere sibi prædefinitionem consensûs, suppositâ colla-

collatione auxilii, quæ est libera Deo, *concedo*, non positâ tali collatione, *nego consequentiam*: Sicuti per Adversarios potest voluntas acquirere sibi collationem auxilii, in quantum prævisi efficacis, si auxilium liberè conferatur à Deo, non verò simpliciter, & absolutè. Non potest itaque negari, ut notat Gisbert de voluntate Dei, *cap.* 3. quod voluntas, positâ collatione auxilii A, sicut potest directè ponere consensum; ità possit indirectè & impedire, & acquirere sibi tum scientiam mediam de consensu, tum etiam prædefinitionem, posito, quod hæc sit necessaria in omni providentia. Illud tamen interest inter scientiam mediam, & prædefinitionem, quod in intellectu Divino est simpliciter necessaria aliqua scientia media vagè, videlicet vel de consensu, vel de dissensu sub auxilio A, etiamsi auxilium A de facto non conferatur; quia illa scientia media consurgit in Deo per liberam determinationem voluntatis creatæ, quæ esset, si; non verò, quæ est de facto: Contra verò in voluntate Divina non est necessaria vagè vel prædefinitio consensus, vel permissio dissensus, nisi in hypothesi, quod liberè Deus conferat auxilium indifferens; & ideo voluntas creata non potest acquirere sibi prædefinitionem, nisi in hypothesi, quòd auxilium de facto conferatur; Sicut enim potest prædefinitionem indirectè impedire, non quidem quatenus est collativa auxilii, sed quatenus est prædefinitiva consensus, quia sic est causa per accidens, & non determinatè requisita, ità eodem modo potest illam sibi indirectè acquirere.

* * *
* *

# QUÆSTIO V.

## *An Prædefinitio antecedens scientiam mediam in essendo, consequens in operando, evertat libertatem actus Præfiniti?*

I. Difficultas est de prædefinitione, seu decreto intentivo consensûs, quod Deus poneret immediatè post scientiam simplicis intelligentiæ, qua videt non defuturum in collectione auxiliorum aliquod auxilium efficax; quamvìs deinde antequam auxilium conferatur, indigeat Deus consultatione scientiæ mediæ ad inquirendum de auxilio efficaci, quod tenetur conferre vi talis prædefinitionis, ne exponatur periculo frustrationis.

Communissimè docent, hujusmodi prædefinitionem absolutè repugnare, tum quia Deus minùs perfectè cognosceret quæ debet cognoscere, nempe objectum scientiæ mediæ; tum quia minùs perfectè, & veluti cæco modo decerneret. Primò quidem ut notat P. Junius laudatus à P. Thyrso Gonzalez *disp. 2. sect. 6.* minùs perfectè cognosceret objectum scientiæ mediæ, quia illud non cognosceret statim ac potest, videlicet ante quodvis decretum liberum; debet autem Deus illud cognoscere statim ac potest, cum sit objectum necessarium. Secundò minùs perfectè decerneret, tum quia non decerneret omnia unico decreto; consensum enim prædefiniret ante scientiam mediam, & deinde post consultationem scientiæ mediæ decerneret dare auxilium prævisum efficax; tum etiam quia decretum hoc, seu prædefinitio non consequeretur ad scientiam mediam, quæ est Deo necessaria; omne autem liberum in Deo cum fundetur in necessariò, debet consequi ad necessarium. Tertiò minùs sapienter prædefiniret consensum, quia ità prædefiniret, ut deinde indigeret

geret consultatione scientiæ mediæ ad dandum auxilium efficax, ne prædefinitio frustretur; sapientissimè autem decernentis, & non indigentis consultatione est simul intendere finem, & eligere media; ergo. Quartò cæco modo decerneret, ac prædefiniret consensum, nondum videns in particulari, per quodnam auxilium sit inducendus. Repugnat itaque absolutè ex parte Dei decernentis præfinitio ista antecedens. Solùm itaque quæritur; An si per impossibile Deus ità prædefiniret consensum, hujusmodi prædefinitio everteret libertatem actûs prædefiniti?

## ARTICULUS I.

### *Auctoritate, & ratione stabilitur conclusio Affirmativa.*

II. Censeo equidem, prædefinitionem, quæ antevertit scientiam mediam in essendo, consequitur in operando, evertere libertatem actûs prædefiniti. Unde fit, prædefinitionem istam neque esse possibilem ex parte Dei decernentis, neque ex parte consensûs liberi. Ità Suar. *l.* 5. de gratia, *c.* 53. & 54. Martinonius de Deo *quæst.* 81. Cataneus *tom.* 4. *disp.* 12. *sect.* 5. P. Thyrsus Gonzalez *tom.* 2. *disp.* 4. *n.* 76. dicens, Hanc esse communissimam inter Doctores Societatis contra nonnullos in manuscriptis: Nam Coninck *disp.* 22. *nu.* 98. qui in contrarium citatur, videtur potiùs admittere prædefinitionem consequentem, quam antecedentem; Idemque dicas de Perez *disp.* 5. de Providentia *c.* 4. & Præposito prima parte *qu.* 22. *art.* 4. *num.* 46. Citatur etiam ab Adversariis Suar. quippe qui 3. parte *disp.* 37. *sect.* 3. docet, conciliari impeccabilitatem Christi Domini cum libertate ad obediendũ præcepto mortis per unionem hypostaticam, exigitivam auxiliorum efficacium. Sed Suarius etiam, teste eodem P. Thyrso, interpretandus est de unione hypostatica consequen-

quente, non antecedente ad scientiam mediam, atque adeò de unione, quæ se habet instar prædefinitionis consequentis, non antecedentis; supponente, non trahente prævisionem auxiliorum efficacium; Nisi velimus cum aliis dicere, Suarium re meliùs consideratâ in libris de auxiliis retractâsse sententiam: Etenim *lib.* 5. *cap.* 54. *num.* 12. apertè dicit, repugnare libertati, quod Deus nullo habito respectu ad usum libertatis sub conditione prævisum apud se statuat, & præfiniat facere talem actum; & *c.* 53. *num.* 4. docuit, non posse à Deo concipi electionem ad gloriam ante scientiam conditionatam, salvâ ejus efficaciâ, & prædestinatorum libertate, & *c.* 23. *num.* 8. habet, impossibile esse, quod sit in mea potestate effectus, nisi in mea potestate etiam sit quicquid est necessarium, ut effectus ponatur: ecce quàm apertè Suar. sententiæ oppositæ adversatur.

Auctoritati Scholasticorum accedit auctoritas uniformis PP. Aug. *l.* 1. Retractationum *cap.* 22. dicit. *In potestate nostra non est, nisi quod nostram consequitur voluntatem* Ber. lib. de Gratia, & lib. arbit. *Ubi necessitas, ibi libertas non est.* D. Ansel. lib. 2. *Cur Deus homo*, c. 14. docet, duplicem dari necessitatem, videlicet antecedentem, quæ causa est, ut res sit; & consequentem, quam res ipsa facit; illamque simpliciter evertere libertatem.

Prob. Conclusio ratione. Primò quia voluntas sub ista prædefinitione antecedente ità poneret consensum, ut non esset proximè potens ponere dissensum; ergo consensus non esset liber: *Consequentia sequitur*; *Antecedens probatur*, non posset voluntas ponere dissensum, neque in sensu composito prædefinitionis, hoc est componendo dissensum cum prædefinitione consensus, ut patet; prædefinitio enim, utpotè infrustrabilis est incompossibilis cum dissensu: Neque posset dis-

diſſenſum ponere in ſenſu diviſo, hoc eſt ponendo diſſenſum, & abigendo præfinitionem, ſeu dividendo ſe ab illa (eo modo quo voluntas amans ponere poteſt odium in ſenſu diviſo) quia non poteſt prædefinitionem impedire; ergo non poſſet ſimpliciter ponere diſſenſum; cùm à Philoſophis non aſſignetur alius modus ponendi, quàm vel in ſenſu compoſito, vel diviſo.

Quod autem iſta prædefinitio objici, ſeu impediri non poſſit à voluntate creata, patet, quia nec eſt impedibilis directè, cùm non ſit actus ipſiuſmet voluntatis creatæ, ſed Divinæ; nec eſt impedibilis indirectè, tollendo ſcilicet aliquod prærequiſitum ad ipſam, eo modo, quo prædefinitio conſequens eſt indirectè impedibilis per hoc, quod poſſit impediri ſcientia media de conſenſu prærequiſita ad ipſam; quia prædefinitio antecedens non prærequirit ſcientiam mediam de conſenſu, ſed ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quâ Deus videt, ſibi non futurum auxilium efficax; & hujuſmodi ſcientia cùm ſit in Deo neceſſaria, non eſt impedibilis à voluntate creata; ergo prædefinitio antecedens eſt ſimpliciter inimpedibilis.

Vis ratiocinationis fit manifeſta exemplificando. Sit ſedes v. gr. capax unius tantùm hominis, & in ea ſedeat Petrus, qui non poſsit à Paulo expelli; certè Paulus in hac hypotheſi ſimpliciter non habet potentiam proximam ibi ſedendi, cum non poſsit ſedere nec in ſenſu compoſito cum Petro, eò quòd ſedes non ſit capax duorum; neque in ſenſu diviſo, cùm non poſsit illũ expellere; ergo ſimiliter in caſu noſtro. Ratio à priori eſt, quia toties potentia aliqua non poteſt proximè ponere effectum, quoties inter ipſam, & effectum debet aliquid intercedere: ſic ignis diſtans à paſſo non poteſt proximè comburere, quia inter ignem, & combuſtionem debet intercedere remotio diſtantiæ; atqui inter potentiam ſedendi, quæ eſt in Paulo, & ſeſſionem

nem debet intercedere remotio sessionis Petri facienda ab alio, eò quòd non possit à Paulo Petrus expelli; ergo Paulus non dicitur posse proximè ibi sedere: Eodem pacto inter voluntatem, & dissensum debet intercedere remotio prædefinitionis inimpedibilis; ergo voluntas sub prædefinitione consensûs non potest proximè ponere dissensum, atque adeò non est libera.

III. Confirm. Concl. Si voluntas sub prædefinitione antecedente posset ponere dissensum, eo ipso posset componere dissensum cum prædefinitione; sequela est absurda; ergo. *Probatur sequela*; Si immoto, & inimpedibili A, potest poni B, eo ipso potest A componi cum B; ergo si positâ prædefinitione immotâ, & inimpedibili, potest poni dissensus, potest cum ea componi dissensus: *Antecedens* patet: quoties enim ponere A, idem est, ac componere illud, cum B, qui potest ponere A, potest illud componere cum B: atqui positâ prædefinitione consensus ponere dissensum, est componere dissensum cum prædefinitione, ut patet; ergo si voluntas sub prædefinitione consensus potest ponere dissensum, potest componere dissensum cum prædefinitione; quod est habere potentiam ad chimeram.

Dices 1. Voluntas sub prædefinitione potest ponere dissensum tum in sensu composito, componendo scilicet se cum dissensu, non verò prædefinitionem cum dissensu; tum in sensu diviso, non dividendo se à prædefinitione activè, & directè, hoc est expellendo illam immediatè; nec formaliter, & indirectè, hoc est expellendo mediatè, impediendo scilicet prærequisitum ad illam; sed arguitivè, & quasi formaliter, per hoc scilicet quòd spectatâ virtute voluntatis sub auxilio indifferenti, possit poni dissensus, quo posito argueretur, quòd non præfuisset prædefinitio; ergo

go ſtat libertas conſensûs cum prædefinitione antecedente,

Sed contra eſt, quia juxta has interpretationes, etiam potentia progreſſiva ſub compedibus diceretur poſſe proximè ambulare tum in ſenſu compoſito, tum diviſo; ut patet conſideranti: Similiter Paulus poſſet proximè in ea ſede ſedere, quod tamen nemo dixerit. Etenim quamvìs Paulus ſecundùm ſe ſpectatus poſſit ibi ſedere; quia tamen inter potentiam ſedendi, & ſeſſionem, intercedere debet remotio ſeſſionis Petri inimpedibilis à Paulo, ideo Paulus non habet potentiam proximam, & expeditam ad ſedendum, ſed impeditam à ſeſſione Petri, tanquam ab impedimento inſuperabili. ità in caſu noſtro; quamvìs enim prædefinitio ſit extrinſeca voluntati, adhuc eſt impedimentum rigoroſum, ut dicemus articulo ſequenti: ſicut ſeſſio Petri inimpedibilis, quamvìs ſit extrinſeca Paulo, adhuc eſt impedimentum, ne Paulus poſſit ſedere: ad rationem enim impedimenti ſolùm ſpectat, quòd ſit incompoſſibile cum effectu, & inimpedibile ab agente, non verò, quòd ſit intrinſecum agenti; Nam gratia v.g. quamvìs ſit intrinſeca animæ, non eſt impedimentum ad peccatum, cum quo eſt incompoſſibilis, quia non eſt inimpedibilis à voluntate.

IV. Dices 2. Ex Martinez *controv. 4. diſp. 6. ſect. 1.* Qui poteſt ponere A incompoſſibile cum B in ſenſu diviſo, non debet poſſe tollere, ſeu impedire ipſum B, ſed ſatìs eſt, quòd poſſit componere potentiam cum B; ergo ut voluntas ſub prædefinitione conſenſûs poſſit ponere diſſenſum, non debet poſſe impedire prædefinitionem, ſed ſatìs eſt, quòd poſſit voluntatem componere cum diſſenſu; ergo ſtat libertas. *Antecedens* patet multis exemplis. Nam qui poteſt v.g. proximè ponere viſionem Solis fulgentis, non debet poſſe tollere, vel impedire negationem Solis, vel Eclypſim, cum

cum qua visio illa est incompossibilis: Sic qui potest credere fide Divinâ, Spiritum Sanctum esse incarnatum, non debet posse impedire Incarnationem Spiritûs Sancti, cum qua fides illa est incompossibilis; ergo pariter qui potest proximè ponere dissensum, non debet posse impedire prædefinitionem consensus.

Resp. debere esse inconcussum, quòd ut potentia sit proximè expedita, nihil debeat intercedere inter ipsam & effectum, quòd non possit ab ipsa poni. Hinc fit, quòd quæ sunt incompossibilia cum effectu, vel debent posse ab ipsa potentia removeri, vel saltem debent supponi remota, & impedita ab alio, ut in casibus adductis in argumento: Nam ut quis dicatur posse proxime videre Solem, debet saltem præsupponere sublatam à Deo negationem existentiæ Solis, cum qua talis Visio est incompossibilis; ergo cùm in casu nostro non supponatur sublata à Deo prædefinitio consensus, debet voluntas posse illam impedire, ut dicatur posse proximè dissentire. In forma *dist. antec.* non debet semper posse impedire B, *concedo*: non debet posse impedire, aut supponere impeditum B, *nego antec. & Conseq.* Quoties duo sunt non mutuò connexa, ut visio Solis cum Sole (visio enim existere nequit sine Sole, sed potest Sol sine visione) tunc qui potest ponere A, nempe Visionem Solis, debet supponere sublatum B, nempe negationem existentiæ Solis, cum qua illa est incompossibilis: seu debet supponere Solem existentem; aliter non posset proximè illum videre.

## ARTICULUS II.

*Stabilitur maxima universalis in hac materia.*

V. PRobatur 2. Conclusio à priori ex hac maxima, quæ debet in sententia Societatis esse ineluctabilis, & apert docetur ab Eximio Doctore *lib.* 5. de Gratia,

Gratia, cap.23. num. 8. *Omne antecedens consensum omninò antecedens, si sit incompossibile cum dissensu, & inimpedibile à voluntate, evertit libertatem consensûs*; sed ità se habet prædefinitio antecedens; ergo evertit libertatem consensûs prædefiniti: Dixi, Omne antecedens omninò antecedens, hoc est non solùm physicè, ut antecedit prædefinitio consequens, sed etiam logicè, ità ut valeat illatio: ideò datur consensus, quia datur id, quod antecedit consensum; & non viceversâ ideò datur id, quod consensum antecedit, quia datur consensus; sicuti ideo datur prædefinitio consequens, quia datur consensus, ut proinde prædefinitio consequens antecedat consensum physicè tantùm, non logicè. Quod autem prædefinitio antecedens sit hujusmodi, est indubitatum; antecedit enim consensum tum physicè, cum sit causa auxiliorum, quæ causant illum; tum etiam logicè, valet enim hæc illatio, Ideò datur consensus, quia datur prædefinitio, ut dicitur de prædeterminatione; non verò è contra, Ideo datur prædefinitio, quia supponitur consensus pro statu conditionato, ut dicitur de præfinitione consequente.

Prob. Itaque ea Maxima. Illud est eversivum libertatis consensus, quod reddit potentiam liberam impeditam ad dissensum, seu quod est impedimentum ad dissensum; atqui omne antecedens omninò antecedens (sicut est prædefinitio) est impedimentum ad dissensum; ergo omne hujusmodi antecedens est eversivum libertatis. Major patet, quomodo enim dari potest libertas, seu potentia proximè expedita ad utramq; partem, si detur impedimentum ad alteram? Probatur itaque minor: Illud est impedimentum, quod est ratio sufficiens, ne aliquid ponatur insuperabilis ab agente; atqui prædefinitio, & omne antecedens omninò antecedens, est hujusmodi; ergo est impedimentum. Major hujus syllogismi constat tum ex nominis Ethymo-

logia; quid enim aliud est impedire, quàm efficere ineluctabiliter, ne aliquid sit tum inductione; tum etiam ratione, quia aliter positâ hujusmodi ratione ineluctabili, potentia posset, & non posset ponere effectum: posset quidem, quia revera careret impedimento juxta sententiam Adversariorum; non posset verò, quia neque posset in sensu composito, neque in sensu diviso, juxta dicta *art. antecedenti.*

VI. Ubi adverte, quòd tam prædefinitio, quàm ipsa voluntas se determinans ad consensum sit ratio sufficiens, ne ponatur dissensus: cum hoc tamen discrimine, quòd consensus non sit inimpedibilis ab agente, seu à voluntate; secùs verò prædefinitio; & ideo sola prædefinitio est impedimentum ad dissensum.

Dices 1. Impedimentum debet se tenere ex parte principii proximi; non verò remoti, & non per se requisiti; atqui prædefinitio se tenet ex parte principii remoti, & non per se requisiti ad consensum; quandoquidem etiam sine illa potest poni consensus, & ea non influit immediatè in consensum, sed solùm mediatè, quatenus causat auxilium, à quo est consensus; ergo præfinitio non est impedimentum ad dissensum.

Resp. Impedimentum debere se tenere ex parte principii proximi, non quia debet immediatè influere ad effectum, aut quia ad effectum prærequiritur, aut quia debet intrinsecè afficere potentiam, (aliter sessio Petri inimpedibilis non esset impedimento Paulo, ne sedeat, & decretum Dei nolentis concurrere cum igne ad combustionem non esset impedimentum in igne ad comburendum) sed debet se tenere ex parte principii proximi, quatenus debet esse destructivum principii, in quantùm proximè expediti; atqui prædefinitio cum sit ratio sufficiens, ne ponatur dissensus inimpedibilis à voluntate, re vera destruit in voluntate vim proximè-

ex

expeditam ad dissensum; ergo prædefinitio se tenet ex parte principii proximi, prout spectat ad rationem impedimenti. In forma *distinguo majorem*: impedimentum debet se tenere ex parte principii proximi, ut constitutivum principii proximè potentis ponere effectum, *nego*; ut destructivum illius, *concedo majorem, minorem, & nego consequentiam.*

VII. Dices 2. Hanc esse notionem impedimenti, quod sit Id, quod supposita virtute adæquata causæ, ità est ratio sufficiens, & ineluctabilis, ne effectus ponatur, ut ea sublata statim effectus debeat consurgere: Sic distantia ignis à passo est impedimentum, quia ea sublatâ, statim ignis calefacit; at sublatâ prædefinitione consensûs nón statim voluntas ponit dissensum, cum sit libera ad illum non ponendum; ergo prædefinitio consensûs non est impedimentum ad dissensum. Imò relatè ad potentiam liberam, nullum videtur dari posse rigorosum impedimentum, sed solùm dari potest defectus requisitorum ad agendum.

Resp. Hujusmodi notionem impedimenti non subsistere, neque in causis necessariis, neque in liberis. Primò non subsistit in causis necessariis; nam si duo dentur impedimenta, ne ponatur effectus, altero sublato, effectus non ponitur, & tamen illud erat verum impedimentum; v. gr. si descensum lapidis impediant tum columna, à qua sustentatur, tum funis, cui suspenditur, columna sublata lapis non descendit; & tamen columna erat impedimentum. Deinde non subsistit in causis liberis; nam compedes v. gr. in potentia liberè progressiva sunt impedimentum ad motum, & tamen sublatis compedibus, non statim ponitur motus; Sic visio beata, Unio hypostatica sunt impedimentum ad peccatum, & iis sublatis, non statim ponitur peccatum; ergo falsum est, ad rationem impedimenti requiri non solùm quòd sit ratio sufficiens,

 ne

ne ponatur effectus insuperabilis ab agente; sed etiam, quod ea sublata statim ponatur effectus. Et ratio à priori est, qui licèt causa necessaria, eò quòd sit necessaria, sublatis omnibus impedimentis, debeat statim agere; nihilominus causa libera, eò quòd sit libera, sublato impedimento, non debet eatenus operari.

Adde, non posse ab Adversariis negari, quod potentia libera sit capax impedimenti, cum ipsi admittant possibilem præfinitionem consequentem indirectè impedibilem; Quid enim est, prædefinitionem consequentem ad scientiam mediam esse impedibilem, quàm posse dari ad illam impedimentum? videlicet carentiam scientiæ mediæ de consensu, quæ est prærequisitum ad illam. Quare sicut admittunt rigorosum impedimentum ad hanc prædefinitionem, quæ est actus voluntatis divinæ per hoc, quod possit illi deficere prærequisitum; ità admittere debent impedimentum ad actum voluntatis creatæ, v. gr. ad dissensum, si deficiat illi requisitum, nempe carentia alicujus essentialiter connexi cum consensu, & inimpedibilis, sicut est prædefinitio antecedens. Ubi adverte, Adversarios admittere, quod voluntas dicatur impedita, quando caret requisitis ad actum, v. gr. voluntas, si cum cognitione ænigmatica Dei habeat simul visionem beatam, dicitur impedita ad peccandum, quia caret requisitis, nempe remotione visionis beatæ, quæ est incompossibilis cum peccato, & inimpedibilis; ergo pariter voluntas si cum auxilio indifferenti stet sub prædefinitione consensûs, etiam erit impedita ad dissensum, quia caret consimili requisito. Præterea in eo sensu, in quo Adversarii admittunt, voluntatem posse impediri, non est verum, quòd eo impedimento sublato, statim voluntas operetur; nam scientia media de dissensu est impedimentum in voluntate divina ad prædefinitionem consensûs, & tamen hoc impedimento sub-

sublato, non idcircò ponitur à Deo prædefinitio; ergo notio impedimenti adducta ab Adversariis nō subsistit.

VIII. Confirm. ratiocinatio, & Maxima adducta ex absurdis. Nisi ea Maxima esset universaliter vera in Schola Societatis, sed posset ab Adversariis limitari dicendo, quod omne antecedens, omninò antecedens incompossibile cum dissensu, & inimpedibile evertit libertatem, si se teneat ex parte principii proximi, non verò remoti, sequeretur, non posse ampliùs à nobis impugnari Prædeterminationes, & Condeterminatores; atque adeò si prædefinitio antecedens non tollit libertatem, neque tolleret prædeterminatio, & condeterminatio; Sequela non admittitur; ergo neque antecedens. *Probatur sequela*, quia possent pariter Prædeterminatores aliter limitare, & distinguere Maximam illam, dicendo esse veram, si antecedens omninò antecedens se teneat ex parte principii proximi spectantis ad causam secundam, non verò ad causam primam, tamquam instrumentum Dei applicantis causas secundas ad liberè agendum, sicut est prædeterminatio; seu, ut loquuntur Thomistæ, si determinet per modum naturæ, non libertatis: Sic autem limitando illam Maximam proculdubio prædeterminatio (& idem dicas de condeterminatione) non everteret libertatem; ergo si posset à nobis illa Maxima limitari, non posset à nobis impugnari prædeterminatio, ut eversiva libertatis. Quod autem posset Thomista etiam illam Maximam limitare, & eo pacto distinguere, probatur, quia quæ adversùs hanc limitationem Thomisticam à nobis objiciuntur, militant etiam adversùs limitationem adductam à prædefinitoribus; sicut enim persistit in sua familiari limitatione Prædefinitor; ità posset etiam in sua persistere Prædeterminatòr; præsertim quia plura habet Prædeterminator argumenta, quæ in speciem suadent, admittendam esse suam limitationem; quia sci-

licet ſic ſalvatur in Deo conceptus non ſolùm primi entis, ſed etiam primi Præmotoris, qui cauſas ſecundas ad agendum non ſolùm movet, ſed etiam præmovet.

Præterea juxta ſententiam Jo. Vincentii celebris Thomiſtæ ſuſtinentis, prædeterminationem non eſſe neceſſariam, ut ponatur actus liber, eò quòd poſſit divinitùs præter determinationē actus liber poni, quamvìs non connaturaliter, ſequeretur, quòd poſſet etiam inimpugnabiliter limitari aliter illa Maxima, dicendo, Omne antecedens omninò antecedens incompoſſibile, & inimpedibile evertere libertatem, ſi ſit antecedens neceſſarium ad actum, non verò ſi non ſit neceſſarium, ut non eſt neceſſaria in hac ſententia prædeterminatio, quæ ſuperaddatur auxilio indifferenti; ergo maxima illa in ſchola Societatis eſſe debet univerſaliſſima.

IX. Neque dicas, juxta doctrinam Angelici, effectum dici liberum, ſi cauſa proxima ſit indifferens, quamvìs remota, qualis eſt prædefinitio, ſit neceſſaria: Sicuti è contra effectus eſt neceſſarius, ſi cauſa proxima ſit determinata ad unum, quamvìs cauſa remota ſit libera; ex. gr. calor eſt effectus neceſſarius, quia eſt ab igne, qui eſt cauſa proxima neceſſaria, quamvìs cauſa productiva ignis, nempe voluntas Dei, ſit libera; ergo conſenſus ſub prædeterminatione, quæ eſt cauſa proxima, eſt neceſſarius; ſub prædefinitione vero, quæ eſt cauſa remota, erit liber.

Nam contra eſt, quia ſicut Prædefinitores dicunt, effectum dici liberum, ſi ſolùm cauſa proxima ſit indifferens, ità Prædeterminatores dicunt, effectum eſſe liberum, ſi ſit indifferens cauſa proxima ſecundùm ea, quæ ſpectant ad cauſas ſecundas, non ad cauſam primam; & ſecundum ea, quæ ſunt neceſſaria ad actum, non ſecundum ea, quæ non ſunt neceſſaria; ut eſt prædeterminatio in ſententia Jo. Vincen-

cen-

centii; ergo dicendum, ad libertatem consensûs requiri, quòd omnia omninò principia sint indifferentia. Et ratio à priori est, quia Bonum ex integra causa, malum ex singulis defectibus; ergo libertas, quæ est bonum, debet habere indifferentiam ex parte omnium omninò principiorum, etiamsi sint remota, aut se teneant ex parte causæ primæ, aut non sint necessaria: Contra verò necessitas, quæ est malum, habetur in actibus ex singulis istorum principiis determinatis. In forma *distinguo antecedens*: ut effectus sit liber, satìs est, quòd causa proxima sit indifferens, indifferentiâ solùm negativâ, *nego*; indifferentiâ etiam positivâ, quâ excludatur omne antecedens determinatum ad unam partem, & inimpedibile, *concedo antecedens*, & *nego consequentiam.* Duplex agnoscenda in principio proximo indifferentia, altera negativa, quatenus secundùm se non est determinatum ad unam partem; altera positiva, quatenùs excludit omne antecedens determinatum ad unam partem, & inimpedibile. Voluntas sub auxilio indifferenti est principium proximum habens solùm indifferentiam negativam, non verò positivam, nisi careat impedimentis, sicut potentia progressiva non habet positivam indifferentiam ad motum, nisi careat compedibus, & idcirco consensus, sive sit sub prædeterminatione, sive sub prædefinitione, non est liber.

## ARTICULUS III.

### *Roboratur Conclusio ex Regulis Summulisticis.*

X. PRobatur ultimò cum Mauro, & Cattaneo locis citatis, & simul roboratur adversus Prædeterminationem physicam Maxima adducta, ex hac regula Summulistica. Ex necessario non sequitur nisi necessarium, ergo ex necessario mihi non sequitur, nisi

nisi necessarium mihi; sed prædefinitio consensus est mihi necessaria, utpotè inimpedibilis à me: ergo ex ea non sequitur consensus, nisi necessarius mihi, atque adeò non liber. Sensus illius regulæ est, quod si veritas antecedens est necessaria, erit etiam necessaria veritas consequens, v. gr. cum necessarium sit, quod Petrus sit homo, non potest non esse necessarium quod Petrus sit animal, quæ est veritas consequens ad illud antecedens. Ex hac regula inconcussa descendit illa consequentia; ergo ex antecedente necessariò mihi, sequitur consequens necessarium mihi, v.g. ex hoc antecedente, Datur prædefinitio consensus, quæ est veritas necessaria mihi, sequitur hoc consequens necessarium mihi; ergo datur consensus: atqui si est necessarium voluntati, quod detur consensus, eo ipso non est liber; ergo positâ prædefinitione antecedente (sicut etiam prædeterminatione) consensus non est liber.

Dices. Ex necessario simpliciter sequitur quidem necessarium simpliciter juxta regulam summulisticam; At ex antecedente necessario mihi, non sequitur consequens necessarium mihi. Ratio est, quia potest aliquando antecedens trahere consequens necessariò, non necessarium; ità ut posito antecedente, v.g. positâ prædefinitione, sequatur consensus necessariò, necessitate tamen consequentiæ, non consequentis, atque adeò ex prædefinitione necessaria mihi potest sequi consensus mihi liber.

Sed contra est primò, quia ità se habet simpliciter ad simpliciter, ut secundùm quid ad secundùm quid; ergo si ex antecedente necessario simpliciter sequitur consequens simpliciter necessarium necessitate tum consequentiæ, tum consequentis, pariter ex antecedente necessariò mihi sequitur consequens mihi necessariũ tum necessitate consequentiæ, tum consequentis. Contra secun-

ſecundò; Ideo ex neceſſario ſimpliciter non poteſt ſequi niſi neceſſarium ſimpliciter, quia aliter poſſet eſſe verum antecedens, & falſum conſequens v. gr. poſſet eſſe verum, quòd Petrus ſit homo, & falſum, quòd ſit animal; quod eſt contra conceptum veritatis antecedentis, & conſequentis; atqui hoc etiam probat, ex neceſſario mihi non ſequi niſi neceſſarium mihi : ergo. *Prob. min.* quia aliter poſſet pariter eſſe verum antecedens, & falſum conſequens; v. gr. poſſet eſſe verum, dari prædefinitionem, & falſum, quod detur conſenſus, quod pariter repugnat: etenim ſi conſenſus, etiam poſitâ prædefinitione, eſt liber, & contingens, etiam poſitâ prædefinitione poſſet non dari; unde poſſet eſſe verum antecedens, & falſum conſequens.

Neque dicas, quod poſitâ prædefinitione poſſit non dari conſenſus, ſpectato principio proximo, non verò ſpectatis omnibus. Nam quando dicitur, quòd poſſit non dari conſenſus, ſpectato principio proximo, non poſſit verò, ſpectatis omnibus, ſeu ſpectatâ etiam prædefinitione, vel ſit ſenſus, quòd ſimpliciter, & abſolutè poſſit non dari conſenſus; vel ſit ſenſus, quòd abſolutè non poſſit dari, ſed poſſet non dari, ſi non daretur prædefinitio. Si dicatur hoc ſecundum, habemus intentum. Si primum, ſequitur, quòd poſſit eſſe verum conſequens, falſum antecedens, contra regulam ſummuliſticam. Idémque dicimus omnes contra prædeterminatores, ſi dicant, poſitâ prædeterminatione, poſſe non dari conſenſum, ſpectatis iis, quæ ſpectant ad cauſas ſecundas, non verò ad cauſam primam. Pæter quamquod in tali caſu neque voluntas poſſet diſſentire in ſenſu compoſito prædeterminationis, aut prædefinitionis, neque in ſenſu diviſo: ergo ſimpliciter non poſſet diſſentire.

XI. Confirm. Si per impoſſibile prædefinitio conſenſus eſſet neceſſaria Deo, ſequeretur, quòd conſenſus

prædefinitus etiam sub auxilio indifferenti esset necessarius; ergo etiamsi prædefinitio ista sit libera Deo. Consequentia videtur sequi. *Prob. antec.* quia in tali hypothesi prædefinitio esset necessaria simpliciter: ergo cùm ex regula dicta ex necessario simpliciter non sequatur nisi necessarium simpliciter, deberet ex præfinitione simpliciter necessaria sequi consensus necessarius simpliciter; aliter posset esse verum antecedens, falsum consequens; quod repugnat.

Replicabis. Quamvìs ex necessario simpliciter non possit sequi nisi necessarium simpliciter, falsum tamen est, quòd ex necessario mihi non sequatur nisi necessarium mihi: ergo ruit ratiocinatio adducta. *Prob. antec.* quamvìs juxta aliam regulam summulisticam, Ex possibili non sequatur nisi possibile, falsum tamen est, quòd ex possibili mihi non sequatur nisi possibile mihi: ergò neque ex necessario mihi sequitur necessarium mihi. *Prob. antec.* nam ex hac veritate antecedente possibili, Video Solem, sequitur quidem hoc consequens possibile: ergo Sol existit; at ex hoc alio antecedente, Est possibile mihi videre Solem; non sequitur, quòd sit possibile mihi hoc consequens; ergo Sol existit; cùm non possim ego ponere existentiam Solis, quamvìs possim videre Solem.

Respond. *nego antec.* & retorqueo argumentum. Sciendum tamen, dupliciter posse sumi possibile; primò pro non repugnante; secundò pro contingente, seu non necessario; nam v. gr. hominem esse rationalem est possibile in primo sensu, quatenus non repugnat, non verò in secundo sensu, cùm non sit id contingens. Hoc posito, illa regula summulistica, Ex possibili non sequitur nisi possibile, intelligenda est de possibili sumpto in primo sensu, non in secundo: nam ex possibili, hoc est non repugnanti, v. gr. Petrus est homo, sequitur possibile, seu non repug-

nans:

nans: ergo est animal; at ex possibili, seu non necessario. Petrus intuetur Deum, non sequitur hoc consequens possibile, seu non necessarium, ergo Deus existit. Hinc ex possibili mihi sequitur possibile mihi, sumpto possibili in primo, non secundo in sensu: nam ex hoc, quòd sit mihi possibile, hoc est non repugnans hoc antecedens, Intueor Deum, est possibile mihi, seu non repugnans hoc consequens: ergo Deus existit; quamvìs ex eo, quod sit possibile mihi, hoc est non necessarium hoc antecedens, intueor Deum, non sequitur esse mihi possibile, seu non necessarium hoc consequens: ergo Deus existit.

XII. Confirm. ulterius Conclusio ex hac alia regula summulistica. Non potest esse falsum consequens, & verum antecedens. v. gr. falsum esse, quòd Petrus sit animal, & verum, quòd sit homo; falsum, quòd detur consensus, & verum quòd detur prædefinitio: ergo, positâ prædefinitione, consensus est necessarius. *Probatur consequentia*: si enim consensus esset liber, posset voluntas sub prædefinitione ponere dissensum, quin posset tollere prædefinitionem: ergo contra regulam adductam posset falsificare consequens, non falsificato antecedente.

XIII. Confirm. Demum ex hac alia regula. Veritas antecedenti trahit veritatem consequenti, & falsitas consequentis trahit falsitatem antecedentis; v. gratiâ ista Veritas, Petrus est homo, trahit veritatem hujus consequentis: ergo est animal, & ista falsitas, lapis est animal, trahit falsitatem hujus antecedentis, lapis est homo: Sic etiam veritas hujus antecedentis, Datur prædefinitio, trahit veritatem consequentis: ergo datur consensus; & falsitas hujus consequentis, Datur consensus, trahit falsitatem hujus antecedentis, Datur prædefinitio. Nunc sic arguo ex hac regula, Si verum est, quòd non existat consensus, verum

verum erit, quòd non existat prædefinitio: ergo si verum est, quòd possit non existere consensus, debet esse verum, quòd possit non existere prædefinitio; & consequenter, si non potest non existere prædefinitio, utpote inimpedibilis, nec poterit non poni consensus; unde non est liber. *Prob. Conseq.* quia si A trahit B. potentia ad A, est potentia ad trahendum B; ergo si negatio consensûs trahit non existentiam prædefinitionis, voluntas, quæ potest efficere, ne existat consensus, debet posse efficere, ne existat prædefinitio. Antecedens hoc constat, quia aliter potentia posset, & non posset A; posset ut supponitur, non posset, quia non posset quod necessariò consequitur ad A, & consequenter non posset simpliciter ipsum A.

## ARTICULUS IV.

### *Objectionibus fit satis.*

XIV. OBjicies primò. Prædefinitio quæ est inductiva libertatis, non potest illam lædere; sed prædefinitio antecedens est libertatis inductiva: ergo non est eversiva. *Prob. min.* Si Deus post scientiam simplicis intelligentiæ, quâ videt sibi non defuturnm auxilium efficax, decernat ponere hujusmodi auxilium, quod deinde per scientiam mediam apparebit efficax, non potest ponere nisi auxilium indifferens; atqui collatio auxilii indifferentis est collatio ipsiusmet libertatis, ut patet: ergo prædefinitio antecedens est inductiva libertatis.

Confirm. Quia Deus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit, se posse per auxilia indifferentia inclinare cor hominis quo voluerit actu libero; ergo potest post hujusmodi scientiam velle facere, quod videt se posse facere; ergo potest prædefinire consensum liberum

Resp.

Respond. voluntatem divinam, quæ exercitè destruit quicquid vult signatè, esse chimericam; sicuti si Deus vellet per prædeterminationem physicam inducere actum liberum. Quando Deus per prædefinitionem antecedentem decernit efficaciter consensum liberum inducendum per auxilium indifferens prævidendum efficax, tunc signatè vult actum liberum, & exercitè vult actum necessarium, ut hactenus ostendimus, & ideo talis prædefinitio est chimerica eodem prorsus pacto, si quis advertens, se posse ponere actum voluntatis non imperatum, imperaret hujusmodi actum, tale imperium signatè vellet quòd exercitè destrueret. In forma *nego min. ad Prob. dist. min.* collatio talis auxilii indifferentis est collatio libertatis, si non conjungatur cum prædefinitione consensûs, aut alio incompossibili cum dissensu, & inimpedibili, *concedo*; si conjungatur, *nego min. & Conseq.*

Ad Confirm. *dist. primum consequens*: potest velle facere Deus quod videt se posse facere, & eo modo, quo videt se posse, *concedo*; eo modo, quo videt se non posse, *nego primam & secundam Conseq.* videt enim, se posse inducere consensum liberum per auxilium indifferens, cui non superaddatur impedimentum ad dissensum, ut est prædefinitio; & ideo si superaddatur prædefinitio, videt, se non posse consensum liberum obtinere.

XV. *Objic.* 2. Prædefinitio consequens non evertit libertatem; ergo nec antecedens; quandoquidem in hoc solùm differunt istæ prædefinitiones, quòd consequens supponit prævisum auxilium efficax; antecedens verò supponit prævidendum; utraque autem se tenet ex parte actûs primi remoti, & non immutat actum primum proximum de se indifferentem; ergo utraque cohæret cum libertate actûs prædefiniti. Ratio à priori est, quia ex D. Th. primâ parte *quæst.* 19. *art.* 8. Necessitas

ceſſitas, vel contingentia effectûs unicè deſumitur à cauſa proxima,non à voluntate Divina, quæ eſt cauſa remota applicans proximas; atque adeò ſi cauſa proxima eſt indifferens, effectus eſt liber, ut in caſu concluſionis: ſi verò ſit determinata ad unum,effectus eſt neceſſarius,ut calor eſt neceſſarius quia eſt ab igne determinato ad producendum calorem, quamvis voluntas Divina cauſativa ignis ſit libera.

Confirm. 1. Quia ut actus ſit liber, ſatis eſt, quòd poſſit non poni, ſpectato principio proximo, etiamſi ſpectatâ prædefinitione non poſſit non poni; ergo ut ſupra. *Antecedens probatur* eâdem paritate; Suppoſitâ prædefinitione conſequente,conſenſus non poteſt non poni,& tamen eſt liber,quia ſpectato principio proximo poteſt non poni; ergo idem dicendum, poſitâ prædefinitione antecedente.

Confirm. 2. Etiam prædefinitio conſequens eſt in priori, & cauſa conſensûs, & tamen, quia ponitur dependenter à ſcientia media de conſenſu conditionatè futuro,quæ poteſt à voluntate impediri, non violat libertatem; ergo prædefinitio antecedens quamvìs ſit cauſa conſensûs, quia tamen ponitur poſt ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,quâ videtDeus,non defuturum auxilium efficax in ſcientia media mox conſulenda,nec violabit libertatem.

Reſp. Ità differre prædefinitionem antecedentem à conſequente, ſicut differret præſcientia peccati, aut ſcientia decretorum liberorum, ſi antecederet hujuſmodi actus liberos,ab ea, quæ de facto conſequitur; Sicut enim præſcientia peccati; ſi antecederet determinatione ipſum peccatum, læderet libertatem, quia eſſet inimpedibilis:ſecùs verò, ſi conſequatur, & ſit impedibilis; ità prædefinitio antecedens, utpote inimpedibilis, lædit libertatem, quam non lædit conſequens. Ad rationem à priori ex Angelico dicendum, effectum

effectum esse liberum, si sit à principio proximo expedito ad utramque partem, & indifferenti indifferentiâ etiam positivâ: consensus autem sub prædefinitione est à principio proximo impedito, & indifferenti indifferentiâ solùm negativâ; ergo non est liber. Ad id, quod addit Angelicus; effectûs necessitatem non desumi à voluntate Divina, quæ est causa remota applicans causas proximas indifferentes ad agendum; intelligi debet de voluntate Divina impedibili à voluntate creata, ut est prædefinitio consequens, non verò de inimpedibili, quæ destruit principium proximum expeditum ad utramque partem. Quare sensus Angelici est, voluntatem Divinam etiamsi sit infrustrabilis, & efficax, non derogare libertati, dummodo sit impedibilis, sicut præscientia de peccato, quamvìs sit infalsificabilis, non derogat libertati, si sit impedibilis. In forma *nego antec.* differunt enim prædefinitio consequens ab antecedente, quia cùm hæc sit inimpedibilis, est impedimentum ad dissensum, & destruit indifferentiam positivam in principio proximo.

Ad primam confirmationem *dist. antec.* ad libertatem consensûs sufficit, ut possit non poni, spectato tantùm principio proximo expedito, & indifferenti tum positivè, tum negativè, *conc.* impedito, & indifferenti solùm negativè, *nego antecedens & Consequentiam. Ad probationem*: falsum est, quòd suppositâ prædefinitione consequente, consensus non possit non poni; potest enim per nos non poni in sensu diviso impediende prædefinitionem; secùs verò, positâ prædefinitione antecedente. Ubi notandum, quòd quando Adversarii repetunt, positâ prædefinitione antecedente, posse voluntatem dissentire, spectato principio proximo, licet non possit, spectatis omnibus, interrogandi sunt, num Tò spectato principio proximo sit additũ distrahens à potentia ad dissentiendũ( sicuti quando

quando dicitur, est homo pictus, vel mortuus, hoc additum est distrahens à ratione hominis, unde non potest simpliciter, & absolutè dici, est homo sine tali addito) Si enim negant, posse dici absolutè, & sine addito, quòd voluntas possit dissentire, habemus intentum, quòd non detur libertas, cùm non detur potentia ad dissensum; si affirment, quòd possit voluntas dissentire, sequitur posse esse falsum consequens, & verum antecedens contra regulam summulisticam, juxta dicta *art.* 3. Præterquamquod falsum est, quòd possit dissentire, cùm neque possit ponere dissensum in sensu composito, neque diviso.

Ad secundam: prædefinitio consequens licèt sit causa actûs, atque adeò in priori prioritate causalitatis, & physica, est tamen in posteriori posterioritate determinationis, & logica, ut diximus quæst. antecedenti; & ideo est impedibilis indirectè, & cohæret cum libertate; non secus ac præscientia de peccato Antichristi, quæ physicè, & durativè antecedit ipsum peccatum: At prædefinitio antecedens etiamsi in operando dependeat à scientia media, est simpliciter inimpedibilis: antecedit enim actum tum physicè, tum logicè. & ideo libertatem evertit.

XVI. *Objic.* 3. Falsum est, quòd omne antecedens omninò antecedens ad consensum incompossibile cum dissensu, & inimpedibile evertat libertatem; ergo prædefinitio antecedens cohæret cum libertate consensûs prædefiniti. *Prob. antec.* Faciat Deus hoc decretum ante scientiam mediam: Si prævidero auxilium A efficax, dabo illud Petro, si verò illud prævidero inefficax, loco auxilii indifferentis, dabo Petro prædeterminationem ad consensum; & deinde videat, auxilium A esse efficax, & conferat illud; in tali casu consensus erit liber; & tamen decretum, quod præsupponitur, est inimpedibile à voluntate, ut patet, & simul incom-

incompossibile cum dissensu; nam si Petrus prævideretur sub auxilio A dissensurus, daretur prædeterminatio ad consensum, & sic non erit dissensus. Quòd autem talis consensus sit liber, explicatur à Coninck exemplo Angeli, qui vocet Petrum, & simul decernat illum cogere ad veniendum, si non velit liberè venire: in quo casu si Petrus se determinet ad motum, metus erit liber, quamvìs antecedat in Angelo illud propositum cogendi, si non veniret liberè, quod est incompossibile cum omissione motûs, & inimpedibile.

Confirm. De facto per nos datur in Deo exigentia infrustrabilis vivendi per scientiam mediam aliquod vagè auxilium efficax, quæ necessitas essentialiter connectitur cum consensu pro statu conditionato, & est inimpedibilis à voluntate, & tamen non violat libertatem dissensûs, ne pro statu quidem conditionato; ergo ruit Maxima illa universalis. Et ratio à priori est, quia quoties principium proximum non immutatur intrinsecè, remanet intrinsecè indifferens; sed per prædefinitionem non immutatur intrinsecè; sicut in pariete v. gr. non immutatur vis proximè receptiva albedinis per hoc, quòd Deus non concurreret ad receptionem albedinis.

Resp. *nego antecedens. Ad Probationem nego*, consensum illum fore liberum, Ad exemplum Angeli respondeo cum Martinonio de actibus humanis *sect.9.* motum illum Petri esse liberum solùm denominativè per denominationem ab actu interno libero, à quo imperatur; non esse liberum simpliciter: Ad eum modum, quo si Petrus actu libero acceptet morbum à Deo immissum, ægrotatio ità est solùm libera denominativè, non simpliciter. Ratio est, quia ut diximus, quoties inter causam, & effectum debet aliquid intercedere, quod non possit ab ipsa causa poni, toties causa non dicitur proximè expedita ad talem ef-

fectum; & ideo ignis diſtans v. gr. non dicitur poſſe proximè comburere: in caſu debet mediare remotio impedimenti inſuperabilis; ergo in caſu non datur potentia ad conſenſum proximè expedita; unde conſenſus non eſſet liber.

Hinc fit, quòd ſi Petrus v.gr. vocatur à Deo per auxilium indifferens, ſed cum animo prædeterminandi illum ad conſenſum, ſi nolit conſentire, in tali caſu conſenſus ſub auxilio indifferenti erit neceſſarius ratione talis animi in Deo, qui eſt incompoſſibilis cum omiſſione conſensûs, & inimpedibilis à Petro. Rurſus ſi Petrus vocetur ab Angelo, ut ambulet animo cogendi illum phyſicè, ſi nolit ambulare, ambulatio, quæ poteſt eſſe denominativè libera ab actu interno libero, erit phyſicè neceſſaria ob illum animum Angeli, qui phyſicè eſt incompoſſibilis cum omiſſione ambulationis, & inimpedibilis à Petro. Demum ſi Angelus vocet eo animo, ut ſi nolit Petrus ambulare, velit illum cogere moraliter tantùm, precibus, ſuaſione, &c. talis ambulatio erit neceſſaria ſolùm moraliter.

Ad Confirm. Exigentia illa connectitur quidem eſſentialiter cum conſenſu (imò etiam cum diſſenſu) ſed ſub aliquo auxilio vagè, non tamen ſub ullo auxilio determinato, ſub quo ſolum voluntas eſt libera; & idcirco neque pro ſtatu conditionato, neque abſoluto datur impedimentum aut ad conſenſum, aut ad diſſenſum. Ad rationem à priori dico, immutari intrinſecam indifferentiam voluntatis, etiam per impedimentum voluntati extrinſecum, quia hujuſmodi impedimentum reddit potentiam intrinſecè impeditam, non quatenus eſt intrinſecum voluntati, ſed quatenus eſt intrinſecum denominationi impediti; ſicuti cognitio, quæ eſt extrinſeca objecto, eſt intrinſeca denominationi cogniti. Hinc *nego*, parietem eſſe in potentia proxima ad recipiendam albedinem, ſi ſtet ſub illo decreto; ſicut

ſicut ignis non dicitur proximè expeditus ad comburendum, ſi Deus nolit cum illo concurrere ad combuſtionem,nec voluntas dicitur liberè conſentire,ſi Deus decernat conſervare conſenſum, etiamſi voluntas non ſe determinet ad illum.

XVII.*Objic.*ult. Saltem ſuppoſitâ ſcientiâ mediâ reflexâ datur aliquod antecedens omninò conſenſum eſſentialiter cum illo connexum, & inimpedibile, non violans libertatem;ergo Maxima illa non eſt univerſaliter vera. *Antec. Prob.* à Martinez *controv.4.diſp.6.ſect.* 1.& a Perez *diſp.* 5. de Providentia ſic. Detur hæc ſcientia media reflexa, Si viderem Petrum diſſenſurum auxilio A,non darem illi auxilium A;& deinde det Deus auxilium A. In tali caſu ex tali ſcientia media reflexa,& ex collatione auxilii A, infertur neceſſariò exiſtentia conſensûs liberi, atqui neque ſcientia illa media eſt impedibilis à voluntate Perti, neque collatio auxilii A, ut patet; ergo ſuppoſitâ ſcientiâ mediâ reflexâ ruit Maxima illa.

Reſp.1.hypotheticè.Si verum eſſet,quod in caſu adducto daretur aliquod antecedens incompoſſibile cum diſſenſu,& inimpedibile,*nego* hujuſmodi conſenſum eſſe liberum ob rationes Concluſionis.

Reſp. 2. etiam hypotheticè. Si talis conſenſus eſſet liber,& neceſſariò ſequatur ex illa ſcientia media reflexa, *nego*, eſſe poſſibilem hujuſmodi ſcientiam mediam reflexam , quæ ſcilicet ſit prior ſcientiâ mediâ directâ, & aſſumat hanc pro hypotheſi,ut habetur in caſu: Si enim multi negant , ſimpliciter dari in Deo ſcientiam mediam reflexam, à fortiori poterit negari hujuſmodi ſcientia teflexa,quæ ſit prior directa,utpotè quæ trahit hoc inconveniens.

Reſp.3. Directè, admiſsâ hâc ſcientiâ reflexâ , conſenſum Petri in caſu adducto eſſe liberum,quia voluntas Petri,licet non poſſit impedire directè neq; ſcienti-

am reflexam, neque collationem auxilii A, secundùm se, & seorsim, potest tamen impedire scientiam illam mediam directam præsuppositam ad reflexam, & necessariam, ut conferatur auxilium A, dependenter à scientia reflexa; unde indirectè potest impedire ipsam collationem auxilii A, quatenus dependentem à scientia reflexa: & consequenter non datur in casu adducto antecedens essentialiter connexum cum consensu, & inimpedibile à voluntate. Advertendum quippe, quòd existentia consensûs non inferatur aut ex illa scientia reflexa, aut ex collatione auxilii A seorsim sumptis, sed ab utroque complexim veniente. Quare voluntas sub auxilio A potest dissentire per hoc, quòd possit impedire scientiam mediam directam, qua Deus vidit, quòd si conferretetur auxilium A, consentiret; sic autem impediendo scientiam mediam directam; potest etiam impedire, quòd conferatur auxilium A in sensu composito scientiæ reflexæ hujus, quòd si prævideretur auxilium A efficax, daretur, & sic potest impedire hoc complexum, quod essentialiter trahit consensum liberum: Unde nimirum, quòd non lædatur libertas. In forma *nego antecedens. Ad Probationem distinguo majorem*: ex scientia illa reflexa, & ex collatione auxilii complexim sumptis sequitur ineluctabiliter consensus liber, *concedo*; seorsim sumptis, *nego majorem, & distinguo minorem*, voluntas nequit illa impedire seorsim, *concedo*; complexim, *nego minorem, & Consequentiam.*

Consimilis doctrina datur ab eodemmet Martinonio *disp.* 5. *sect.* 4. ad 4. quando objicitur, quod ex complexo scientiæ mediæ reflexæ, & directæ sequeretur, Petrum posse esse prædestinatum absque decreto libero Dei, atque adeò ex necessitate: fingamus enim, dari primò hanc scientiam reflexam, si viderem per scientiam mediam directam, quòd Petrus sub auxilio A con-

A consentiret, prædestinarem illum; secundò dari hanc scientiam mediam directam, Si Petrus haberet auxilium A, consentiret: ex utraque hac scientia sequitur necessariò, quòd Petrus sit prædestinatus, & quidem absque ullo decreto actuali Dei. Ad quod Martinonius respondet, quòd quamvìs utraque illa scientia complexim sumpta inferat prædestinationem Petri, nequit tamen utraque dari complexim absque decreto actuali Dei, esto possit dari seorsim: nam ex illa scientia reflexa, Si viderem, quòd Petrus sub auxilio A consentiret, prædestinarem illum, necessariò sequitur, quòd detur actuale decretum prædestinativum, purificatâ hypothesi, seu supposito, quod per scientiam directam videatur, quod consentiret auxilio A, si daretur; ergo prædestinatio non habetur independenter ab actuali decreto prædestinativo. Sicut igitur in hoc casu utraq; ista scientia reflexa, & directa complexim sumpta infert prædestinationem, dandam tamen liberè à Deo; ità in casu nostro, utrumque illud antecedens, videlicet scientia illa media reflexa, & collatio auxilii A, complexim sumptum infert consensum liberè ponendum à voluntate creata; quod fusius ostendimus in de Deo, cùm de scientia media reflexa *disp. 3. qu. ultima.*

XVIII. Ex dictis sequitur primò, Everti libertatem consensûs, si Deus conferat auxilium A efficax quà efficax simpliciter, hoc est paratus dare aliud efficax seligendum ex omnibus, si A non esset efficax; quia talis animus Dei, seu talis prædefinitio est pariter incompossibilis cum dissensu, & inimpedibilis à voluntate. Secundò everti libertatem consensûs, si Deus conferat auxilium A efficax eo animo, ut si prævideretur inefficax, daretur prædeterminatio ad consensum: ratio est eadem. Tertiò everti etiam ex hoc decreto, Si prævidere m per scientiam mediam, Petrum non benè usurum libertate sub auxilio A, non crearem il-

rem illum, seu non darem illi auxilium A, quia tamen prævideo consensurum, ideo illum creo, & confero illi auxilium A. Ratio est, quia pariter hoc decretum est incompossibile cum dissensu, & inimpedibile, & idem dicas de similibus prædefinitionibus.

Dices. Si Christus Dominus petat à Patre auxilium congruum,& efficax Petro, ut resipiscat,& liberè convertatur; & rursus Deus promittat Christo Domino,se daturum Petro tale auxilium, in tali casu pœnitentia,& resipiscentia Petri erit libera,& tamen complexum illud petitionis Christi Domini, & promissionis Dei Patris est incompossibile cum omissione pœnitentiæ Petri,& est inimpedibile à voluntate Petri;ergo illationes adductæ nituntur in falso supposito, quòd scilicet omne antecedens incompossibile,& inimpedibile evertat libertatem actûs.

Resp. *dist. antec.* si Deus det Petro auxilium A prævisum per scientiam mediam efficax eo animo, ut si illud prævisum fuisset inefficax,daret aliud seligendum ex tota collectione auxiliorum, *nego* quòd Pœnitentia Petri in tali casu sit libera ob rationes adductas; si tamen Deus det Petro ad petitionem Christi Domini auxilium A prævisum efficax, sed non eo animo, *nego* quòd complexum illud sit incompossibile cum omissione pœnitentiæ; unde *nego Conseq.*

## QUÆSTIO VI.

### *Utrum Deus prædefiniat peccata, quoad materiale, an solùm ea permittat?*

I. HÆretici apud Bellar. *lib.* 2. de amissione gratiæ c. 1. cum Simone Mago dixerunt, Deum dedisse nobis naturam, quæ non posset non peccare. Manichæi, Priscillianistæ, Marcionistæ, Albigenses somniarunt, duos dari Deos, alterum à quo omne bo-

ne bonum, alterum à quo omne malum. Florinus, & alii, Deum esse auctorem scelerum omnium. Calvinus, Zuinglius, Beza, Deum non solùm permittere, sed etiam prædefinire peccatum, quamvìs bonâ intentione, videlicet, ut ex malo bonum oriatur. Adversùs hos omnes Trident. *sess. 6. can. 6.* definit: *Si quis dixerit, mala opera, ità ut bona Deum operari, non permittendo solùm, sed etiam propriè, & per se, adeò ut sit proprium ejus opus non minùs perditio Judæ, quàm vocatio Pauli, anathema sit.* Et ratio est, quia divinæ bonitati repugnat malum intendere, atque adeò prædefinire. Unde Psal. 5. dicitur: *Non Deus volens iniquitatem Tu es*; & Ezech. 18. *Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus?* & 2. Petr. 3. *Nolens aliquos perire.* Rationem reddit Fulgent. ad Monim. *cap.* 22. dicens: *Deus non potest esse amator ejus, cujus est ultor; justitia enim justa non erit, si puniendum reum non invenisse, sed fecisse dicatur.* Adde ex Ansel. lib. de liber. arbit. *c.* 8. Quòd si Deus vellet hominem peccare, homo peccando non peccaret. Ratio est, quia homo non peccat, quoties vult quòd Deus, qui est prima regula, vult se velle: ergo si Deus vellet hominem peccare, homo dum vult peccare, non peccaret; quod confirmabimus *disp. seq. quæst.* 2. *n.* 20.

II. Difficultas est inter Catholicos, An Deus, qui nequit peccatum prædefinire quoad formalem ejus malitiam, possit illud prædefinire quoad entitatem materialem actûs? Ad intelligentiam supponendum ex tract. de vitiis, & peccatis, aliquos docere, quòd malitia formalis peccati v.g. blasphemiæ, odii, consistat in ipsa entitate positiva blasphemiæ, aut odii, quatenus per suã entitatem opponuntur legi prohibenti; Alios verò velle, quod consistat in privatione rectitudinis debitæ, ac debiti ordinis ad regulam rationis; quæ privatio re-

ctitudinis debitæ juxta varias sententias, vel identificatur realiter cum entitate positiva actûs peccaminosi, & ab ea solùm ratione distinguitur; vel ab ea realiter distinguitur, sed necessariò consequitur: Sicut relatio similitudinis v.g. si est forma media realiter superaddita, necessariò consequitur ad complexũ duorum alborũ.

Thomistæ admittentes physicam prædeterminationem ad peccatum, docent, peccatum consistere in hac privatione, & idcirco posse Deum prædefinire peccatum solùm, quoad entitatem materialem actûs, non quoad formale peccati; quatenus enim Deus concurrit ad entitatem positivam peccati, prædefinit solùm materiale peccati; quia verò ad privationem rectitudinis debitæ Deus concurrere non potest, ideo non prædefinit formale peccati. Ubi adverte, quòd prædefinire peccatum quoad ejus materiale non sit solùm concurrere physicè ad illud ex determiuatione creaturæ; cùm hoc in omnium sententia concedatur; sed sit concurrere ad illud prædeterminando, & efficaciter volendo talem entitatem; quod nos contra Thomistas dicimus repugnare,

III. Dico itaque primò cum Auctoribus Societatis contra Thomistas; Deus non potest prædefinire, seu efficaciter velle actus peccaminosos quoad materialem eorum entitatem, seu quoad materiale peccati. Probatur. Si Deus prædefiniret hìc, & nunc e. g. blasphemiam deliberatam quoad materiale talis peccati, Deus esset Auctor peccati; & Deo tale peccatum imputaretur: Sequela est absurda: ergo & id, unde sequitur. *Probatur sequela*: Ille est auctor peccati, & illi peccatum imputatur, quo volente, & sciente peccatum fit; atqui si Deus prædefiniret blasphemiam deliberatam, talis actus procedens hìc, & nunc cum malitia formali fieret Deo sciente, ac volente; ergo Deus esset auctor malitiæ formalis talis peccati. Major constat

constat ex Augustino, qui lib. QQ. 83, quæst. 5. hæc habet: *Illo auctore cum dicimus, illo volente dicimus*; Hinc pluribus in locis docet, idcircò nunquam in Scripturis legi, quod omnia fiant Deo auctore; quia peccata non fiunt Deo volente. Hæc sunt ejus verba de Spir. & lit. cap. 31. *Nusquam legimus, Non est voluntas nisi à Deo; & rectè non scriptum est; alioqui enim peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo.* Et *l. 5. de Civit c. 8.* dicit: *A Deo sunt omnium potestates, quamvis ab illo non sint omnium voluntates.* Quibus verbis indicat, potestatem ad malum esse à Deo volitam, ac prædefinitam, non verò voluntatem ad malum, putà blasphemiam, eò quòd deberet aliter dici auctor blasphemiæ; quod divinæ bonitati repugnat.

Neque dicas, Deum velle entitatem blasphemiæ v. gr. non verò privationem rectitudinis debitæ annexam, in quo consistit malitia peccati: Ad eum modum quo volens martyrium, non vult peccatum Tyranni; sicut etiam qui alium occidit, dum se defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non dicitur velle, sed permittere illius mortem.

Nam contra est, quia qui vult A prævidens, quod illi annectatur, vel ad illud necessariò, & tanquam à priori consequatur B, censetur velle ipsum B; atqui ad entitatem blasphemiæ necessariò consequitur privatio rectitudinis debitæ, seu malitia formalis peccati; ergo Deus volens blasphemiam, prædefiniendo entitatem materialem illius, vellet etiam malitiam formalem peccati; Sic qui videt, comestionem carnis hìc, & nunc annecti transgressioni legis prohibentis, volens comestionem, vult etiam transgressionem legis, & ideo peccat; Sic etiam qui videt, ex projectione sagittæ secuturum homicidium, volens projicere sagittam reus est homicidii. Quod apertè docuit D. Thom. *p. p*

*qu. 49. art. 2.* dicens : *Agens, in quantum sua virtute producit aliquam formam, ad quam sequitur corruptio, & defectus, causat sua virtute illam corruptionem, & defectum.* Ad id, quod opponitur : Idcircò qui vult martyrium non vult peccatum tyranni, quia non vult martyrium absolutè, sed ex suppositione, quòd Christianos velit tyrannus occidere; Deus tamen absolutè vellet entitatem materialem blasphemiæ; ergo absolutè etiam vellet privationem rectitudinis, seu malitiam formalem peccati, cui connectitur. Præterea qui permittit alterius mortem, dum se defendit, in tantum non dicitur velle illius mortem, quia per accidens illa sequitur ad sui defensionem; & vellet, illam non sequi : contra verò non per accidens sequitur, sed essentialiter ad entitatem blasphemiæ deliberatæ privatio rectitudinis debitæ; ergo non posset Deus blasphemiam velle, quin velit etiam privationem rectitudinis.

IV. Confirm. Conclus. ex doctrina D. Ansel. *loc. cit.* Si Deus prædefiniret entitatem blasphemiæ, quando homo videt illam prohiberi, sequeretur, quòd homo blasphemando, non peccaret; ergo non potest illam prædefinire. *Prob. sequela* : Nemo peccat, quando facit quod vult Deus, ut faciat, ut notat D. Thom. *p. 2. quæst. 19. art.* 10 quia scilicet ponit actum conformem primæ regulæ honestatis; atqui Deus vellet hìc, & nunc, quod homo blasphemet, seu quod ponat entitatem positivam blasphemiæ, prædefiniendo, ac volendo illam : ergo homo blasphemando non peccaret. Verum quidem est, quòd possit aliquando Deus velle objectum, quod nos velle non possumus, v. g. nostram reprobationem, pestem, &c. at quando vult nos aliquid velle, certè non peccamus volendo illud, sed laudabiliter operamur, ut esset in casu.

Neque dicas, Deum velle, quòd homo ponat actum ma-

materialem blasphemandi, non verò ejus malitiam formalem. Nam contra est, quia Deus prædefinit, ac vult, quòd homo ponat hìc, & nunc positivam entitatem blasphemiæ eo modo, quo potest illam ponere; atqui in hypothesi, quòd homo videat illam sibi prohiberi, non potest hìc, & nunc illam ponere, nisi cum malitia formali, seu cum privatione rectitudinis debitæ, ut patet: ergo Deus vult, quòd homo hìc, & nunc ponat blasphemiam cum malitia formali. Dum autem ponit quod Deus vult, ut hìc & nunc ponat, jam non peccat: ergo ponendo entitatem blasphemiæ cum malitia formali, homo non peccaret; atque adeò si Deus prædefiniret materiale peccati, homo, dum peccat, non peccaret.

Neque replices, Deum prædefiniendo materiale peccati velle malitiam formalem voluntate tantùm secundariâ, non primariâ; cum illam prohibeat, non suadeat. Nam velle formale peccati voluntate tantùm secundaria, vel est velle concurrere physicè ad peccatum, ex determinatione libera creaturæ, non impediendo, ut posset; & hoc non est prædefinire, sed permittere peccatum; Vel est velle ad peccatum concurrere ex determinatione ipsius Dei sive prædeterminantis, sive condeterminantis; & jam Deus peccatum vellet voluntate primariâ: unde esset auctor peccati, & homo non peccaret, dum peccat. Prætereà Deus solùm verbotenus diceretur prohibere malum, & suadere bonum; ad eum modum, quo præceptor verbotenus prohiberet malos characteres, si duceret manum pueri ad illos malè efformandos; ut dicemus etiam disput. sequenti *q.2.* agentes de physica prædeterminatione.

Confirmatur ulterius, quia ille dicitur concurrere ad materiale peccati, qui concurrit ad illud ut deter-

determinatus, quia proprium materiæ est determinari; ille verò dicitur concurrere ad formale peccati, qui concurrit ut determinans, quia proprium formæ est determinare; atqui Deus prædefiniendo peccatum, ac prædeterminando ad illud concurreret ut determinans, ac ut prædeterminans; ergo concurreret ad formale peccati, atque adeò esset Auctor peccati.

V. Constat denique Conclusio auctoritate Conciliorum, & Patrum, qui absolutè docent, Deum neminem prædestinare ad malum; & ex Scripturis absolutè dicentibus, Deum nolle iniquitates. Nec Hæretici asserentes, Deum prædestinare ad voluntatem peccandi, id asserebant explicitè de voluntate peccandi quoad formalem ejus malitiam, sed simpliciter: ergo adversus Hæreticos simpliciter, & absolutè dicendum, Deum non posse prædefinire ad malum. Adde, Calvinum *lib. 1. c. 18. nu. 4.* loquentem de defectione decem Tribuum à filio Salomonis, ità loquitur; *Videmus, ut Deus perfidiam nolendo, defectionem tamen justè velit*; ergo Deus juxta Calvinum volebat solùm materiale peccati, non formale, nempe perfidiam; atqui sententia ista Calvini damnatur à Trident, *sess. 6. can. 6.* ergo ex Trident. nequit Deus prædefinire etiam materiale peccati. Et sanè quomodo posset aptè explicari, quod Deus expectarit, ut homo faceret uvas, & fecit labruscas, si Deus prædeterminavit ad labruscas? Quomodo posset dici, quòd Deus erga peccatores sit benevolus, conferendo auxilium inefficax, si determinat ad peccatum? Imò quomodo potest dici, auxilium istud esse sufficiens ad bene operandum, si non est in potestate operantis carere prædeterminatione ad peccatum; & habere prædeterminationem requisitam ad benè operandum?

VI. Dico 2. Deus potest solùm peccata ex directione

ctione scientiæ mediæ permittere, seu non impedire; quod importat, Deum conferre auxilium sufficiens animo sincero, ut sequatur bona operatio, quamvis per scientiam mediam prævideat, quòd ex malitia voluntatis secuturum sit peccatum. Ità communiter, apud Ruiz *disp.* 26. de voluntate Dei *sect.* 6. docentes Deum non solùm permittere, sed etiam velle positivâ voluntate ipsam permissionem peccati. Probatur. Deus peccata non potest prædefinire, seu efficaciter velle neque quoad formale, neque quoad materiale, ut ostendimus: ergo solum potest ea permittere, seu non impedire. Prætereà voluntate positivâ velle permissionem peccati, non dedecet Deum; ergo potest permissionem velle. *Probat.* hoc *antec.* quia permissio peccati quatuor involvit: Primò negationem voluntatis efficacis impediendi peccatum: Secundò negationem mediorum efficacium ad illud impediendum: Tertiò productionem auxiliorum purè sufficientium, quæ per scientiam mediam prævisa sunt inefficacia: Quartò exhibitionem concursûs Dei, ad quamcunque actionem liberam arbitrii creati; Atqui hæc omnia positivè velle, non dedecet Deum; cùm non ferant amorem peccati: ergo velle permissionem peccati non dedecet Deum. Imò aliquando permissio peccati quamvis secundùm se non sit gratia per Christum, at prout subest divinæ ordinationi, & efficaci conducentiæ ad salutem, potest esse gratia specialis, ac beneficium per Christum, ut communius docent contra Vasquez, & Becan. apud Platelium *p. p. c.* 4. *n.* 95. Nam ex August. *Utile aliquando est superbis cadere, ut sic sibi displiceant, unde & salventur.*

VII. *Objic.* 1. Contra primam Conclus. Deus in Scripturis sæpè dicitur obdurare corda hominum, mentes vertigine percutere, spiritu soporis inebriare; ergo prædefinit malum.

Con-

Confirm. 1. Deus non potest concurrere ad ullum effectum, nisi volens: ergo vult concursum suum in actu secundo ad peccatum; sed talis concursus identificatur cum ipso peccato: ergo vult, ac prædefinit peccatum.

Confirm. 2. Deus est causa per se, & ex intentione omnis boni tum physici, tum moralis; sed peccatum cum sit ens, est physicè bonum: ergo Deus est causa per se, & intentiva peccati; atque adeò illud prædefinit.

Confirm. Demum, quia Deus potest concurrere ad actum physicum peccati secundùm entitatem, ac bonitatem suam Physicam, quin concurrat ad illud, in quantum est moraliter malum: ergo poterit velle, ac prædefinire peccatum, in quantum est physicè bonum, non in quantum est moraliter malum, quod est prædefinire materiale peccati, non formale.

Respond. Deum obdurare corda, *non adjuvando, sed deserendo*, ut loquitur August. epist. 105. *non impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam*: seu conferendo auxilia purè sufficientia, non efficacia, quod fieri potest citra amorem, ac prædefinitionem peccati. Adde, aliquando Deum indurare non solùm permissivè, conferendo auxilium purè sufficiens, non impediendo peccatum, quod prævidet consecuturum, eò quòd ad id non teneatur ex munere causæ primæ; sed etiam aliquatenus positivè, non quidem directè, & propriè, sed occasionaliter, & impropriè, hoc est absque ulla voluntate peccati intentiva, idque in pœnam culparum præcedentium; in iis videlicet occasionibus ponendo peccatorem, in quibus prævidet, illum pro sua malitia culpas multiplicaturum. In quo sensu August. *l.* 5. contra Jul. *c.* 3. docuit, impios suis desideriis tradi, non solùm per divinam patien-

tientiam, ſed etiam per divinam potentiam; & *l. de grat. & lib. arb. c.* 35. dixit, *Deum in cordibus hominum operari ad inclinandas eorum voluntates, ſive ad bona pro ſua miſericordia, ſive ad mala pro meritis eorum.* Et in eodem ſenſu intelligendum eſt illud Angelici l. 3. in cap. 9. ad Roman. dicentis: *Inſtinctu quodam interiori moventur homines à Deo & ad bonum, & ad malum*; quod idem Angelicus explicavit in 2. diſt. 37. q. 2. a. 1. ad 1. dicens: *Deus non eodem modo inclinat voluntatem in bonum, & in malum: inclinat ſiquidem voluntatem in bonũ adminiſtrando virtutem agendi, & directè movendo ad bonum; ſed ad malum dicitur inclinare, in quantum gratiam non præbet, per quam quis à malo retrahatur, & non quod directè voluntatem ad malum ordinet.*

Ad 1. Confirm. *diſt. antec.* niſi volens, ſive poſitivè, ſive permiſſivè, *conc.* ſemper poſitivè, ac prædefinitivè, *nego antec. & diſt. pariter Conſeq, ac tranſmiſſa min. ſubſumpta*, quòd ſcilicet actio identificetur cum actu libero, *nego conſ.* Deus ad peccatum concurrit volens voluntate permiſſivâ, hoc eſt conferendo concurſum ad utramque partem paratum, & prohibendo, ac inefficaciter nolendo peccatum, ad quod voluntas ex propria malitia ſe determinat.

Ad 2. *diſt. maj.* Deus eſt cauſa per ſe boni phyſici, quòd non ſit moraliter malum, *conc.* quòd ſit malum moraliter, *nego maj. & diſt. min. nego conſ.* Bonum phyſicum, quod eſt moraliter malum, fit tantùm, Deo permittente, ſeu voluntate permiſſivâ, non intentivâ, ac prædefinitiva. Unde Deus non dicitur per ſe, & ex intentione cauſa illius.

Ad 3. *Conceſſo antec. nego conſeq.* diſparitas eſt, quia omnipotentia poteſt concurrere ad peccatum per accidens, & ut determinata à creatura; at ſi voluntas Dei eſſet prædefinitiva peccati, & non purè permiſſiva, ipſa determinaret ad entitatem poſitivam pec-

peccati, atque adeo ad privationem rectitudinis debitæ, quæ illi annectitur; unde voluntas Dei determinaret ad formale peccati, si illud prædefiniret. Si verò tantùm permittat, sicuti omnipotentia per accidens concurrit ad peccatum, quia à creatura determinatur ad concurrendum ad illud; ità voluntas Dei terminatur ad entitatem peccati per accidens, seu ex determinatione creaturæ; quod est Deum nolle impedire peccatum, & .. id permittere, non prædefinire.

VIII. *Objic.* 2. Deus cognoscit, peccatum à creatura vitari non posse absque speciali gratia, & de facto non vitari, si non conferat auxilium efficax: ergo dum negat specialem gratiam, & auxilium efficax, vult ipsum peccatum; Sicut Nauclerus censetur velle naufragium, dum causat illud per sui absentiam, ut notat Phylos. 2. Phys.

Confirm. Deus potest facilè vitare peccatum, conferendo auxilia efficacia, & non vitat: ergo signum est, quòd peccata velit; Sicut medicus censetur velle ægritudinem, si potens facilè adhibere pharmacum curativum, non adhibeat.

Confirm. 2. Deus vult permissionem peccati, ut diximus in 2. Conclus. ergo cùm ad hanc consequatur peccatum, vult etiam ipsum peccatum. *Conseq. prob.* Ideò enim dicimus, quòd Deus prædefiniens materiale peccati prædefiniret etiam formale, quia formale peccati consequitur ad materiale; sed ad permissionem peccati consequitur peccatum: quia prædefiniens permissionem peccati, vult ipsum peccatum.

Confirm. 3. Deus ex malis bona colligit: ergo potest velle malum sub ratione boni, seu quatenus ex eo potest bonum oriri. Imò de facto Deus vult universum optimum; atqui ad perfectionem universi spectat peccatum; nam, ut notat Ruiz de Providentia,

per-

perfectior est mundus, qui nunc est, quàm si non fuissent permissa peccata: ergo de facto vult Deus peccatum.

Respond. Argumentum istud non nisi à Lutheranis, aliisque Hæreticis promoveri. Et primò quidem falsum est, quod positâ gratiâ sufficienti peccatum vitari non possit; solùm verum est, quod sine gratia efficaci non vitetur, non verò quod vitari non possit. Sed omisso in hoc sensu *antecedente*, *nego consequentiam*; non enim censetur velle peccatum, qui dat auxilia sufficientia ad illud vitandum, illúdque prohibet; esto prævideat, quod ex vitio, ac socordia creaturæ auxilium sit futurum inefficax. Naucleri absentia ideo dicitur esse causa naufragii, quia nauclerus tenetur illud vitare; quod ex eo patet; Nam naufragium non imputatur Angelo, qui potest illud impedire, & non impedit, quia Angelus impedire non tenetur; atqui Deus non tenetur impedire peccatum, quia si teneretur impedire, ex ipso peccatum esset impossibile, unde non posset creaturam condere liberam ad peccandum; ergo peccatum non imputatur Deo neganti auxilium efficax.

Ad primam confirmationem recurrit eadem responsio. Medico imputatur ægritudo, quando tenetur illam curare, & non curat: Angelo enim Raphëli ideo ægritudo non imputatur, quia licèt possit illam curare, non tenetur; ergo cùm Deus non teneatur impedire peccatum, non imputabitur Deo; Sic quando quis cum moderamine debito se defendendo alium occidit, non dicitur homicida, quia non tenetur homicidium vitare; Neque enim in illud influit physicè, cùm per accidens sequatur; neque moraliter, cùm non detur obligatio illud vitandi; ergo non est simpliciter voluntarium.

Neque dicas, quod posset etiam Deus velle mate-

riale peccati, & non formale, quia neque tenetur impedire formale. Nam contra est, quia ad material peccati non sequitur formale per accidens, sed per se, cùm non possit dari materiale sine formali; ergo nequit Deus velle materiale, quin velit etiam formale. Sicut enim repugnat, quod Deus velit parietem nigrum, quin etiam velit dissimilitudinem hujus cum pariete albo; ità repugnat, quod velit actum peccaminosum sub iis circumstantiis, sub quibus conscientia dictat illud non esse ponendum, quin velit hujus actûs difformitatem cum rationis dictamine; in quo consistit ejus malitia formalis.

Ad secundam negatur consequentia. D. Thom. 1. *p. quæst.* 19. docet, quòd quæ Deus permittit, vult tantùm voluntate signi, non voluntate beneplaciti; voluntas autem signi est tantùm metaphoricè voluntas, quatenus apud nos permissio solet esse signum voluntatis. Ad probationem consequentiæ: ideo Deus volens materiale peccati vellet etiam formale, seu difformitatem cum recta ratione, quia hæc annectitur illi per se, & consequitur veluti à priori; at ad permissionem peccati consequitur peccatum à posteriori, & necessitate consequentiæ, non consequentis; eo modo quo ad præscientiam de peccato consequitur peccatum: sicut enim potest voluntas impedire præscientiam de peccato, ità potest impedire permissionem peccati sub tali auxilio; ergo Deus volens peccati permissionem, non dicitur velle peccatum.

Ad ultimam: Bona, quæ Deus ex peccatis colligit, non sunt per se fructus peccati: nemo enim colligit de spinis uvas, ut dicitur Matth. 7. unde fructus peccati sunt præter intentionem peccantis; Sicuti, ut loquitur D. Th. *loc. cit. art.* 9. præter intentionem Tyrannorum fuit, quod ex eorum persecutionibus clarescere: patientia Martyrum; & præter Dæmonis intentionem fuit

fuit Incarnatio , & redemptio mundi orta ex peccato Protoplaſtarum. Eodem modo peccatum confert ad perfectionē Univerſi omninò per accidens; non enim ex peccato per ſe fit, quòd Mundus ſit perfectior, quàm ſi non eſſet peccatum , cùm peccatum minuat potiùs, quàm augeat Mundi perfectionem, ut loquitur idem Angelicus. Quare ſolùm ex vi providentiæ ſuæ Deus majora bona colligit, poſitâ permiſſione peccati, quàm ſi illud non permiſiſſet, quia Incarnatio, pœnitentia, & alia bona, quæ ad peccatum conſecuta ſunt, in Univerſo deeſſent, ſi peccata abſuiſſent.

IX *Objic.* 3. Ex D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 2. poteſt Anima eſſe cauſa per ſe motus , & ſolùm cauſa per accidens claudicationis, quæ procedat à curvitate tibiæ; ergo ſimiliter poteſt Deus per ſe prædefinire materiale peccati, & per accidens formale, quod procedat à voluntatis pravitate. Hinc Angelicus quod lib. 12. q. 4. art. 4. dicit: *A providentia Dei omnia ſunt prædeterminata, & ordinata.*

Confirm. 1. Poteſt judex v. gr. velle mortem hominis , qui velit impœnitens mori , quin velit ejus damnationem æternam, quæ conſequitur; ergo poterit etiam Deus velle materiale peccati , non formale, quod conſequitur : Sicut de facto vult generationem humanam, ad quam conſequitur peccatum originale, quin iſtud velit.

Confirm. 2. Poteſt voluntas amare objectum ut bonum, non ut verum; & intellectus cognoſcere ut verum , non ut bonum; ergo poteſt Deus intendere actum inhoneſtum, ut ens, & bonum phyſicum eſt, & ſecundùm materiale peccati, non verò ſecundùm formale; quia ſcilicet ſicut eſt extra ſphæram intellectus bonum, & voluntatis verum, ità extra ſphæram divinæ voluntatis eſt formale peccati.

Reſp. 1. Per inſtantiam ; ergo ſicut poteſt Deus

præfinire materiale peccati, ità potest etiam suadere, & præcipere blasphemiam secundùm materiale, non secundùm formale. Secundò directè *nego consequentiam*; & retorqueo paritatem. Ideo claudicatio non refunditur in animam, sed in tibiam curvam hominis, quia anima de se causat motum, non verò motum curvum; unde si claudicatio esset actus prohibitus, solùm peccaret tibia, seu homo claudicando; at non peccaret anima, quæ de se non determinat ad motum curvum, sed simpliciter ad motum, & ex intentione naturæ ad motum rectum; ergo pariter si Deus solùm permittat peccatum, peccat voluntas, quæ se determinat ad actum malum, non peccat Deus, qui ut causa universalis solùm determinat ad actum intendendo actum bonum. Contra verò si Deus prædefiniat materiale peccati, eo ipso Deus etiam determinaret ad formale; & idcircò peccatum non imputaretur voluntati, sed Deo ad illud determinanti. Quare quando Angelicus dicit, omnia esse à Dei providentia prædeterminata, & ordinata, intelligendus est, quòd sint prædeterminata sive decreto intentivo, sive solùm permissivo; Decretum siquidem peccati permissivum in bono sensu dici potest prædeterminativum peccati, quatenus à tali decreto tanquam à primo determinatè non quidem positivè per modum causæ, sed negativè per modum removentis prohibens, dependet absoluta ejus existentia.

Ad primam confirmationem: patet disparitas, quia damnatio æterna consequitur per accidens ex perversitate illius impœnitentis; pariter originale consequitur per accidens ad generationem humanam ratione consensûs interpretativi voluntatis inclusæ in voluntate Adami; & ideo Deus, qui est auctor generationis humanæ, non est auctor originalis. At formale peccati consequitur per se, & essentialiter ad materia-

teriale; ergo si Deus vellet materiale peccati, vellet etiam formale; sicut in sententia Thomistica ideo tribueretur Deo peccatum Angeli, si hic peccaret in primo instanti creationis, quia prima operatio per se consequitur ad naturam Angelicam; unde tribui debet generanti.

Regula generalis est hæc: si ad A sequitur per se, seu essentialiter B, non potest voluntas velle A, & non B, aliter vellet chimæram; si verò ad A sequitur B per accidens, ità scilicet ut possit non sequi, qui qui vult A, tunc solùm censetur velle B, quando tenetur illud impedire, non verò quando non tenetur; & ideo si ex defensione propria sequatur homicidium, hoc non censetur volitum, nec voluntarium, quia in morali æstimatione non censetur volitum eo ipso, ac deest obligatio illud impediendi.

Ad secundam, in quam vim faciunt Adversarii, retorqueo etiam paritates: ideo voluntas fertur in bonum, & non in verum, quia fertur amando; & ideo intellectus fertur in verum, & non in bonum, quia fertur cognoscendo; ergo quia ferri in formale peccati non est aliud, quàm velle actionem dissonam legi, Deus volendo hanc actionem, fertur formaliter non solùm in materiale, sed etiam in formale peccati: Sicut enim intellectus ferretur formaliter in bonum, quod est extra sphæram suam, si amaret, ità divina voluntas ferretur in formale peccati, quod est extra sphæram suam, si posset velle actionem dissonam legi, prædefiniendo illam; in quo consistit velle peccatum secundùm ejus formale.

X. *Objic. ult.* Contra secundam Conclusionem: permissio peccati non est actus Dei benevolus erga Reprobos; ergo non est digna Deo; atque adeo nequit Deus peccata permittere. *Antecedens probatur*, quia nemo prudens vellet se tali amore amari, imo mallet se

 nullo

nullo potiùs amore à Deo amari, quàm sic amari; unde Christus Dominus de Juda dixit, Matth. 26. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.*

Resp. Hoc etiam argumentum esse Hæreticorum. Negatur itaq; antecedens. Deus dando auxilium prævisum inefficax, benevolus est erga Reprobos, quatenus dat illis sufficientiam ad bene operandum: Nonnè Deus benevolus dicitur, dum *Solem suum oriri facit super bonos, & malos & pluit super justos, & injustos*? Matt. 5. Et sicut beneficus est erga reprobos, illos creando, ac redimendo, sic etiam conferendo gratiam sufficientem, quamvìs prævideat inefficacem. Imò ex hoc SS. Patres apud Ruiz de prædestinatione, *disp.* 17. magìs commendant Dei amorem erga reprobos, quod cum prævi-derit illos peccaturos, non per hoc destiterit à benefaciendo. Chrysostomus hom. 5. de anathemate hæc habet: *Mortuus est pro inimicis, quos tales ante constitutionem Mundi sciebat, eosque præsciens formavit, vincente præscientiam bonitate.* Ad *probationem antecedentis distinguo majorem*: nemo prudens vellet se tali amore amari, secundùm prædicata, quæ habet Dei voluntas benevola per se, & ex intentione volentis, negatur; secundùm prædicata, quæ habet per accidens, & impedibiliter, & ex abusu liberi arbitrii, conceditur. Voluntas itaque Divina collativa auxilii inefficacis est simpliciter benevola, quamvìs non sit appetibilis secundùm ea, quæ fert per accidens ex nostra malitia, non verò secundùm ea, quæ fert per se ex divina voluntate.

Quomodo autem eligibilius fuerit Judæ non fuisse, quàm peccâsse? varii varia. Sed dato, quod melius sit non esse, quàm esse miserum; & eligibilius, spectatis omnibus, carere auxilo inefficaci, & libertatem, quàm esse liberum, & peccare, non proinde fit, quod spectato tantùm Dei dono, ac iis, quæ per se sequuntur ex divina volun-

voluntate, eligibilius sit carere auxilio inefficaci quàm illud habere, etenim id, ratione cujus non est eligibile auxilium inefficax, provenit per accidens ex dono Dei, & præter intentionem dantis; unde voluntas Dei non desinit esse benevola erga reprobos.

## QUÆSTIO VII.

### *Utrum malitia Formalis peccati consistat in positivo, an in negativo?*

I. HActenus ostendimus contra Thomistas, non posse Deum prædefinire materiale peccati, etiam dato, quòd malitia formalis consequatur ad entitatem positivam actûs, vel tanquam formalitas, vel tanquam realitas superaddita, ut superadditur tertia entitas partibus unitis, in sententia Scotistica. Nunc inquirimus, Utrum revera hujusmodi formalis malitia consistat in prædicato negativo, hoc est in privatione rectitudinis debitæ, quæ ad entitatem positivam actûs consequitur, an verò in positivo, hoc est in ipsa entitate positiva actûs, ad quam ea privatio consequatur; non secùs ac ad essentiam hominis constitutam per prædicatum positivum rationalitatis consequitur negatio v. gr. hinnibilitatis? Sic enim formalis malitia consistit in hoc positivo, à fortiori, & apertissimè sequitur, quòd non possit Deus peccatum prædefinire, quin sit Auctor peccati.

Prima itáque sententia docet cum Alen. Scot. Okam. Valen. Molin. Suar. Gran. & aliis apud Amic. *disp.* 17. de Gratia, malitiam formalem peccati consistere in eo prædicato negativo. Secunda docet, consistere in prædicato positivo: Ità Cajet. Ovied. Amic. Arr. *tom.* 3. *dis.* 2. *sect.* 4. Platelius *tom.* 2. *nu.* 176. Vas. Less. Coninck &c. Tertia cum Capre. & Ferrariensi partim in positivo, partim in negativo; in illo scilicet radicaliter,

in hoc verò formaliter, & complectivè. Quarta Taneri *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 5. in positivo morali resultante in ipso actu ex vi voluntatis creatæ operantis contra dictamen rationis. Quinta Martinonii, & aliorum putantium, peccatum commissionis consistere in positivo, peccatum verò omissionis in negativo, etiamsi repugnet pura omissio libera.

II. Dico equidem 1. cum secunda sententia malitiam formalem peccati commissionis consistere in positivo, seu entitate positiva actûs difformis legi æternæ, ad quam consequitur privatio rectitudinis debitæ actui humano. Ità videtur sentire etiam D. Thom. prima secundæ quæ. 29. *art.* 1. ad primum; & ità communissimè Recentiores, præsertim Hispani, teste Lorca apud Platel. *loc. cit.*

Prob. In eo consistit malitia formalis peccati, per quod actus constituitur malus moraliter, seu inhonestus, ac peccaminosus; sed per entitatem positivam est malus moraliter; ergo malitia formalis consistit in positivo. Minor constat ex dictis in de actibus humanis; actus enim est moraliter malus præcisè per dissonantiam cum natura rationali, & cum lege æterna, seu cum voluntate Divina; atqui per positivam suam entitatem blasphemia v. g. opponitur voluntati Divinæ, & dissonat naturæ rationali; ergo per entitatem positivam istam actus est moraliter malus, & peccaminosus. Minor hæc patet: opponi enim voluntati Divinæ formaliter, est esse contra Divinam voluntatē; Sed blasphemia secundùm esse positivum est contra voluntatē Divinam, quippe secundùm esse suum prohibetur; ergo blasphemia per entitatem positivam opponitur formaliter voluntati Divinæ.

Confir. 1. Quia non potest assignari, in quanam privatione consistat malitia formalis peccati; ergo consistit in positivo. *Probatur antecedens*: neque enim consi-

stit

ſtit primo in privatione rectitudinis debitæ ipſi actui, v. gr. blaſphemiæ, ſecundùm rationem ſpecificam, ut patet, quia tali actui repugnat rectitudo, unde non poteſt eſſe ei debita; Neque ſecundò, ut vult Scotus, in privatione rectitudinis debitæ actui humano ſecundùm rationem genericam, quia non ex hoc, quòd ratio generica ſit capax alicujus perfectionis, ideo talis ratio generica dicitur habere capacitatem, & privationem illius, quando contrahitur à differentia oppoſita; v.g. Equus non dicitur habere privationem, & capacitatem rationalitatis, per hoc, quòd ratio generica animalitatis, quæ eſt in equo, ſit capax rationalitatis, ergo neque blaſphemia dicitur habere privationem rectitudinis per hoc, quòd ratio generica actus humani, quæ eſt in blaſphemia, ſit capax rectitudinis. Neque tertiò in privatione rectitudinis debitæ voluntati, ut docent Gabr. Molin. Sal. tum quia poteſt aliquando homo peccare, quin tunc obligetur ad ullum actum bonum, ſi non peccet; præſertim ſi Deus nolit tunc concurrere ad actum bonum; tum etiam quia ſic omnia peccata eſſent æqualia, quia omnia æquè trahunt privationem rectitudinis debitæ voluntati: tum demum, quia hujuſmodi privatio non eſſet formaliter, & immediatè libera, ſed ſolùm denominativè, & mediante eo actu poſitivo malo, qui elicitur; atque adeò peccatum non eſſet formaliter, ſed denominativè malum, ac denominatorium; ergo à primo ad ultimum malitia peccati non conſiſtit in privativo, ſed poſitivo, quod ſecundùm ſe, & formaliter diſſonat voluntati Divinæ.

Confirm. 2. Paritatibus luculentiſſimis. Falſitas, ſeu error in actibus intellectûs non conſtituitur per privationem ullam conformitatis debitæ aut actui ſecundùm rationem genericam, aut intellectui; ergo neque malitia in actibus voluntatis conſiſtit in privatione rectitudinis debitæ aut actui humano ſecundùm ratio-

 nem ge-

nem genericam, aut voluntati. Præterea qualitas physicè mala, ut est calor aquæ, dolor, tristitia homini &c. non est formaliter mala per privationem qualitatis consonæ, sed per propriam positivam entitatem; ergo idem dicendum de malitia morali. Hinc D. Th. *qua.* 2. de malo, *art.* 5. ad tertium docuit, bonum, & malum morale opponi contrariè, ut opponitur calor, & frigus; non contradictoriè, ut lucidum, & tenebrosum: ergo sicut calor v. gr. est malus aquæ per seipsum, non per privationem frigoris, quam inducit; ità blasphemia est mala moraliter voluntati per entitatem suam, non per privationem rectitudinis, quam trahit.

III. Dico 2. Malitia formalis peccati commissionis consistit adæquatè in positivo; non verò partim in positivo, partim in negativo.

Conclusio constat ex dictis. In eo formaliter, & adæquatè consistit malitia v. gr. blasphemiæ, per quod blasphemia formaliter, & adæqnatè est mala moraliter, & inhonesta: est autem inhonesta adæquatè per suam entitatem positivam, per quam difformatur voluntati Divinæ, & dissonat naturæ rationali; ergo. *Prob. min.* universim quod alteri difformatur, seu est dissimile, difformatur adæquatè per suum esse positivum, quòd trahit carentiam conformitatis: Sic calor difformatur exigentiæ aquæ per suum esse positivum; sic febris dissonat corpori humano; sic album est dissimile nigro; sic animal hominis discrepat ab animali equi per esse proprium positivum, ad quod consequitur negatio. Hinc. Aug. *lib.* 22. contra Faustum definit peccatum, *Dictum, factum, concupitum contra legem Dei*; ergo per hujusmodi actus positivos, secundùm quod sunt contra voluntatem Divinam, habetur adæquatè formalis malitia peccati.

Confirm. à contrario sic. Bonitas formalis actûs hone-

honesti adæquatè consistit in sola entitate positiva actûs conformis voluntati Divinæ, ad quam consequitur negatio inhonestatis in ipso actu, & privatio actûs inhonesti in voluntate; ergo idem dicendum de malitia actûs inhonesti. Et ratio à priori est, quia præcisè per entitatem positivam actûs mali habetur oppositio, & difformitas cum Divina voluntate.

Dico 3. Contra Tannerum: Malitia formalis peccati commissionis non consistit in aliquo positivo morali superaddito ipsi entitati physicè actûs peccaminosi, sed in sola entitate positiva physica talis actûs, quæ præcisè per hoc, quòd supponat advertentiam ad regulam morum, seu ad voluntatem Divinam, dicitur habere esse morale.

Prob. Entitas moralis superaddita entitati physicæ actus est omninò superflua; ergo non datur. *Antec. Prob.* quia ea præcisa habetur in esse physico actûs denominatio moralis tam in actu honesto, quàm in inhonesto, præcisè per hoc, quòd supponat advertentiam ad regulam morum.

Confi. Deus odit peccatorem præcisè per hoc, quòd ponat v.g. blasphemiã advertẽdo, quòd ea prohibeatur, etiamsi huic actui nihil morale superaddatur; ergo malitia formalis peccati; quæ est ipsa odibilitas peccatoris habetur præcisè per positivam entitatẽ actûs prohibiti, supponentis advertentiam ad regulam morum, seu ad legem probibentem; ità ut esse morale realiter identificetur cum esse physico actûs, non verò superaddatur.

Hinc etiam constat, neque malitiam formalem consistere in relatione disconvenientiæ, & difformitatis cum voluntate Divina, quæ relatio sit forma media superaddita ipsi actui difformi: etenim hæc etiam relatio superaddita est omninò superflua.

IV. Dico ultimò. Malitia formalis etiam peccati omissionis consistit in positivo.

Prob.

Prob. Peccatum omissionis dari non potest sine actu positivo; repugnat enim pura omissio libera, ut supponimus ex dictis in de actibus humanis, *disp. 6. qu. 5.* Quare in tantùm v. gr. potest quis peccare omittendo auditionem Sacri praecepti, in quantum, vel per actum fugae non vult audire Sacrum, vel per actum prosecutivum, aut vult omissionem sacri directè, aut indirectè, volendo scilicet aliquid incompossibile cum illo; v. gr. si velit ire venatum; ergo peccatum omissionis tunc habetur, quando habetur aliquis ex his actibus positivis; atqui malitia formalis horum actuum consistit in entitate positiva ipsorum, trahente carentiam actûs praecepti; ergo peccatum omissionis formaliter consistit in positivo. Minor subsumpta constat ex dictis; etenim entitas positiva horum actuum formaliter opponitur voluntati Divinae illos prohibenti, dum praecipitur auditio Sacri; ergo in ea entitate positiva habetur formaliter inhonestas, & malitia moralis.

V. *Objic. 1.* Peccatum cùm sit malum morale, non potest esse volitum à Deo; sed quatenus est entitas positiva, cùm sit quid physicè bonum potest à Deo amari; ergo peccatum secundùm quod est morale, non est ipsa entitas positiva actûs, atque adeo formaliter consistit vel in privatione, vel in entitate morali superaddita.

Confirm. Ens positivum est Dei similitudo, ac participatio perfectionis Divinae; sed peccatum non est hujusmodi: imo potiùs per peccatum tollitur Dei similitudo ab anima; ergo peccatum formaliter non est ens positivum. Quòd si dicas, peccatum esse Dei similitudinem secundùm esse physicum, non morale: Contra est, quia vel esse morale in peccato distinguitur ab esse physico, vel non: Si primum, habetur intentum; si secundum, recurrit, quòd deberet esse Dei similitudo, & participatio, secundùm quod est malum morale.

Con-

Confirm. 2. Deus nullatenus dici potest causa peccati; ex Tridentino enim *sess. 6. can. 6. Deus non operatur propriè, & per se peccatum*; atqui Deus est causa cujusvis entitatis positivæ; ergo peccatum non consistit in positivo, sed vel in negativo, vel in positivo morali superaddito.

Resp. 2. cum Vasq. 1. 2. *dis.* 129. argumentum solvendum ab Adversariis, qui volunt, Deum causare, & velle materiale peccati, non verò privationem consequentem, aut esse morale, in quo consistit malitia formalis; nam universim qui vult A, ad quod essentialiter consequitur B, vult ipsum B; aliter vellet chimeram, si vellet B non consequi: Sic qui vult fundamentum privationis vult ipsam privationem, v. g. qui vult claudere fenestras, vult & causat tenebras: quare ergo Deus volens materiale peccati, quod est fundamentum privationis constituentis formale peccati, non dicitur velle etiam formale? Respondeant adversarii.

Resp. 2. directè, Deum velle peccatum voluntate permissivâ, seu non impeditivâ, non verò voluntate intentivâ; velle autem voluntate permissivâ est velle concurrere ad entitatem positivam peccati ex determinatione creaturæ. Quare distinguere oportet in peccato duas formalitates, & esse physicum, & esse morale: esse physicum importat totum esse actûs, secundùm quod est extra causas; esse verò morale importat dependentiam actûs ab advertentia ad regulam morum (eo modo, quo in actu vitali est considerare esse physicum, in quo convenit cum actu non vitali, & esse vitale constitutum per dependentiam à principio intrinseco) Dependentia ista in actu morali ab advertentia ad regulam morum probabilius identificatur cum ipso actu morali, sicut probabilius cum actu vitali identificatur dependentia à principio intrinseco; propterea Deus concurrens ad esse physicum actûs moralis, concurrit et-

rit etiam identicè ad esse morale identificatum cum physico; quia tamen ad actum inhonestum concurrit determinatus, non determinans, idcirco dicitur Deus formaliter concurrere ad esse physicum, non ad esse morale peccati. Quòd si Deus ad peccatum concurreret prædeterminando ad illud, in tali casu non solùm concurreret ad esse physicum, sed etiam ad esse morale formaliter, ut explicabimus disp. sequenti *qu.* 2. *ar.* 3.

Dices: Pariter Deus ad actum liberum honestum concurrit determinatus à voluntate creata, non determinans; & tamen Deus formaliter, nedum identicè concurrit tam ad esse physicum, quàm ad esse morale actûs honesti; ergo quamvìs ad peccatum concurrat determinatus, adhuc concurrit formaliter ad esse morale peccati, si hoc identificatur cum entitate physica.

Resp. *concesso antec. nego Conseq.* Disparitas est, quia Deus ad actum liberum honestum non solùm concurrit, ut causa physica universalis, determinatus à voluntate creata, sed etiam concurrit ut causa moralis, hoc est suadens, aut præcipiens illum. Contra verò ad peccatum concurrit solùm ut causa physica prohibendo illud. Hinc sequitur, quòd Deus magìs, quàm creatura dicatur causa actûs honesti; quia effectus magìs tribuitur causæ morali, quàm physicæ: v. g. homicidium magìs tribuitur mandanti, quàm exequenti; Unde ille prius tenetur ad restitutionem. Et eò magìs tribuitur Deo áctus bonus, quàm nobis, quia Deus non solùm est causa moralis consulens, aut mandans, sed etiam dat nobis vires ad illum exequendum, & seligit auxilia efficacia prædefiniendo actum; ubi mandans homicidium hæc non præstat. Sequitur secundò, quòd Deus non debeat dici causa actûs inhonesti, quia nec est causa moralis, cùm non suadeat; aut præcipiat illum, sed prohibeat; nec est causa physica concurrens ad illum cum inclinatione, sed cum renitentia, &

tia, & ideo ſimpliciter nec dicitur velle, nec cauſare peccatum. In forma ad argumentum *diſt. maj.* malum morale non eſt volitum à Deo voluntate permiſſivâ, ſeu ſigni, *nego* voluntate intentivâ, ſeu beneplaciti *conc. maj. & diſt. min.* Deus vult omnem entitaten poſitivam voluntate ſive permiſſivâ, ſive intentivâ, *conc.* ſemper intentivâ, *nego min. & Conſeq.*

Ad primam Confirm. Reſpondeo primò per inſtantiam: potentia peccandi non aſſimilatur Deo impeccabili; ergo hujuſmodi potentia non conſiſtit in poſitivo. Secundò directè *diſt. antec.* ens poſitivum eſt Dei ſimilitudo, ſecundùm quod eſt ens phyſicum, *concedo*; ſecundùm quod eſt ens morale, ſeu ſecundùm quod eſt determinatio voluntatis creatæ ad id, quòd diſſonat voluntati Divinæ, *nego antec. & Conſeq.* Ad id, quod additur dico, non diſtingui ex parte objecti ens phyſicum à morali: nihilominus hujuſmodi entitas, quæ eſt ſimul phyſica, & moralis, aſſimilatur Deo ſecundùm quod eſt ens phyſicum, ſeu extra cauſas, non verò ſecundùm quod eſt ens morale, ſeu determinatio ad malum; ſicut in homine animal, & rationale ex parte objecti identificantur, ſed homo ſecundùm quod eſt animal aſſimilatur bruto, non ſecundùm quod eſt rationale formaliter.

Ad ſecundam *conc. maj. & diſt. min.* Deus eſt cauſa phyſica cujuſvis entitatis poſitivæ, quæ non ſit mala moraliter, *conc.* quæ ſit mala moraliter, *ſubdiſt.* ſi faciat ſenſum, quòd phyſicè concurrat, *conc.* ſi faciat ſenſum, quòd concurrat phyſicè, & cum inclinatione, in quo ſenſu uſurpatur nomen cauſæ, *nego min. & Conſeq.* Quare per hoc, quòd Deus non ſit cauſa moralis peccati, nec ſit cauſa phyſica determinans ad illud cum inclinatione concurrens, ſimpliciter non dicitur cauſa peccati: univerſim enim cauſa dicitur illa, quæ dat eſſe effectus cum inclinatione, ac de-

ac determinatione innata ad illum , ut constat inductione in omnibus causis; ergo cùm Deus non concurrat physicè ad entitatem positivam peccati cum inclinatione, sed cum renitentia, non potest dici causa peccati ne physica quidem.

Breviter. Esse morale peccati identificatur cum esse physico, non secùs ac in visione beata v. g. identificatur vitalitas, & supernaturalitas: sicuti autem in visione vitalitas dicitur haberi formaliter ab intellectu, & supernaturalitas à lumine gloriæ, ità in peccato esse, seu bonum physicum dicitur formaliter haberi à Deo, cujus est participatio; esse verò morale, seu determinatio ad malum, suppositâ advertentiâ ad regulam morum, dicitur formaliter haberi à voluntate creata. In hac tamen paritate datur aliqua disparitas, quia intellectus est vera causa inadæquata visionis beatæ, eò quòd influat in illam cum inclinatione innata, aut saltem sine renitentia: Deus verò nullatenus dicitur causa peccati, quia influit renuens ac prohibens illud; ac propterea solùm dicitur permittere peccatum, non verò causare, præfinire, ac velle ne materiale quidem peccati.

VI. *Objic.* 2. Malum est privatio boni debiti; ergo malum morale est privatio rectitudinis moralis debitæ voluntati. Antecedens passim ab omnibus docetur, præsertim ab Aug. qui 11. de Civit. *cap.* 9. hæc habet: *Mali nulla natura est, sed amißio boni mali nomen accepit.*

Confirm. 1. Passim SS. Patres docent, peccatum esse non ens, ac nihilum; esse absentiam rectitudinis, & defectum. D. Athan. ait: *mala non entia dicenda sunt; bona autem entia, utpote quæ Deum auctorem sui habent.* Ambros. *quid est malitia, nisi boni indigentia?*

Confirm. 2. Peccatum non habet causam efficientem; ergo non est quid positivum, sed negativum. Antecedens est Augustini dicentis *lib.* 11. de Civitate

*cap.* 7.

*cap. 7: Nemo quærat causam efficientem malæ voluntatis; non enim est efficiens, sed deficiens.*

Resp. Quòd sicut bonum est duplex, ut notat D. Th. primâ parte, *quæst. 2. art. 1.* ad primum, & Vasq. prima secundæ *disp. 95. cap. 9.* alterum Absolutum, & simpliciter dictum, quod est ipsa rei integritas, seu ipsa entitas rei habens quicquid exigit, ut sit integraliter perfecta; alterum respectivum, quòd scilicet dicit convenientiam cum subjecto etiamsi non exigatur ab illo, ut visio beata, voluptas &c. dicitur bona homini: ità duplex datur malum; alterum absolutum, & est carentia boni debiti, ut si aqua careat frigore, homo brachiis: alterum respectivum, quod scilicet de se dicit positivam dissonantiam cum subjecto, ut calor in aqua, error in intellectu; sextus digitus in manu, & peccatum in voluntate. Hoc posito, quando dicitur malum esse privatio boni debiti, sermo est de malo absoluto; peccatum autem cùm sit malum respectivum, non est quid privativum, sed positivum, trahens privationem boni debiti unde dicitur esse privatio positiva, seu privatio radicalis, non formalis boni debiti: eo modo, quo in homine v. g. negatio perfectionis Angelicæ non est quid privativum, sed est ipsum esse positivum hominis trahens illam negationem.

Ad primam Confirmationem, Resp. 1. cum Vasq. loco laudato: SS. Patres loqui adversùs Manichæos admittentes duas naturas substantiales, alteram bonam, causam bonorum, malam alteram, & causam malorum: proinde sæpè inculcant, malum non esse ens, seu non dari ens substantiale malum. Et in hoc sensu D. Athan. dixit: *Est hæreticum dogma tribuere essentiam malo.* Cæterum SS. Patres etiam docent sæpè, peccatum esse *Dictum, factum, concupitum contra legem*; atque adeò esse quid positivum. Resp. 2. Patres intelligi posse, quòd peccatum sit non ens

causaliter, quatenus causat privationem rectitudinis debitæ in anima, & privationem gratiæ. Denique possunt etiam intelligi de peccato habituali, quod secundùm id quod dicit in recto, non est ens physicè existens, sed est ipsum peccatum præteritum moraliter perseverans; quousque enim non ponatur condonatio, vel condigna satisfactio, peccatum præteritum in morali æstimatione se habet perinde ac si physicè existeret.

Ad secundam in peccato duplex datur prædicatum, seu formalitas, bonitas physica, & malitia moralis: secundùm quod est physicè bonum, tribuitur Deo fonti bonitatis; secundùm quod est malum moraliter, tribuitur voluntati moraliter defectibili; Sicut in visione beata vitalitas tribuitur intellectui, & supernaturalitas lumini. Præterea peccatum dicitur non habere causam efficientem, sed deficientem, non quia sit nihil, sed quia malitia formalis, seu determinatio ad malum dependenter ab advertentia ad regulam morum non potest haberi, nisi à voluntate, quæ deficit moraliter, dum peccat, non à Deo moraliter indefectibili.

VII. *Objic. 3.* ex Mauro; peccatum est moraliter malum propter oppositionem cum lege Dei, & dissonantiam cum natura rationali; sed hanc oppositionem non habet secundùm rationem positivam, sed ratione privationis rectitudinis debitæ, quam inducit: ergo in hac privatione consistit malitia peccati. *Prob. min.* Si peccatum secundùm rationem positivam opponeretur voluntati divinæ, eo ipso illi opponeretur secundùm entitatem suam, atque adeò secundùm suam bonitatem, quia ens, & bonum convertuntur; sed repugnat, quòd actus, secundùm quod est bonus, opponatur cum voluntate divina: ergo &c.

Confir. Nihil potest esse malum ratione suæ bonitatis, sed solùm est malum per id, quod non habet, & habere debet, ut constat in artefactis, quæ non minùs pen-

pendent à directione artis, quàm actus moralis à directione prudentiæ: ergo ut prius.

Resp. *nego min. Ad Prob. dist. maj.* opponeretur cum voluntate divina secundùm entitatem, ac bonitatem physicam, identicè, *concedo*; formaliter, *nego maj.* eo modo, quo homo disconvenit cum bruto per animal identicè, non formaliter: *& distinctâ pariter minore, nego Consequentiam.* Actus inhonestus, qui est physicè bonus, & sic Deo similis, est malus moraliter, & sic dissimilis, propterea sicut explicamus in homine similitudinem, & dissimilitudinem cum bruto per meram distinctionem rationis inter animal, & rationale, ità in casu.

Ad Confirm. *dist. antec.* nihil potest esse malum absolutè ratione suæ bonitatis, *concedo*; malum respectivè, *nego antecedens & consequentiam.* Sic calor est malus, seu disconveniens aquæ, & error malus intellectui per suam entitatem, ac bonitatem. Circa artefacta dico, artefactum esse malum per ipsam entitatem positivam figuræ malæ, seu difformis regulæ artis. Illud tamen est discrimen inter figuram artefacti malam, & actum malum, quòd figura est mala solùm per difformitatem cum regula artis, non per hoc, quòd disconveniat subjecto; Unde figura bona, & mala non opponuntur contrariè, sicut calor, & frigus; contra verò peccatum non solùm est malum per difformitatem cum regula morum, sed etiam quia disconvenit naturæ rationali; unde actus bonus, & malus opponitur contrariè, ut diximus ex Angelico *quæst.* 2. de malo, *articulo* 5.

VIII. *Objic.* ultimo contra 4. Conclusionem. Actus positivi, in quibus habetur peccatum omissionis, in tantum sunt formaliter contra voluntatem divinam, atque adeo inhonesti, in quantum inferunt omissionem actûs præcepti; unde si per impossibile hanc

non inferrent, non essent mali: ergo malitia formalis peccati omissionis consistit formaliter in omissione actûs præcepti, atque adeò in negativo.

Confirm. primò: actus est inhonestus per hoc, quòd difformetur legi; sed omissio non pura actûs præcepti est difformis legi præcisè per hoc, quod non ponat, quod à lege præcipitur: ergo peccatum omissionis formaliter consistit in negativo.

Confirm. secundò. Id, quo præcisè sublato, tollitur malitia formalis peccati omissionis, est constitutivum talis malitiæ; sed præcisè sublatâ omissione actûs præcepti, ea tollitur: ergo hæc omissio constituit peccatum omissionis.

Confirm. Demum ex Hieronym. dicente: *Nequius est odisse justitiam, quàm non fecisse*; ergo aliud est peccatum, quo quis odit positivè justitiam, consistens in positivo; aliud, quo quis justitiam omittit, consistens in negativo.

Respond. Si fiat hypothesis impossibilis, quod detur in peccato omissionis non puræ actus positivus, & non detur privatio actus præcepti, utraque pars contradictionis sequitur. Quare *concesso antec. nego Conseq.* Si actus positivus, quo quis non vult audire sacrum, non inferret omissionem actûs præcepti, non haberet totum suum esse positivum, quod habet: Sicuti calor, si non esset exclusivus frigoris, non haberet totum esse caloris. Unde nil mirum, quod in hac hypothesi impossibili utraque pars contradictionis sequatur per locum intrinsecum.

Ad primam Confirm. *dist. min.* præcisè per hoc, quod non ponat purè, quod à lege præcipitur, *nego*; non purè, seu per actum positivum, *concedo min. & nego Consequentiam.* Positio non pura actus præcepti est positio actus prohibiti, ad quam sequitur omissio actus præcepti; quando autem ponitur actus prohibitus,

bitus, semper ponitur aliquid positivum difforme legi, & ratione talis positivi actus est inhonestus.

Ad secundam *nego min.* Omissio enim actûs præcepti, nisi fundetur in positiva entitate actûs, non est omissio peccaminosa.

Ad tertiam: Sensus D. Hieronym. est, pejus esse odisse justitiam actu aversativo, quàm actu positivo nolle exequi præcepta justitiæ absque ejus odio, ac aversione; utrumque tamen peccatum habetur per actum positivum; unde consistit malitia formalis culpæ in positivo.

IX. Colliges ex dictis, peccatum sive commissionis, sive omissionis formaliter, & adæquatè consistere in positivo morali, non quidem superaddito; sed identificato cum entitate physica actûs; in actu enim peccaminoso plurimæ sunt formalitates: Primò quidem esse vitale per dependentiam essentialem à principio intrinseco: Secundò esse voluntarium per dependentiam à principio intrinseco cognoscente: Tertiò esse liberum per dependentiam à principio intrinseco cognoscente indifferente: Quartò esse morale per dependentiam à principio indifferente, & advertente ad regulam morum: Quintò esse peccaminosum per determinationem ad objectum malum, suppositâ dependentiâ ab advertente ad regulam morum. Hinc si blasphemia v.g. sit in amente, cùm determinatio ad tale objectum non supponat advertentiam ad regulam morum, hujusmodi actus non est moralis, atque adeò non est malus moraliter, sed tamen physicè bonus, unde potest à Deo prædefiniri: non secùs ac si blasphemia ponatur in lapide, in quo casu non esset vitalis, sicut blasphemia in amente, cùm non sit moralis, specie differens à blasphemia moraliter mala.

# QUÆSTIO VIII.

## *An auxilium inefficax detur, & an dari possit ut inefficax?*

I. SUpponendum primo ex dicendis disp. sequenti, auxilium dici efficax in actu secundo, quod conjungitur cum consensu; dici inefficax in actu secundo, quod non conjungitur cum consensu; dici vero efficax in actu primo, quod ita est sufficiens ad consensum, ut conjungatur cum scientia media de consensu, & cum voluntate Dei benefica ordinante illud ad consensum; dici vero inefficax in actu primo, quod præter entitatem auxilii importat negationem scientiæ mediæ de consensu; & hujusmodi beneficæ voluntatis divinæ. In præsenti quæstio est de auxilio inefficaci in actu primo, An scilicet detur ut inefficax?

Supponendum secundò auxilium posse esse re verâ sufficiens, etiamsi non sit efficax in actu primo. *Probatur*: auxilium est sufficiens per esse per se indifferens ad consensum, & dissensum; atqui auxilium, quod non est efficax in actu primo, potest esse indifferens de se ad utrumque; ergo potest auxilium esse sufficiens, & non esse efficax in actu primo. Hinc certum est contra secundam propositionem Jansenii, In statu naturæ lapsæ posse nos interiori gratiæ resistere, juxta illud Actor. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*: quod sonat dari gratiam sufficientem, cui resistamus, atque adeò gratiam, quæ in actu primo non est efficax, esse sufficientem.

Supponendum tertiò, in hoc differre auxilium efficax in actu primo ab inefficaci in actu primo, quod auxilium efficax in actu primo, cùm constituatur tum per entitatem auxilii indifferentis, tum per scientiam mediam de consensu, & per voluntatem Dei beneficam ordinantem illud ad consensum, constituitur per aliquid

aliquid, quòd non solùm infert necessariò consensum liberum; eo modo, quo præscientia peccati infert necessario peccatum liberum; sed etiam causat ipsum consensum, seu efficaciam in actu secundo: cùm enim voluntas illa Dei benefica causet auxilium, & per auxilium causetur ex libera determinatione voluntatis consensus, ipsa Dei voluntas, seu prædefinitio constitutiva efficaciæ in actu primo dicitur causa consensûs; causa enim causæ est causa causati. Contra vero auxilium inefficax in actu primo importans præter entitatem auxilii, negationem scientiæ mediæ de consensu, & beneficæ voluntatis divinæ, infert quidem necessario necessitate consequentiæ dissensum liberum, & inefficaciam in actu secundo; at non est causa inductiva dissensûs, seu omissionis consensus, quia negatio voluntatis beneficæ divinæ ordinantis auxilium ad consensum, neque causat physicè auxilium, neque per auxilium causat dissensum, vel omissionem, quia dissensus, aut omissio unicè causatur ex determinatione voluntatis. His explicatis, elucescit status quæstionis; nam conferri auxilium inefficax in actu primo ut inefficax, importat non solùm dari auxilium sufficiens prævisum inefficax, cum negatione scientiæ mediæ de consensu, & voluntatis beneficæ; sed etiam dari auxilium sufficiens cum positiva voluntate divina ordinante auxilium ad dissensum, seu ad inefficaciam in actu secundo. Contra vero dari auxilium inefficax in actu primo, & non ut inefficax, importat dari idem auxilium citra divinam voluntatem positivam ordinantem illud ad dissensum; sed cum voluntate permissiva sive assensûs, sive dissensûs.

II. Dico nunc cum communi. Deus non confert auxilium A inefficax, ut inefficax; sed ità confert auxilium A prævisum inefficax, ut paratus sit illud ipsum conferre, si prævideretur efficax.

 Prob.

Prob. Deus confert auxilium A inefficax animo sincero, intendendo primo, & per se, ut per illud voluntas benè operetur; bona verò, quæ per accidens aliquando ex peccato consequuntur, intendit secundariò; atqui hoc non verificaretur, si daret auxilium A inefficax; ergo non datur ut inefficax. Major, constat, quia aliter non dignè sentiremus de bonitate divina, si primariò intenderet Deus peccatum. Minor etiam patet, quia non potest intelligi, quòd primò, & per se intendat consensum, si non esset collaturus idem auxilium A, posita prævisione consensûs. Certè medicus, qui dat pharmacum trahens mortem, illud non daturus, si prævidisset, quòd esset allaturum sanitatem, non daret pharmacum animo sincero, & ex intentione sanitatis, sed mortis.

Confirm. Si Deus conferret auxilium inefficax, ut inefficax, eo ipso amaret peccatum, essétq; peccati Auctor; ergo non confert ut inefficax. Antecedens constat ex dictis *q. 6*. Qui enim vult A, ad quod necessariò consequitur B, censetur velle ipsum B; sed ad hujusmodi decretum collativum auxilii inefficacis ut inefficacis consequitur necessariò peccatũ; ità ut ex illo inferatur tanquam à priori; ergo Deus volens hujusmodi suum decretum censetur velle peccatũ: Esto verum sit, quòd peccatum etiam tribueretur voluntati creatæ liberè dissentienti; Sicut diximus contra Prædeterminatores, quòd etiamsi prædeterminatio staret cum libertate actûs, adhuc Deus prædeterminans ad peccatum esset Auctor peccati.

Hinc sequitur, Deum non solùm non conferre de facto, sed etiam non posse de potentia absoluta conferre auxilium inefficax quà inefficax; cùm hoc repugnet bonitati divinæ eò quòd traheret in Deo amorem peccati, non verò puram permissionem.

III. *Objic.* 1. Si Deus conferendo auxilium A ineffi-

inefficax vellet consensum, daret auxilium B efficax, quod habet in promptu; ergo cum non det auxilium B efficax; signum est, non dari auxilium A inefficax animo ut inducatur consensus, sed dari ut inefficax.

Respond. Deum dare auxilium inefficax animo sincero, ut inducatur consensus per tale auxilium; quamvìs prævideat non inducendum ex vitio voluntatis; non dare tamen auxilium A animo, ut inducatur consensus, ut habendus per alia auxilia; idque ex sua libertate, ac dominio, ratione cujus non tenetur intendere consensum efficaciter per aliquod ex auxiliis prævisis efficacibus, sed potest per quodcumque auxilium sufficiens illud intendere, saltem inefficaciter. Hinc diximus, quòd quando intendit consensum per auxilium prævisum efficax, duplex conferat beneficium, videlicet gratiam sufficientem, seu excitantem, & simul cooperantem; nam ultra collationem auxilii sufficientis habet specialem illam beneficam voluntatem ordinandi auxilium sufficiens ad bonam operationem ut ponendam. Non tenetur tamen hoc speciale beneficium Deus supremus Dominus conferre, & ideo sufficienter est beneficus conferendo auxilium purè sufficiens. Præsertim cum hoc conferat ad universalem providentiam, ad quam spectat concedere singulis quicquid requiritur ad consecutionem ultimi finis, & absque detrimento libertatis permittere mala moralia, unde majus bonum provenire potest. Ex quibus habes, ut diximus *quæst.6.* ex Sanctis Patribus; in hoc divinam bonitatem esse magìs commendandam, quod cum prævideat peccatum, & ingratitudinem voluntatis, adhuc confert auxilium sufficiens, & est beneficus ingratis.

IV. *Objic.* 2. Non potest explicari, Num Deus concedat auxilia inefficacia purè omittendo volitionem auxiliorum efficacium, an verò positivè nolendo? Si enim purè omitteret velle, quare etiam non posset nol-

le positivè? quæ enim satis sunt ad reddendam rationabilem, licitam, & justam puram omissionem, reddunt etiam rationabilem nolitionem positivam auxiliorum efficacium. Si verò posset positivè nolle; ergo jam nollet simul, & vellet consensum: nollet, quia non vult auxilia efficacia; vellet, quia vult auxilium sufficiens, quod unicè intendi potest in ordine ad consensum: cum autem hoc repugnet, dicendum dari inefficax ut inefficax.

Confirm. Quia motivum Dei ad conferendum auxiliū inefficax, habens in promptu auxilia efficacia, nisi sit ipsa inefficacia auxilii, esset auxilii sufficientia ex amore consensûs; ergo deberet conferre auxilium B efficax, non A inefficax; ut accidit in humanis: nam Medicus, qui dat pharmacum ex amore sanitatis inducendæ, debet dare pharmacum, quod videt inducturum sanitatem, non mortem. Neque dicas, quod ex motivo universalis providentiæ possit velle sufficientiam auxilii ex amore inefficaci consensus, ut ex permissione peccati majora bona proveniant. Nam posset Deus suam Providentiam, Sapientiam, ac Bonitatem melius manifestare, conferendo auxilia efficacia; ergo non dat inefficacia, nisi quia dat ut inefficacia.

Resp. Cum Suario, Deum positivè nolle dare auxilia efficacia, quando dat inefficacia; per hoc autem, quod nolit dare efficacia, sequitur tantùm, quod non habeat voluntatem efficacem, sed solùm inefficacem consensûs; non verò sequitur, quod efficaciter nolit consensum, cum non det auxilium A inefficax qua inefficax, sed sit paratus idem auxilium A libentius conferre, si prævideretur efficax.

Ad *confirm. concesso antecedente, nego consequentiam.* Medicus tenetur dare pharmacum causans sanitatem, nec potest permittere mortem, si prævideat pharmacum hìc, & nunc allaturum mortem. Contra verò Deus su-

supremus Dominus potest peccatum permittere; aliter non posset condere creaturam liberam. Ergo licèt prævideat auxilium A esse inefficax, & B efficax, potest amore sincero dare auxilium A inefficax præ B efficaci. Ad id, quod additur, verum quidem est, quod posset Deus ostendere suam providentiam etiam dando auxilium efficax, quando dat ineffcax; at debet posse Deus utroque modo suam providentiam ostendere, tum dando auxilium inefficax, ac permittendo peccatum, tum etiam dando efficax, quo peccatum impediatur: neuter enim modus dissonat bonitati Divinæ, & uterque est magìs consonus Divino dominio, quàm unus tantùm, quo scilicet semper conferat auxilia efficacia; ergo potest ex motivo universalis providentiæ dare auxilium inefficax, ratione cujus concedit creaturis quicquid requiritur, ac sufficit ad consecutionem ultimi finis, nolendo dare efficax, quod habet in promptu.

V. *Objic. ultimò.* Potest Deus dare auxilium efficax ut efficax; ergo etiam inefficax ut inefficax. Sicut enim est liber ad dandum A efficax, paratus illud idem dare, si sit inefficax, & est etiam liber ad dandum A efficax, non daturus illud, si esset inefficax, sed aliud: ità pariter debet esse liber Deus ad dandum A inefficax, paratus illud idem dare si esset efficax, & liber etiam ad dandum A inefficax, non daturus illud, si esset efficax.

Neque dicas disparitatē, quod dando A inefficax, qua inefficax amaret peccatum; falsum enim est quod intenderet peccatum, sed solùm intenderet conferre auxiliū sufficiens nolendo conferre bonum majus, videlicet auxilium efficax: Sic qui dat pauperi monetam argenteam, non daturus illam, si esset aurea, non dicitur amare, ac velle carentiam monetæ aureæ, seu

ſeu ſubſidii majoris, ſed ſolùm velle monetam argenteam, quin velit auream.

Confirm. à contrario, quia qui vult impingere alapam Titio, non inflicturus, ſi eſſet allatura mortem, hic non dicitur velle carentiam mortis; quandoquidem hic actus eſſet bonus, ſed velle alapam, qui actus eſt malus; ergo Deus volens conferre auxilium inefficax, non collaturus, ſi eſſet efficax, non dicitur velle carentiam efficaciæ, ſeu peccatum (qui actus eſſet repugnans bonitati Divinæ) ſed dicitur velle ſufficientiam, ac bonam operationem, qui actus eſt benevolus. Et ratio à priori eſt, quia qui poteſt velle alicui duplex bonum ſeparabile, poteſt benevole velle unum, relicto alio; ergo Deus potens velle creaturæ gratiam purè ſufficientem, ſeu inefficacem ex motivo ſufficientiæ, & gratiam cooperantem, ſeu efficacem, poteſt benevole velle illam, nullatenus volens iſtam; ſicut ex motivo ſublevandi miſeriam pauperis poteſt quis velle dare decem, non centum.

Reſp. Nullatenus dici poſſe, quòd gratia inefficax detur qua inefficax, quia eo ipſo Deus inferretur determinare ad peccatũ, ac amare illud; ſicut è contra, Si detur gratia efficax ut efficax, infertur in Deo eſſe amorem actûs boni. Ratio à priori eſt, quia eo ipſo, quòd ex aliquo Dei decreto infertur à priori exiſtentia peccati, dicitur Deus exigere peccatum; & quia in Deo omnis exigentia eſt actus elicitus, ſeu amor, jam Deus diceretur amare peccatum. Hinc patet ad argumentum; poteſt Deus dare auxilium efficax ut efficax, quia poteſt amare actum bonum, quem exigeret; non poſſe verò inefficax quà inefficax, quia nequit amare peccatum, quod inferretur exigere. Ad paritatem de moneta argentea, retorqueo: Qui vult dare monetam argenteam quà talem, non daturus, ſi eſſet aurea, eo ipſo cenſetur velle carentiam monetæ aureæ; quòd ex eo pa-

paret, quia si quis teneretur dare monetam auream, & daret argenteam quia talem, procul dubio peccaret, quia scilicet censeretur nolle dare auream, ad quam tenetur; ergo pariter si Deus daret inefficax, qua inefficax, censeretur nolle dare efficax, atque adeò nolle bonam operationem, sed velle peccatum.

Ad confirm. retorquetur etiam paritas; qui vult dare alapam qua talem, duo vult, & dare alapam, & carentiam mortis, quamvìs talis actus, quatenus vult, carentiam mortis, sit bonus, & quatenus vult impingere alapam, est malus, & ideo simpliciter est actus malus, & injustus, quia malum ex singulis defectibus. Eodem modo Deus volens auxilium inefficax quà tale, duo vult, & sufficientiam auxilii, & carentiam efficaciæ, seu consensûs, atque adeò peccatum; quatenus vult sufficientiam auxilii, est actus benevolus, & dignus Deo; quatenus verò vult carentiam efficaciæ, & peccatum, obstat Divinæ bonitati, & ideo simpliciter talis actus est malus, & Deo indignus.

# DISPUTATIO III.

## *De efficacia Divinæ Gratiæ.*

LOngum esset hac de re pro merito disputationem instituere, cæteroqui pugnacem, & contentiosam. Quinimmò decretis Pontificiis districtè id inhibetur. Propterea ad eruditionem Theologis pernecessariam, In prima hujus disputationis quæstione solùm exponimus quatuor celebriores sententias de Gratiæ efficacia, præmittendo, id non vetari à legibus hactenus emanatis; quinimmò voluntati Sedis Apostolicæ esse consonum. In secunda verò, omissâ disceptatione illa, Num & quomodo possit Gratiæ efficacia consistere in aliqua physica Præmotione? Solùm in-

inquiremus, Num prædeterminatio physica, ac decretum Prædeterminans evertant arbitrii libertatem? In tertia idem quæremus de decreto Concomitante ad mentem Scotistarum. In quarta explicabimus sententiam reponentem gratiæ efficaciam in Prædeterminatione morali; necnon reponentem illam in collatione auxilii prævisi per scientiam mediam efficacis, neglecta harum sententiarum disquisitione. Denique exponemus, Quid importet in sententia Societatis gratia efficax in actu primo? Quid Gratia efficax, in quantum est speciale beneficium erga consentientem? Quid demum Gratia efficax in actu secundo?

# QUÆSTIO I.

## *Exponuntur Sententiæ celebriores de Gratiæ efficacia.*

I. NEminem latet, quantum dissidii hac in re fuerit circa initium præteriti sæculi inter Patres Prædicatores, & Patres Societatis, illis contendentibus, quod Gratia efficax ab intrinseco, ut proinde entitativè differat gratia efficax à purè sufficienti; Istis verò acriter propugnantibus, non posse gratiam efficacem sortiri infallibilitatem suam, nisi beneficio scientiæ mediæ, atque adeò ab extrinseco, eandemque entitativè gratiam conferri posse tum consentienti, & sic denominari efficacem, tum dissentienti, & sic denominari purè sufficientem. Hac præsertim de causa habitæ sunt coram Clemente VIII. triginta septem Congregationes; & aliæ decem coram Paulo V. ut in re tam gravi Sedes Apostolica quid sentiendum, quid docendum, ediceret. Quæ tandem die 28. Augusti 1606. statuit, utramque sententiam in scholis Catholicis doceri posse tutè, ac impunè, donec aliud ipsa decerneret; ea tamen lege, ut neutra ex iis censuris carpatur, aut injuriis lacessatur. Hujus controversiæ Historiam refert ab

ab ovo Ripalda *disp.* 113. Fusè tamen de illa loquitur Eleutherius ostendendo, quàntum à vero aberrent, qui aliter illam retulerunt cum Le Blanc.

II. Illud dumtaxat hìc advertendum, à Paulo V. & Urbano VIII. sub gravibus pœnis, etiam excommunicationis, interdici, ne libri, Tractatus, aut compositiones in lucem edantur tractantes de materia auxiliorum divinorum, seu de gratia, & libero arbitrio, absque licentia expressa Sedis Apostolicæ; quam prohibitionem confirmarunt postmodum, ac innovarunt Innoc. X. & Alex. VII. ut videre est apud platelium *n.* 603. Et quamvìs nonnemo dixerit hanc prohibitionem esse usu abrogatam; fallitur tamen, ut idem Platelius ostendit; cum passim Auctores signatè protestentur, ab hoc tractatu se abstinere ob debitã erga decreta Pontificia religionem. Nihilominus communiter docent, hinc non vetari, quo minùs hac de re aliquid modestè tradatur, ne Theologus in quæstione tam gravi, tam scitu digna, ac necessaria omninò jejunet; nec vetari, quominus Catholicorũ sententiæ de gratiæ efficacia in libris, qui typis dantur, tantummodo explicentur ad eruditionẽ Lectorũ, dummodo ab iis propugnandis, ac confutandis abstineatur; quod praxis ipsa confirmat, & videntur Pontifices permisisse; etenim Spondanus referens decretum Pauli V. apud Platelium hæc habet: *Paulus V. disputationes de auxiliis conticescere jussit; sanxitque postmodum, utrisque, dum aliud dicerneretur, liberam esse suam sententiam in scholis modestè tueri, sed sine damnatione alterius partis.* Et Petrus Ledesma in Præfatiuncula ad tr. de auxil. habet: *Clemens VIII. propter doctrinæ utilitatem, ac necessitatem Theologis concessit de hac materia disputare; ut constat ex literis testimonialibus Cardinalis Madrucii, quas ego vidi; omnibus tamen præcepit, ut à nota, & censura oppositæ sententiæ abstineant.* Et Leonardi apud eundem Platelium dicit, publicationem decreti

Pauli

Pauli V. his verbis Hispali factam esse: *Facultatem præstamus, ut possint tractare de præfata materia; & mandamus sub pœna excommunicationis, ut nullus audeat censurare contrariam sententiam, nec utatur verbis mordacibus, quæ malam intentionem animo latentem indicare videantur.*

III. Adde, nec vetari, quominus directè agatur de Scientia media, de Prædestinatione, de Providentia, de Prædeterminatione physica; ac de decreto prædeterminante, ac condeterminante, num scilicet evertant arbitrii libertatem? ac de similibus, dummodo directè non agatur de gratia intrinseca voluntati, ac de modo conciliandi illam cum libertate arbitrii, etiamsi nonnihil obiter de his ad eruditionem innuatur. Quod pariter praxis ostendit; cum ferè omnes Theologi cujuscunque Ordinis directè in suis libris agant de his materiis. Et ratio est, quia hujusmodi tractatus solùm remotè spectant, indirectè, & tanquam principia, ad constitutionem gratiæ efficacis, & ad materiam propriam divinorum auxiliorum: prohibitio autem, ut notat Henao *n. 67.* solùm fert, ne directè de iis agatur; cum nulla ferè sit Theologiæ pars, in qua non jaciantur fundamenta, quæ ad hanc materiam deservire possint. Hinc sicut passim discutitur ab Auctoribus, Num scientia media obsit libertati consensus per illam prævisi, & libertati voluntatis Divinæ eundem consensum præfinientis, præscindendo, An, & quomodo illa spectet ad constitutionem gratiæ efficacis, ità passim ab Auctoribus discutitur, An prædeterminatio physica, ac decretum prædeterminans, & condeterminans cohæreat cum libertate arbitrii, & præscinditur, an & quomodo spectent ad efficaciam gratiæ: Sic Gonetus pluribus conatur ostendere in sexta disputatione de Actibus Humanis, quòd Deus non solùm præmoveat, sed etiam prædeterminet causas secundas etiam

etiam liberas ad operandum, adducendo rationes Theologicas ex ipsa sufficientia, & efficacia gratiæ desumptas, & tamen sanctè in de Gratia protestatur, se nolle ingredi materiam Divinorum auxiliorum, ad obtemperandum decretis Pontificiis. Sic etiam Jo. à S. Thom. in 1.2. *p.* 359. nec non P. Izquierdo nostræ Societatis *t.* 2. *in p.* 2. *tr.* 10. *disp.* 30. *n.* 433. & alii passim. His præmissis.

IV. Certum est, Gratiæ efficaciam non consistere in delectatione victrice necessitatem inferente voluntati, ut docent Catholici omnes contra Lutherum, Calvinum, Jansenium. Etenim Innoc. X. damnavit ut hæreticam propositionem tertiam Jansenii dicentis: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione*: Contra Lutherum vero Tridentinum *sess.* 6. *cap.* 5. *& can.* 4. definivit, *Liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum cooperari assentiendo Deo excitanti*; & contra Calvinum pariter definivit, idem liberum arbitrium *posse dissentire, si velit*, & posse *inspirationem abjicere*: aliter quomodo verificari posset illud Actor 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*, Si gratia efficax voluntatem cogeret.

V. Difficultas inter Catholicos est, quomodo cum libertate ista arbitrii cohærere possit efficacia Divinæ voluntatis, quæ debet esse infrustrabilis, adeo ut de illa verificetur quod dicitur ad Roman. 9. *Voluntati ejus quis resistet?* & Hesteris 13. *Non est, qui possit tuæ resistere voluntati; si decreveris salvare Israel.* Usque adeo difficilis est hæc concordia libertatis creatæ cum infrustrabilitate Divinæ voluntatis, ut ipse Augustinus *lib.* 2. de peccat. merit. *cap.* 18. dixerit: *Quærentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur; rursum ne liberum sic efferamus arbitrium, ut superbâ impietate*

*pietate ingrati Dei gratiæ judicemur.* Et Cajet. in cap. 9. Epist. ad Rom. dixit: *Scio, verum verò non esse contrarium, sed nescio hæc jungere, sicut nescio Mysterium Trinitatis* &c. Et 1. p. qu. 22. art 4. idem Cajet. habet: *Ad hanc dubitationem nihil scriptum reperi in D. Thoma; in aliis verò Doctoribus nihil hactenus comperi ad præsentem quæstionem, nisi quæ communiter dicuntur de sensu composito, & diviso, de necessitate consequentiæ, & consequentis; de libertate electionis Divinæ in æternitate, & de natura causarum ad utrumlibet; sed hæc omnia intellectum non quietant.*

VI. Quatuor sunt præcipuæ Catholicorum opiniones in hac gravissima difficultate, quas hìc solùm innuimus, ut laudatis decretis morem geramus. Prima Thomistarum reponentium cum Bagnez gratiæ efficaciam in physica prædeterminatione, quæ simul stet cum potentia dominativa ad utramque partem, & simul determinet ad consensum. Secunda Scotistarum, reponentium illam in congruitate cum ingenio ejus, qui vocatur, & in decreto non antecedente, sed concomitante determinationem voluntatis per quandam veluti sympatiam. Tertia nonnullorum Recentiorum etiam ex Thomistis, & Scotistis, reponentium illam in prædeterminatione non physica, sed morali, seu in multitudine tot adminiculorum, & auxiliorum in Deo ut quamvìs singula deficere possint, omnia tamen simul infallibiliter sint effectum habitura, idque independenter à scientia media. Quarta demum sententia Doctorum Societatis, & aliorum etiam è Scotistis, & ex quovis ordine apud Platel. *num.* 590. constituit efficaciam gratiæ in prædefinitione consensus consequente ad scientiam mediam, seu in collatione auxilii indifferentis prævisi per scientiam mediam efficacis. Sic enim aptè concordatur libertas creaturæ, & infrustrabilitas gratiæ; sicut aptè conciliatur infalsificabilitas v. gr.

reve

revelationis de peccato Divi Petri cum libertate talis actus; nam ratione auxilii omninò indifferentis incolumis est libertas voluntatis; & ratione scientiæ mediæ, qua Deus prævidit, quod si tale auxilium conferatur, voluntas consentiet, positâ collatione auxilii, & prædefinitione consensus, infallibiliter hìc est eventurus.

# QUÆSTIO II.

## *De Physica Præmotione, ac de Decreto Prædeterminante ad consensum?*

I. BAgnez primus inter Thomistas vocabulum prædeterminationis in Scholas invexit, cujus nusquam meminit D. Th. Imò illam, ne quoad rem quidem agnovisse Angelicum, fusè ostendit Fasolus quæ. 14. *art.* 13. *dub.* 17. *pun.* 4. Quod ex eo præsertim claré deducitur, quia 1. *p. quæst.* 14. *art.* 13. D. Thomas docuit, futura contingentia à Deo non cognosci in suis causis, nisi conjecturaliter; & prout sunt in se ipsis, cognosci infallibiliter, in quantum subduntur divino conspectui secundùm suam præsentialitatem. Certè si Angelicus prædeterminationem physicam agnovisset, non dixisset, futura contingentia solùm conjecturaliter attingi à Deo in suis causis, cum decretum prædeterminans sit causa essentialiter connexa per Thomistas cum actu prædeterminato. Præterea D. Thom. in 2. dist. 39. quæst. 1. hæc habet: *Ipsa quidem potentia voluntatis indifferens est, sed quod determinatè exeat in hunc, vel illum actum, non est ab alio determinante*; & quamvis in aliquibus veteribus codicibus legatur. *Non est ab alio determinatè*; idem tamen est sensus, ut advertit P. Thyrsus Gonzalez *t.* 2. *disp.* 6. Explicant nonnulli cum P. Fr. Jo. Nicolai hunc textum, quod actus non sit ab alio determinante naturali, non verò quod non

sit à Prima causa prædeterminante. Sed immerito, tum quia D.Th. loquitur universaliter; tum quia quælibet determinatio, quæ sit antecedens, & incompossibilis cum non actu, est eversiva libertatis; tum demum quia passim D. Thom. docet, voluntatem à seipsa, & non ab alio determinari ad actum liberum. In 2. dist. 39. q. 1. art. 2. habet: *Ratio culpæ in actu deformi est ex hoc, quod procedit ab eo, qui habet dominium sui actûs: hoc autem est in homine secundùm illam potentiam, quæ ad plura se habet, nec ad aliquid eorum determinatur, nisi ex seipsa; quod tantùm voluntati convenit.* Idem etiam docet Angelicus primò contra gentes *cap.68.nu.6.* & alibi. Hinc Reverendissimus Turcus Generalis Ordinis Prædicatorum, ut habetur apud Henao, *sect.*499. in publica disputatione cuidam defendenti, quod esset ex mente D. Thom. ista præmotio dixit: *Ostende mihi locum D. Th. in quo physicam præmotionem propugnavit, & creabo te Magistrum adversùs constitutiones tuæ provinciæ.* In historia Congregationum de auxiliis legitur, quod dum coram Pontifice inquireretur, An sit de mente Angelici prædeterminatio physica? multis nostri ostenderint, illam cum principiis D. Thomæ non cohærere; atque adeò non esse de ejus mente. Pater Lemos Ordinis Prædicatorum putavit, ostendisse locum apertissimum D. Thomæ *quæst.* 3. de Veritate, *art.*7. ubi videtur docere, quod Deus in priori moveat, ac determinet voluntatem: sed huic textui danda est interpretatio consona principiis Angelici dicentis passim cum omnibus Catholicis, quod voluntas se determinet ad actum. Quare sensus est, quod in priori ad actum liberum Deus moveat, ac excitet voluntatem cogitatione congruâ, & inspiratione sanctâ, ac determinet illam ad bonum in genere; quandoquidem à natura, atque adeò à Deo voluntas non inclinatur, nisi ad bonum in genere, & ad illud habet à Deo determinationem;

nem; ad bonum verò partiale hìc, & nunc eligendum voluntas se determinat; unde peccat, si eligat bonum delectabile præ honesto.& bene operatur, si eligat honestum præ delectabili.His positis,discutiemus primò, An præmotio ista physica,seu Prædeterminatio, necnon decretum Prædeterminans cohæreant cum libertate arbitrii? secundò an ea tollat sufficientiam ad non peccandum? tertiò An reddat Deum Auctorem peccati?

## ARTICULUS I.

### *Num physica Præmotio cohæreat cum libertate Arbitrii.*

II. DIco equidem cum communissima Societatis,& cum Angelico contra Bagnezianos, Præmotionem physicam evertere libertatem arbitrii; idémque consequenter dicendum de decreto prædeterminante, hoc est causante hanc præmotionem, seu prædeterminationem. Etenim ex Goneto *tom.7. disp.6. art.2.* §. 3. pro eodem sumi debet præmotio, ac prædeterminaio.

Conclusio constat ex regulis summulisticis adductis contra prædefinitionem antecedentem *disp.* superiore *quæst.5. videl.* Ex necessario non sequitur nisi necessarium; ergò ex prædeterminatione, quæ voluntati est necessaria, (cum non possit nec directè, nec indirectè impediri; eò quòd non possit impedire ullum prærequisitum ad illam) non sequitur nisi consensus voluntati necessarius. Constat etiam ex illa maxima ibidem adducta;Omne antecedens omninò antecedens consensum incompossibile cum dissensu, & inimpedibile evertit libertatem,cum sit rigorosum impedimentum ad dissensum. Neque dicant Thomistæ, quod sicut solus Deus prima causa non tenetur impedire peccatum,ità solus Deus prima causa,& primum liberum

potest prædeterminare ad consensum, quin dicatur ponere impedimentum ad dissensum. Nam spectat quidem ad causam primam posse permittere, seu non impedire peccatum, non tamen potest ponere omnia constitutiva impedimenti, & non impedire; atqui prædeterminatio ad consensum habet veram rationem impedimenti, cùm sit ratio sufficiens, ne detur locus dissensui, insuperabilis à voluntate; ergo non potest Deus efficere, ne voluntas sub prædeterminatione ad consensum sit impedita ad dissentiendum.

Prob. Iterum Conclusio ex conceptu libertatis. Libertas consistit in hoc, quod potentia, positis omnibus requisitis ad agendum, possit agere, & non agere, hoc est possit cum iis requisitis componere tum agere, tum non agere, prout explicavimus in de Actibus humanis *disp. 6, quæst.* 3. sed positâ prædeterminatione ad consensum, non potest voluntas cum ea componere dissensum; ergo per prædeterminationem requisitam ad consensum evertitur libertas. Minor constat; voluntas enim posita præmotione ad consensum, neque posset ponere dissensum in sensu composito, hoc est componendo illam præmotionem, & dissensum, cum sint incompossibilia; neque posset in sensu diviso, cum non possit voluntas illam à se dividere, neque directè, cum ea non sit actus voluntatis, neque indirectè, cum non possit ullum prærequisitum impedire; ergo simpliciter voluntas sub prædeterminatione ad consensum non posset dissentire.

Confirm. Ex eodem conceptu libertatis. In eo consistit libertas voluntatis, quod ipsa se determinet, non quod determinetur ab alio, cum hoc sit proprium causæ necessariæ; atqui si voluntas indigeret prædeterminatione, non ipsa se determinaret, sed antecedenter ad suam operationem determinaretur à Deo; ergo non esset libera.

Con-

Confirm. 2. Ideo per Bagnezianos datur prædeterminatio, quia à causa indifferenti, qua indifferenti, non potest prodire effectus determinatus; cum autem voluntas sit indifferens ad consensum, vel dissensum, ad hoc ut ponat consensum præ dissensu debet per prædeterminationem ejus indifferentia tolli; atqui si tollatur à voluntate indifferentia, eo ipso tollitur libertas; ergo si voluntati superaddatur prædeterminatio, eo ipso tollitur libertas. Minor patet: damnata enim est ut hæretica propositio 3. Jansenii dicentis; *Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, seu libertas indifferentiæ*; ergo de fide est, in voluntate esse libertatem indifferentiæ, quando ponit actum meritorium; ergo cum prædeterminatio tollat hanc indifferentiam, eo ipso tollit libertatem ad meritum requisitam. Sicut enim materia v.g. non dicitur amplius indifferens ad quamcumque formam, quando per dispositiones prævias determinatur ad hanc, v.g. ad formam ignis; nec potentia visiva dicitur indifferens ad Visionem albi, vel nigri, si per species albi determinetur ad videndum album; nec intellectus dicitur indifferens ad assentiendum, vel dissentiendum articulis fidei, si à voluntate determinetur ad assensum: ità voluntas non est indifferens ad consensum, vel dissensum, si à Deo prædeterminetur ad consensum. Nec aliunde motus primo primi in voluntate, & motus gratiæ excitantis, qui fiunt in nobis sine nobis, dicuntur necessarii, non liberi, nisi quia ad eos voluntas antecedenter determinatur.

III. Prob. ult. Conclusio. Decretum prædeterminans, seu prædeterminatio non pendet à nostra voluntate, ità ut illam ad arbitrium habere, aut impedire possimus, eò quòd antecedat quamcumque nostram operationem; ergo quando nobis datur, non datur liberè, sed necessariò; ergo necessario etiam ponitur quod-

cumque ad illam consequitur, nempe consensus. Probatur hæc consequentia ex receptissima doctrina D. Anselmi in libro de Concordia cap. 2. quòd scilicet cum libertate cohæreat sola necessitas consequens, quæ scilicet rem consequitur, & quam res ipsa facit, non verò necessitas antecedens, quæ præcedit rem, & facit illam esse; atqui necessitas ista prædeterminationis relatè ad consensum cum illa connexum esset necessitas antecedens quamcumque nostram liberam operationẽ, faciens consensum esse; ergo esset necessitas evertens libertatem. Hæc ratiocinatio adeò visa est efficax Lessio, ut cap. 3. de gratia dixerit: *Si hæc ratio non convincit, ingenuè fateor, totum hoc negotium libertatis magis mihi esse obscurum, quàm ullum fidei nostræ mysterium.*

Confirm. Deus præcisè per hoc, quod neget voluntati aliquod prærequisitum ad operandum, v. g. cognitionem præviam, indifferentiam judicii, concursum suum &c. eo ipso necessitat voluntatem ad non operandum; sed prædeterminatio ponitur ab Adversariis tanquam prærequisitum ad operationem; ergo si Deus illam deneget, voluntas necessariò caret operatione; atqui quando Deus prædeterminat ad consensum, tunc denegat prædeterminationem ad dissensum; ergo positâ prædeterminatione ad consensum, negatio dissensûs sequitur necessariò, atque adeò evertitur libertas.

Confirm. Demum, quia Deus prædeterminando ad consensum, vel exhibet voluntati concursum ad dissensum, si velit dissentire, vel non. Si exhibet; ergo non datur prædeterminatio, sed decretum collativum concursûs simultanei ad utramque partem, ad quam maluerit voluntas se determinare, quod nos dicimus: Si non exhibet; ergo deficit in voluntate aliquod necessariò prærequisitum ad dissensum; atqui quoties deficit necessariò prærequisitum ad dissensum, nec habet in manu voluntas illud ponere, toties impossibile est,

quod

quòd ponatur dissensus; ergo si Deus non exhibet concursum ad dissensum, datur necessitas, ne sit dissensus; unde consensus non est liber.

IV. Hinc sequitur, salvari non posse, quòd Trid. *sess.* 6. *can.* 4. definit, videlicet *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti, posse dissentire si velit*: si enim deficit illi aliquod essentialiter prærequisitum ad dissensum, nempe prædeterminatio, nec est in manu voluntatis illam habere, quomodo poterit dissentire, si velit? Fingamus, cognitionem necessariò præviam ad amorem objecti non esse in manu voluntatis, poteritne verificari, quòd voluntas possit amare, si velit? Certè non poterit, quia si non potest habere cognitionem præviam ad sui arbitrium, nec erit in sua potestate habere amorem, qui cognitionem præsupponit. Quare ut salventur hæc duo, & quòd Divinæ voluntati efficaci nemo possit resistere, & quòd possimus gratiæ efficaci resistere, si velimus, dicendum, gratiam prævisam efficacem nobis liberaliter conferri, ità ut positâ indifferentiâ talis gratiæ, seu auxilii, possimus conjungere cum illa dissensum; sed quia prævisa est conjungenda cum dissensu, idcirco necessariò necessitate consequente ponitur consensus; unde voluntas Divina est infrustrabilis, Quod si dicatur juxta Adversarios, prædeterminatio connecti essentialiter cum consensu, jam haberetur necessitas antecedens ad consensum, non consequens; atque adeò eversio libertatis. Aliter quomodo impugnari possent Gentiles, qui delirando asserebant, necessitatem fatalem indutam ab astris non evertere libertatem; posset enim Gentilis pariter dicere, quòd influxus astrorum ità sit necessariò prævius ad operationem, & ad illam determinans, ut cohæreat cum libertate, quia voluntas in sensu diviso à tali influxu posset non operari: omnes tamen fatalem hanc necessitatem explodimus, & cum Augustino dicimus,

*Fatum non ponunt nisi fatui*; quia eo ipso ac voluntas non potest se ab illo ad arbitrium dividere, nequit dici, quod in sensu diviso possit non operari; atque adeo non liberè operatur. Idem dicas in casu nostro.

V. Respondent, incolumem esse libertatem sub prædeterminatione ad consensum, quia voluntas potest dissentire, si minus in sensu composito, certè in sensu diviso. Sed hæc responsio pluribus impugnatur præter hactenus dicta. Primò quidem si non potest se dividere voluntas à prædeterminatione ad consensum, eo ipso nequit in sensu diviso ab illa dissentire; aliter neque compedes tollerent libertatem ad motum, nec visio beata tolleret libertatem ad peccandum, nec gratia Calvinistica, aut fatum inferret necessitatem; quia datur potentia ad hæc omnia in sensu diviso, etiamsi non possit se voluntas ab iis dividere. Secundò nec potest voluntas in sensu diviso à prædeterminatione ad consensum ponere dissensum; quia etiam sejuncta à prædeterminatione ad consensum, non per hoc habet in manu sua prædeterminationem ad dissensum, quæ prærequiritur ad ponendum talem actum; ergo etiam ex hoc capite non daretur potentia ad dissensum in sensu diviso, Quare ista propositio, voluntas prædeterminata ad consensum potest dissentire, si velit, nullatenus est vera, ne in sensu quidem diviso à prædeterminatione, etiamsi posset voluntas ab illa se dividere. Tertiò quando Tridentinum dicit: *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti, & vocanti posse dissentire, si velit*; intelligendum est in sensu composito talis vocationis, nam nemo dicitur resistere virtuti, quæ non existit, & resistentia semper habetur in sensu composito virtutis impellentis. Hinc cùm damnatur propositio secunda Jansenii, quæ habet: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, sensus est de resistentia in sensu composito cum gratia.

Neque

Neque dicas 1. cum Bagnez, Concilium non esse intelligendum de gratia efficaci, seu prædeterminatione, sed de gratia sufficienti, seu de inspiratione, & illustratione. Nam Tridentinum loquitur contra Calvinum, qui dicebat, posse nos resistere inspirationibus, & illustrationibus, & nos de facto resistere gratiæ purè sufficienti, & solùm negabat, posse nos resistere gratiæ efficaci; ergo Concilium intelligendum est de gratia etiam efficaci.

Neque dicas 2. cum Alvar. *disp.* 13. de auxiliis, Tridentinum intelligendum esse de auxiliis non ut datis, sed ut oblatis, quibus resisti potest. Nam hæc etiam responsio dari posset à Calvinistis ad tuendum suum errorem.

Neque dicas 3. cum aliis, posse nos resistere entitati gratiæ, seu prædeterminationi secundùm se, non verò pro ut subftat Divinæ voluntati infrustrabili; eo modo, quo in sententia Societatis potest voluntas resistere auxilio efficaci entitativè sumpto, non tamen prout subftat prædefinitioni Divinæ consequenti ad scientiam mediam. Nam sententia Thomistarum longè distat à nostra: nos enim dicimus, voluntatem non posse resistere prædefinitioni Divinæ efficaci impotentia consequente, quæ non violat libertatem, & contingentiam ex D. Anselmo; Thomistæ verò impotentia antecedente, quæ libertatem evertit.

VI. Resp. 2. Recentiores Thomistæ, prædeterminationem non lædere libertatem, quia non se tenet ex parte actûs primi, sed secundi: sicut non lædit per nos libertatem, seu potentiam ad dissensum concursus Dei ad consensum, quamvìs sit necessarius, ut actus ponatur, quia se tenet ex parte actûs secundi.

Sed contra est 1. quia prædeterminatio per Adversarios est causa actûs, & est in priori ad actum; ergo se tenet ex parte actûs primi; cùm ex parte actus secundi

*pietate ingrati Dei gratiæ judicemur.* Et Cajet. in cap. 9. Epist. ad Rom. dixit: *Scio, verum verò non esse contrarium, sed nescio hæc jungere, sicut nescio Mysterium Trinitatis* &c. Et 1. p. qu. 22. art 4. idem Cajet. habet: *Ad hanc dubitationem nihil scriptum reperi in D. Thoma; in aliis verò Doctoribus nihil hactenus comperi ad præsentem quæstionem, nisi quæ communiter dicuntur de sensu composito, & diviso, de necessitate consequentiæ, & consequentis; de libertate electionis Divinæ in æternitate, & de natura causarum ad utrumlibet; sed hæc omnia intellectum non quietant.*

VI. Quatuor sunt præcipuæ Catholicorum opiniones in hac gravissima difficultate, quas hìc solùm innuimus, ut laudatis decretis morem geramus. Prima Thomistarum reponentium cum Bagnez gratiæ efficaciam in physica prædeterminatione, quæ simul stet cum potentia dominativa ad utramque partem, & simul determinet ad consensum. Secunda Scotistarum, reponentium illam in congruitate cum ingenio ejus, qui vocatur, & in decreto non antecedente, sed concomitante determinationem voluntatis per quandam veluti sympatiam. Tertia nonnullorum Recentiorum etiam ex Thomistis, & Scotistis, reponentium illam in prædeterminatione non physica, sed morali, seu in multitudine tot adminiculorum, & auxiliorum in Deo ut quamvìs singula deficere possint, omnia tamen simul infallibiliter sint effectum habitura, idque independenter à scientia media. Quarta demum sententia Doctorum Societatis, & aliorum etiam è Scotistis, & ex quovis ordine apud Platel. *num.* 590. constituit efficaciam gratiæ in prædefinitione consensus consequente ad scientiam mediam, seu in collatione auxilii indifferentis prævisi per scientiam mediam efficacis. Sic enim aptè concordatur libertas creaturæ, & infrustrabilitas gratiæ; sicut aptè conciliatur infalsificabilitas v. gr.

teve

revelationis de peccato Divi Petri cum libertate talis actus; nam ratione auxilii omninò indifferentis incolumis est libertas voluntatis; & ratione scientiæ mediæ, qua Deus prævidit, quod si tale auxilium conferatur, voluntas consentiet, positâ collatione auxilii, & prædefinitione consensus, infallibiliter hìc est eventurus.

# QUÆSTIO II.

## *De Physica Præmotione, ac de Decreto Prædeterminante ad consensum?*

I. BAgnez primus inter Thomistas vocabulum prædeterminationis in Scholas invexit, cujus nusquam meminit D. Th. Imò illam, ne quoad rem quidem agnovisse Angelicum, fusè ostendit Fasolus quæ. 14. *art.* 13. *dub.* 17. *pun.* 4. Quod ex eo præsertim clarè deducitur, quia 1. *p. quæst.* 14. *art.* 13. D. Thomas docuit, futura contingentia à Deo non cognosci in suis causis, nisi conjecturaliter; & prout sunt in se ipsis, cognosci infallibiliter, in quantum subduntur divino conspectui secundùm suam præsentialitatem. Certè si Angelicus prædeterminationem physicam agnovisset, non dixisset, futura contingentia solùm conjecturaliter attingi à Deo in suis causis, cum decretum prædeterminans sit causa essentialiter connexa per Thomistas cum actu prædeterminato. Præterea D. Thom. in 2. dist. 39. quæst. 1. hæc habet: *Ipsa quidem potentia voluntatis indifferens est, sed quod determinatè exeat in hunc, vel illum actum, non est ab alio determinante*; & quamvis in aliquibus veteribus codicibus legatur. *Non est ab alio determinatè*; idem tamen est sensus, ut advertit P. Thyrsus Gonzalez *t.* 2. *disp.* 6. Explicant nonnulli cum P. Fr. Jo. Nicolai hunc textum, quod actus non sit ab alio determinante naturali, non verò quod non

sit à Prima causa prædeterminante. Sed immerito, tum quia D.Th.loquitur universaliter; tum quia quælibet determinatio, quæ sit antecedens, & incompossibilis cum non actu, est eversiva libertatis; tum demum quia passim D. Thom. docet, voluntatem à seipsa, & non ab alio determinari ad actum liberum. In 1. dist. 39. q. 1. art. 2. habet: *Ratio culpæ in actu deformi est ex hoc, quod procedit ab eo, qui habet dominium sui actûs: hoc autem est in homine secundùm illam potentiam, quæ ad plura se habet, nec ad aliquid eorum determinatur, nisi ex seipsa; quod tantùm voluntati convenit.* Idem etiam docet Angelicus primò contra gentes *cap.68.nu.6.* & alibi. Hinc Reverendissimus Turcus Generalis Ordinis Prædicatorum, ut habetur apud Henao, *sect.*499. in publica disputatione cuidam defendenti, quod esset ex mente D. Thom. ista præmotio dixit: *Ostende mihi locum D. Th. in quo physicam præmotionem propugnavit, & creabo te Magistrum adversùs constitutiones tuæ provinciæ.* In historia Congregationum de auxiliis legitur, quod dum coram Pontifice inquireretur, An sit de mente Angelici prædeterminatio physica? multis nostri ostenderint, illam cum principiis D. Thomæ non cohærere; atque adeò non esse de ejus mente. Pater Lemos Ordinis Prædicatorum putavit, ostendisse locum apertissimum D. Thomæ *quæst.* 3. de Veritate, *art.*7. ubi videtur docere, quod Deus in priori moveat, ac determinet voluntatem: sed huic textui danda est interpretatio consona principiis Angelici dicentis passim cum omnibus Catholicis, quod voluntas se determinet ad actum. Quare sensus est, quod in priori ad actum liberum Deus moveat, ac excitet voluntatem cogitatione congruâ, & inspiratione sanctâ, ac determinet illam ad bonum in genere; quandoquidem à natura, atque adeò à Deo voluntas non inclinatur, nisi ad bonum in genere, & ad illud habet à Deo determinationem;

nem; ad bonum verò partiale hìc, & nunc eligendum voluntas se determinat; unde peccat, si eligat bonum delectabile præ honesto.& bene operatur, si eligat honestum præ delectabili.His positis,discutiemus primò, An præmotio ista physica,seu Prædeterminatio, necnon decretum Prædeterminans cohæreant cum libertate arbitrii? secundò an ea tollat sufficientiam ad non peccandum? tertiò An reddat Deum Auctorem peccati?

## ARTICULUS I.

### *Num physica Præmotio cohæreat cum libertate Arbitrii.*

II. Dico equidem cum communissima Societatis,& cum Angelico contra Bagnezianos, Præmotionem physicam evertere libertatem arbitrii; idémque consequenter dicendum de decreto prædeterminante, hoc est causante hanc præmotionem, seu prædeterminationem. Etenim ex Goneto *tom.7. disp.6. art.2.* §. 3. pro eodem sumi debet præmotio, ac prædeterminaio.

Conclusio constat ex regulis summulisticis adductis contra prædefinitionem antecedentem *disp.* superiore *quæst.5. videl.* Ex necessario non sequitur nisi necessarium; ergò ex prædeterminatione, quæ voluntati est necessaria, ( cum non possit nec directè, nec indirectè impediri; eò quòd non possit impedire ullum prærequisitum ad illam ) non sequitur nisi consensus voluntati necessarius. Constat etiam ex illa maxima ibidem adducta;Omne antecedens omninò antecedens consensum incompossibile cum dissensu, & inimpedibile evertit libertatem,cum sit rigorosum impedimentum ad dissensum. Neque dicant Thomistæ, quod sicut solus Deus prima causa non tenetur impedire peccatum,ità solus Deus prima causa,& primum liberum

potest prædeterminare ad consensum, quin dicatur ponere impedimentum ad dissensum. Nam spectat quidem ad causam primam posse permittere, seu non impedire peccatum, non tamen potest ponere omnia constitutiva impedimenti, & non impedire; atqui prædeterminatio ad consensum habet veram rationem impedimenti, cùm sit ratio sufficiens, ne detur locus dissensui, insuperabilis à voluntate; ergo non potest Deus efficere, ne voluntas sub prædeterminatione ad consensum sit impedita ad dissentiendum.

Prob. Iterum Conclusio ex conceptu libertatis. Libertas consistit in hoc, quod potentia, positis omnibus requisitis ad agendum, possit agere, & non agere, hoc est possit cum iis requisitis componere tum agere, tum non agere, prout explicavimus in de Actibus humanis *disp. 6, quæst.* 3. sed positâ prædeterminatione ad consensum, non potest voluntas cum ea componere dissensum: ergo per prædeterminationem requisitam ad consensum evertitur libertas. Minor constat; voluntas enim posita præmotione ad consensum, neque posset ponere dissensum in sensu composito, hoc est componendo illam præmotionem, & dissensum, cum sint incompossibilia; neque posset in sensu diviso, cum non possit voluntas illam à se dividere, neque directè, cum ea non sit actus voluntatis, neque indirectè, cum non possit ullum prærequisitum impedire; ergo simpliciter voluntas sub prædeterminatione ad consensum non posset dissentire.

Confirm. Ex eodem conceptu libertatis. In eo consistit libertas voluntatis, quod ipsa se determinet, non quod determinetur ab alio, cum hoc sit proprium causæ necessariæ; atqui si voluntas indigeret prædeterminatione, non ipsa se determinaret, sed antecedenter ad suam operationem determinaretur à Deo; ergo non esset libera.

Con-

Confirm. 2. Ideo per Bagnezianos datur prædeterminatio, quia à causa indifferenti, qua indifferenti, non potest prodire effectus determinatus; cum autem voluntas sit indifferens ad consensum, vel dissensum, ad hoc ut ponat consensum præ dissensu debet per prædeterminationem ejus indifferentia tolli; atqui si tollatur à voluntate indifferentia, eo ipso tollitur libertas; ergo si voluntati superaddatur prædeterminatio, eo ipso tollitur libertas. Minor patet: damnata enim est ut hæretica propositio 3. Jansenii dicentis; *Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, seu libertas indifferentiæ*; ergo de fide est, in voluntate esse libertatem indifferentiæ, quando ponit actum meritorium; ergo cum prædeterminatio tollat hanc indifferentiam, eo ipso tollit libertatem ad meritum requisitam. Sicut enim materia v.g. non dicitur amplius indifferens ad quamcumque formam, quando per dispositiones prævias determinatur ad hanc, v.g. ad formam ignis; nec potentia visiva dicitur indifferens ad Visionem albi, vel nigri, si per species albi determinetur ad videndum album; nec intellectus dicitur indifferens ad assentiendum, vel dissentiendum articulis fidei, si à voluntate determinetur ad assensum: ità voluntas non est indifferens ad consensum, vel dissensum, si à Deo prædeterminetur ad consensum. Nec aliunde motus primo primi in voluntate, & motus gratiæ excitantis, qui fiunt in nobis sine nobis, dicuntur necessarii, non liberi, nisi quia ad eos voluntas antecedenter determinatur.

III. Prob. ult. Conclusio. Decretum prædeterminans, seu prædeterminatio non pendet à nostra voluntate, ità ut illam ad arbitrium habere, aut impedire possimus, eò quòd antecedat quamcumque nostram operationem; ergo quando nobis datur, non datur libere, sed necessariò; ergo necessario etiam ponitur quod-

 cumque

cumque ad illam consequitur, nempe consensus. Probatur hæc consequentia ex receptissima doctrina D. Anselmi in libro de Concordia cap. 2. quòd scilicet cum libertate cohæreat sola necessitas consequens, quæ scilicet rem consequitur, & quam res ipsa facit, non verò necessitas antecedens, quæ præcedit rem, & facit illam esse; atqui necessitas ista prædeterminationis relatè ad consensum cum illa connexum esset necessitas antecedens quamcumque nostram liberam operationē, faciens consensum esse; ergo esset necessitas evertens libertatem. Hæc ratiocinatio adeò visa est efficax Lessio, ut cap. 3. de gratia dixerit: *Si hæc ratio non convincit ingenuè fateor, totum hoc negotium libertatis magis mihi esse obscurum, quàm ullum fidei nostræ mysterium.*

Confirm. Deus præcisè per hoc, quod neget voluntati aliquod prærequisitum ad operandum, v. g. cognitionem præviam, indifferentiam judicii, concursum suum &c. eo ipso necessitat voluntatem ad non operandum; sed prædeterminatio ponitur ab Adversariis tanquam prærequisitum ad operationem; ergo si Deus illam deneget, voluntas necessariò caret operatione; atqui quando Deus prædeterminat ad consensum, tunc denegat prædeterminationem ad dissensum; ergo positâ prædeterminatione ad consensum, negatio dissensûs sequitur necessariò, atque adeò evertitur libertas.

Confirm. Demum, quia Deus prædeterminando ad consensum, vel exhibet voluntati concursum ad dissensum, si velit dissentire, vel non. Si exhibet; ergo non datur prædeterminatio, sed decretum collativum concursûs simultanei ad utramque partem, ad quam maluerit voluntas se determinare, quod nos dicimus: Si non exhibet; ergo deficit in voluntate aliquod necessariò prærequisitum ad dissensum; atqui quoties deficit necessariò prærequisitum ad dissensum, nec habet in manu voluntas illud ponere, toties impossibile est,

quod

quòd ponatur dissensus; ergo si Deus non exhibet concursum ad dissensum, datur necessitas, ne sit dissensus; unde consensus non est liber.

IV. Hinc sequitur, salvari non posse, quòd Trid. *sess. 6. can. 4.* definit, videlicet *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti, posse dissentire si velit*: si enim deficit illi aliquod essentialiter prærequisitum ad dissensum, nempe prædeterminatio, nec est in manu voluntatis illam habere, quomodo poterit dissentire, si velit? Fingamus, cognitionem necessariò præviam ad amorem objecti non esse in manu voluntatis, poterit ne verificari, quòd voluntas possit amare, si velit? Certè non poterit, quia si non potest habere cognitionem præviam ad sui arbitrium, nec erit in sua potestate habere amorem, qui cognitionem præsupponit. Quare ut salventur hæc duo, & quòd Divinæ voluntati efficaci nemo possit resistere, & quòd possimus gratiæ efficaci resistere, si velimus, dicendum, gratiam prævisam efficacem nobis liberaliter conferri, ità ut positâ indifferentiâ talis gratiæ, seu auxilii, possimus conjungere cum illa dissensum; sed quia prævisa est conjungenda cum dissensu, idcirco necessariò necessitate consequente ponitur consensus; unde voluntas Divina est infrustrabilis. Quod si dicatur juxta Adversarios, prædeterminatio connecti essentialiter cum consensu, jam haberetur necessitas antecedens ad consensum, non consequens; atque adeò eversio libertatis. Aliter quomodo impugnari possent Gentiles, qui delirando asserebant, necessitatem fatalem indutam ab astris non evertere libertatem; posset enim Gentilis pariter dicere, quòd influxus astrorum ità sit necessariò prævius ad operationem, & ad illam determinans, ut cohæreat cum libertate, quia voluntas in sensu diviso à tali influxu posset non operari: omnes tamen fatalem hanc necessitatem explodimus, & cum Augustino dicimus,

P 5 *Fatum*

*Fatum non ponunt nisi fatui*; quia eo ipso ac voluntas non potest se ab illo ad arbitrium dividere, nequit dici, quod in sensu diviso possit non operari; atque adeo non liberè operatur. Idem dicas in casu nostro.

V. Respondent, incolumem esse libertatem sub prædeterminatione ad consensum, quia voluntas potest dissentire, si minus in sensu composito, certè in sensu diviso. Sed hæc responsio pluribus impugnatur præter hactenus dicta. Primò quidem si non potest se dividere voluntas à prædeterminatione ad consensum, eo ipso nequit in sensu diviso ab illa dissentire; aliter neque compedes tollerent libertatem ad motum, nec visio beata tolleret libertatem ad peccandum, nec gratia Calvinistica, aut fatum inferret necessitatem; quia datur potentia ad hæc omnia in sensu diviso, etiamsi non possit se voluntas ab iis dividere. Secundò nec potest voluntas in sensu diviso à prædeterminatione ad consensum ponere dissensum; quia etiam sejuncta à prædeterminatione ad consensum, non per hoc habet in manu sua prædeterminationem ad dissensum, quæ prærequiritur ad ponendum talem actum; ergo etiam ex hoc capite non daretur potentia ad dissensum in sensu diviso, Quare ista propositio, voluntas prædeterminata ad consensum potest dissentire, si velit, nullatenus est vera, ne in sensu quidem diviso à prædeterminatione, etiamsi posset voluntas ab illa se dividere. Tertiò quando Tridentinum dicit: *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti, & vocanti posse dissentire, si velit*; intelligendum est in sensu composito talis vocationis, nam nemo dicitur resistere virtuti, quæ non existit, & resistentia semper habetur in sensu composito virtutis impellentis. Hinc cùm damnatur propositio secunda Jansenii, quæ habet: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, sensus est de resistentia in sensu composito cum gratia.

Neque

Neque dicas 1. cum Bagnez, Concilium non esse intelligendum de gratia efficaci, seu prædeterminatione, sed de gratia sufficienti, seu de inspiratione, & illustratione. Nam Tridentinum loquitur contra Calvinum, qui dicebat, posse nos resistere inspirationibus, & illustrationibus, & nos de facto resistere gratiæ purè sufficienti, & solùm negabat, posse nos resistere gratiæ efficaci; ergo Concilium intelligendum est de gratia etiam efficaci.

Neque dicas 2. cum Alvar. *disp.* 13. de auxiliis, Tridentinum intelligendum esse de auxiliis non ut datis, sed ut oblatis, quibus resisti potest. Nam hæc etiam responsio dari posset à Calvinistis ad tuendum suum errorem.

Neque dicas 3. cum aliis, posse nos resistere entitati gratiæ, seu prædeterminationi secundùm se, non verò pro ut substat Divinæ voluntati infrustrabili; eo modo, quo in sententia Societatis potest voluntas resistere auxilio efficaci entitativè sumpto, non tamen prout substat prædefinitioni Divinæ consequenti ad scientiam mediam. Nam sententia Thomistarum longè distat à nostra: nos enim dicimus, voluntatem non posse resistere prædefinitioni Divinæ efficaci impotentia consequente, quæ non violat libertatem, & contingentiam ex D. Anselmo; Thomistæ verò impotentia antecedente, quæ libertatem evertit.

VI. Resp. 2. Recentiores Thomistæ, prædeterminationem non lædere libertatem, quia non se tenet ex parte actûs primi, sed secundi: sicut non lædit per nos libertatem, seu potentiam ad dissensum concursus Dei ad consensum, quamvìs sit necessarius, ut actus ponatur, quia se tenet ex parte actûs secundi.

Sed contra est 1. quia prædeterminatio per Adversarios est causa actûs, & est in priori ad actum; ergo se tenet ex parte actûs primi; cùm ex parte actus secundi

di non se teneat nisi ipse actus, & actio, quæ juxta communiorem sententiam identificatur cum ipso actu vitali. Secundò etiam si prædeterminatio non esset causa actûs, sed solùm prærequisitum, adhuc se tenet ex parte actûs primi, sicut approximatio v. g. agentis ad passum, quatenus removet distantiam impeditivam actionis, est in priori ad actionem, & se tenet ex parte actûs primi, ut notat Angelicus. Sic pariter habitus, qui supponit actum primum, & dat solùm facilè posse, dicitur se tenere ex parte actûs primi; ergo à fortiori prædeterminatio, quæ à Thomistis dicitur esse complementum actûs primi. Tertiò etiam dato, quòd prædeterminatio se teneat ex parte actûs secundi, at ità est necessariò requisita ad actum, ut non sit in manu voluntatis illam habere, vel non habere; ergo actus, ad quem prædeterminat, non est liber; Sicuti si concursus Dei in actu secundo necessariò requisitus ad actum non esset in manu voluntatis, quis dixerit, voluntatem ponere liberè actum, etiamsi talis concursus identificetur cum actione creaturæ; Fingamus itàque, quòd prædeterminatio se teneat ex parte actûs secundi, sicut se tenet ex parte actûs secundi actio, seu concursus Dei, & sicut sessio est actus secundus potentiæ ad sedendum: certè si non habet voluntas in manu sua concursum Dei ad consensum, non liberè consentit, nec liberè sedet, qui non habet in manu sua sessionem; ergo nec liberè consentit qui non habet in manu sua prædeterminationem, quamvìs hæc se teneat ex parte actûs secundi.

VII. Respondent 3. alii apud Fasolum, positâ prædeterminatione, consensum esse necessarium necessitate consequentiæ, seu ex suppositione, non necessitate consequentis; quia prædeterminatio non tollit potentiam dominativam æquilibrem ad dissensum in statu suspensivo antecedente ad prædeterminationem.

Sed

Sed contra est, quia ex doctrina Ansel. necessitas antecedens, quæ fert necessitatem tum consequentiæ, tum consequentis, est necessitas præcedens actum, & est causa, ut res sit: necessitas verò consequens, quæ fert necessitatem solius consequentiæ, est necessitas sequens actum, & quam res ipsa facit; ut ostendit Ansel. exemplo sic: *Præcedens, & efficiens necessitas est, Cælum volvi, quia necesse est ut volvatur; sequens verò, & quæ nihil efficit, est, te ex necessitate loqui, quia loqueris*; atqui prædeterminatio est necessitas antecedens actum, non sequens illum; ergo fert necessitatem tum consequentiæ, tum consequentis. Neque obstat, quòd in priori ad prædeterminationem voluntas sit indifferens. Nam illa indifferentia est solùm negativa, seu præcisiva; tollitur enim per prædeterminationem. Sicut per speciem albi tollitur ab oculo indifferentia ad videndum album, vel nigrum, quia prædeterminatio & est causa actûs necessariò inferens illum, & antecedit actum tum physicè tum logicè; atque adeò fert necessitatem antecedentem violativam libertatis.

Neque dicas cum Rispolis apud eundem Fasolum, doctrinam D. Ansel. intelligendam esse, quòd destruat libertatem necessitas antecedens, quando antecedens supponitur per modũ necessarii libertatẽ destruentis; non per modum necessarii linientis, confortantis, & dulciter determinantis. Nam contra est, quia hæc responsio petit principium, dum dicit, tollere libertatem illam necessitatem antecedentẽ, quæ destruit libertatẽ. Quare omnis omninò necessitas antecedens, si credimus D. Ansel. & rationi, est libertatis eversiva. Sic ex. gr. tam vinculum, quod cruciat, quàm carcer, qui defendit à temporum injuriis, libertatem lædit: quia utrumque est impedimentum ad motum: ergo cùm omnis necessitas antecedens consensum sit impedimentum ad dissensum, omnis necessitas antecedens evertit libertatem,

tem, etiamsi se habeat per modum necessarii linientis, ac dulciter determinantis.

VIII. Respondet 4. Alvarez *disp.* 18. cum prædeterminatione manere libertatem, quia manet judicium indifferens.

Sed contra est, quia posito judicio indifferenti circa bonum particulare v. g. circa jejunium, compossibili cum ejus amore, vel odio, adhuc potest voluntas necessitari à Deo; si scilicet Deus nolit concurrere, nisi ad amorem jejunii, aut si per qualitatem superadditam ad talem amorem determinet: Ad eum modum quo si cognitioni abstractivæ Dei, compossibili cum amore, & ejus omissione, superaddatur Dei visio, certè per visionem tollitur libertas; ergo etiam per prædeterminationem physicam superadditam judicio indifferenti; non secùs ac Gratia Calvinistica necessitans, si superaddatur judicio de se indifferenti, libertatem evertit.

Respondet ult. Gonetus per prædeterminationem non everti libertatem, quia necessitas orta ex prædeterminatione est necessitas æquivalenter consequens ad nostram libertatem; Sicut enim odium v.g, non tollit libertatem ad amorem, quia odium est ipsa determinatio nostræ libertatis; ità quia prædeterminatio est determinatio orta à Deo, qui, ut habet August. *magis in sua potestate voluntates hominum habet, quàm ipsi suas*, ideirco nec violat libertatem.

Sed contra est, quia sic posset etiam dici libera voluntas sub gratia Calvinistica. Imò etiamsi voluntas passivè tantùm se haberet relatè ad suos actus; quia etiam in his casibus actus esset æquivalenter à voluntate, quatenus est à Deo continente magis voluntates hominum, quàm ipsi suas. Quare ista præcontinentia nihil confert ad actus imputabilitatem, quia est solùm præcontinentia physica, quæ non satis est, ut actus

præ-

præcontentus dicatur liberè à nobis positus, & moraliter imputabilis: Aliter etiam actus beatificus posset dici liber, & meritorius.

IX. Hìc autem notandum, præter prædeterminationem hanc Bagnezianam, quam omnes Thomistæ admittunt ut necessariam in quovis actu bono libero, ad salvandam debitam subjectionem Creaturæ in operando erga Deum primum liberum, admitti à Neotericis novum genus Prædeterminationis, quàm vocant Augustinianam, quæ scilicet solùm datur in statu naturæ lapsæ ad operandum salutariter, non ut salvetur subjectio creaturæ primo libero, sed ut salvetur, quomodo gratia medicinalis collata nobis per merita Christi Redemptoris faciat nos salutariter operari, Docet quippe D. Augustinus *lib.* de correpr. & Grat. *cap.* 12. duplex dari genus Gratiæ; Alteram vocat *Adjutorium sine quo non*, quatenus sine illa nemo potest salutariter operari, quamvìs habens illam non eatenus operetur; sicut sine cibo nemo potest vivere, quamvìs habens cibum non eatenus vivat: Alteram vocat *Adjutorium quo*, quatenus cum illa salutariter operatur. Additque Augustinus, in statu naturæ integræ collatum fuisse Adamo, & Angelis peccantibus Adjutorium sine quo non, ut possent perseverare in gratia; aliter non peccâssent, si caruissent tali auxilio; In statu verò naturæ lapsæ conferri nobis per merita Christi D. Adjutorium quo, nempe gratiam medicinalem, quatenus sine tali adjutorio nemo perseveraret in statu gratiæ. Hinc Neoterici docent, auxilium gratiæ in statu naturæ integræ non fuisse prædeterminantem ad actum bonum; aliter non potuisset cum eo auxilio cohærere peccatum Adæ, & Angelorum: contra verò in statu naturæ lapsæ auxilium gratiæ prædeterminare; aliter posset cum eo componi omissio actûs salutaris, unde esset, & non esset Adjutorium

torium quo. Quamvìs autem ut advertit Ripalda *tom.3. disp.7. & disp.24.* Bajani vellent adjutorium quo ità prædeterminare, ut tollat libertatem indifferentiæ, & solùm relinquat libertatem à coactione, quam putabant sufficere ad meritum, & demeritum in statu naturæ lapsæ; nihilominùs Neoterici isti post condemnationem tertiæ propositionis Jansenii, qua asserebatur, sufficere libertatem à coactione ad meritum, docent, Adjutorium quo ità prædeterminare ad consensum, ut relinquat libertatem indifferentiæ ad dissensum; & in hoc dumtaxat adhærent Thomistis, cùm tamen à principiis Thomisticis longè recedant.

Adversùs hanc sententiam dicimus Primò, quòd eadem argumenta, quæ expungunt prædeterminationem physicam ad mentem Thomistarum tanquam eversivam libertatis, expungant etiam hanc Neotericorum. Secundò, incohærenter admitti prædeterminationem ad actum salutarem in statu naturæ lapsæ, & negari in statu naturæ integræ; cùm in utroque statu salvari debeat efficacia gratiæ, quæ non solùm det posse, ut gratia sufficiens, sed etiam det ipsum facere, & faciat nos facere, unde sit Adjutorium quo; quamvìs non in eo sensu, in quo Augustinus vult, nobis per merita Christi dari in statu naturæ lapsæ Adjutorium quo, seu liberatio à captivitate peccati, & auxilium gratiæ uberius, quo perseveremus in statu gratiæ. Tertiò dicimus, juxta hanc viam negari non posse scientiam mediam ad salvandam efficaciam gratiæ in statu naturæ integræ: admissâ autem semel scientiâ mediâ, optimè salvatur efficacia gratiæ etiam in statu naturæ lapsæ citra ullam prædeterminationem, ut perpendenti fit palam. Dènique dicimus, D. Augustinum nunquam somniâsse de hac prædeterminatione, & nomine Adjutorii sine quo non, intellexisse gratiam sufficientem, nomine Adjutotii quo, gratiam efficacem.

Prop-

Propterea sicut in natura integra Adamo, & Angelis peccantibus non defuit Adjutorium sine quo non; ità Angelis perseverantibus liberè in accepta justitia non defuit Adjutorium quo ( quamvìs non fuerit illis necessaria gratia Redemptoris pro eo statu, in quo culpa non præsupponebaur ) & sicut in natura lapsa benè operantibus confertur gratia medicinalis, & efficax, seu Adjutorium quo, ob Merita Christi Medici, ac Redemptoris, ità peccantibus deesse non potest Adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens; aliter non peccarent, dum peccant. Hinc dicitur 1. ad Timoth. 4. *Noli negligere gratiam Dei*; & 2. ad Timoth. 1. *Resuscita gratiam, quæ est in te*; & ad Hebr. 12. *Ne quis desit gratia.* Quare dum Augustinus dicit, dari nobis in statu naturæ lapsæ gratiam medicinalem, quæ sit Adjutorium quo, solùm vult, quòd per merita Christi Redemptoris detur gratia, quæ expugnet demeritum peccati, & simul sit uberior, ac intensior, quàm esset in statu naturæ integræ; ut proinde sit efficax, & superet difficultates omnes provenientes ex concupiscentia inclinante ad bonum delectabile; quas non superaret, nec esset efficax, si esset minus intensa, prout conferretur in statu naturæ integræ independenter à meritis Christi. Quæ omnia fusissimè ostendit Ripalda loco laudato, ubi num 105. varia alia discrimina distinguit auxiliorum gratiæ in statu naturæ integræ, & in statu naturæ lapsæ.

## ARTICULUS II.

*Utrum admissâ præmotione physicâ, sequatur, eos qui peccant, carere sufficientiâ ad non peccandum, atque adeò non peccare?*

XI. CErtum est, præter gratiam efficacem, quæ confertur benè operantibus, dari gratiam purè sufficientem in iis qui peccant; aliter non pecca-

rent, si carerent sufficientiâ ad non peccandum. Propterea damnata est secunda propositio Jansenii, negantis in natura lapsa gratiam purè sufficientem, & admittentis solùm gratiam efficacem: dicebat enim: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*; quem errorē deducebat ex prima propositione pariter damnata, quæ habet: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundùm præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia. Deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant*; & quia hinc sequebatur, vacare culpâ eos, qui hujusmodi præcepta transgrediuntur, idcirco Jansenius ulterius deliravit, dicendo in tertia propositione: *Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem à necessitate.*

XI. Dico nunc. Admissâ necessitate præmotionis physicæ ad consensum, seu ad non peccandum, salvari non posse in malè operantibus sufficientiam ad non peccandum necessariò prærequisitam, nec dari iisdem de facto gratiam purè sufficientem; Ex quo fit vacare culpâ eos, qui malè operantur.

*Probatur conclusio.* Qui caret actu primo proximo ad non peccandum, seu ad ponendum consensum præceptum, caret sufficientiâ ad non peccandum, atque adeò si dissentit, non peccat; atqui si præmotio physica sit necessaria ad consensum, qui peccat, seu dissentit, caret actu primo proximo ad consensum, seu ad non peccandum, cùm careat præmotione ad consensum: ergo caret sufficientiâ ad non peccandum. Unde fit, admissâ necessitate prædeterminationis, tolli de medio gratiam purè sufficientem, & vacare culpâ eos, qui malè operantur. *Major est certa*; *Minor probatur* primò, quia præmotio physica juxta sententiam Adversariorum, est complementum actûs primi proximi, ità ut eâ circumscriptâ, desit actus primus proximus. Secundo dato, quòd præmotio non esset

causa

causa actûs, sed solùm prærequisitum, sicut est approximatio agentis prærequisita ad actionem circa passum adhuc sequitur, quòd peccans careret actu primo proximo ad non peccandum; quia scilicet careret prærequisito, quòd se tenet ex parte actûs primi: cùm enim sit in priori ad actum secundum, nempe ad consensum, & ad actionem (quæ probabilius cum ipso actu identificatur) eo ipso constituit actum primum proximum. Tertiò etiamsi transmittatur Recentioribus Thomistis, quòd prædeterminatio se teneat ex parte actûs secundi, ne fiat lis de voce, adhuc recurrit ratiocinatio adducta: nam qui non habet in manu sua carere, vel habere actum secundum peccaminosum, caret sufficientiâ ad non peccandum; Sicut qui non habet in manu sua sessionem, quæ est actus secundus sedendi, non habet sufficientiam ad non sedendum; & qui non habet in potestate sua concursum Dei ad consensum, non habet sufficientiam ad consentiendum: Sed voluntas dum peccat, non habet in manu sua prædeterminationem ad consensum, cùm non possit illâ ad arbitrium carere, utpote quæ datur à Deo antecedenter ad operationem creaturæ; ergo voluntas, dum peccat, caret sufficientiâ ad non peccandum.

Neque dicas, quòd peccans, quamvìs careat prædeterminatione ad consensum, constituente actum primum proximum, aut se tenente ex parte actûs secundi, non per hoc caret sufficientiâ ad non peccandum, quia scilicet si vellet consentire, eo ipso haberet prædeterminationem ad consensum. Sic, ut notat Alvarez, qui caret alis ad volandum, vel pharmaco ad sanandum, non dicitur carere sufficientiâ ad volandum, aut ad sanandum, dummodo possit ea habere, si velit.

Nam contra est; quia voluntas non potest habere ad sui arbitrium prædeterminationem ad consensum, si operari nequit indepẽdenter à tali præmotione; ergo

qui peccat, seu dissentit, ità caret præmotione ad consensum, ùt nec possit illam habere ad sui arbitrium; unde caret sufficientiâ ad non peccandum; Sicuti qui ligatus compedibus nequit ad arbitrium se illis extricare, nullatenus dicitur, quòd habeat sufficientiam ad motum, cùm careat actu primo proximo ad illum, videlicet remotione compedum, & impedimentorum, quæ actum primum proximum constituit.

XII. Confirm. Conclusio exemplis adductis ab ipsismet Adversariis. Causæ inferiores non habent sufficientiam ad motus suos peragendos, sublatis cœlestibus influentiis: nec instrumenta artis habent sufficientiam ad artefacta, si non moveantur ab artifice, nec oculus satis est ad videndum si non illuminetur, quia scilicet iis omnibus indigent ad hos effectus; ergo cùm supponamus, voluntatem indigere præmotione, ut consentiat, si careat præmotione, caret sufficientiâ ad consensum; atqui omnes, qui peccant, carent præmotione ad consensum: ergo carent sufficientiâ ad illum; atque adeò carent sufficientiâ ad non peccandum; unde nunquam datur gratia purè sufficiens; nec peccat, qui malè operatur.

Neque replicent Adversarii, præmotionem non requiri ad posse agere, sed ad agere, atque adeò se tenere ex parte actûs secundi. Sic panis non requiritur ad potestatem consecrandi, sed ad ipsam consecrationem, ut advertit D. Thom. *quæst.* 1. de potentia, *artic.* 1.

Nam contra est, quia si prædeterminatio non est ipsum agere, sed prærequiritur ad agere, eo ipso constituit actum primum, cùm non nisi actus primus præcedat ipsum agere, seu actum secundum; & idcirco panis constituit potentiam proximam, & completam consecrandi, quia scilicet prærequiritur ad consecrationem. Deinde ne fiat lis in vocabulis, etiam dato, quòd se teneat ex parte actûs secundi, si verum est, quòd non

sit in

sit in manu voluntatis prædeterminatio, & quòd præ-requiratur ad consensum, eo ipso voluntas, dum peccat, caret sufficientiâ ad consensum.

XIII. Oppones primò. Qui caret concursu Dei in actu secundo ad consensum in sententia nostra, non caret sufficientiâ ad consensũ, quamvìs careat aliquo essentialiter requisito ad illum: ergo idem dicendum de prædeterminatione. Antecedẽs est certum; nam qui peccant, carent cõcursu Dei in actu secundo ad bonam operationem; & tamen non carent sufficientiâ ad illam, quamvìs talis concursus essentialiter ad bonam operationem requiratur. *Consequentia* itáque *probatur*, quia tam per concursum Dei in actu secundo, quàm per prædeterminationem datur nobis à Deo ipsum operari non verò posse operari, seu actus secundus, non primus.

Confirm. quia plus requiritur ad agere, quàm ad posse agere; sicut plus requiritur ad esse sapientem, quàm ad posse esse; ergo quamvìs prædeterminatio ad consensum denegata malè operantibus tollat sufficientiam ad ponendum consensum, non tollit tamen sufficientiam ad posse ponere consensum, atque adeò non reddit eos immunes à culpa.

Respond. *nego Consequentiam*, & retorqueo paritatem. Si non esset in manu voluntatis concursus Dei in actu secundo ad consensum, non peccaret voluntas non ponendo consensum; ergo cùm non sit in manu voluntatis prædeterminatio ad consensum, non peccat, qui dissentit. Ubi adverte, ad consensum liberum ponendum non prærequiri antecedenter, tanquam constitutivum sufficientiæ ad illum, Dei concursum in actu secundo, quia hic identificatur cum actione, quâ producitur consensus, & probabilius etiam cum ipso consensu; solùm itáque prærequiritur concursus Dei in actu primo paratus ad utrumque jux-

que juxta liberam electionem creaturæ: Contrà verò prædeterminatio ad consensum prærequiritur ad talem actum, cùm constituat actum primum proximum, atque adeò sufficientiam ad consensum; quòd si dicas cum Recentioribus Thomistis, se tenere ex parte actûs secundi, illud certum est, non pendere à libera electione creaturæ, sed ab arbitrio Dei; ubi in sententia Societatis concursus Dei in actu secundo ad consensum, sive importet actionem à consensu distinctam, sive cum consensu identificatam, pendet à libera electione creaturæ.

Ad confirmationem pugnant in terminis quæ docent Adversarii, videl. deficiente prædeterminatione ad consensum, deficere sufficientiam ad agere, & non deficere actum primum; nam quod prærequiritur ad agere, non est ipsa actio, sed est id, quòd præcedit actionem, atque adeò est actus primus. Verum quidem est, plura requiri ad agere, quàm ad posse agere; quia scilicet ad agere requiritur, licèt non prærequiratur ipsa actio, seu ipse actus secundus, qui in sententia nostra est in manu voluntatis; prædeterminatio verò est solùm in manu Dei.

XIV. Oppones secundò. Si dicatur, quòd inter prædeterminationem ad dissensum, & ipsum dissensum detur mutua quædam prioritas, salvatur, quomodo peccator culpâ suâ ponat dissensum, & careat prædeterminatione ad consensum; potest autem hæc mutua prioritas aptè poni dicendo, quòd dissensus disponat in genere causæ materialis ad prædeterminationem, & hæc causet dissensum in genere causæ efficientis. Universim enim in Schola Thomistica non repugnat mutua prioritas in diverso genere causarum; ut inter actionem subjectatam in termino, & ipsum terminum, inter dispositionem ultimam ad formam, & ipsam formam: Sicuti communiter admittitur mutua causalitas

litas inter causam finalem,& efficientem;& in Theologia admittitur mutua prioritas inter actum Charitatis, qui est ultima dispositio ad gratiam, & ipsam gratiam, ità Joan. à S. Thoma, & Gonetus.

Resp. etiam transmissâ possibilitate mutuæ prioritatis in diverso genere causarum,non potest ea admitti in casu nostro à Thomistis. Primò quia sic corruit eorum doctrina , quæ docet Deum , utpote causam primam,ità determinare,ut creatura expectare debeat determinationem à Deo, nullatenus verò Deus à creatura;& ideò dicunt,actum bonum tribui Deo,quia Deus ad illum prædeterminet. Secundò si admittitur hæc mutua prioritas,jam non esset in diverso genere causarum, sed in eodem genere causæ efficientis; nam creatura non aliter posset se disponere ad dissensum,nisi eliciendo,& producendo illum. Tertiò quia repugnant duo agentia libera,quæ se mutuo determinent,ut ostẽdemus *qu.seq.*cõtra Scotistas;quia aliter rueret demonstratio primi motoris unici excludentis consortiũ pluriũm Deorum.Et ratio est,quia si utrumq;condeterminaret , ità determinaret & esset determinatũ ab altero ; repugnat autem primo agenti esse determinatum,dum determinat;ergo repugnat duo agentia libera se mutuo determinare;unde impossibilis est hæc mutua prioritas Thomistarum. Quare dicendum cum Sententia Societatis,quòd voluntas eligat,& determinet Omnipotentiam paratam ad utrumque, quin violetur ratio causæ primæ , quia Deus adhuc est primum efficiens, dando creaturæ esse, & posse, & agere , quamvìs ad agendum hunc actum præ illo determinetur à libero arbitrio.

## ARTICULUS III.

### *Utrùm Physica præmotio reddat Deum peccati Auctorem?*

XV. ULtimum caput , quo efficaciter impugnari solet prædeterminatio physica , nec non

 decre-

decretum prædeterminans, est, quia redderet Deum peccati Auctorem, ac volentem peccatum creaturæ, quod summæ bonitati oblatrat. Constat hoc ex iis, quæ diximus *disp. antec. qu. 6*, ubi ostendimus, Deum non posse prædefinire, seu prædeterminare materiale peccati, quin sit peccati Auctor, eò quòd non possit velle efficaciter materiale, ad quod consequitur essentialiter formale peccati, quin velit ipsum formale.

Ostenditur iterum hoc assumptum sic: Deus prædeterminando ad peccatum creaturæ, vellet illud efficaciter; ergo esset peccati Auctor, *Consequentia sequitur*; quia ex Aug. lib. Quæstionum 83. *qu. 5. Illo auctore cùm dicimus, illo volente dicimus*; Cui enim tanquam volenti imputatur opus, ille dicitur Auctor operis. *Antecedens* itaque *probatur*, quia qui vult medium essentialiter trahens finem, & ut tale cognitum, eo ipso vult, & amat ipsum finem; quid enim est velle effectum, putà homicidium in causa, nisi velle causam, putà ebrietatem, in qua prævidetur secuturum homicidium? atqui prædeterminatio ad peccatum essentialiter trahit illud, idque à Deo cognoscitur; ergo Deus volens prædeterminationem, vult & peccatum, atque adeò est peccati Auctor.

Neque dicas, Deum velle solùm materiale, non formale peccati. Nam contra est, quia in peccato materiale, & formale non distinguuntur realiter, sed solùm penes diversos causandi modos, ità ut dicatur concurrere ad materiale qui concurrit determinatus (cùm materiæ sit determinari) concurrere verò ad formale qui concurrit determinans (cùm formæ sit determinare) atqui positâ prædeterminatione, Deus concurreret ad entitatem peccati ut Primum determinans; ergo concurreret ad formale peccati. Neque enim aliter Creatura dicitur esse causa peccati, & concurrere ad ejus formale, nisi quia & vult illud

illud efficaciter, cognoscens, licèt non intendens, ejus malitiam, & determinat ad illud; hoc autem præstaret Deus, si prædeterminaret; ergo esset causa, & Auctor peccati, & ad ejus malitiam formalem concurreret.

Hinc Zumel 1. *p. q.* 22. *art.* 4. in Appendice hæc habet: *Nullus Hæreticorum dixit, Deum concurrere ad formale peccati, sed tantùm ad materiale præmovendo, ac prædeterminando arbitrium nostrum, & tamen damnantur; ergo signum est, non posse Deum prædeterminare ad materiale peccati, quin simul prædeterminet ad formale.* Propterea multi Thomistæ cum Blasio Verdû, Nazario, Gonzalez, Jo. Vincentio, M. Aravio Episcopo Segoviensi, M. Passerino Procuratore Generali Ordinis Prædicatorum, & aliis apud Fasolum *qu.* 14. *art.* 13. *n.* 136. negarunt prædeterminationem ad malum. Communiter tamen qui ità sentiunt, ne cogantur facere Deum peccati Auctorem, notantur incohærentiæ; qui qua ratione probarent requiri prædeterminationem ad actum bonum, indivisim evincerent requiri etiam ad actum malum.

XVIII. Confirm. 1. Quia si Deus concurreret moraliter ad peccatum suadendo illud, hortando, &c. idcircò diceretur peccati Auctor, quia moraliter inclinaret voluntatem creaturæ ad peccandum, volendo hujusmodi inclinationem; ergo à fortiori erit peccati Auctor, si voluntatem creaturæ inclinet ad peccatum physicè, volendo talem inclinationem; si enim peccatum imputatur concurrenti moraliter, à fortiori concurrenti physicè, si hìc determinet ad illud.

Neque dicas cum Thomistis: ex hoc, quòd Deus non possit peccatum suadere, non sequitur, quòd non possit ad illud physicè concurrere, & quòd teneatur illud impedire, aut quòd non possit ponere Creaturam in iis circumstantiis, in quibus prævidetur peccatura; ergo ne-

que sequitur, quòd non possit prædeterminare; quia hoc etiam spectat ad rationem primæ causæ.

Nam contra est; quia constat, ad rationem causæ primæ spectare, quòd possit physicè ad peccatum concurrere, & quòd non teneatur peccata impedire; aliter non posset condere Creaturam liberam, nec posset ex malis bona facere; quod ex Augustino præstantius est, quàm mala nulla esse permittere: At ad rationem primæ causæ spectare non potest, quòd sit peccati auctor. Adde: in tantum creaturæ imputaretur peccatum alterius creaturæ, si poneret illam in circumstantiis, in quibus prævidet illam peccaturam, quia nequit una creatura dare alteri vires, ne labatur, ità ut si peccet, sibi imputet lapsum: Contra verò Deus potest ità vires voluntatis librare, ut quamvìs offerat cócursum indifferentem, nullatenus Deo tribuatur peccatum; & ideo uni causæ primæ licitum est ponere creaturam in circumstantiis, in quibus prævidetur peccatura: At neque creaturæ, neque Deo licitum est concurrere ad peccatum alterius determinando ad illud sive moraliter, sive physicè; quandoquidem peccatum imputatur determinanti. Sic juxta celebre exemplum D. Thom. quando tibia determinatur à curvitate ad motus obliquos, obliquitas non tribuitur virtuti progressivæ, sed curvitati, quia ad curvitatem consequitur; ergo quando voluntas à prædeterminatione determinatur ad peccatum, hoc non tribuitur voluntati, sed prædeterminanti, quia non consequitur ad voluntatem secundùm se, sed ad prædeterminationem.

XIX. Confirm. 2. Ex doctrina D. Thom. 1. *p. qu.* 63. *art.* 5. Ubi docet, quòd Angeli si peccâssent in primo instanti, eorum peccatum tribueretur Deo, quia scilicet illa operatio, quæ simul incipit cum esse rei, est ei ab agente, à quo habet esse; sicut moveri sursum in igne est à Generante, ergo ex D. Thom. illi tribuitur pec-

peccatum : à quo tanquam à determinante procedit, ſicuti motus ſurſum in igne tribuitur generanti, quia ab illo determinatur; ergo ſi Deus prædeterminaret ad peccatum, illi imputaretur. Præſertim quia magìs verificatur, quod ad peccatum determinet qui ad illud præmovet, quàm qui dat eſſe agenti, à quo in primo inſtanti eſt operatio peccaminoſa.

XX. Denique ſi Deus prædeterminaret ad peccatum, non ſolùm eſſet peccati auctor, ſed etiam ſequeretur, quòd creatura inculpabiliter, immò & laudabiliter peccaret juxta ratiocinationem, quam adduximus *diſp. antec. q.6.* *Probatur hac ſequela*, quia ex D.Th. *qu.23.* de Verit. *a.7.* Unaquæque voluntas ex eo eſt bona, quod Divinæ voluntati conformetur; Neque enim aliunde habetur rectitudo operationũ moralium, quàm ex conformitate cum prima regula morum, quæ eſt Divina voluntas; ità ut licèt poſſit aliquando noſtra voluntas eſſe mala, ſi velit quod eſt tantùm materialiter volitum à Deo, v. g. Chriſti Domini crucifixionem, damnationem reproborum, &c. nunquam tamen non rectè operatur, ſi velit quod eſt à Deo formaliter volitum, ſeu ſi velit quod Deus vult nos velle; Atqui poſitâ prædeterminatione ad peccatum, creatura vult quod Deus vult ipſam velle, etiam quando vult v.g. blaſphemiam; ergo poſitâ hac prædeterminatione, creatura dum peccat, non peccat, ſed laudabiliter operatur. *Minor probatur*, quia, creaturam ponere talem actum, v. g. blaſphemiam, eſt, creaturam velle blaſphemiam; atqui Deus prædeterminando ad blaſphemiam vult, ut creatura ponat, ſeu velit illam; ergo creatura ponendo blaſphemiam, vult illam, quam Deus vult ipſam velle: quod fusè promovet Ruiz de voluntate Dei *diſp.38.*

XXI. Dices 1. cum Goneto. Intellectus attingit ens ut verum, non ut bonum, quia bonum eſt extra ſphæ-

sphæram intellectus;ergo Deus attingit materiale,non formale peccati per prædeterminationem, quia peccatum est extra sphæram voluntatis Divinæ.

Sed retorquetur. Si intellectus attingeret Ens amando,attingeret ut bonum formaliter,& sic bonum deberet esse intra sphæram potentiæ intellectivæ ; ergo si Deus attingat peccatum determinando,attingeret formale peccati, & sic peccatum deberet esse intra sphæram voluntatis Divinæ.

XXII. Dices 2. Decretum Dei indifferens,& permissivum peccati non facit Deum auctorem peccati ; ergo nec decretum prædeterminativum. *Probatur consequentia.* Si Deus daret consilium indifferens ad bonum,vel malum,peccaret;non tamen peccat, si concurrat physicè ad peccatum cum indifferentia,seu cum decreto indifferenti,ac permissivo peccati, quia scilicet hoc spectat ad primam causam ; ergo neque peccat,si prædeterminet , quia pariter spectat ad primam causam præmovere secundas ad operandum , ut docent Thomistæ ; ergo par ratio de decreto indifferenti,ac de prædeterminativo.

*Resp. Nego consequentiam. Ad probationem* : Consilium indifferens pugnat cum sanctitate Divina, quia Deus æquilibriter se haberet ad bonum , & ad peccatum;at concurrendo indifferenter, non se habet æquilibriter,sed peccatum odit,& prohibet ; ac solùm permittit, & concurrit ad illud determinatus à creatura, non verò determinans ; quod primæ causæ licitum est, cum non teneatur peccatum impedire : At si prædeterminaret ad peccatum,quamvis Thomistæ dicant,Deum etiam execrari peccatum, re vera tamen illud efficaciter vellet determinando ad illud ; ergo esset peccati Auctor. Et sanè irrideretur Præceptor,qui prohiberet malos characteres , & manum pueri duceret ad illos malè efformandos; quia esset auctor illorum , quos ve-

vetaret; ità in casu. Hæc abundè dicta sint ad physicam præmotionem impugnandam.

## ARTICULUS IV.

### *Num ratiocinationes Thomistarum efficaciter evincant necessitatem physicæ præmotionis?*

XXIII. OBjiciunt 1. Ab indifferenti qua tali, non potest prodire determinatum; cum nemo det quod non habet; ergo nisi voluntas prædeterminetur, cum sit de se indifferens, non potest ponere determinatè consensum. Neque dici potest, quòd uterque actus, consensus scilicet, & dissensus præcontineatur in voluntate indifferenti. Nam actualitas est perfectior omni potentialitate; ergo actualitas consensûs non potest præcontineri in potentia indifferenti.

Confirm. 1. Quia ex D. Thom. 1. *p. qu.* 19. *art.* 3. *ad* 5. Causa, quæ est ex se contingens, oportet, quòd determinetur ab aliquo exteriori ad effectum; sola enim voluntas Divina, quæ ex se necessitatem habet, determinat se ipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam; ergo in voluntate creata requiritur prædeterminatio.

Confirm. 2. Ex Gaudino, quia ut creatura agat, debet prius constitui in actu secundo in ratione principii operativi; unumquodque enim agit, in quantum est actu; ergo indiget prædeterminatione. *Probatur consequentia*, quia antecedenter ad prædeterminationem non est operativa actu, sed potentia, nec constituitur actu potens proximè operari per concursum simultaneum; tum quia hic est indifferens; tum quia non est prævius ad operationem; ergo per prædeterminationem.

Resp. Argumentum nimis, atque adeò nihil probare; probat enim, quòd nec Deus possit absque prævia præ-

prædeterminatione liberè operari, cum ne Deus quidem daré possit quod non habet: Præterea probat etiam, quòd nec sufficiat prædeterminatio; quia ea positâ, nec habetur actualitas operationis, quæ communicatur actui. Quare duplex distinguenda est indifferentia, Altera passiva,& per defectum, qualis est in materia, ac subjecto, quod ab alio determinari debet ad hanc potiùs formam recipiendam, quàm illam; Altera activa, & per excessum, qualis est in potentia libera; quæ cum præcontineat utrumque actum incompossibilem, potest à semet determinari; in quo casu dat quod præcontinet virtualiter, seu eminenter, licèt non præcontineat formaliter; ut dicitur de qualibet causa æquivoca: unde sicut potest intellectus v. g. dare esse intellectioni, quam non præcontinet formaliter, sed eminenter, ità potest voluntas dare esse vel consensui, vel dissensui, quos præcontinet eminenter. Negandum itàque, quòd actus sit simpliciter perfectior potentiâ, cum effectus non sit perfectior suâ causâ. Quòd si aliquà perfectio sit in effectu, quæ in causa creata præcontineri non potest, (ut est perfectio individualis, qua scilicet unumquodque distinguitur ab omni imperfecto, quod non est ipsum, atque adeò à sua causa creata, quod prædicatum non continetur in ipsa causa creata, quæ à se ipsa imperfecta non distinguitur) tunc satìs est, quod talis perfectio præcontineatur in causa prima coagente, quæ ob idem etiam debet immediatè concurrere ad omnes effectus creatos.

Ad primam confirm. Datur ab Angelico discrimen inter causam primam liberam, & secundam, quod scilicet hæc agit in quantùm mota, seu in quantum prædita ab alio, nempe à Deo, comprincipiis requisitis ad se liberè determinandum, cognitione scilicet objecti, & oblatione concursûs in actu primo; secùs verò causa prima libera. Ut ergo ignis ex. gr. secundùm se spectatus ne-

nequit operari, donec approximetur passo, quo posito, ex natura sua, & à generante determinatur ad agendũ; ità Voluntas secundùm se spectata nequit operari, donec proponatur per intellectum illud objectum, quo posito, redditur proximè potens operari, & tunc liberè se determinat. Quòd autem hæc sit mens D. Thomæ in eo textu, patet, quia non dicit, voluntatem debere determinari ab exteriori principio, sed *ab exteriori*, hoc est ab aliquo se tenente ex parte objecti, quod est cognitio, à qua determinatur non quidem ad operationem, sed ad hoc, ut possit proximè operari.

Ad secundam, distinguenda est in principio operativo virtus operativa, hoc est potens proximè operari, & virtus operativa, hoc est actu operans: in primo tantùm sensu conceditur antecedens, & negatur consequentia. Ad probationem pariter distinguendus est concursus simultaneus in actu primo, qui constituit potentiam proximè operativam, & concursus simultaneus in actu secundo, qui constituit potentiam actu operantem. Unde fit, per concursum simultaneũ in actu primo voluntatẽ reddi proximè operativã; nec solùm non obstat, sed est necessaria indifferentia talis concursûs, qui sic spectatus est prævius ad operationem.

XXIV. *Objic.* 2. Causa secunda non potest moveri ad operandum, nisi moveatur à prima, in cujus virtute agit, ut passim docet Angelicus ex Philosopho dicens, causam secundam movere ut motam, seu ut applicatam ad agendum à causa prima; eo pacto, quo instrumentum movetur, & applicatur ab artifice ad opus artis ponendum; ergo sicut instrumentum præmovetur ab artifice, ità causa secunda libera debet præmoveri à prima.

Confirm. 1. Quia subordinatio causæ secundæ exigit, ut ipsa pendeat à causa prima in operando, & non è contra; atqui si non præmoveretur, causa prima

prima penderet à secunda; nam in tantum Deus concurreret ad consensum, quia creatura determinat omnipotentiam, non quia determinatur ab Omnipotentia ad concurrendum ad consensum; ergo ut prius.

Confirm. 2. Deus sicuti est prima causa, ità est primum liberum; sed quia Deus est prima causa, quælibet causa secunda debet subordinari primæ, ità ut ab ea dependeat in esse, & operari; ergo quia Deus est primum liberum, debet quælibet creata libertas illi subordinari, ità ut à primo libero pendeat, etiam in quantum est liberè operans; atqui si creatura determinaret Omnipotentiam ad concurrendum ad consensum, penderet quidem creatura à Deo, in quantum est operans, sed non in quantum liberè operatur; ergo à Deo debet creatura prædeterminari ad consensum. Adde, quòd si creatura determinaret Omnipotentiam, creatura esset primum determinans; ergo creatura esset primum liberum.

Confirm. ult. Si creatura determinaret, & non determinaretur ab Omnipotentia ad consensum, vera esset hæc propositio: *Deus nobis subjicit suam Omnipotentiam*; quæ tamen novitatis, & temeritatis damnata est ab Innoc. XI. 27. Nov. 1679. sicut & illa alia: *Deus donat nobis Omnipotentiam suam, ut eâ utamur, sicut aliquis donat alteri villam, aut librum*; ut videre est apud Lumbier, & in Trutina Theologica Thesium damnatarum. Et sanè causa determinans subordinat, ac subjicit sibi causam determinatam, ut voluntas subordinat sibi suum habitum; sed posito concursu simultaneo in actu primo, omnipotentia esset causa determinata, & voluntas esset causa determinans; ergo Omnipotentia subjiceretur voluntati creatæ. Quod quàm sit absonum, ex eo etiam patet, tum quia determinabilitas ex suo conceptu fert potentialitatem, quæ nequit competere Actui puro; tum etiã, quia Deus est primũ in omni

omni linea perfectionis; ſed determinare eſt perfectio; ergo Deo tribui debet determinare, non creaturæ.

Reſp. Prædeterminatores, ut Deum conſtituant primum liberum, tollere ab eo rationem primi liberi; oſtendunt enim, Deum non eſſe primum, ſed eſſe unicũ liberum, dum evertunt libertatem creatam. Quare Deus in hoc habere debet rationem primi entis, primæ cauſæ, primi liberi, quod cauſet creaturas, & ad earum operationes tum neceſſarias, tum liberas concurrat modo conſentaneo, atque adeò non determinando operationem liberam, ſed relinquendo creaturis liberis, ut ſe determinent. Neque in hoc eſt ulla ſubjectio Dei ad creaturas, quia hanc ipſam facultatem determinandi Omnipotentiam ad concurrendum ad conſenſum potiùs, quàm ad diſſenſum, habet creatura à Deo. Sic creatura, cui Deus gloriam promiſit, quamvìs poſſit Deum cogere ad dandam ſibi gloriam promiſſam, non per hoc non ſubjicitur Deo perfectiſſimè quia hanc poteſtatem ab eo ipſo habet ſibi communicatam: & ſicut ad perfectionem Dei ſpectat poſſe communicare creaturæ promiſſariæ hanc poteſtatem; aliter non poſſet Deus exercere fidelitatem, unde deficeret illi hoc attributum; ità ad perfectionem Dei ſpectat poſſe communicare creaturæ liberæ facultatem ad ſe determinandum; aliter deficeret Deo poteſtas condendi creaturam liberam, nec poſſet exercere miſericordiam, juſtitiam, &c. Quare Deus dicitur primum liberum, non quia ipſe determinat operationes liberas creaturæ, ſed quia ipſe dat creaturæ liberæ & eſſe, & virtutem operandi, & virtutem determinandi ſe ad operationem, offerendo concurſum ſimultaneum Omnipotentiæ in actu primo. Sicut enim Deus dicitur primum ens, quia poteſt dare aliis eſſe, & dicitur prima cauſa, quia poteſt communicare aliis virtutem operativam; ità dicitur primum liberum, quia poteſt aliis communicare, quòd

se determinent ad operandum; eo modo, quo dicitur primum vivens, quia potest aliis communicare, quod moveantur à principio intrinseco. Tunc tolleretur à Deo ratio primi liberi, quando causa secunda determinaret concursum Omnipotentiæ independenter ab illa, & virtute non accepta à causa prima; Sicuti si creatura promissaria posset obligare Deum ad dandam Gloriam promissam independenter à voluntate Divina illam liberaliter promittente, creatura non esset perfectè Deo subjecta.

Ad argumentum *concesso antecedente, nego consequentiam*; causam secundam moveri ut motam, est, causam secundam operari prævia semper operatione Dei, quæ creaturæ det esse, & posse, offerendo etiam creaturæ liberæ concursum simultaneum; Causam secundam agere in virtute primæ, est, agere acceptâ virtute operandi à causa prima: & eodem modo creaturam liberam agere in virtute primi liberi, est, agere acceptâ virtute semetipsam determinandi à primo liberò, à quo habet libertatem sibi communicatam. Præterea Deus applicat omnes causas secundas etiam liberas ad operandum, sed applicatione iis consentanea; hoc est conferendo quicquid requiritur ad operandum. Ubi adverte, applicationem causæ secundæ ad operandum dupliciter sumi posse; vel pro actu primo proximo, vel pro ipsa actione: si sumatur pro actu primo proximo, illam creatura habet adæquatè à Deo; si verò sumatur pro actione, quæ dicitur voluntatem conjungere cum effectu, Deus etiam est ejus causa immediata, licèt non adæquata, cum actio ista sit à Deo simul, & à creatura. Quamvìs autem Deus sit talis applicationis prima, & immediata causa, non est tamen immediatè determinans; aliter creatura non esset libera: Illudque est discrimen inter actum liberum bonum, & malum, quòd licèt neuter sit Deo immediatè liber in ratione exer-

exercitii, actus tamen bonus est immediatè liber in ratione objecti voliti, ac prædefiniti, malus verò solùm in ratione objecti permissi.

Ad id, quod additur de instrumentis artis, verum quidem est, creaturam esse Dei instrumentum, quatenus agit virtute acceptâ à Deo, causa principali, sed diversimodè agit ab instrumentis artis: Hæc enim cùm vim ad operandum non habeant insitam, indigent motióne artificis transeunte; neque enim serra secat, nisi impetum recipiat ab artifice: at creatura, quia à Deo accipit cum esse virtutem insitam ad operandum, per hoc præcisè, quòd habeat esse, ac reliqua comprincipia ad operandum, est potens proximè operari absque alia præmotione Dei instincta ab operatione ipsius Dei concurrentis; unde non indiget præmotione in sensu adversariorum, sicut indigent instrumenta artis. Et sanè sicut indifferentia materiæ, quia oritur ex defectu, indiget prædeterminante ad hanc potiùs formam, quàm illam; ità etiam indifferentia instrumenti artis, quia pariter oritur ex defectu virtutis insitæ indiget præmotione artificis: at indifferentia voluntatis, quæ oritur ex excessu, & præcontinentia utriusque actus incompossibilis, non indiget aliâ præmotione distinctâ ab ea, quæ ponitur cum ipsa entitate voluntatis.

Ad primam confirmationem: sicut non pendet Deus à creatura promissaria, quamvìs ab illa obligetur, quia dependenter à Divina voluntate habet creatura vim obligandi; ità nec pendet à creatura Deus, quamvìs ab ipsa determinetur Omnipotentia ad consensum præ dissensu. Prioritas ista, quam habet creatura ad Deum in hoc, quòd ideo Deus concurrit ad consensum, quia creatura eligit consensum, est prioritas logica, quæ non obstat subjectioni perfectissimæ creaturæ ad Deum; & si qua prioritas physica habe-

tur in hoc, quod creatura determinet, est solùm prioritas in genere causæ formalis, cujus est determinare, non in genere causæ efficientis: sicut enim verum est, operationem esse vitalem, quia est in hoc, & ab hoc, ità ut subjectum operationis vitalis sit voluntas, quæ habet in genere causæ materialis primatum, & Deus sit primum in genere causæ efficientis; ità verum est, operationem creaturæ esse liberam, quia determinatur à creatura, ità ut creatura in genere causæ veluti formalis sit primum in denominatione liberi, & Deus sit primum in genere causæ efficientis.

Ad secundam patet ex dictis: Creatura pendet à Deo prima causa, in quantum est operans per hoc, quod à Deo habeat non solùm esse, sed etiam virtutem proximam operandi: pendet verò à Deo primo libero creatura, in quantum est liberè operans, per hoc quod à Deo habeat non solùm esse, & virtutem proximam operandi, sed etiam virtutem se determinandi ad hanc operationem præ illa: Per hoc, quod voluntas sit primum eligens, & primum determinans, habet primitatem solùm secundum quid, & in genere causæ formalis, non primitatem simpliciter, & in genere causæ efficientis; primitas hæc in genere causæ formalis est solùm logica; sicut enim in homine v. gr. rationale est logicè priùs animali, quia ex hoc, quod homo sit rationalis, benè infertur, quod sit animal, non è contra; ità in consensu determinatio, seu concursus voluntatis dicitur prior concursu Omnipotentiæ, quia ex hoc, quod creatura se determinet, & concurrat ad consensum, sequitur, quod Deus concurrat, non è contra. Hinc voluntatem creatam esse primum determinans, non est esse causam primam, aut primum liberum, quia non habet primitatem ullam physicam, & in genere causæ efficientis; cum supponat primam causam, & primum liberum, unde accipit potentiam, & liberta-

tem

tem. Adde, quod quamvis voluntas sit primum, immò unicum determinans actionem malam, non est tamen primum determinans relatè ad bonam, quia actionem bonam Deus ab æterno intendit, & per auxilia congrua in tempore operatur.

Ad tertiam: meritò damnatæ sunt propositiones illæ ab Innoc. XI. Quis enim illas admiserit? In sententia nostra Omnipotentia ponitur quidem in manu Creaturæ, sed non subjicitur creaturæ; non enim ex hoc, quod determinetur à voluntate creata; idcircò huic subjicitur; quandoquidem hoc ipsum posse determinare Omipotentiam voluntas habet ab ipsa Omnipotentia. Sic Deus tenetur creaturæ promissariæ dare bonum promissum; quin per hoc dicatur illi subjectus, quia hanc vim obligandi Deum creatura habet ab ipso Deo. Determinabilitas itaque ista Omnipotentiæ est dignationis, non subjectionis, liberè collata, non naturalis. Neque est verum, quod eodem modo voluntas se habeat ad Omnipotentiam, ac ad habitum, quamvìs determinet utrumque: non enim voluntas habet esse, & posse ab habitu, sicut habet ab Omnipotentia. Denique determinabilitas ista in Deo non dicit potentialitatem, & imperfectionem, quia non oritur ex defectu, & impotentia, sed ex liberalitate Dei volentis communicare creaturæ libertatem; in voluntate verò determinare ad actum est perfectio mixta imperfectione; non secus ac vivere per actus creatos; Et ideo sicut Deus est primum vivens, sed non est vivens per actus creatos; ità est primum liberum, & primum determinans, sed non determinat actum voluntatis creatæ.

XXV. *Objic.* 3. Actus bonus debetur magìs Deo, quàm voluntati; dicente Apostolo: *Non ego, sed gratia Dei mecum*; atqui nisi daretur præmotio, tribuere-

tur magìs voluntati eligenti; ergo danda est præmotio. *Probatur minor*: illi magìs tribuitur actus, qui concurrit ut determinans, quàm qui ut determinatus, tum quia determinare est potiùs formæ, quæ dicitur esse tota quidditas compositi; tum etiam quia activa, non passiva determinatio est ratio imputabilitatis.

Confirm. Ideò peccans dicitur auctor peccati, non verò Deus, quia peccans determinat Omnipotentiam, & hæc concurrit ut determinata; ergo quia voluntas determinat ad actum bonum, esset etiam auctor actus boni; hoc autem dici non potest, cum omnis boni auctor sit solus Deus; ergo ut supra.

*Resp. nego minorem*: Deo tribuitur magìs actus bonus, quàm creaturæ, primò quia Deus est causa moralis actûs boni, suadens, ac mandans illum; Unde sicut homicidium magìs tribu itur mandanti, quàm exequenti; ità &c. secundò quia licèt creatura eligat, Deo tamen debet esse, posse, & ipsum bene operari, cùm ex intentione boni operis conferatur auxilium congruum; quia tamen creatura cooperatur eligendo, idcircò etiam creaturæ tribuitur bona operatio, ità tamen, ut dicat: *Non ego, sed gratia Dei mecum*; quia scilicet vires gratiæ sunt incomparabiliter majores, quàm vires naturæ. Quare sicut puer adjutus à gigante dicere potest, Non ego, sed Gigas mecum tollimus pondus ingens; ità in casu. Ad *probationem minoris distinguo*: Illi magìs ascribitur actus, qui concurrit ut determinans physicè, & quasi formaliter, *nego*; qui determinat efficienter, & moraliter, *concedo*: voluntas determinat Omnipotentiam quasi formaliter; Deus verò relatè ad actum bonum est moraliter determinans, & primum efficiens, juxta explicata; relatè verò ad actum malum, utpotè à Deo non intentum, creatura est unicum determinans physico moraliter, & idcircò uni creaturæ ascribitur.

Ad

Ad confirm. Dicitur Auctor peccati qui peccat, quia determinat formaliter simul, physicè, & moraliter concursum Dei in actu primo simultaneum; ità ut ad peccatum nullatenus Deus concurrat moraliter intendendo illud, sed solùm physicè; contra verò ad actum bonum. Sic ex. gr. si Dux det arma militi ad patriam defendendam, & ille abutatur ad occidendos concives, Dux non dicitur esse auctor hujus sceleris; si verò iis strenuè utatur, Dux dicetur esse hujus boni operis auctor, ità ut egregia facinora Duci tribuantur. Et sanè multò magìs Duci, quàm militi tribuerentur, si Dux non solùm conferret arma, sed etiam vires & ipsam bonam operationem: eo modo, quo nobis à Deo confertur per collationem auxilii prævisi efficacis; Etenim causa physica evadit moralis, si effectum ponat ex amore, & intentione illius; Deus autem solùm actum bonum causat ex ejus amore, non verò malum; ergo solùm relatè ad actum bonum est causa moralis, & auctor. Quod explicatur etiam exemplo D. Thomæ. Nam motus curvus non imputatur virtuti motivæ, quæ de se tendit ad motum rectum, sed curvitati tibiæ, quæ virtutem modificat, & obliquat; secùs verò motus rectus.

XXVI. *Objic. ult.* quamplures D. Thomæ locutiones, quibus videtur evinci necessitas physicæ prædeterminationis. Primò quidem, quia 1. *p. qu.* 2. docet, Deum movere causas secundas ad agendum: Secundò quia 3. contra Gent. *c.* 67. *&* 1. *p. qu.* 105. *art.* 5. docet Deum applicare causas secundas ad operandum. Tertiò quia loco nuper laudato dicit, causas secundas agere in virtute causæ primæ. Quartò quia *quæst.* 24. de Verit. *cap.* 1. docet, Creaturas esse instrumentum causæ primæ. Quintò quia in 2. *dist.* 37. *quæst.* 1. *art.* 2. *ad* 5. docet, Deum causis secundis dare non solùm posse agere, sed etiam ipsum agere.

Reſp. His, aliiſque Angelicis doctrinis nullatenus evinci phyſicæ prædeterminationis neceſſitatem; ſiquidem multiplicem habent verum, ac obvium ſenſum excludentem omnem prædeterminationem, ut conſtat ex hactenus dictis.

Ad primam dico, Deum movere cauſas ſecundas ad agendum, tum quia conſervando earum vim operativam ordinatam ad operationem, eas quodammodo movet ad operandum; tum etiam quia ſimultaneè concurrendo ad eorum operationes producit actionem, qua cauſæ ſecundæ à Deo ſimul, & à ſeipſis moventur: etenim, ut loquitur Cajet. 1. p. qu. 19. art. 8. *Cum aliquis vult aliquid, ſeu cum Sol illuminat, non oportet primam cauſam præviâ motione cooperari, ſed ſufficit & exigitur, eam intrinſecè cooperari tali electioni, vel illuminationi, motione ſcilicet cooperativâ intrinſecè tali actioni.* Tum demum, quia Deus cauſas ſecundas liberas ſpecialiter movet ad actus bonos liberos ſuis illuſtrationibus, & inſpirationibus, ut notat Angelicus *p. 2. q. 9. a. 6. ad 3.* Hinc in bono ſenſu dici poteſt, quod Deus præmoveat cauſas ſecundas, etiam liberas ad operandum, etiamſi illas non prædeterminet.

Ad ſecundam Deus applicat cauſas ſecundas ad operandum, tum quia præbet illis omnia requiſita, ut ſint proximè expeditæ ad operandum; tum etiam quia facit, ut actualiter agant, concurrendo cum illis concurſu ſimultaneo.

Ad tertiam: cauſæ ſecundæ agunt in virtute cauſæ primæ, non ſolùm quia agunt per virtutem acceptam à cauſa prima, ſed etiam quia agunt actione, quæ eſſentialiter eſt etiam actio cauſæ primæ; quod notavit Cajet. loco laudato dicens: *dum dicitur cauſa ſecunda nihil agere, niſi in virtute Cauſæ primæ, non eſt ſenſus, quod cauſa ſecunda nullam virtutem habeat, niſi prima; ſed quod ipſa ſecunda nullum effectum producat,*

*cat, nisi virtute prima concurrente, & conjungente virtutem secunda suo effectui ; quoniam prima omnia attingit immediatè immediatione virtutis.*

Ad quartam: Creaturæ dicuntur esse instrumentum causæ primæ, tum quia Deus illis utitur, tanquam suæ providentiæ instrumentis, ad obtinendos fines à se intentos ; tum etiam quia Deus illis pro libito utitur ad effectus producendos; tum demum, quia Concursum simultaneum nequeunt habere causæ secundæ, nisi dependenter à causa prima; quæ idcirco se habet ut causa principalis movens causas secundas tanquam causas instrumentales ad earum operationes.

Ad quintam. Deus causis secundis non solùm dat posse, sed etiam ipsum agere, tum quia illas proximè complet ad operandum per concursum in actu primo iis exhibitum; tum etiam quia præbet illis concursum simultaneum, sinè quo impossibilis est actio Creaturæ, & quo præcisè posito, habetur actio Creaturæ dependenter à Deo.

## QUÆSTIO III.

### *Utrum decretum concomitans Scotistarum libertatem arbitrii evertat?*

I. MEdiam ineunt viam Scotistæ, cum Smisink, & Pontio in constituenda gratiæ efficacia; negant enim, determinationem divinam præcedere determinationem voluntatis; negant etiam subsequi, & docent, comitari, putantes sic salvare voluntatis divinæ infrustrabilitatem, & creatæ libertatem. Cùm enim decretum hoc voluntatem condeterminans sit divinum, est infrustrabile, & ex altera parte cùm non se teneat ex parte actûs primi, sed secundi concurrens cum voluntate creata ad actum, ad quem ipsa vult se determinare

nare, ex essentiali sympathia inter creatam,& divinam voluntatem, videtur libertatem non evertere. Proinde docent, primò, decretum hoc esse efficax non effectivè, sed affectivè, quia non efficit consensum per modum causæ, sed per modum applicantis causam, ità ut essentialiter cum illo connectatur connexione mutuâ, velut purus affectus essentialiter inferens illum. Docent secundò, relatè ad peccatum Deum condeterminare quidem ratione dominii in libertatem creatam, sed non velle illud voluntate primariâ, sed veluti secundariâ, ac per quamdam conniventiam, cùm illud prohibeat, odio habeat, & execretur. Equidem à discutienda hac sententia præscindo, & solùm inquiro, Num decretum condeterminans sit libertatis creatæ eversivum, non secùs ac prædeterminans, & ipsa physica prædeterminatio.

II. Dico equidem cum communissima Societatis, Decretum condeterminativum Scoticum evertere libertatem arbitrii.

Prob. 1. Quia hoc decretum Comitans poni debet à voluntate creata inimpedibile; ergo evertit libertatem voluntatis creatæ; *Prob. antec.* quia si poneretur impedibile everteretur infrustrabilitas voluntatis divinæ. Nam si potest impediri decretum, jam poterit non fore actus prædefinitus, quod est voluntatem divinam esse frustrabilem.

Confirm. Quia non potest voluntas impedire directè hujusmodi decretum, ut patet; indirectè verò in tantum posset impedire, in quantum posset voluntas creata tollere aliquod essentialiter prærequisitum ad illud (sicut in sententia Societatis est media de actu prædefinito) atqui in sententia Scotistarum nihil essentialiter prærequisitum ad decretum comitans potest à voluntate impediri; ergo simpliciter est inimpedibile, & consequenter evertit libertatem, ex illa Maxima,

ma, quod omne antecedens consensum incompossibile cum dissensu, & inimpedibile à voluntate est libertatis eversivum.

Confirm. Duo agentia libera non possunt constitui ità concordia, ut non possint in actibus liberis discordare: Aliter rueret communis etiam Philosophorum Gentilium demonstratio de unicitate Dei. Et ratio est, quia vel A determinat B, vel non determinat; si primum; ergo utrumque est prius altero, & agit, ut determinatum simul, & ut determinans; quod repugnat, tum quia daretur mutua prioritas, & causalitas, tum etiam quia destrueretur ratio primæ causæ, quæ solùm agere debet per Scotistas, ut determinans, non ut determinata: Si secundum; ergo neutrum potest determinare suam operationem, cùm hæc existere nequeat sine actione alterius; cùm autem actiones alterius determinare non possit, nec poterit propriam.

Neque dicas, ex hac ratiocinatione concludi repugnantiam plurium Deorum, non verò sympathiæ inter Agens liberum creatum, & Increatum, quæ habetur ex subordinatione hujus ad illud. Nam contra est, quia subordinatio ista vel efficit, quòd Deus determinet potiùs creaturam, quàm creatura Deum, & jam decretum est antecedens, non comitans: vel æqualiter determinantur, & recurrit adducta demonstratio contra pluralitatem Deorum. Etenim qua ratione repugnat mutua prioritas, quia scilicet alterum præsupponeretur alteri, repugnat pariter in duabus voluntatibus mutua determinatio. Præterquamquòd inter duo sympathia dari non potest, nisi unum physicè influat in alteram, aut ea duo æqualiter subjaceant influxui tertii, quod in casu nostro repugnat.

III. Prob. 2. Si eodem modo se habet voluntas divina, & creata relatè ad determinandam operationem peccaminosam, nõ est major ratio, cur formale peccati tribua-

tribuatur creaturæ,& non Deo; illi enim tribuitur formale peccati, qui concurrit ut determinans,& eligens; illi verò materiale, qui concurrit ut determinatus, quia proprium formæ est determinare, & proprium materiæ determinari. Neque dicat Maustrius 1. *Sent. dist.* 3. *quæst.* 3. *art.* 8. Deum concurrere ad peccatum voluntate secundariâ, & ex connniventia; Nam vel hoc sonat, Deum concurrere ut determinatum, & corruit decretum condeterminans; vel ut determinantem, & jam voluntate primariâ concurrit, ità ut non possit simul peccatum odisse; Aliter etiam Thomista posset idem dicere de decreto prædeterminante; nec posset à Scotista impugnari. Quare sicut contra Thomistas dicimus, non posse v. gr. præceptorem exprobrare puero malos characteres, si ipse ducat manum pueri; ità idem dicimus contra Scotistas, si Deus concurrat ut condeterminans, & complens vires voluntatis. Et ratio à priori est eadem, quia ex Augustino: *Illo auctore cùm dicimus, illo volente dicimus*; atqui tam per Thomistas, quàm per Scotistas Deus determinando ad peccatum vult illud; volens enim A, quòd essentialiter, & à priori trahit B, vult consequenter ipsum B; ergo Deus in utraque sententia est auctor peccati.

IV. Adde, quòd decretum comitans non posset non esse antecedens, & prædeterminans, atque adeò violativum libertatis. *Prob.* si decretum comitans est affectivè efficax relatè ad consensum, ut ponitur à Scotistis, est etiam efficax effectivè, & prævium ordine causalitatis, ut ponitur à Thomistis decretum prædeterminans, ergo si est condeterminans, est prædeterminans. *Probatur antecedens*, quia si Decretum comitans est efficax affectivè, eo ipso determinat Omnipotentiam, & applicat actum primum proximum ad consensum (posito enim eo affectu, seu voluntate consen-

consensus in Deo, non potest Omnipotentia non agere, & actus primus proximus non applicari ad consensum) atqui si determinat Omnipotentiam ad agendum, & actum primum proximum applicat ad consensum, eo ipso est efficax effectivè; sicut per hanc ipsam vim determinandi Omnipotentiam, & applicandi causas naturales ad effectus naturales, dicitur decretum Dei efficax effectivè relatè ad effectus naturales; ergo si decretum condeterminans est efficax affectivè, est etiam efficax effectivè, atque adeò prædeterminans.

Confirm. quia decretum Dei efficax Scoticum est efficaciter intentivum finis, nempe consensus; ergo etiam debet vitalis intentionis eligere medium, seu actum primum proximum causativum consensûs; atqui quatenus decretum eligit tale medium est prius consensu; sicut quatenus eligit voluntatem causativam consensûs. est prius consensu; ergo decretum comitans est prius consensu, atque adeò est decretum antecedens, & prædeterminans.

Confirm. etiam, quia Deus efficaciter benevolus est etiam beneficus, atque adeò efficiens bonum, quòd nobis vult efficaciter; ut proinde à Philosopho secundo Rethoricorum quarto Amor amicitiæ dicatur activus in quantum potest; ergo consensus volitus à Deo procedit ab ejus benevolentia simul, ac beneficentia, & efficientia; atqui si Deus suo decreto efficaci benevolo efficit consensum, eo ipso consensus pendet ab illo, tanquam à causa; ergo decretum comitans Scoticum eo ipso est antecedens, atque adeò eversivũ libertatis.

V. Ubi adverte, decretum comitans dici Scoticum, quia multi insignes Scotistæ tribuunt illud Scoto, re tamen verâ Scotus de illo nunquam somniavit, ut ostendidit Henao de scientia media *sect.* 342. Quod ex eo patet, quia Doctor subtilis in 3. *distin.* 17. ostendens contra Monothelitas, quomodo voluntas Christi

Domi-

Domini ſemper cum voluntate Dei concordarit, hæc habet *Deus non operatur, niſi voluntate liberè agente, & determinante ſe ad operandum, & tunc Deus operatur cum ea.* Idcirco plures Scotiſtæ apud eundem Henao cum Ugone, Cabello, & omnibus Lectoribus Seraphicæ familiæ in Provincia S. Jacobi docent, de mente Scoti fuiſſe ſcientiam mediam.

VI. *Objic.* 1. Non obſtat libertati creatæ concurſus Dei ſimultaneus in actu ſecundo: ergo nec decretum comitans. *Prob. Conſeq.* quamvis in linea efficientiæ, ideo Deus concurrat ad conſenſum, quia creatura ſe determinat ad conſenſum, non per hoc concurſus creaturæ eſt in priori ad concurſum Dei, aut è contra; ergo pariter in linea determinationis, quamvìs ideo Deus determinet ad diſſenſum, quia creatura ſe determinat ad diſſenſum, non per hoc determinatio creaturæ eſt in priori ad decretum Dei, aut è contra; ergo ſtat, quòd peccatum, ſeu diſſenſus tribuatur creaturæ, etiamſi Deus condeterminet; ſicuti tribuitur creaturæ, etiamſi Deus concurrat concurſu ſimultaneo.

Reſp. *nego Conſeq. Ad Prob. conceſſo antec. nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia in primo caſu efficientia eſt ſimultanea, & determinatio, quæ fert antecedentiam logicam, eſt unicè à creatura. At in ſecundo caſu determinatio creaturæ ex una parte eſſet logicè antecedens determinationem Dei: nam ideo Deus determinaret ad diſſenſum, quia creatura ſe determinaret; ex altera parte determinatio creaturæ non eſſet antecedens, ſed comitans, quia uterque condeterminaret.

VII. *Objic.* 2. Deus videt, ſibi non deeſſe auxilia ſufficientia ad conſenſum liberum; ergo poteſt illa efficaciter velle, & ſic infruſtrabiliter inducere conſenſum liberum. Neque dicas, ex hoc efficaci decreto everti libertatem conſensûs, niſi præcedat ſcientia media de il-

de illo. Nam contra eſt, quia independenter à ſcientia media videt Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſibi non deeſſe auxilia ſufficientia ad inducendum conſenſum liberum: ergo independenter à ſcientia media poteſt velle efficaciter ponere hæc auxilia inductiva conſensûs liberi; aliter non poſſet velle ponere quod poteſt ponere, quod repugnat.

Reſp. Hoc argumentum poſſe etiam à Thomiſtis fieri: imò probaret, quòd poſſit Deus ponere in voluntate creata amorem Dei liberum ſimul cum viſione beata: quare reſpondeo directè, Deum poſſe velle ponere quod poteſt ponere, eo tantùm pacto, quo res poni poteſt; quia tamen conſenſus liber poni non poteſt ſub decreto prædeterminante, aut comitante, aut cum viſione beata, ideo nequit Deus efficaciter velle auxilia ſufficientia ad conſenſum liberum ſub his decretis; ſicut nec cum viſione beata; ſed ſolùm conſequenter ad ſcientiam mediam de conſenſu libero; in quo ſolùm caſu habetur infruſtrabilitas Divinæ voluntatis cohærens cum libertate conſensûs.

# QUÆSTIO IV.

## *Exponitur ſententia reponens Gratiæ efficaciam in Prædeterminatione morali; nec non ſententia reponens illam in collatione auxilii prævisi per ſcientiam mediam efficacis.*

I. Aliqui apud Suarium *lib.* 3. de auxiliis, *cap.* 10. *&* 14. efficiam gratiæ reponunt in impoſſibilitate morali rigoroſa ad diſſenſum, quatenus ità voluntas ſub auxilio gratiæ poteſt phyſicè diſſentire, ut nunquam ſit verum, quòd diſſentiat; eo modo, quo damnati nunquam elicient opus moraliter bonum; nec unquam nos cum auxiliis gratiæ ordinariis vitabimus omnia venialia collectivè, licet phyſicè poſ-

cè possimus. Hoc posito, putant, conciliari libertatem creatæ voluntatis cum infrustrabilitate voluntatis Divinæ, quia licet per scientiam simplicis intelligentiæ videat Deus, gratiam efficacem connecti cum consensu, non per hoc evertitur libertas physica ad dissensum, sed moralis. Hanc prædeterminationem moralem Episcopus Mascarenas Lusitanus *dis.* 3. *qu.* 4, explicat per hoc, quòd auxilium gratiæ attemperet se ad subjectum, & eo modo excitet, & alliciat voluntatem humanam, ut infallibiliter bona operatio sequatur.

II. Verùm communissimè docent, efficaciam gratiæ non posse reponi in hac morali prædeterminatione, seu in attemperatione ad subjectum. Etenim infrustrabilitas Divinæ voluntatis debet esse metaphysica, & non moralis; ergo gratia efficax, quæ confertur à Divina voluntate, debet esse metaphysicè, & infrustrabiliter connexa cum bona operatione; atqui si consisteret gratia efficax in prædefinitione morali, non connecteretur metaphysicè, sed solùm moraliter cum bona operatione; ergo non potest reponi in prædeterminatione morali. Deinde vel in peccatoribus gratia purè sufficiens stat semper cum prædeterminatione morali ad dissensum, & cum impossibilitate morali ad consensum, vel non: si secundum; ergo contingere potest, quòd gratia purè sufficiens connectatur cum bona operatione, & sit efficax; in quo casu gratia efficax haberetur sine prædeterminatione morali ad alterutram partem: Si primum; ergo peccatores sunt excusabiles, si damnentur, quia fuerunt moraliter impossibilitati ad benè operandum, & ad salutem procurandam; idque non in pœnam, sicut damnati.

Adde: in hac sententia, qui peccat, posset Deo dicere, Si dedisses mihi prædeterminationem moralem, vel auxilium tali tempore, & sub talibus circumstantiis, non peccassem, ut dicimus contra Thomistas, si gra-

si gratia consisteret in prædeterminatione physica; ergo peccatores essent excusabiles. Neque dicas, quòd etiam in nostra sententia (qui peccat, posset Deo dicere; si dedisses mihi auxilium prævisum efficax, non peccassem. Nam quamvìs plus Deo debeat qui obtinet gratiam efficacem, quàm qui purè sufficientem, & peccat; hic tamen non potest de Deo conqueri, cùm habuerit plenissimam sufficientiam cum potentia etiam morali ad non peccandum: quòd enim Deus præviderit, cum gratia purè sufficienti non esse conjungendum consensum, non obstat plenissimæ libertati voluntatis, sicut obstat prædeterminatio sive physica, sive moralis.

Experientia demum constat, sæpè nos benè, aut malè operari absque morali impossibilitate ad alteram partem. Imò quando v. g. diligimus inimicos propter amorem Dei, experimur, magìs inclinari ad illos odio habendos: ergo consentimus gratiæ sine necessitate morali ad consensum.

III. Adducuntur pro hac sententia varia loca D. Aug. præsertim lib. de bono perseverantiæ *cap.* 4. & ad Simplicianum *qu.* 2. ubi passim dicit: *Deus sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.* Sed D. Augustinus non est intelligendus, quòd Deus conferat gratiam efficacem cum attemperatione ad subjectum in priori ad scientiam mediam, ob rationes adductas, sed in posteriori ad illam, & in hoc sensu gratia efficax etiam à nobis appellatur congrua. Hæc obiter de hac sententia, quæ non multum negotii facessit, nec multos habet Asseclas.

Quod attinet ad quartam sententiam reponentem gratiæ efficaciam in collatione auxilii prævisi per scientiam mediam efficacis, supponendum 1. ex Suario *lib.* 3. de auxiliis, *cap.* 14. gratiam efficacem posse tripliciter sumi: Primò prout idem est efficax, & effectivum, seu potens ponere actionem; & in hoc sensu

gratia efficax confunditur cum sufficienti: Secundò prout idem est efficax, ac actu efficiens; sicut oratio v. g. si persuadeat, dicitur efficax, etiamsi non sit talis, ut infallibiliter pariat persuasionem: Tertiò prout idem est efficax, ac actu efficiens infallibiliter, & in hoc postremo sensu usurpatur in hac sententia gratia efficax, ità ut gratia, quæ est effectiva infallibiliter bonæ operationis, dicatur efficax in actu primo; quæ verò est efficiens infallibiliter, dicatur efficax in actu secundo.

Supponendum pariter ex dicendis quæstione sequenti, non solùm distingui in hac sententia ex parte objecti gratiam efficacem in actu secundo à non efficaci in actu secundo, seu à purè sufficienti per hoc, quòd illa connotet operationem, quàm non connotat ista; sed etiam distingui gratiam efficacem in actu primo à non efficaci in actu primo, seu à purè sufficienti; quia gratia efficax in actu primo præter effectivitatem (in quo convenit cum purè sufficienti,) importat etiam id, per quod constituitur infallibiliter effectiva, nempe tum futuritionem conditionatam consensûs, seu veritatem illam objectivam: si daretur hæc gratia, poneretur consensus; tum scientiam mediam de tali objecto; ac demum, saltem in præsenti providentia, prædefinitionem consensûs sub tali auxilio, vi cujus prædefinitionis gratia efficax fert specialem Dei benevolentiam, & est speciale beneficium, quod non confertur habenti gratiam purè sufficientem. His positis.

V. Sequitur primò, quod juxta sententiam laudatam reponentem efficaciam gratiæ in collatione auxilii prævisi per scientiam mediam efficacis, Gratia efficax in actu primo, antequam intelligatur in uno conjungenda cum consensu, in altero non conjungenda, quoad suam entitatem intrinsecam non differat necessariò; atque adeo eadem gratia præveniens secundùm se inva-

ſe invariata poteſt eſſe tam in conſentiente, quàm in non conſentiente. In tantùm enim deberet eſſe intrinſecè diverſa, in quantum gratia præveniens, quæ datur conſentienti, eſſet phyſica prædeterminatio ex intrinſecis ſuis connexa eſſentialiter cum conſenſu; cùm autem prædeterminatio phyſica ex dictis ſit inimica libertatis, idcirco in hac ſententia gratia efficax in actu primo non differt intrinſecè à ſufficiente.

Sequitur ſecundò, poſſe Petrum, & Judam eodem auxilio ſecundùm ſuam entitatem ſpectato affici, & Petrum conſentire, Judam diſſentire; Et rurſus, idem auxilium A collatum eidem Petro diverſis temporibus poſſe nunc conjungi cum conſenſu, nunc cum diſſenſu; Imò poterit auxilium A minùs ſecundùm ſuam entitatem intrinſecam conjungi cum conſenſu, & auxilium B entitativè majus cum diſſenſu; ità tamen, ut auxilium A minùs habeat majorem rationem beneficii, eo quod bonum majus efficiat, & animo magìs benevolo conferatur, atque adeò ſit phyſicè minùs, ſed moraliter, ſeu in ratione doni majus. Quæ doctrina videtur colligi ex Scripturis, & Patribus. Nam Matth. 12, dicitur: *Viri Ninivitæ ſurgunt in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam*; quia ſcilicet Judæi majoribus auxiliis vocati, quàm Ninnivitæ, non egerunt pœnitentiam Ninivitarum: & Matth. 11. *Væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone ſactæ ſuiſſent virtutes, quæ ſactæ ſunt in te, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent.* Auguſt. *lib.* de Prædeſt. *cap.* 15. hæc habet: *Unde Nabuchodonoſor pænitentiam meruit fructuoſam? Nonne poſt innumeras impietates illum flagellatum pœnituit; Pharao autem ipſis flagellis eſt durior effectus, & periit? Hìc mihi rationem reddat, qui divinum conſilium ſapienti corde dijudicat. Quoad naturam ambo homines erant; quoad dignitatem ambo Reges; quantum ad cauſam ambo captivum populum Dei poſſidentes;*

tes; *Quid ergo fines eorum fecit esse diversos? nisi quòd unus manus Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio.* Ratio demum videtur esse, quia posito in duobus æquali auxilio, remanet in utroque libertas integra: ergo potest unus consentire, alter dissentire; aliter auxilium non esset sufficiens.

Neque dicas, dissentientem habere ignorantiam, quâ caret consentiens, cùm omnis peccans sit ignorans. Nam etiam positâ eâdem cognitione in intellectu utriusque, & eâdem affectione in voluntate, remanet libertas, atque adeò potest alter tantùm consentire. Omnis peccans dicitur esse ignorans, non quidem speculativè, sed practicè, & interpretativè, quatenùs operatur perinde ac si ignoraret, ut diximus in de Angelis *disp.3.q.1.*

## QUÆSTIO V.

### *Explicatur per quid discriminetur Gratia efficax in actu primo ab efficaci in actu secundo?*

1. EXplicandum ulterius in hac sententia reponente gratiæ efficaciam in collatione auxilii prævisi per scientiam mediam efficacis, quid importet Gratia efficax in actu primo? quid etiam importet Gratia efficax in actu primo, in quantum est speciale beneficium relatè ad consentientem? & quid demum importet Gratia efficax in actu secundo? Quoniam dedecet Theologum hæc ignorare, oportet ea paucis exponere supersedendo à discussione hujus materiæ.

Itaque juxta postremam hanc viam, quæ est Doctorum Societatis, Gratia efficax in actu primo, in quantum effectiva infallibiter consensus, importat præter intrinsecam entitatem gratiæ, etiam scientiam mediam de consensu conditionatè ponendo sub tali auxilio; atque adeò ipsam futuritionem conditionatam consensûs,

ſus, quæ eſt objectum talis ſcientiæ mediæ. Gratia enim efficax in actu primo, ut jam præmiſimus, duo dicit, & effectivitatem, & infallibilem connexionem cum conſenſu; ità ut effectivitatem habeat ab intrinſeco, connexionem verò infallibilem, cùm non poſſit habere ab intrinſeco, eò quòd eſſet prædeterminatio phyſica, habeat ab extrinſeco, ſeu per conjunctionem cum forma ex-trinſeca, quâ poſitâ, infallibiliter ſecuturus eſt conſenſus; atqui, poſitâ ſcientiâ mediâ de conſenſu ſub hoc auxilio, imò poſitá tantùm futuritione conditionatâ conſensûs, quæ eſt objectum talis ſcientiæ mediæ, eo ipſo conſenſus eſt infallibiliter ſecuturus; ergo gratia efficax in actu primo, in quantum infallibiliter connexa cum conſenſu futuro, importat præter entitatem gratiæ ſcientiam mediam de conſenſu; atque adeò futuritionem conditionatam conſensûs: Quæ duo complent gratiam efficacem in actu primo, non quidem in ratione effectivitatis, ſed in ratione infallibiliter connexæ cum conſenſu; impoſſibile enim eſt, dari ſcientiam mediam de conſenſu conditionatè futuro ſub auxilio A, & dari de facto auxilium A, & non dari conſenſum; ſicut impoſſibile eſt, dari ſcientiam viſionis, aut revelationem de peccato D. Petri pro tali tempore, & dari tale tempus, quin detur peccatum D. Petri; cùm impoſſibile ſit, ſcientiam Divinam aut Viſionis, aut mediam falſificari.

II. Unde deducitur primò, denominationem gratiæ efficacis in actu primo in hac ſententia eſſe partim intrinſecam deſumptam ab entitate gratiæ, quæ habet effectivitatem conſensûs, & partim extrinſecam deſumptam à ſcientia illa media, nec non ab ejus objecto; ratione cujus gratia eſſentialiter connectitur cum conſenſu futuro.

Deducitur ſecundò, quòd gratia efficax in actu primo non cognoſcat pro cauſa efficiente de præſenti volunta-

lūtatē creatam, ſed ſolum Deum; etenim entitas intrinſeca gratiæ de ſe effectivæ conſenſus eſt à ſolo Deo; ſcientia verò media identificatur cum ipſo Deo; & futuritio, ſeu veritas illa conditionata, quæ eſt objectum ſcientiæ mediæ, cùm non habeat eſſe phyſicum, ſed logicum, non debet habere cauſam ullam phyſicam, ſed logicam: Sicuti enim hæc veritas de futuro abſoluto, Antichriſtus peccabit, cùm non habeat num eſſe phyſicum, ſed logicum, non debet habere cauſam phyſicam nunc, ſed tunc, quando erit peccatum; ità hæc veritas de futuro conditionato, Si daretur auxilium A, Petrus conſentiret, non debet habere cauſam phyſicam nunc, ſed quando purificatur conditio.

Deducitur tertiò, quòd gratia efficax in actu primo, in quantum infallibiliter connexa cum conſenſu abſolutè futuro, conſtituta per conſenſum conditionatè futurum, & per ſcientiam mediam de illo, ſit antecedens, & prior logicè, relatè ad eundem conſenſum abſolutè futurum. Ratio eſt, quia ſicut e.g. Antichriſtus poſſibilis dicitur eſſe prior Antichriſto exiſtente, prioritate tantùm logicâ, & à ſubſiſtendi conſequentia, quatenus valet hæc illatio, Antichriſtus eſt exiſtens; ergo eſt poſſibilis; non tamen è contra: Ità conſenſus conditionatè futurus habet eandem prioritatem relatè ad eundem conſenſum abſolutè exiſtentem; quatenus valet hæc illatio: Conſenſus exiſtit abſolutè ſub auxilio A; ergo erat conditionatè futurus ſub eodem auxilio; non tamen valet è contra: Eſt conditionatè futurus; ergo exiſtit.

III. Circa ſecundum, quid importet in hac ſententia Gratia efficax in actu primo, in quantum eſt ſpeciale beneficium relatè ad conſentientem? Dicendum, quod præter intrinſecam entitatem gratiæ, & ſcientiam mediam de conſenſu conditionatè futuro ſimul cum futuritione iſta conditionata; importat etiam præ-

defini-

definitionem talis consensûs consequentem ad talem scientiam mediam; seu importat voluntatem Dei beneficam seligentem auxilium prævisum efficax præ aliis inefficacibus ex intentione consensûs secuturi. Et ratio est, quia in hoc Deus est specialiter benevolus, & beneficus erga consentientem præ non consentiente, quia licet utrique det gratiam sufficientem, consentienti tamen præter posse, dat etiam ipsum agere ex intentione bonæ operationis; atqui nisi daretur prædefinitio consensûs, haberetur quidem præter posse ipsum agere, sed non ex intentione talis bonæ operationis: ergo circumscriptá hâc prædefinitione, Deus non esset specialiter benevolus,& beneficus erga benè operantem; atque adeò gratia efficax, in quantum est speciale beneficium, importat hujusmodi prædefinitionem, quà Deus discernit benè operantem à malè operante,& prædestinatum à reprobo. Et sanè si cæco modo Deus conferret auxilia, non diceretur magìs beneficus erga benè operantem,quamvìs illi conferret præter posse etiam ipsum agere; quia scilicet conferret bonam operationem veluti per accidens,& non ex intentione conferendi illam: ergo si eandem conferat post scientiam mediam, sed citra prædefinitionem consensûs, neq; erit specialiter beneficus erga consentientem. Sicut è contra non est maleficus erga dissentientem per hoc, quod conferendo auxilium purè sufficiens, prævideat tantùm, sed non prædefiniat peccatum. Et ratio à priori est,quia ad rationem beneficii non satis est conferre bonum, sed debet conferri ex intentione, quòd bonum illud sequatur. Neque etiam dicitur benevolus: aut beneficus v. g. erga inimicos, qui metu naufragii projicit merces, quas videt illis profuturas, cùm non projiciat ex intentione benefaciendi.

IV. Videtur tamen,quòd si gratia efficax in actu primo constitueretur per futuritionē consensûs conditionatam,

natam,& per ſcientiam mediam de illo,ſequeretur primò quòd gratia efficax quà talis tribueretur nobis,& à nobis penderet, quia nobis tribuitur futuritio illa conditionata conſenſus, quæ debet ſcientiam mediam præire. Sequela autem eſt abſurda, quia gratia efficax in actu primo unicè Deo tribui debet, & nobis ad ſummum aliquatenus tribuitur cooperatio, quæ ſpectat ad gratiam efficacem in actu ſecundo.

Secundò ſequeretur, quòd cùm gratia efficax in actu primo diſcernat benè operantem à non benè operante, non Deus ſolus nos diſcerneret, contra illud Apoſtoli: *Quis eſt, qui te diſcernit? quid autem habes, quod non accepiſti?*

Tertiò ſequeretur, quòd gratia determinaretur ab arbitrio in ratione efficacis in actu primo, atque adeò noſtra operatio prout conditionatè futura præiret gratiam efficacem in actu ſecundo, ſeu gratiam cooperationis; unde gratia eſſet pediſſequa naturæ contra id, quod Eccclefia definit adverſùs Semipelagianos.

Quartò, quòd Deus expectaret liberi arbitrii determinationẽ,ut poſſet gratiam efficacem conferre:quod eſt contra Concil.Arauſicanum IV. quod negat,Deum expectare voluntatem noſtram,ut à peccato purgemur.

Hæc tamen facili negotio eluceſcunt dicendo ad primam ſequelam, quod gratia efficax in actu primo duo importet: primò collationem auxilii, quòd de ſe poteſt cauſare conſenſum, & hujuſmodi collatio non poteſt tribui nobis,nec à nobis dependet,ut patet: Secundò infallibilem connexionem cum conſenſu, quæ habetur per ſcientiam mediam de illo; propterea eo pacto, quo hujuſmodi ſcientia media tribuitur voluntati, non quæ eſt, ſed quæ eſſet ſub tali auxilio; ità pariter tribuitur voluntati infallibilitas futuritionis conſenſus. Quare cùm ſcientia media non ſit cauſativa conſenſûs) quippe qui ſolùm cauſatur à volunta-

luntate, & ab auxilio) & ratio gratiæ, in quantum gratiæ in actu primo efficacis, consistat in hoc, quod possit causare consensum, ideo ratio gratiæ efficacis in actu primo non tribuitur voluntati, sed Deo, ut fusius explicat Amic. *disp.* 26. *num.* 114. In forma distinguo sequelam: tribueretur nobis gratia efficax in actu primo, secundùm quod est potens causare consensum, *nego*; secundùm quod est infallibiliter connexa cum consensu, *concedo*.

Ad secundam discernere non est aliud; quam dare aliquid, per quod antecedenter ad consensum absolutum possit quis infallibiliter separari à male operantibus; hoc autem unicè fit à Deo conferente entitatem gratiæ sub prædefinitione consensûs consequente ad scientiam mediam: ergo unicè Deus nos discernit. Unde supra diximus, prædefinitionem consequentem esse in omni providentia necessariam: quamvis enim scientia media constituat gratiam efficacem in actu primo in ratione infallibiliter connexæ cum consensu futuro, & scientia media supponat futuritionem conditionatam consensus; ista tamen futuritio conditionata non habet esse physicum, sed logicum: propterea id, quod datur de facto physicè discernens Electos à Reprobis, est sola prædefinitio divina, seligens auxilium prævisum efficax ex amore efficaciæ.

Ubi adverte, prædefinitionem divinam discernere tantùm causaliter, consensum verò discernere formaliter, cum hoc discrimine inter electos, & reprobos, quod reprobos Deus discernat ab electis causaliter negativè, quatenus non vult dare auxilium prævisum efficax quin velit dissensum, Electos verò discernat positivè per hoc, quod velit auxilium efficax, & intendat ipsum consensum.

Ad tertiam; Semipelagiani somniabant, consensum conditionatum esse quoddã veluti meritum naturæ ad

 ob-

obtinendam à Deo gratiam pro ſtatu abſoluto. Unde dicebant, gratiam eſſe naturæ pediſſequam, quod tamen longè abeſt à noſtra ſententia, quæ dicit ſolùm, futuritionem conditionatam conſensûs dare gratiæ efficaci infallibilitatem, non meritum. Quod ſi gratia ideò putetur naturæ pediſſequa, quia præſupponit futuritionem conditionatam conſensûs, Adverſarius abutitur vocabulis; nam conſenſum conditionatum prærequiri ad gratiæ efficacis infallibilitatem, nemo non videt; quin tamen hinc ſequatur, aliquid aliud præire conſenſum noſtrum in ſtatu abſoluto præter Dei gratiam, quæ voluntatem adjuvat ad operandum.

Ad quartam: quod negat Concilium, eſt, gratiam expectare conſenſum conditionatum naturæ viribus elicitum, ut volebant Semipelagiani; non negat tamen, quod Deus expectet conſenſum noſtrum viribus gratiæ poſitum, cum dicatur Iſa. 30. *Expectat Dominus, ut miſereatur veſtri.* Adde, conſenſum conditionatum prærequiri ſecundum eſſe logicum ad hoc, ut habeatur prædefinitio, & gratia efficax in actu primo, non ſecundum eſſe phyſicum; adeóque in rigore nullatenus expectari; in priori enim ad quodcumque decretum Dei liberum habetur ea futuritio conditionata contingens, atq; adeò ſcientia media de conſenſu, quæ conſtituit gratiæ infallibilitatem abſque læſione libertatis.

V. Videtur deinde, quod gratia efficax, in quantum eſt ſpeciale beneficium, non importet prædefinitioné conſenſûs; quia verè eſt homicida v. g. qui prævidet in ebrietate ſecuturum homicidium, etiamſi illud non intendat; ergo verè Deus eſt ſpecialiter beneficus, ſi prævidet, auxilium A, quod confert, eſſe conjungendum cum conſenſu, etiamſi non prædefiniat, ac intendat conſenſum: ergo gratia efficax in actu primo habet rationem ſpecialis beneficii unicè propter ſcientiam mediam de conſenſu, non propter prædefinitionem.

Sed

Sed *concesso antecedente, negatur consequentia*; Disparitas est, quia ad prosequendum inhonestum satis est prævidere, quod ex aliqua operatione illud sequatur; contra verò ad prosequendum honestum requiritur non solùm cognitio, sed etiam intentio illius: Sic ad contrahendum peccatum satis est ponere actionem, quæ cognoscitur Deo injuriosa, quamvis non ponatur ex intentione inhonorandi Deum; at ad eliciendum actum v. g. misericordiæ non satis est ponere actionem, ex qua prævidetur miseria sublevanda, sed debet eo animo poni. Et ratio ulterior est, quia bonum ex integra causa; Unde honestum debet & cognosci, & intendi: malum verò ex singulis defectibus, unde contrahitur præcisè per hoc, quod cognoscatur, etiamsi non intendatur.

VI. Instabis: ad augendum meritum non requiritur nova notitia majoris dignitatis in operante; ergo neque ad augendum beneficium requiritur nova notitia majoris boni, quod confertur; ergo à fortiori neque requiritur ejus intentio; atque adeò bene stat, quod gratia efficax conferat majus beneficium consentienti, præ non consentiente, præter prædefinitionem, ac intentionem consensus.

Sed difficultas hæc solvenda est ab omnibus, cum nemo dixerit, beneficium conferri absque notitia boni, quod confertur, cum Seneca lib. 6. cap. 8. dicat: *Beneficium aliquis nesciens accipit, nemo à nesciente*: contra verò meritum juxta omnes crescit absque notitia novæ formæ augentis meritum. Nam gratia habitualis v. g. quæ ignoratur à merente, transfert meritum à congruo ad condignũ; & unio hypostatica transfert meritum à finito ad infinitum. Et ratio est, quia quicquid conciliat magìs amorem præmiantis, auget valorem meriti; conciliatur autem amor præmiantis etiam à forma ignorata, ut patet; nam si quis v. g. igno-

ignoret se esse filium Regis, & Regi obsequatur, magìs ejus amorem sibi conciliat, quam si non ut filius: contra verò beneficium non est majus, nisi sit major benevolentia; nec benevolentia est major sine cognitione boni majoris, quod confertur; etenim beneficium est donum collatum absque spe retributionis; unde in beneficio potissimum attendendus est animus donantis, qui sine cognitione doni, quod exhibet, benevolus esse non potest.

VII. Explicata juxta hanc sententiam efficacia gratiæ in actu primo, descendo ad explicandam efficaciam gratiæ in actu secundo. Tunc auxilium seu gratia dicitur esse efficax in actu secundo, quando præter efficaciam gratiæ in actu primo supra explicatam, habetur etiam ipse consensus, seu operatio Creaturæ cum concursu Dei. Et ratio est, quia illud constituit gratiam efficacem in actu secundo, quod est Donum supernaturale indebitum, & non solùm potest efficere, sed etiam efficit infallibiliter consensum liberum supernaturalem; hujusmodi autem est auxilium supernaturale adjuvans arbitrium in exercitio bonæ operationis; & ideo in hoc reponitur gratia efficax in actu secundo. Quare illud ipsum auxilium supernaturale, quod consideratum in actu primo dicitur excitans, ac præveniens, si consideretur ut causans consensum in actu secundo, dicitur adjuvans, & concomitans, & alio nomine vocatur Gratia cooperationis.

Hinc fit, quod gratia inefficax in actu secundo sit illa, quæ potest quidem ad arbitrium voluntatis consensum actu ponere, non tamen ponit; ac proinde est tantùm purè sufficiens, & efficax in actu primo, quatenus tò efficax in actu primo importat virtutem proximam ad efficiendum; non verò quatenus importat infallibilem connexionem cum consensu: hujusmodi enim connexio independenter ab aliqua forma extrinseca,

nem-

nempe à scientia media, prout explicavimus in quæstionibus antecedentibus, nequit competere prædeterminationi physicæ, aut decreto prædeterminanti, aut condeterminanti, citra libertatis eversionem.

Porro gratia, prout efficax in actu secundo, ità est essentialiter connexa cum consensu, ut non sit prior illo, nec posterior, sed omninò simultaneè se habeat ad illum simul cum determinatione voluntatis. Et ratio est, quia Gratia prout efficax in actu secundo, importat auxilium supernaturale prout actu causans cum cooperatione creaturæ consensum, ut supra diximus; atqui actio, qua efficitur consensus, est ipsa positio consensus, quæ vel cum consensu ipso identificatur, ut communius docent in Philosophia, vel si distinguitur, non est prior consensu, cum non se teneat ex parte actus primi, sed secundi; ergo gratia efficax in actu secundo ità connectitur essentialiter cum consensu, ut simultaneè se habeat ad illum, & probabilius cum ipso consensu identificetur.

Hinc fit, gratiam efficacem in actu secundo in aliquo sensu posse dici necessariam ad bonam operationem, quatenus voluntas nequit bonam operationem ponere absque gratiæ cooperatione, & concursu in actu secundo; & in alio sensu posse dici non necessariam, quatenus sine ista datur in gratia sufficienti, & inefficaci in actu secundo integra vis, & potentia proxima ad bonam operationem: quare est necessaria hujusmodi gratia, ut bona operatio ponatur, & existat, non verò, ut possit poni; eo pacto, quo dicimus, Visionem v. g. esse necessariam, ut oculus sit videns; non verò ut possit videre, seu causare visionem: antecedenter enim ad visionem datur potentia proxima ad videndum, seu ad ponendam visionem: sicuti ergo juxta diversum sensum, & appellationem terminorum veræ sunt ambæ istæ propositiones: Deus in-

independenter à meritis videt, hominem salvandum, & Deus non videt hominem salvandum independenter à meritis; ità istæ aliæ: voluntas sine gratia efficaci in actu secundo, seu sine gratia cooperationis potest consentire; &, voluntas non potest consentire sine gratia cooperationis.

VIII. Dices: gratia efficax in actu secundo distinguitur ab efficaci in actu primo juxta hanc sententiam per meram causalitatem consensûs identificatam cum ipso consensu; sed causalitas ista unicè tribuitur creaturæ determinanti concursum Dei in actu primo indifferentem; ergo unicè gratia cooperationis in hac sententia tribuitur creaturæ; quod repugnat. Evacuatur tamen difficultas distinguendo minorem: unicè tribuitur creaturæ, ut electivæ, ac determinativæ, conceditur; ut causæ efficienti, ac intendenti efficaciter consensum, negatur minor & consequentia. Certè ut creatura liberè operetur, debet ipsa eligere, ac determinare; quia tamen electio bonæ operationis poni non potest, nisi creatura habeat à Deo vires supernaturales, & seligat auxilium prævisum efficax, idcircò principalius bona operatio tribuitur Deo; sicut si Dux ex prævisione strenuitatis militis cõferret illi arma ad fortiter pugnandum, principalius tribueretur Duci victoria, quàm militi, quamvìs miles se determinet ad pugnandum; idque multò magìs, si Dux daret militi non solùm arma, sed etiam existentiam, & si certus omninò sit, de bona operatione secutura, ut accidit in Deo; propterea Apostolus ait: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.*

IX. Dices ulterius. Gratia efficax in actu secundo est essentialiter connexa cum operatione arbitrii, imò per illam in hac sententia constituitur; ergo non pendet à potestate dominativa arbitrii; ergo non cohæret cum libertate. Sed umbratilis est difficultas; fit enim

enim illi satìs primò per instantiam: Voluntas liberè amans constituitur per amorem liberum; ergo hæc denominatio liberè amantis non pendet à voluntate. Secundò directè, *concesso antecedente*, *negatur consequentia*; pendet enim à potestate dominativa arbitrii, quod habeatur gratia efficax in actu secundo qua talis; unde bene cohæret cum libertate: Quia tamen pendet à voluntate, non existentia gratiæ, sed bonus ejus usus, & à Deo efficaciter, & principalius intenditur bonus usus gratiæ, seu bona operatio, idcircò bene etiam stat, quod gratia cooperationis simul pendeat à voluntate, & simul sit gratia supernaturalis, & indebita dicente Apostolo: *Quid habes, quod non accepisti? quid autem gloriaris, quasi non acceperis? Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei*; ità tamen miserentis, ut etiam nos ad hanc Dei misericordiam cooperemur. Propterea hortatur Apostolus, ut gloriemur in Domino, non quidem præsumptuosè, quasi verò ex nostris viribus cooperati simus, sed modestè, & humiliter, quasi accepta à Deo potestate benè usi simus, ità ut de hac etiam nostra cooperatione, quasi de novo dono gratias agere debeamus, quia illam eandem accepimus à Deo, seligente ex animo benevolo auxilium efficax, ut ea ponatur: in hoc itaque sensu dicit Apostolus: *Si voluero gloriari, non ero insipiens*; nam ut dicitur ad Rom. 2. *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum*; gloriari tamen debemus, non quasi non acceperimus.

X. Ex quibus Sequitur 1. gratiam efficacem in actu secundo constitutam per consensum supernaturalem liberum esse verùm donum Dei, & gratiam intrinsecè supernaturalem, adeò ut non possit gloriari creatura, quod illam non acceperit absque ulla prævia exigentia, aut merito. Ratio est, quia Deus gratuito dedit creaturæ non solùm posse, sed etiam ipsum agere libe-

liberum, quatenus gratuito selegit auxilium prævisum efficax intendens nobis bonam operationem.

Sequitur 2. Gratiam istam cooperationis intrinsecè supernaturalem esse ab intrinseco efficacem. Ratio est, quia essentialiter connectitur cum consensu, imò constituitur per ipsum consensum, si supponamus cum communiori ex Philosophia, quod actio identificetur cum actibus vitalibus. In hoc tamen differt gratia ista ab intrinseco efficax à prædeterminatione Thomistica, quod gratia entitativè, & ab intrinseco efficax, quam nos admittimus, vel identificatur cum ipso consensu, vel saltem non est in priori ad illum; quia actio nostra, cum qua identificatur cooperatio Dei, seu gratiæ, non est in priori ad consensum, etiamsi ab illo distinguatur: At prædeterminatio est in priori ad consensum, & essentialiter cum illo connectitur; Unde cum non sit in manu voluntatis, est læsiva libertatis: hæc enim habet Aug. lib. 3. de libero arbitrio: *Si laboriosum est omnia mandare memoria, hoc brevissimum tene: quacumque, ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.*

Sequitur 3. Esse in potestate arbitrii habere, vel non habere gratiam cooperationis, etiamsi sine ista gratia non possit dari bona operatio. Ratio est, quia sine ista gratia habet homo sufficientiam ad bene operandum, quamvis non possit conjungere operationem suam cum operatione Dei sine ista gratia; Unde cum habeat sufficientiam ad bonam operationem, & ad conjungendam illam cum cooperatione Dei antecedenter ad istam gratiam, sequitur, quod in manu sua sit habere, vel non habere gratiam cooperationis; Sicut enim voluntas in manu sua habet ponere hanc denominationem liberè volentis, quia in manu sua habet liberam volitionem, quæ constituit hanc denominationem; ità in manu sua habet ponere gratiã cooperationis,

nis, quia in manu sua habet propriam operationem, quæ constituit inadæquatè gratiam cooperationis, seu gratiam efficacem in actu secundo.

Sequitur ult. Quòd carens gratiâ cooperationis illâ careat suâ tantùm culpâ, & voluntate; contra verò habens illam, non habeat ex sua tantùm voluntate, sed etiam, & principalius ex voluntate Dei. Ratio est, quia culpâ tantùm suâ homo peccat, & peccando hanc gratiam recusat; non enim Deus confert gratiam inefficacem ex intentione malæ operationis secuturæ: Contra verò bonam operationem supernaturalem non ponit homo per solas vires suas naturales, sed per vires supernaturales liberaliter præstitas à Deo intendente tum posse, tum ipsum agere, dum seligit ad id omninò liberaliter auxilium prævisum efficax; ergo bona operatio non tribuitur tantùm creaturæ, sed principalius Deo. Atque hæc pro explicatione hujus sententiæ dicta sint satìs. Qui tamen quæ huc faciunt altè discussa velit, consulat Suarium *lib.5.* de Gratia *cap.25.* Bellar. de Gratia, & *lib. arb. cap.12. & lib. 6. cap.* 14. aliosque apud Thyrsum Gonzalez *t.1. in 1. p. disp.* 17. *sect.* 12.

# DISPUTATIO IV.

## *De Gratia Habituali Justificante.*

ACtualis gratia ad habitualem ordinatur, qua justificamur, & sanctificamur; Propterea ad hujus superni doni naturam, ac proprietates investigandas gradum facimus, Quærentes primò ejus essentiam tum physicam, tum metaphysicam: Deinde ejus formales effectus, incompossibilitatem cum peccato, An ab habitu charitatis distinguatur; & alia hujusmodi: quænam verò auxilia gratiæ necessaria sint ad gratiam hanc habitualem promerendam, & conservandam, & ad salutem obtinendam, examinabimus disputatione ultimâ.

# QUÆSTIO I.

## *Quænam sit physica essentia Gratiæ habitualis.*

I. CIrca gratiam gratum facientem, & justificantem plures fuerunt Hæreticorum errores negantium, esse qualitatem animæ intrinsecam, qua peccata remittuntur, & ex injusto homo fit justus, ex inimico amicus, & filius Dei adoptivus, atque hæres vitæ æternæ. Lutherani dixerunt, causam formalem nostræ justificationis esse justitiam Christi nobis imputatam: Osiander justitiam increatam Dei imputatam nobis: Calvinus justificationem haberi per imputationem justitiæ Christi nobis; non tamen aliud præstare, quàm peccatorum remissionem: Bucerus, & Pighius duplicem constituerunt causam formalem justificationis, alteram imperfectam consistentem in virtutibus inhærentibus, alteram perfectam consistentem in imputatione justitiæ Christi nobis. Doctrina tamen catholica est ex Tridentino *sess.6. cap.7.* unicam esse causam formalem nostræ justificationis, justitiam Dei, *non quà justus est, sed quà nos justos facit; qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed filii Dei nominamur, & sumus*: Additque Tridentinum, illam justis inhærere, eique inseri Fidem, Spem, Charitatem. Quod autem per hanc reddamur simpliciter, & absolutè justi, & non secundum quid, & imperfectè, docuit Apostolus ad Rom.5. dicens: *Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam gratiæ donationis, & justitiæ accipientes in vita, regnabunt per unum Jesum Christum.* Unde fit, duos esse formales effectus gratiæ inhærentis, alterum negativum, quatenus tollit mortale; alterum positivum, quatenus reddit nos Dei filios adoptivos, amicos, & vitæ

æter

æternæ hæredes. Omnes justificationis causas enumerat Tridentinum *loc. cit.* dicens, quod causa finalis sit gloria Dei, ac Christi, & vita æterna; Causa efficiens principalis sit Deus; Causa meritoria sit Christus Dominus per merita suæ passionis; Causa instrumentalis, Sacramentum Baptismi, & Pœnitentiæ: Causa demum formalis justitia Dei, non quà justus est, sed quà justos nos facit; hoc est justitia nobis inhærens. Magister sententiarum *in* 1. *dist.* 17. docuit, gratiam non esse habitum creatum, sed Spiritum Sanctum in anima inhabitantem; & *in* 2. *dist.* 27. explicat, Spiritum Sanctum inhabitare in nobis per qualitatem inhærentem, quâ sanctificamur; ità tamen, ut justitia creata sanctificet ut quo, & Spiritus Sanctus, seu justitia increata sanctificet ut quod; hæc tamen sententia rejicienda ex verbis Tridentini dicentis, causam formalem justificationis non esse justitiam Dei, qua justus est; ergo non sanctificamur ut quod à Spiritu Sancto, sed à justitia nobis inhærente: His præmissis.

II. Dico, physicam gratiæ justificantis essentiam consistere in qualitate supernaturali physicè animæ inhærente permanenter, quâ homo redditur Divinæ naturæ particeps, Dei amicus, filius adoptionis, & æternæ beatitudinis hæres.

Conclusio constat ex Tridentino *can.* 11. ubi Anathematizatur qui dixerit, *hominem justificari vel solâ imputatione Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & Charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat.*

Prob. Etiam ratione; & primò quidem, quòd hujusmodi gratia sit qualitas, constat, quia non potest esse substantia, posito, quòd inhæreat substantiæ completæ; nec potest ad aliud prædicamentum pertinere. Deinde, quòd hujusmodi qualitas sit physica permanens, & supernaturalis radix, ac fundamentū supernaturalitatis,

ſic oſtenditur: Dantur in nobis actus Theologici, & ſupernaturales Fidei, Spei & Charitatis, cum ad illos aliquando exercendos obligemur; ergo dantur in nobis principia intrinſeca horum actuum, nempe habitus infuſi ſupernaturales; ergo datur gratia habitualis, quæ ſit qualitas phyſica permanens ſupernaturalis, radix, & fundamentum tum habituum, tum actuum ſupernaturalium. Utraque conſequentia eſt probanda. Probatur prima, quia licèt Deus poſſit eſſe proximè aſſiſtens potentiis naturalibus ad eliciendos actus ſupernaturales, eiſque per decretum quaſi habitualiter unitus; at connaturalis modus operandi potentiæ creatæ poſtulat, ut per principium intrinſecum fiat proximè potens; ergo dari debent principia intrinſeca, & permanentia ad actus Fidei, Spei, & Charitatis ſupernaturales, nempe habitus infuſi: ſicut datur lumen Gloriæ intrinſecum in ordine ad Viſionem beatam. Probatur nunc ſecunda conſequentia, quia cùm habitus infuſi ſint quædam potentiæ, & proprietates ſupernaturales, quæ dant ſimpliciter poſſe relatè ad actus ſupernaturales, debent connaturaliter ſupponere naturam ejuſdem ordinis, hoc eſt ſupernaturalem; hujuſmodi autem eſt gratia, quæ ſit qualitas phyſica ſupernaturalis permanens, radix omnis ſupernaturalitatis, à qua habitus infuſi vel phyſicè, vel moraliter fluant; ergo datur de facto gratia habitualis, cujus phyſica eſſentia ſit qualitas permanens ſupernaturalis, radix omnis ſupernaturalitatis, ſeu quæ natura ſupernaturalis ſit.

III. *Objic.* 1. Non eſt de fide, gratiam habitualem eſſe qualitatem phyſicam; cum Tridentinum loquens de juſtitia inhærente nunquam utatur nomine habitûs; unde explicari poteſt vel de actibus ſupernaturalibus inhærentibus, vel de gratia actuali, ut docent Sot. Med. Sal. apud Amic. *diſp.* 29. *ſect.* 2. Ex altera parte dicere, quòd gratia ſit forma moraliter inhærens

rens

rens videtur conformius locutioni Apostoli dicentis ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ità per obedientiam unius justi constituentur multi*; atqui per inobedientiam Adami homines constituuntur peccatores per formam moralem, non physicam; ergo per obedientiam Christi homines fiunt justi etiam per formam moralem.

Confirm. Quia effectus gratiæ, nempe esse filium adoptivum, Amicum, hæredem, sunt effectus morales; ergo ipsa gratia est forma moralis.

Resp. Vasq. 1. 2. *disp.*203. *cap.*6. putare, esse de fide, quòd gratia sit qualitas physica, saltem respectu parvulorum, qui absque proprio actu per baptismum justificantur; cum relatè ad istos non possit explicari Tridentinum, quod loquitur de actibus supernaturalibus inhærentibus, aut de gratia actuali, quando loquitur de justitia inhærente. Verùm dato, quòd nec hoc sit de fide, conveniunt tamen Doctores, id pertinere ad Conclusionem theologicam, adeò ut oppositum sit temerarium, & saltem errori proximum. Adde, Tridentinum damnare eos, qui volunt, nos justificari per justitiam Dei, aut per Christi merita, nobis moraliter inexistentia per imputationem; ergo videtur excludere inhærentiam solùm moralem formæ sanctificantis. Ad textum Apostoli dicendum, non eodem modo parvulos esse injustos per originale ex Adami culpa dimanans, ac esse justos per gratiam dimanantem à meritis Christi: Etenim originale, cùm sit actio moralis, & libera, non poterat physicè ad parvulos libertatis expertes pertinere, nec ab Adamo ad ipsos physicè profluere: propterea originale est proprium uniuscujusque proprietate actionis moralis, eo modo, quo voluntas Tutoris contrahentis est moraliter propria pupilli, ex hoc, quòd à Republica Tutor sit constitutus caput pupilli in ordine ad contrahendum:

At gratiam non habemus propriam per hoc, quòd Christus Dominus eodem modo sit constitutus caput nostrum morale, adeò ut ejus obedientia per unionem moralem voluntatum nostrarum cum illo fiat obedientia nostra; sed ex meritis Christi Domini obtinemus gratiam physicè inhærentem. Quamvìs autem in alio ordine potuisset gratia haberi per formam extrinsecam physicè, & solùm moraliter intrinsecam, ut infra dicemus; at de facto habetur per formam physicè inhærentem; etenim verba Conciliorum, non secùs ac verba Scripturæ, accipienda sunt in sensu proprio, & usitato, si nihil obstet, inhærere autem absolutè prolatum importat physicam inhærentiam; ergo cùm Tridentinum dicat, justitiam nobis inhærere, intelligendum est de inhærentia physica.

Ad Confirm. Esto inter homines esse amicum, adoptivum, hæredem habeatur per formam moralem; at de facto esse amicum Dei, adoptivum, & hæredem habetur à forma physica, nempe à gratia, quæ est participatio Divinæ naturæ; atque adeò filiatio Dei, non quidem naturalis, cùm sit in persona extranea, sed adoptiva: filius autem Dei non potest non esse etiam amicus, ut infrà explicabimus, & hæres; ergo omnes hujusmodi effectus de facto habentur à forma physica, & consequenter sunt physici.

IV. *Objic.* 2. Esto verum sit, quòd gratia sit qualitas physicè inhærens, at non proinde est permanens, cùm possit esse physicè transiens, & moraliter permanere; eo pacto, quo peccatum præteritum denominat hominem moraliter injustum, si moraliter perseveret; ergo gratia non est qualitas permanens.

Resp. Ex verbis Concilii, ex ratione Conclusionis, & ex sensu Scholasticorum constare, de facto justificationem haberi per qualitatem permanentem; licèt enim sit dignus odio qui peccavit, donec exhibeat cōdignam

gnam satisfactionem, aut remissionem obtineat; at non est dignus amore Dei, qui formam amicitiæ non habet, seu qui non habet in se, sed habuit participationem Divinæ naturæ, qua fiat filius, & hæres. Quicquid sit, an de possibili dari possit forma hujusmodi, quæ post primam sui existentiam moraliter perseveret, ut esset actus dilectionis Dei, si juxta sententiam Vasq. formaliter justificaret?

Dubitatur hìc, Utrùm forma justificans sit una simplex qualitas, an verò complexum omnium habituum supernaturalium, ut docuerunt Sot. Veg. & alii? Dicendum tamen cum communi, esse simplicem qualitatem, quia scilicet habitus infusi, cùm sint potentiæ, & proprietates supernaturales, connaturaliter profluere debent â sua natura, & radice, quæ est gratia sanctificans. Constat etiam ex Tridentino dicente, justificationem fieri per infusionem gratiæ, & donorum; unde distinguit inter gratiam, (quam definit *sess.* 5. *can.* 5. culpam originalem remittere) & reliqua dona, seu habitus, qui justificare non possunt; amissâ enim per peccatum gratiâ, remanent in peccatore habitus supernaturales Fidei, & Spei, si peccatum his virtutibus non opponatur, nec per hoc habetur justificatio. Dicitur quidem aliquando, justitia consistere in aggregato omnium virtutum; at nomine justitiæ non venit tunc forma justificans, sed aptitudo, ac dispositio proxima, ac permanens ad honestè vivendum.

## QUÆSTIO II.

### *Quænam sit participatio Divinæ naturæ, in qua reponitur metaphysica Gratiæ essentia?*

I. CErtum est, gratiam esse participationem Divinæ naturæ, atque adeò in hoc prædicato ejus essentiam metaphysicam reponi; quod habetur ex 2.

Petri 1. ubi dicitur: *Maxima, & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini Divinæ consortes naturæ.* Dubitatur tamen, in quo sensu dicatur Divinæ naturæ participatio, ità ut sit ejus proprium prædicatum? quævis enim natura dici potest Divinæ naturæ participatio; nam sicut natura Divina est primum principium suorum attributorum, ità quælibet natura creata est primum principium suarũ proprietatum.

II. Dico 1. Cum Martinonio *disp.40. sect.6.* Gratiam rectè dici specialem participationem Divinæ naturæ physicè sumptæ, per hoc, quod sit natura supernaturalis, seu radix omnis supernaturalitatis.

Prob. Quod est proprium naturæ Divinæ, & excedit omnem naturam substantialem creatam, est, posse seipsum immediatè, & intuitivè cognoscere, & amare perfectissimè amore consentaneo Visioni; atqui gratia est primum principium, & radix omnium habituum, & actuum supernaturalium, per quos substantia rationalis creata ordinatur ad Dei Visionem, & amorem fruitivum; ergo in hoc sensu gratia rectè dicitur speciali modo participatio Divinæ naturæ. Major est communis inter Theologos, negantes possibilitatem substantiæ supernaturalis, seu naturæ, cui debeatur Visio Dei; atque adeò proprium naturæ Divinæ est posse seipsam intueri.

Confirm. 1. Jo. 3. dicitur: *Omnis, qui natus ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet*; ergo gratia dicitur participatio Divinæ naturæ per hoc, quod sit veluti semen Dei; semen autem est participatio physica naturæ generantis; ergo gratia est participatio naturæ Divinæ non moraliter tantùm, sed etiam physicè sumptæ. Ex hoc autem, quòd per gratiam, utpotè radicem supernaturalitatis, homo ordinetur ad Deum intuendum, quod soli naturæ Divinæ connaturaliter convenit, bene gratia dicitur participare naturam

ram

ram Divinam specialissimo modo; adeò ut sola gratia per antonomasiam dicatur participatio naturæ Divinæ; quamvìs re verâ omnes creaturæ sint entia per participationem Dei; ergo gratia est participatio Divinæ naturæ sumptæ physicè per hoc, quòd sit radix omnis supernaturalitatis.

Confirm. 2. Quia homo inter cæteras creaturas dicitur factus ad imaginem, & similitudinem Dei per hoc, quòd possit abstractivè Deum cognoscere, & amare; ergo à fortiori erit similis Deo, & speciali modo participans naturam Divinam, si potest Deum intuitivè cognoscere, eóque frui; atqui per gratiam habet homo talem naturam, quæ exigat proprietates, & actus supernaturales ad Dei visionem conducentes; ergo gratia est specialis participatio naturæ Divinæ physicè sumptæ per hoc, quòd sit radix omnis supernaturalitatis, & natura supernaturalis.

Ubi adverte, gratiam non esse naturam ut quod, sed ut quo; naturæ enim ut quod tria competunt; primum est, quòd sit primum esse, atque adeò esse substantiale; gratia autem est accidens: Secundum, quòd sit principium operativum immanenter; gratia autem non operatur immanenter, seu in se, sed in anima, cui inest; unde anima, seu homo credit, sperat, amat amore meritorio vitæ æternæ, non gratia, nisi ut quo. Tertium, quòd per potentias suas ipsa finem suum consequatur; atqui per facultates, & potentias gratiæ, nempe per habitus infusos, non gratia, sed homo finem suum ultimum consequitur; ergo gratia non est natura supernaturalis, ut quod, sed ut quo.

III. *Objic.* Etiam lumen gloriæ, & aliæ hujusmodi formæ supernaturales ad visionem Dei conducunt; ergo etiam lumen gloriæ deberet dici participatio Divinæ naturæ specialissima, & forma sanctificans, sicut est gratia.

 Resp.

Resp. Lumen gloriæ, quamvis visionem Dei causet efficienter, non est tamen prima radix supernaturalitatis videlicet exigens potentias supernaturales productivas actuum, quibus homo ad visionem Dei perducatur; ergo non habet rationem naturæ, seu primi principii motûs, & quietis, & ideo non est participatio Divinæ naturæ, in quantum naturæ, sicut est gratia. Et eâdem ratione probabiliter est dicenda forma sanctificans habitus, aut actus charitatis, visio Dei, maternitas Beatæ Virginis, unio hypostatica &c. ut fusius dicemus *quæst. 6.*

IV. Dico 2. Gratia potest etiam dici specialissima participatio Divinæ naturæ ethicè, & moraliter sumtæ, quatenus natura bona significat indolem aptè dispositam ad bonos, & indispositam ad malos mores. Ità Espar. *quæst.* 2. Ovid. *tract.* 8. *controv.* 1. *punct.* 3. & alii apud Amic. *disp.* 29. *sect.* 4.

Prob. 1. Quia Patres in hoc sensu interpretantur apud Ripal. *disp. ult. sect.* 7. & 9. textum adductum D. Petri, qui postquam dixit: *maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini Divinæ consortes naturæ,* addit: *fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptionem; vos autem curam omnem subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in virtute scientiam, in scientia abstinentiam, in abstinentia patientiam, in patientia pietatem &c.* ergo ex Apostolo Petro gratia reddit nos participes naturæ Divinæ ethicè, & moraliter sumptæ.

Confirm. quia 1. Jo. 2. dicitur: *Scitote, quoniam & omnis, qui facit justitiam, ex ipso natus est.* Unde Sanctus Leo *serm.* 1. de nativitate dixit: *Agnosce homo dignitatem tuam, & Divinæ consors factus naturæ noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire;* Idémque videtur expressisse D. Th. *quæ.* 110. *art.* 2. *ad* 2. ubi dicit: *Est nobilior gratia, quàm natura animæ, in quantum est expressio Divinæ bonitatis, non quoad modum*

*modum essendi.* Adde, in hoc etiam sensu dici in Scripturis peccatorem esse filium diaboli, atque adeò diaboli naturam participare, dum dicitur Jo. 8. *Vos ex Patre diabolo estis.*

V. Prob. 2. ratione, quia est specialissimum Divinæ naturæ prædicatum, quòd habeat dispositionem ad opera moralia honesta, & incompossibilitatem cum operibus inhonestis, seu cum peccato; atqui per gratiã homo habet dispositionem ad opera moralia honesta, quatenus gratia est radix habituum, & actuum supernaturalium, & incompossibilitatem cum mortali; ergo in hoc etiam sensu gratia est specialissima participatio naturæ Divinæ ethicè sumptæ.

Neque obstat, quòd sanctitas Divina sit etiam incompossibilis cum veniali, secùs verò gratia, seu sanctitas creata. Nam proportio inter utramque sanctitatem non desumitur ab iis multis prædicatis, in quibus disconveniunt, sed ab eo tantùm, in quo conveniunt; non enim quia natura Divina est natura substantialis à se, identificata cum potentia, & actu, quæ prædicata non conveniunt gratiæ, idcirco non convenit gratia cum natura Divina in hoc prædicato, quòd disponat hominem ad omnia sanctitatis opera, & incompossibilitatem habeat cum mortali: quod satis est ad dicendum, quòd gratia non sit quidem natura Divina, sed sit ejusdem specialissima participatio.

VI. *Objic.* Habitus fidei, & spei sæpè præsupponuntur ad ipsam gratiam sanctificantem, ad quam per suos actus disponunt; ergo non sunt proprietates gratiæ, & consequenter gratia non disponit ad omnia sanctitatis opera, tanquam prima radix.

Resp. Quòd licèt sæpe actus & habitus fidei, & spei præsupponantur ad gratiam, non per hoc desinunt esse passiones: & proprietates gratiæ; sicut enim calor, qui præsupponitur ad formam ignis, & ad illam dispo-

disponit, adhuc est proprietas ignis, quia à forma ignis exigitur, quæ calorem produceret, si non reperisset antecedenter productum; ità pariter habitus fidei, & spei licèt ad gratiam aliquando præsupponantur, adhuc sunt proprietates gratiæ: quando enim peccator per infidelitatem amittit habitum fidei, & gratiam, si per pœnitentiam recuperat gratiam, recuperat etiam habitum fidei ab eadem gratia exigitum, & productum, sive physicè, sive moraliter juxta varias sententias.

VII. Denique nonnulli putant, gratiam participare naturam Divinam, non solùm physicè, & moraliter sumptam, sed etiam metaphysicè, seu sumptam pro primo prædicato constituente essentiam metaphysicam Dei; Nam qui docent cum Thomistis, hujusmodi prædicatum esse intellectivitatem, dicunt, gratiam esse specialem participationem naturæ Divinæ metaphysicè sumptæ, quatenus perducit ad Deum videndum, quod spectat ad lineam intellectivi: Qui verò dicunt, primum Dei prædicatum esse rationem entis, seu plenitudinem essendi, docent, gratiam esse Divinæ naturæ participationem, quatenus disponit ad omnem moralem perfectionem, usque ad beatitudinem obtinendam, in qua habetur plenitudo essendi unicuique consentanea: at qui docent, primum Dei prædicatum esse Aseitatem, seu sufficientiam essendi independenter à quovis alio, dicunt, Gratiam participare hujusmodi prædicatum, quatenus disponit creaturam rationalem ad illam essendi sufficientiam, cujus est capax, nimirum ad beatitudinem supernaturalem, in qua appetitus rationalis conquiescat; Hoc tamen satis sit innuisse.

QUÆ-

# QUÆSTIO III.

## *Utrum Gratia dici possit Donatio Spiritûs Sancti; adeò ut Persona Spiritûs Sancti de formali veniat ad constituendum Filium Dei adoptivum?*

I. AD intelligentiam quæstionis præmitto, communem Theologorum sententiam circa essentiam gratiæ esse, quòd sit qualitas physica supernaturalis absoluta, & non moralis, & participatio Divinæ naturæ; non quidem in suo esse reali, ut est unio hypostatica, sed tantùm similitudinariè, eo pacto, quo calor v. g. dicitur participare naturam ignis; ità ut vi talis formæ anima extollatur ad filiationem Dei adoptivam, ad amicitiam, ad hæreditatem; cùm enim Deus per gratiam disponat creaturam, illíque jus conferat ad Dei visionem, & ad beatitudinem supernaturalem, eo ipso vult illi impertiri hæreditatem suam, seu jus ad bona omnia, quæ potest illi communicare, quibus evadat felix intuitivè videndo Deum, & fruendo ejus summâ bonitate; quod expressit Apostolus ad Galat. 4. dicens: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus; quoniam autem estis Filii Dei, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra clamantem Abba, Pater; Itaque non est servus, sed filius, quòd si filius, & hæres per Deum.* Quia tamen filius adoptivus est dignus amore Patris, hinc filius Dei adoptivus non solùm est hæres vitæ æternæ, sed etiam Dei amicus.

II. Ut autem appareat, quid intersit inter Adoptionem humanam, & Divinam, sciendum, Adoptionem definiri à Theologis, & Jurisconsultis apud D. Th. *quæst.* 23. *art.* 1. quòd sit *Personæ extraneæ in filium legitima assumptio*; & in Concilio Francofordiensi apud Ovied.

Ovied. *tract.* 8. *controv.* 1. *punct.* 4. dicitur : *Quid est Adoptio? nisi charitatis copulatio, quâ Pater adoptione copulat filium, quem per generationem non habet.* Unde duo ad adoptionem requiruntur : primum quòd liberè aliquis assumatur in filium, & con feratur illi citra aliam obligationem jus ad hæreditatem : Alterum est, quòd is sit persona extranea, non filius naturalis; filius enim naturalis cùm habeat in se quandam portionem Patris, non dicitur extraneus à patre; & hac de causa Christus Dominus, quamvìs affectus gratiâ sanctificante, non dicitur filius Dei adoptivus, sed naturalis. In hac definitione convenit Adoptio Divina, quæ fit per gratiam, cum humana discrepant tamen in eo, quòd Adoptio Divina de facto fit per formam physicam, quæ copulat charitate hominem cum Deo, & illi tribuit jus ad hæreditatem Dei; adoptio verò humana, & legalis fit per formam moralem, & extrinsecam, seu per solam voluntatem assumendi aliquem in filium. Hinc qui adoptatur à Deo, dicitur à Deo natus, ut habetur 1. Jo. 3. *Omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, quia semen ejus in eo manet*: contra verò qui adoptatur ab homine, non dicitur ab illo natus; nasci enim ex aliquo est formam ex eo similem generatione trahere, juxta celebrem definitionem generationis, quòd sit *Origo viventis à vivente principio conjuncto in similitudinem naturæ*; per gratiam autem habetur origo viventis à vivente per conjunctionem istam copulantem charitate hominem cum Deo in similitudinem imperfectam cum natura Divina, ut explicavimus quæst. antecedente; unde per gratiam habetur Dei filiatio, non naturalis, cùm sit personæ extraneæ, sed adoptiva: non enim natura Divina communicatur homini vel vi processionis per identitatem, & perfectissimam similitudinem, ut communicatur Verbo, neque per physicam substantialem unionem, ut communicatur Humanitati Christi Domini.

III. Præ-

III. Præmitto 2. adversùs communem hanc Theologorum sententiam circa essentiam gratiæ opinatum fuisse Lessium *lib.* 12. de Divinis perfectionibus *cap.* 11. apud Mærat. de gratia *disp.* 11. & apud Oviedum *loc. cit.* & cum Lessio Petavium *tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. & alios inhærentes doctrinæ Magistri sententiarum in 1. *dist.* 17. dicendo, Gratiam esse entitatem modalem, & complementum Divinæ voluntatis liberè donantis Spiritum Sanctum, ac deitatem animæ; atque hâc ratione hominem dici filium Dei adoptivum, quia participat realiter, & non similitudinariè Divinam naturam sibi donatam. Hanc autem unionem animæ cum Spiritu Sancto, & Deitate docent non esse physicam, ut est unio hypostatica, tum quia homo non esset persona extranea, pro ut requiritur ad adoptionem, tum quia etiam homo sanctificaretur infinitè, ut humanitatis Christi Domini; sed moralem, seu vinculum morale approprians animæ Spiritum Sanctum; ità ut in homine dicatur inhabitare, illúmque regere. Quia tamen Spiritus Sanctus appropriatur animæ per donationem, & donatio ista, quamvìs sit Spiritûs Sancti illimitati, fieri potest limitatè quoad effectus ab eo ponibiles (sicut meritum Christi infinitum, quando nobis per Sacramenta appropriatur, donatur limitatè) hinc est, quòd effectus gratiæ sanctificantis in nobis non sunt illimitati. Quare Spiritus Sanctus communicatus per gratiam, & donationem est forma filiationis adoptivæ; Sicut enim forma filiationis naturalis est forma, seu natura, similis, communicata naturaliter per generationem; ità in casu forma filiationis adoptivæ est ipsa natura Divina identificata cum Spiritu Sancto, liberè communicata homini personæ extraneæ: Et quia donatur Spiritus Sanctus in ordine ad disponendam animam ad actus supernaturales per habitus infusos, ideo docent, Spiritum Sanct.

non

non esse formam, sed radicem justitiæ, & sanctitatis; quæ in anima suscipit magìs, & minùs, prout magìs, & minùs donatur Spiritus Sanctus relatè ad effectus sanctitatis; Eo modo, quo in Sacrificio, & Sacramento Eucharistiæ donatur nobis Christus Dominus relatè ad effectum finitum, juxta mensuram dispositionis uniuscujusque; & eo pacto, quo moneta v.g. aurea valens viginti, potest donari relatè ad quinque: His præmissis.

IV. Dico cum communi apud Ovied. *loc.cit.* Gratiam non esse participationem Divinæ naturæ in suo esse reali, nec adductivam Divinitatis cum Spiritu S. identificatæ in animam, ità ut de formali veniat Spiritus Sanctus ad constitutionem filiationis adoptivæ, quæ justitiam, & sanctitatem radicet; sed esse participationem Divinæ naturæ solùm similitudinariè, adeò ut Spiritus Sanctus se habeat tantùm de causali, non minùs ad denominationem justi, quàm ad denominationem filii adoptivi.

Prob. 1. Quia in re tanti momenti, qualis est donatio Spiritûs Sancti, & ejusdem conjunctio moralis cum homine justo, non est recedendum à communi sensu Patrum, & Scolasticorum interpretantium locutiones Scripturarum, & Conciliorum; nemo autem, nisi paucis admodum demptis, locutiones Scripturarum in hanc partem interpretatus est; ergo huic sententiæ non accedendum.

Confirm. 1. quia 1. Jo 3. dicitur, quod habens gratiam habet semen Dei in se; ergo non participat naturam divinam realiter, sed similitudinariè: aliter dici deberet, quòd habeat Deum, non verò semen Dei in se.

Confirm. 2. quia juxta hanc sententiam non solùm esset diversa, sed etiam longè perfectior, & nobilior gratia, quæ nobis datur in novo testamento, postquam nobis datus est Spiritus Sanctus, quàm gratia ve-

tia veteris testamenti, quando non erat datus; etenim Jo. 7. dicitur: *Nondum erat Spiritus Sanctus datus, quia nondum erat Jesus glorificatus*; sequela non videtur admittenda; Quis enim dixerit, infantem baptizatum in novo testamento ratione Spiritûs Sancti sibi donati præcellere antiquis Patriarchis?

V. Prob. Deinde Conclusio directè ex Ovied. quia quamvìs Theologi omnes cum D. Th. 1. *p. quæst.* 44. *art.* 3. apud Suar. de Trinit. *lib.* 12. *cap.* 5. communiter doceant, dari per gratiam justo specialem titulum, quo Spiritus Sanctus in eo sit realiter præsens; ità ut si per impossibile Spiritus Sanctus non esset immensus, deberet esse præsentialiter, & realiter in anima justi, in qua tanquam in suo templo inhabitet; cùm hoc ferat amicitia hominis cum Deo ex D. Dionys. Amor enim ex D. Th. 1. 2. *quæst.* 28. *art.* 1. est virtus unitiva; tendens quantùm est in se ad Unionem etiam realem, seu præsentialem amantis cum amato; nihilominus Spiritus Sanctus animæ per gratiam unitus, nonnisi radicaliter, & causaliter concurrit ad denominationem justi, & amici; ergo radicaliter etiam, & effectivè, non formaliter concurrit ad denominationem filii adoptivi; & consequenter participatio Divinæ naturæ est solùm similitudinaria causata à Spiritu Sancto; non verò participatio moralis ipsius Spiritûs Sancti in suo esse reali, juxta sententiam Lessii. Antecedens ab ipso Lessio admittitur, & constat ex Tridentino dicente *sess.* 6. *cap.* 7. Causam formalem nostræ justificationis non esse justitiam Dei, quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit. *Probatur itaque Consequentia*, quia ex Tridentino loco laudato unica est causa formalis nostræ justificationis, quâ homo non solùm fit ex injusto justus, & ex inimico amicus, sed etiam filius Dei adoptivus, & hæres vitæ æternæ; ergo si Spiritus Sanctus non est causa formalis, sed effecti-

effectiva nostræ justitiæ, erit pariter causa effectiva, & non formalis adoptionis; aliter contra Tridentinum utriusque effectus non esset unica causa formalis.

Neque dicas, unicam quidem esse causam formalem utriusque denominationis, videlicet gratiam inhærentem, seu qualitatem modalem, completivam donationis Spiritûs S. sed relatè ad denominationem justi, & amici esse causam formalem, ut quod; relatè ad denominationem filii adoptivi, ut quo; quia sola natura divina, seu Spiritus S. potest esse causa formalis, ut quod, relatè ad denominationem filii, quæ fert participationem naturæ Patris.

Nam contra est primò, quia si gratia inhærens esset causa formalis ut quo, relatè ad denominationem filii, eo ipso præter hanc deberet dari causa formalis, ut quod, quæ per adversarios est ipsa natura Spiritûs Sancti; ergo recurrit, quòd non esset unica, sed duplex causa formalis nostræ justificationis contra Tridentinum. Propterea Ripal. *disp. ult. num.* 127. dicit, sententiam hanc Lessii videri sibi suspectam, & indignam tanto Theologo. Contra secundò, quia causa formalis ut quo alicujus denominationis non est ipsa causa formalis talis denominationis, vg. unio caloris cum subjecto non est forma denominationis calidi; atqui Tridentinum assignando causam formalem nostræ justificationis quâ reddimur justi, amici, & filii, assignat ipsam formam; ergo ex Tridentino gratia inhærens non est causa formalis ut quo, sed ut quod, etiam relatè ad denominationem filii.

Confirm. 1. quia ex Tridentino forma justificationis est forma nobis inhærens; atqui Spiritus Sanctus non est forma inhærens, nec est forma inhærens ipsa donatio Spiritûs Sancti, quippe quæ est actus divinus cum Deo identificatus; Quicquid sit, an complea-

tur

tur per aliquod extrinſecum; ergo forma adoptionis, & juſtificationis, neque eſt Spiritus S. neque Spiritûs Sancti donatio, ſed donum ejuſdem.

Confirm. Demum, quia ſi filiatio adoptiva haberetur formaliter per naturam divinam identificatam cum Spiritu S. animæ communicatam, juſtus eſſet, & non eſſet filius adoptivus: eſſet quidem, quia natura divina perſonæ juſti communicaretur liberè (non vero naturaliter, ut communicatur perſonalitati Chriſti Domini, hoc eſt perſonæ Verbi) ex altera parte non eſſet filius adoptivus, ſed naturalis, quia ad rationem filiationis adoptivæ ſpectat, quòd natura ſit ſimilis in ſpecie ad ſummum, non verò eadem in adoptante, & adoptato; quis enim neget, eſſe filium naturalem illum, qui habet eandem omnino naturam cum ſuo genitore? ergo ut prius.

VI. *Objic.* 1. Filiatio formaliter conſtituitur per naturam acceptam; naſci enim ex aliquo eſt formam ex eo ſimilem generatione trahere; ergo ſi juſtus eſt filius Dei adoptivus, ità ut verè dicatur à Deo natus, debet accipere naturam divinam: non poteſt autem illam accipere ſimilem in ſpecie, cùm repugnet, naturam divinam multiplicari; ergo debet accipere naturam eandem; ergo forma filiationis adoptivæ Dei non eſt, niſi Spiritus Sanctus cum natura divina identificatus, donatus animæ juſti.

*Reſp.* Filiationem Dei adoptivam non haberi per participationem ejuſdem naturæ divinæ; quia juſtus deberet dici filius Dei naturalis, ut eſt Chriſtus Dominus; Neque haberi per acceptionem naturæ divinæ ſimilis in ſpecie, cùm id repugnet: Quare habetur per participationem naturæ divinæ ſimilis ſimilitudine imperfectâ, per hoc ſcilicet, quòd gratia imitetur naturam divinam, modo explicato quæſt. antecedenti. Propterea non accipitur à juſto perſona Spiritûs

Sancti, sed ejus donum, ne dicamus, justum esse filium Dei naturalem. Sicut autem non potest in filio adoptivo esse eadem omninò natura, ac in adoptante, ità non requiritur, quòd sit similis in specie, ut patet, quia si Angelus adoptaret hominem, non deberet illi communicare naturam Angelicam, sed solùm jus ad hæreditatem; sufficit ergo ad adoptionem, quòd natura participata sit similis similitudine imperfectâ jam explicatâ.

VII. *Objic.* 2. Scripturæ passim dicunt, Spiritum Sanctum inhabitare in justo, & charitatem Dei diffundi in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis; ergo per gratiam ipse Spiritus Sanctus animæ unitur, non quidem physicè, sed moraliter per donationem, & appropriationem illius.

Confirm. 1. Quia cibus non potest esse nobilior vitâ, ad quam nutriendam ordinatur; ergo cùm Christus Dominus sit noster cibus, & veluti medium ad vitam gratiæ nutriendam, hæc non debet esse imperfectior Christo Domino; atque adeò debet donationem Spiritûs Sancti continere.

Confirm. 2. Quia filiatio debet fundare jus ad hæreditatem; atqui si filiatio adoptiva explicetur per donationem Spiritûs Sancti, benè intelligitur, quomodo fundet jus ad vitam æternam: secùs verò si explicetur per participationem similitudinariam divinæ naturæ; ergo: *Prob. min.* quia si gratia sit participatio similitudinaria divinæ naturæ, ipsa simul esset filiatio adoptiva, & jus ad hæreditatem; ergo hoc jus non fundaretur in filiatione.

Resp. Spiritum Sanctum dari nobis per gratiam; non quia immediatè donatur Spiritus Sanctus, sed quia datur nobis donum hoc maximum Spiritûs Sancti, nempe gratia, ratione cujus est in nobis titulus specialis, quo Spiritus Sanctus nobis sit præsens, imò

quo

quo tota Trinitas in nobis inhabitet per unionem affectivam, & moralem propriam amicitiæ. Sicut enim in sententia Lessii Spiritus S. non formaliter, sed causaliter se habet relatè ad denominationem amici, & justi, ità pariter solùm causaliter se habet relatè ad denominationem filii, posito, quòd ex Tridentino unica sit causa formalis nostræ justificationis, quâ habetur tam demonstratio amici, & justi, quàm denominatio filii adoptivi.

Ad primam confirmationem: in utraque sententia verum est, quòd Christus Dominus sit cibus, non quidem nutriens Spiritum S. sed animam justi; atque adeò etiam in sententia Adversariorum nobilius est ex divina misericordia medium, quàm sit finis: hoc autem non fit inordinatè, quia ultimatus finis operum Dei est ipse Deus; Etenim *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*, ut habetur *Proverb. 16.*

Ad secundam *nego minorem ad Probationem concedo*; quòd eadem gratia realiter constituat filiationem, & jus ad hæreditatem; sed ratione nostrâ hoc jus consequitur ad filiationem adoptivam, sicut risibile ratione consequitur ad rationale, quamvis identificentur realiter.

## QUÆSTIO IV.

### *Utrum admissâ possibilitate gratiæ, quæ habeatur per donationem Spiritûs S. posset justus satisfacere pro mortali condigno?*

I. QUærimus hìc, An si fiat hypothesis, quòd de facto donetur Petro juxta sententiam Lessii persona Spiritûs Sancti, posset Petrus affectus hujusmodi gratia, & habens sibi appropriatum Spiritum Sanctum, satisfacere condignè pro peccato mortali alieno, etiamsi supponatur cum communiori, non posse puram creaturam affectam gratiâ præsentis ordinis

pro mortali condignè satisfacere, & peccatum mortale esse gravitatis finitæ? Affirmant nonnulli ejus gratiæ patroni.

Censeo equidem, in facta hypothesi Petrum, cui facta est donatio, & appropriatio Spiritûs Sancti juxta sententiam Lessii, non posse pro mortali condignè satisfacere. Conclusio consonat doctrinæ D.Th.3.*p.q.* 5.*ar*.2.*ad* 2. ubi docet, quòd quin offensa eo est gravior quo persona, quæ offenditur, est dignior, oportet ad condignam satisfactionem pro offensa Dei, quòd actus satisfacientis habeat efficaciam infinitam, quæ certè in casu non haberetur.

Prob. Concl. Illa satisfactio est condigna, quæ adæquat, aut superat gravitatem offensæ; sed satisfactio in casu nostro non esset hujusmodi; ergo non esset condigna. *Prob. min.* Satisfactio Petri esset submissio personæ creatæ, atque adeò esset in ordine creato, & infimo; offensa verò est divina, seu in ordine divino, & summo; ergo non coæquantur: Universim autem ex Phil. 5. Eth. 5. sicut gravitas offensæ crescit ex dignitate personæ offensæ; ità valor satisfactionis crescit ex dignitate personæ satisfacientis; cùm enim injuria sit quidam contemptus dignitatis personæ, cui irrogatur, gravitatem sumit à dignitate personæ offensæ; contra vero cùm satisfactio sit humilis submissio personæ exhibita in obsequium dignitatis læsæ, haurit valorem à dignitate personæ satisfacientis: propterea offensa divina non potest coadæquari, nisi à satisfactione, quæ sit pariter in ordine divino; atque adeò à sola satisfactione præstita ab Humanitate assumpta; nam quæ ordine suos diversa, quantúmque multiplicentur, non possunt coæquari: Sic infinita venialia non coæquantur mortali; nec infinita entia materialia coæquari possunt uni Spiritui, nec infinita merita naturalia proportionari possunt uni præmio supernaturali.

II. Con-

II. Confirm. 1. In tantùm potest Christus Dominus condignè satisfacere pro mortali, & non potest pura creatura etiam affecta gratiâ præsentis ordinis, quia dum Christus Dominus se submittit, Verbum ipsum per communicationem idiomatum, esto non formaliter, se submittit Patri, & sic habetur submissio divina infiniti valoris, infinitè excedens gravitatem offensæ; contrà verò quando se submittit creatura affecta gratia præsentis ordinis, submissio nec formaliter, nec per communicationem idiomatum est in ordine divino; atque adeò non coæquatur offensæ, ut fusè dicemus, Deo dante, in de Incarnatione; atqui etiamsi Spiritus Sanctus donetur Petro juxta sententiam Lessii, adhuc submissio Petri est creata, seu personæ dignitatis finitæ; Neque enim est submissio ipsius Spiritûs Sancti, aut formaliter, quod repugnat, aut per communicationem idiomatum, ut patet; ergo est in ordine inferiori ad offensam; atque adeò non est condigna satisfactio pro mortali.

Confirm. 2. Orator regius, si se submittat nomine regio, reddit quidem submissionem regiam, & reponit illam in ordine regio; at si se submittat nomine proprio quamvìs reddat submissionem digniorem, quàm si non esset Orator regius, non reddit tamen illam regiam, quæ possit coæquari offensæ regiæ; ergo licèt submissio Christi Domini sit divina, & infinitè digna, quia per communicationem idiomatum est ipsius Verbi; at submissio Petri in casu nostro, cùm non sit facta nomine Spiritûs Sancti, non est divina; quamvìs sit præstantior, quàm si Petrus careret tali donatione; ergo non potest coæquari offensæ divinæ.

Neque dicas, submissionem Petri esse in ordine divino per hoc, quòd sit personæ habentis Spiritum Sanctum, & divinitatem sibi donatam. Nam contra est primò, quia etiam creatura affecta gratia præsen-

tis ordinis posset de facto condigè satisfacere pro mortali, quia pariter ejus submissio est aliqualiter divina per hoc, quòd sit creaturæ habentis participationem naturæ divinæ; quod tamen ab Adversariis non admittitur. Contra secundò, quia etiamsi Spiritus Sanctus donaretur Paulo, & non in ordine ad operationes supernaturales, sed solùm in ordine ad operationes naturales meritorias beatitudinis naturalis, adhuc deberet posse condignè satisfacere pro mortali, quia adhuc in hoc casu Paulus haberet sibi moraliter unitum, ac donatum Spiritum Sanctum relatè ad justitiam naturalem; eo modo, quo donatur Spiritus Sanctus Petro in sententia Lessii, relatè ad justitiam supernaturalem; quod neque ab Adversariis admittitur. Ratio à priori est, quia quamvis Spiritus S. donetur Petro, & sic operationes Petri dignificentur, nihilominus dignificantur solùm extrinsecè à Spiritu Sancto veniente in obliquo, quia Spiritus Sanctus neque formaliter, neque per communicationem idiomatum submittitur; ergo non reponuntur in ordine divino: sicut operationes præstitæ ab oratore regio non reponuntur in ordine regio, nisi fiant nomine Regis.

III. Confirm. tertiò. Per hoc, quòd Petro donetur Spiritus Sanctus, non per hoc ejus operationes sunt in actu primo infinitè dignæ, eo pacto, quo sunt operationes Christi Domini; Unde nemo dixerit, quòd Petrus possit mereri alteri unionem hyposticam, sicut potest mereri Christus Dominus; & hoc non aliunde; nisi quia licèt operationes Petri dignificentur à Spiritu Sancto, non reponuntur tamen in ordine divino; ergo ut prius.

His adde, quòd si per impossibile persona, quæ Deum offenderet, esset infinita, & divina, satisfactio ut esset condigna, deberet pariter esse à persona divina; ergo à fortiori si persona, quæ Deum offendit, sit crea-

creata, & infinitè vilis pro Deo offenso; atqui quando Petrus se submittit habens appropriatum Spiritum S. persona quæ satisfacit, non est divina; ergo ejus satisfactio non est condigna,

Denique, si Petrus posset satisfacere, jam non fuisset necessaria Incarnatio ad exhibendam condignam satisfactionem pro mortali; Patres autem, & Scolastici communissimè docent, Incarnationem fuisse necessariam, ut videre est apud Vasq. *disp*.4.*cap*.3. Suar. Valent. & alios passim D. Basilius in illud Psalm. 48. *Frater non redimit, redimet homo*; addit: *Non nudus homo, sed homo Deus Jesus Christus, quia nullus alius poterat condignùm ostendere pretium*. Aug. in Enchir. *cap*. 108. *Neque per ipsum liberaremur mediatorem Dei, & hominum, hominem Christum Jesum, nisi esset & Deus*; Et quamvìs Scotistæ doceant, posse puram creaturam condignè satisfacere pro mortali; At primò Manstrius *disp*. 4. *qu*. 5. *art*.1. docet, id non esse de mente Scoti. Deinde Scotistæ solùm volunt, posse Deum acceptare nostras satisfactiones pro mortali, & iis contentum esse; quin doceant, nostras satisfactiones posse esse de se condignas, adeò ut tanti fiant in linea submissionis, quanti fit peccatum in linea offensæ, sicut dicimus esse satisfactiones Christi Domini. Quare ex sensu Patrum, & Scholasticorum satisfactiones puræ creaturæ non possunt esse condignæ pro mortali; in casu autem nostro satisfactio Petri esset satisfactio puræ creaturæ, non verò Treantrica, seu Dei virilis: ergo non esset condigna.

IV. *Objic*. primò. Quamvìs in casu addductо dignitas Spiritûs Sancti non descendat ad dignificandas satisfactiones Petri infinitè, eo modo, quo dignitas Verbi descendit ad dignificandas operationes Christi Domini, eò quòd operationes Petri non essent operationes Spiritus S. nec theantricæ, cùm actiones dicantur esse suppositorum; nihilominus Spiritus Sanct. dignificaret

caret operationes Petri quantùm satis est,ut sint condigna satisfactio pro mortali: ergo Petrus posset condignè satisfacere. *Probatur antecedens* : Ut satisfactio æquiparetur mortali,non requiritur, quòd satisfactio sit infinita, sed quòd tantùm dignificetur à Deo, quantùm gravificatur offensa;sed operationes Petri possunt dignificari à Spiritu Sancto, quantùm offensa gravificatur à dignitate Dei offensi; ergo. *Prob. minor*: Offensa Dei non gravificatur, ut supponimus, infinitè, sed solùm juxta mensuram cognitionis, ità ut eo gravior sit offensa, quo clariùs cognoscitur dignitas Dei offensi; sed operationes Petri possunt dignificari à persona Spiritûs Sancti, quantùm cognitio Dei gravificat offensam, cum enim gravitas orta à cognitione sit limitata,non est, cur non possit adæquari à dignitate refusa operationibus Petri à persona Spiritûs Sancti appropriata.

Confirm. Meritum Christi Domini infinitum limitatur à Deo in ordine ad præstandum effectum finitum,pro ut maluerit, adeò ut possit in actu secundo præstare effectus sincategorematicè infinitos tum extensivè, tum intensivè: ergo pariter dignitas orta à persona Spiritûs Sancti donata Petro. *Probatur consequentia*, quia sicut meritum Christi in actu secundo causat effectus juxta mensuram acceptationis,ità Spiritus Sanctus Petro appropriatus causat effectus juxta mensuram donationis, ergo sicut meritum Christi Domini potest mereri præmium syncategorematicè majus, & majus infinitum, & de facto satisfactiones Christi Domini satisfaciunt condignè pro mortali, ità poterunt operationes Petri condignè etiam satisfacere vi Spiritûs Sancti appropriati.

*Respond. Nego antecedens*. Ad probationem *nego minorem*; ad cujus probationem dico, operationes Petri quantumcunque dignificentur à Spiritu Sancto, nunquam

quam reponi in ordine divino, in quo debent reponi, ut ſatisfactio coæquetur offenſæ Dei; quia tamen ſatisfactio non poteſt eſſe in ordine divino, niſi ſit infinita, idcircò nonniſi ſatisfactio infinita poteſt eſſe condigna pro mortali, quantumvìs gravitatis finitæ.

Ad Confirmationem retorqueo paritatem: meritum Chriſti eſt infinitum in actu primo, non tamen eſt infinitum in actu primo meritum Petri habentis gratiam juxta ſententiam Leſſii, & idcirco non poteſt mereri alteri unionem hypoſtaticam, quæ eſt in ordine divino: ergo neque poteſt ſatisfacere pro mortali, quod pariter eſt in ordine divino. Quare donatio Spiritûs Sancti facta Petro non appropriat Spiritum Sanctum per hoc, quòd poſsit Petrus ad arbitrium phyſicè cauſare effectus, quos poteſt cauſare Spiritus Sanctus, ſed per hoc, quòd poſsit ſic dignificatus diſponi ad habitus infuſos, atque adeò ad Dei viſionem promerendam: Quamvìs autem poſſit ſic dignificari, & diſponi ad merendam Viſionem Dei intenſiorem, & intenſiorem, ſicut non poteſt dignificari ad merendum præmium, quo ſit in ordine ſupremo, & divino, purà Unionem hypoſtaticam, cum ſic merens non reponatur in ordine divino, ità neque poterit dignificari ad ponendam ſatisfactionem, quæ ſit in ordine divino, qualis requiritur, ut condignè ſatisfiat pro mortali.

Adde, quòd ſi poſſet ſubmiſſio Petri dignificari ad condignè ſatisfaciendum pro mortali, quando Spiritûs Sanctus donatur in ordine ad juſtitiam ſupernaturalem, & Viſionem Dei, deberet etiam ad id dignificari, ſi Spiritûs Sanctus donaretur in ordine ad juſtitiam naturalem, & ad naturalem beatitudinem: *ſequela autem eſt abſurda.* Ratio à priori eſt, quia per donationem Spiritus Sancti ſubmiſsio Petri non dignificatur à Spiritu Sancto intrinſecè, & formaliter, ſicut dignificatur à Verbo ſubmiſſio Humanitatis Chriſti

Do-

Domini per Unionem hypostaticam, sed solùm dignificatur extrinsecè, & terminativè; etenim submissio Petri neque formaliter, neque per communicationem idiomatum est submissio Spiritus Sancti, sed est submissio habentis Spiritum Sanctum; sicuti autem submissio amantis Deum non est submissio divina, quia Deus extrinsecè & terminativè, ac veniens in obliquo dignificat hanc submissionem: ità in casu.

V. *Objic.* secundò. Potest in æstimatione morali quod est in genere superiori adæquari ab iis, quæ sunt in inferiori, v. g. unus aureus in æstimatione morali adæquari pluribus argenteis; ergo potest offensa Dei adæquari pluribus submissionibus Petri habentis sibi donatum Spiritum Sanctum.

Confirm. Potest offensa Regis compensari submissione totius populi, qui vitam pro Rege profundat; ergo pariter in casu.

Resp. Argumentum probare, quòd etiam operationes justorum, quibus datur gratia præsentis ordinis, imò etiam operationes viribus naturalibus elicitæ possint pro mortali satisfacere. Secundò directè, *distinguo antecedens*: potest aurum coadæquari argento in linea physica, *nego*; in ratione pretii, in qua non sunt in ordine diverso, *concedo antecedens, & nego consequentiam*: offensa enim divina, & submissio personæ creatæ etiam in æstimatione morali sunt in ordine diverso: aurum verò, & argentum in ratione pretii non diversificantur; ratio enim pretii formaliter pendet à voluntate Principis ordinantis utrumque metallum ad eundem finem, quamvìs id fiat inspiciendo valorem intrinsecum.

Ad Confirmationem, negant multi antecedens, putantes, congruum solùm esse, ut Rex offensus, positâ totius populi submissione, placetur, & liberaliter condonet offensam, quin ad id teneatur; quia satisfactio cùm sit in ordine diverso, non est condigna. Equidem

dem transmisso *antecedente*, *nego consequentiam*: Disparitas est, quia dignitas divina est infinita, & essentialis, & ideo inadæquabilis à submissione omnium Creaturarum; dignitas verò regia est limitata, & accidentalis, & ideo adæquabilis à submissione non regia.

Ut hoc percipiatur, sciendum, satisfactionem in genere honoris fieri submissione personæ satisfacientis; submissio autem creaturæ erga Deum minimi fit in æstimatione morali; est enim submissio, itio in inferiorem locum eo, quo quis est; creatura autem respectu Dei est in infimo loco, adeoque submissio per actus liberos, & obsequiosos minimi æstimatur; sicut minimi æstimatur deosculatio pedum E. gr. facta Pontifici à rustico: Per hoc autem, quòd Petrus in casu nostro habeat sibi donatum Spiritum Sanctum, persona tamen, quæ submittitur, non est Spiritus Sanctus, sed persona creata Petri, quæ est in ordine infimo; unde non potest in æstimatione morali coadæquari offensæ divinæ, quæ est in ordine supremo. Hinc fit, quod offensa regia possit æquiparari in æstimatione morali à pluribus satisfactionibus populi, vel plebeji; cum enim dignitas regia sit finita, & accidentalis, potest Rex indigere ipso plebejo, ut ab eo dignitas regia vel obtineatur, vel conservetur; Propterea apud prudentes tanti æstimatur offensa regia, quanti obsequium plebeii, à quo dignitas regia conservetur: At dignitas divina est essentialis; Unde non potest Deus indigere obsequiis Creaturarum, à quibus in sua dignitate conservetur; ergo nisi satisfactio sit infinita, & submissio sit theantrica, etiamsi sit ipsius Deiparæ, nedum Petri habentis Spiritum Sanctum, nunquam æquiparatur in æstimatione morali offensæ divinæ.

Adde, quòd in æstimatione morali utilitas magna coadæquatur honori: Unde aptè Matrimonium initur inter

inter maritum nobilem, & uxorem divitem: ergo si Plebejus afferat eam utilitatem Regi, quæ coadæquetur dehonorationi per offensam præstitam, poterit condignè satisfacere. Contra verò creatura nihil utilitatis potest Deo conferre; Unde non potest offensa divina nisi per satisfactionem pariter divinam compensari.

## QUÆSTIO V.

### *Utrùm Gratia sit essentialiter incompossibilis cum mortali?*

I. VAriant in hac quæstione, ac desudant Theologi. Aliqui cum Lorca *p. 2. disp.* 40. putant, gratiam de facto coëxistere cum mortali pro primo tantùm instanti. Hanc tamen singularem Lorcæ sententiam alii absurdam, alii temerariam appellant; est enim in contrarium communior Theologorum sententia docens ex Tridentino, gratiam de facto esse peccati abstersivam, atque adeò cum peccato incompossibilem. Dubitatur itaque solùm, Utrum incompossibilitas gratiæ cum peccato in præsenti ordine sit essentialis, ut docent communius cum Vasquez *p. 2. disp.* 204. An solùm naturalis, & physica; unde de potentiâ absolutâ possit peccatum cum gratia conjungi, non secùs ac calor cum frigore, ut docent Suar. *lib.* 7. *cap.* 20. Ovied. *tract.* 8. *contr.* 4. *p.* 3. Ripal. cum Thomistis: At verò sit incompossibilitas tantùm moralis propter gratiæ excellentiam, ut docent Less. Sal. apud Ovied. quatenus dedecet gratiam cum peccato conjungi, sicut dedecet homicidam v. g. assumi ad sacerdotium; An demum incompossibilitas ista proveniat non ex natura gratiæ, sed ex lege extrinseca Dei, decernentis ad præsentiam gratiæ remittere peccatum, ut docent Scotistæ, & Nominales?

II. Dico equidem primò: Gratia præsentis ordinis essentialiter, & ex intrinsecis suis prædicatis est incompos-

possibilis cum peccato gravi habituali. Dixi, cum peccato gravi, quia de fide est, non esse incompossibilem cum peccato levi; Dixi etiam, cum peccato habituali, ut præscinderem ab ea quæstione; an peccatum remitti possit pro instanti, quo fit: si enim remitti non potest, est pariter cum eo incompossibilis; si verò possit remitti, adhuc communius docent, esse incompossibilem, quia gratia præsentis ordinis est externa Dei promissio de amando amicabiliter homine, quousque peccet, seu nisi peccet; quare si actu peccat, non purificatur conditio, & sic non confertur gratia. Præterquamquòd in præsenti ordine non remittitur peccatum, nisi retractetur; ergo non confertur gratia, nec promittitur amor amicabilis ei, qui actu peccat. Non desunt tamen, qui doceant adhuc per gratiam præsentis ordinis, incomposibilem cum peccato habituali, remitti divinitus posse peccatum in instanti quo fit, ut proinde gratia præsentis ordinis componi posit cum peccato gravi actuali, ut dicemus in prima disputatione de Justitia, & Jure, & in 3. Disputatione de Pœnitentia, inquirentes, Num posit remitti peccatum in instanti quo fit?

*Probatur Conclusio*: Gratia præsentis ordinis ex intrinsecis suis est veluti externa Dei promisio de amando amicabiliter homine, & de conferendo illi vitam æternam; atque adeò est essentialiter forma amicitiæ, & adoptionis præbens homini jus ad amorem Dei amicabilem, & ad vitam æternam; atqui tale jus est essentialiter incomposibile cum mortali habituali, seu cum reatu ad odium inimicitiæ, & ad pœnam æternam; ergo gratia præsentis ordinis est essentialiter incomposibilis cum mortali habituali. Major, in qua est aliqua difficultas, fusè explicabitur quæstione sequenti, ubi ostendemus, quòd si gratia non esset hujusmodi externa Dei promisio, non esset unica

unica causa formalis nostræ justificationis, contra Tridentinum. Minor patet, quia reatus ad subeundum Dei odium, & vindictam, est jus, seu potestas in Deo odio habendi, & puniendi hominem; sed repugnat, in Deo esse tale jus in sensu composito promissionis eidem homini factæ de amando amicabiliter, & de conferendo vitam æternam; ergo reatus odii, & vindictæ proprius peccati gravis habitualis est incompossibilis cum jure ad amorem amicabilem, & ad vitam æternam.

III. Dico secundò: gratia habitualis, in quantum est pura, & specialis participatio naturæ divinæ, seu natura supernaturalis (pro ut explicavimus *quæst. 2.*) potest divinitus in alio ordine componi cum mortali. Ità Ripal. *disp.* 74.

Prob. Gratia secundùm quod est participatio Divinæ naturæ specialissima solùm habet esse natura supernaturalis, radix potentiarum, & actuum supernaturalium, quibus possimus assequi Visionem Dei indebitam; necnon disponit ad omnia opera honesta, prout diximus *quæst. 2.* atqui Gratia secundum hæc prædicata non opponitur cum mortali; ergo gratia secundùm quod est specialis participatio Divinæ naturæ, potest in alio ordine componi cum mortali, seu cum reatu odii Divini, ac pœnæ æternæ. *Probatur minor*: Gratia secundùm quod est natura supernaturalis, & radix omnis supernaturalitatis disponens ad opera honesta, non est formaliter amicitia, & adoptio Dei, seu jus ad amorem amicabilem, & ad vitam æternam; ergo non opponitur cum mortali, quod fert reatum odii Divini, & pœnæ æternæ. Gratia enim secundùm se, ut dicemus quæstione sequenti, non est jus ad amorem amicabilem præcisa Dei promissione, à qua essentialiter pendeat; Unde gratia solùm præsentis ordinis est essentialiter Dei amicitia, & adoptio, atque adeò incompossibilis cum peccato habituali.

Con-

Confirm. 1. Quia in pura natura homo dispositus ad beatitudinem naturalem,& ad opera omnia naturalia honesta,stante eâdem intrinsecâ dispositione,&manente in Deo eadem voluntate conferendi auxilia naturalia ad bene operandum,potest in sensu composito peccare,& contrahere, reatum odii Divini, ac pœnæ æternæ; ergo etiam homo elevatus, & dispositus ad beatitudinem supernaturalem, & ad opera omnia etiam supernaturalia honesta, stante eâdem dispositione intrinsecâ, & manente in Deo eâdem voluntate conferendi auxilia supernaturalia, potest similiter peccare; ergo gratia in quantum est natura supernaturalis,& radix omnis supernaturalitatis, non est essentialiter incompossibilis cum peccato.

Confirm. 2. De facto peccator & respicit finem supernaturalem,& per habitus infusos fidei, ac spei supernaturalis,quos sæpe retinet, tanquam per potentias supernaturales potest se disponere ad finem supernaturalem; ergo gratia quamvìs sit natura supernaturalis,& prima radix supernaturalitatis, poterit divinitus cum peccato conjungi.

IV. Neque dicas hominem per participationem Divinæ naturæ constitui formaliter Dei adoptivum;atque adeò amicum,& hæredem; sed præcisè per gratiam,in quantum gratia est radix supernaturalitatis, participat homoDivinam naturam,ut diximus *quæst.*2.ergo præcisè per gratiam,in quantum gratiã,est formaliter Dei adoptivus,& amicus; atque adeò gratia, in quantum gratia,est formaliter Dei amicitia,incompossibilis cum peccato.

Nam contra est,quia quamvìs homo per gratiam,in quantum gratiam, participet naturam Divinam per hoc, quòd fiat dispositus ad operationes supernaturales,quibus mereatur DeiVisionem,nihilominus vi gratiæ,in quantum gratiæ, exigit solùm promissionem

amoris amicabilis, & vitæ æternæ, adeò ut independenter ab hac promissione non habeat formaliter, sed solùm exigitivè jus ad amorem Dei, & ad hæreditatem, ut explicabimus quæstione sequenti; ergo independenter ab hac promissione, à qua essentialiter pendet gratia præsentis ordinis, gratia, in quantum gratia, non est incompossibilis cum peccato.

V. *Objic.* 1. Ex Suar. contra primam Conclusionem. In tantùm gratia præsentis ordinis fert incompossibilitatem cum mortali, quia est forma amicitiæ, seu jus ad amorem Dei amicabilem; atqui gratia præsentis ordinis est solùm exigitivè jus ad amorem Dei amicabilem, non verò formaliter; ergo non est incompossibilis cum peccato. *Consequentia sequitur*; quia sicuti calor, qui non est formaliter, sed exigitivè expulsio frigoris, potest divinitus cum frigore coëxistere per hoc, quòd Deus non secundet exigentiam caloris: ità gratia, si esset solùm exigitivè jus ad amorem, & expulsio peccati, quod fert reatum odii, posset divinitus coëxistere cum peccato. *Probatur itaque minor*: In tantùm gratia præsentis ordinis dicitur esse formaliter, non exigitivè jus ad amorem, quia ex Trid. est causa formalis nostræ justificationis, & amicitiæ cum Deo; atqui stat bene, quod sit causa formalis talis amicitiæ, etiamsi solùm exigat, & non sit formaliter jus ad amorem Dei amicabilem; ergo. *Probatur hac minor*: Nam universim effectus secundarius exigitus ab aliqua forma dicitur formaliter præstari à forma illum exigente: e. g. expulsio frigoris dicitur formaliter causari à calore, qui solùm exigit expulsionem frigoris; ergo etiam gratia bene dicitur causa formalis amicitiæ cum Deo per hoc, quod sit natura supernaturalis exigens jus ad talem amorem.

Neque dicas, quòd si gratia præsentis ordinis esset solùm exigitivè amicitia cum Deo, requireretur

favor

favor Dei extrinsecus, atque adeò nova forma, quæ tribueret homini denominationem amici; unde non esset unica causa formalis nostræ justificationis, contra Tridentinum. Nam contra est primò, quia Tridentinum damnat solùm Hæreticos dicentes cum Bucero, & Pighio apud Bell. *lib.* 2. de justificatione *cap.* 1. remissionem peccati haberi per solum favorem Dei extrinsecum, & per justitiam Christi ex Dei favore nobis imputatam; non damnat autem eos, qui gratiæ intrinsecæ aliquem favorem Dei extrinsecum admiscent. Contra secundò, quia quoties aliqua forma exigit aliquem terminũ, non requiritur novus favor, ut talis terminus inducatur; v. g. quia calor exigit expellere frigus, & gratia exigit vitam æternam, hæc habentur sine novo favore, cum sint exigita, ac debita; quando enim ponitur quod debetur, non ponitur favor, quippe qui sonat liberalitatem; ergo si gratia exigat jus ad amorem, adhuc dicitur justificare formaliter absque novo favore, etiamsi non sit formaliter jus ad talem amorem, sed solùm exigitivè, & radicaliter.

*Resp. nego min.* Ad *probationem nego pariter min.* Ad cujus probationem dico, manifestum esse, quòd effectus formalis secundarius exigitus ab aliqua forma, non præstetur ab eadem forma formaliter, sed exigitivè; v. g expulsio frigoris à calore non causatur nisi exigitivè, quod sonat, calorem exigere connaturaliter aliam formam, à qua denominetur formaliter frigus expulsum; quæ forma est suspensio Divini concursûs ad frigus conservandum. In casu nostro ex Tridentino, in præsenti ordine unica est causa formalis justificationis, quæ simul dat jus ad amorem Dei, & hæreditatem, & simul est expulsiva peccati; ergo ex Tridentino uterque effectus habetur formaliter à gratia præsentis ordinis; quæ proinde non est exigitivè, sed formaliter jus ad amorem: hoc autem ac-

cidere non posset, nisi gratia esset externa Dei promissio de dando amore amicabili, ut explicabimus *quæst. sequenti*; ergo gratia præsentis ordinis, in quantum est hujusmodi promissio, est formaliter expulsiva peccati; atque adeò incompossibilis cum mortali habitualis.

Ad id, quod additur, concedo Tridentinum non damnare has opiniones, requirentes præter gratiam intrinsecam aliquem favorem extrinsecum ad remissionẽ peccati: dico tamen, melius salvari verba Concilii in nostra sententia, quòd scilicet formaliter à gratia præsentis ordinis tollatur peccatum; quatenus essentialiter pendet ab ea Divina promissione: Sicut enim actus Fidei v. g. de existentia incarnationis, est essentialiter verus, atque adeò incomposſibilis cum non existentia Incarnationis, quia essentialiter pendet à Divina revelatione de Incarnatione; Ità gratia præsentis ordinis est incompossibilis cum reatu odii, quia essentialiter pendet à Divina promissione collativa juris ad amorem.

VI. Hinc sequitur, quòd licèt gratia, quatenus gratia est, sit essentialiter participatio naturæ Divinæ, atq; adeò Dei adoptio, nisi subjectum sit incapas talis denominationis, ut est incapax Christus Dominus; nihilominus exigitivè solùm est amicitia, seu jus ad amorem Dei amicabilem, & ad hæreditatem; atque adeò exigitivè, non formaliter est expulsio peccati, ut calor est expulsio frigoris: quia scilicet gratia secundùm se exigit solùm pendere ab ea Divina promissione, exigentia divinitus frustrabili. Contra verò gratia præsentis ordinis est formaliter jus ad amorem, & expulsio peccati; non secus ac amor est formaliter, & essentialiter expulsio odii; quia scilicet essentialiter pendet ab ea promissione. Propterea 1. Jo. 3. dicitur: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, nec potest peccare, quoniam ex Deo natus est*; quod intelligendum est

est de potentia simultatis; unde etiam sequitur, gratiam secundùm se esse participationem Divinæ naturæ physicè sumptæ per hoc, quòd ordinet hominem ad Deum videndum; gratiam verò præsentis ordinis participare Divinam naturam etiam ethicè per hoc, quòd reddat hominem incompossibilem cum mortali, sicut est Deus.

VII. *Objic.* 2. Privatio gratiæ est pœna peccati; ergo expulsio gratiæ non consequitur ad peccatum essentialiter, neque ex natura rei; ergo peccatum, & gratia non sunt incompossibilia. Antecedens supponitur, quia peccatum destruit gratiam demeritoriè, quatenus qui peccat demeretur Dei amicitiam. Prima *consequentia probatur*: quod consequitur ad aliquem actum ex natura rei, non potest esse pœna, aut præmium illius: hac enim de causa habitus vitiosus non est pœna, quia naturaliter consequitur ad actus vitiosos; idque multò magìs est verum, si consequatur essentialiter ut in casu nostro essentialiter ad peccatum dicitur consequi privatio gratiæ: quare si gratiæ privatio est peccati pœna, non consequitur ad peccatum essentialiter, sed solùm demeritoriè.

Confirm. 1. Pœna, & præmium debent posse prudenter à legislatore imponi; ergo non debent consequi ex natura rei, & essentialiter; ergo privatio gratiæ, quæ est pœna peccati, non consequitur essentialiter.

Confirm. 2. Potest Deus pœnam debitam remittere; ergo debet posse impedire, ne ad peccatum consequatur privatio gratiæ.

Confirm. 3. Infligere pœnam est exercitium justitiæ vindicativæ: exercitium autem cujuscumque virtutis debet esse liberum; ergo debet esse liberum Deo tollere, vel conservare gratiam post peccatum.

Confirm. ult. Gratia, & peccatum non opponuntur

 con-

contradictoriè ut lux, & tenebræ, sed contrariè; ità ut possit homo carere gratiâ simul, & peccato: quæ autem opponuntur contrariè, possunt Divinitus componi; ergo potest componi gratia præsentis ordinis cum gratia culpa habituali.

Resp. Duplicem distingui pœnam à D. Th. *in 2. dist. 27. art. 5.* alteram comitantem, quæ scilicet ex natura rei consequitur, ut est conscientiæ remorsus: alteram inflictam, quæ scilicet liberè à Legislatore imponitur. Hinc privatio gratiæ, quæ essentialiter ad peccatum consequitur, dicenda est pœna comitans, non inflicta; in quo sensu habitus vitiosus ab Aug. *lib. 1.* ad simplicianum vocatur pœna frequentatorum actuum, quamvìs ad illos naturaliter consequatur; In hoc autem distinguitur pœna inflicta à comitante, quòd illa tantùm demeritoriè causetur ab actu; hæc verò tum demeritoriè, tum physicè.

Ad primam Confirm. Legislator potest prudenter comminari, seu denunciare pœnam comitantem; imponere tamen non potest, nisi pœnam inflictam: unde privationem gratiæ potest Deus in præsenti providentia comminari, non tamen liberè infligere.

Ad secundam: potest Judex remittere solùm pœnam inflictam, non verò comitantem.

Ad tertiam: Exercitium virtutis vindicativæ satis est, si sit liberum in causa; sicut enim ad actus supernaturales consequitur vita æterna ex exercitio Divinæ misericordiæ in causa, quatenùs misericorditer voluit Deus promittere vitam æternam bonis operibus; ita privando peccatores gratiâ, exercet liberè justificationem vindicativam in causa, quatenus liberè voluit peccatum permittere, cui deberetur gratiæ privatio, quam deinde in pœnam liberè conservat quoad libuerit.

Ad ultimam. Gratia, & peccatum non opponuntur

tur

tur contradictoriè, seu privatè, ut lux, & tenebræ; neque contrariè, ut calor, & frigus, sed æquivalenter contradictoriè, sicut assensus, & dissensus; adeò ut sicut potest intellectus carere utroque hoc actu, non tamen habere utrumque; ità potest homo carere gratiâ, & peccato, non tamen habere utrumque.

VIII. *Objic.* 3. ex Ripal. *disp. ult. sect.* 16. majus bonum est remissio peccati, quàm gratia; ergo non potest gratia esse de se essentialiter deletiva peccati, cùm non possit bonum majus contineri in inferiori. *Antecedens probatur*, quia condonare peccatum fert tollere malum, quod est ordinis supremi, & Divini; ergo fert bonum ordinis pariter supremi, & Divini; carentia enim mali est bonum negativum, quod reponitur in eo ordine, in quo est malum; atqui gratia non est in ordine supremo, & Divino; ergo non est tantum bonum gratia, quantum est remissio peccati. Hinc communius docent, posse justum mereri de condigno innocenti gratiam, non verò peccatori remissionem peccati.

Resp. 1. Posse bonum minus exigere bonum præstantius, quamvìs non possit illud adæquatè præcontinere: Quare sicut potest v. gr. potentia passiva naturalis exigere potentiam activam naturalem, ità poterit gratia, quatenus est jus ad amorem amicabilem, exigere extinctionem reatus odii, quæ est quid præstantius ipsâ gratiâ.

Resp. 2. cum Espar. *q. 9. ad 4. distinguo antecedens*: majus bonum est remissio peccati, quàm gratia entitativè sumpta, *nego*: in ratione ardui, ac difficilis, *concedo antecedens*, *& nego consequentiam*. Sic potentia visiva entitativè sumpta non est quid majus expulsione cæcitatis, quandoquidem ipsa formaliter cæcitatem expellit; sed in ratione ardui est bonum præstantius expulsio cæcitatis, quàm potentia visiva: quatenus naturaliter non potest tolli cæcitas à cæco,

potest tamen naturaliter conferri potentia visiva Embrioni. Idem dicas de resurrectione mortui, quæ est quid præstantius vitâ, non quidem entitativè, sed in ratione ardui, propter impedimentum naturaliter insuperabile. Idem ergo dicas de remissione peccati, quæ est quid præstantius gratiâ solùm in ratione ardui: Propterea quamvìs possit ex meritis justi conferri in præmium gratia innocenti, non tamen peccatori, ut docent communius.

IX. *Objic. ult.* Contra secundam Conclusionem. Ad adoptionem consequitur, tanquam proprietas metaphysica, jus ad amorem Dei amicabilem, & hæreditatem; ergo non potest dari gratia, quæ sit formaliter adoptio, & non sit amicitia cum jure ad hæreditatem; unde sit etiam incompossibilis cum peccato; ergo secunda Conclusio non subsistit.

Confirm. Quia aliter datâ hac gratiâ divinitus conjunctâ cum peccato, Deus conservaret peccatum miraculosè; non secus ac miraculosè conservaret calorem ut octo simul cum frigore ut octo; atque adeò Deus non mere permitteret peccatum, sed conservaret illud; unde esset causa, & auctor peccati.

*Resp.* 1. *nego* universaliter *antecedens*. Nam in humanis potest etiam dari filiatio naturalis cum inimicitia filii cum Patre, & sine jure hæreditatis: si scilicet filius peccet graviter adversùs Patrem; ergo à fortiori poterit filius adoptivus esse inimicus cum adoptione.

Resp. 2. Adoptionem Divinam posse sumi largè pro participatione speciali Divinæ naturæ, ratione cujus homo dicitur filius Dei, adeoque connaturaliter exigens jus ad hæreditatem; & posse sumi strictè pro participatione speciali Divinæ naturæ, quæ simul dicat jus ad hæreditatem ortum ex promissione Divina, quâ Deus se obligat dare alicui suum amorem, & vitam

vitam æternam, ut mox dicemus quæstione sequenti. Hoc posito: Ad adoptionem Divinam primò sumptam consequitur amicitia, & jus ad hæreditatem, tanquam proprietas physica, & separabilis; Ad adoptionem secundo modo sumptam consequitur tanquam proprietas metaphysica, & inseparabilis. In præsenti ordine adoptio Divina est strictè dicta, quia verba Conciliorum sumi debent in sensu proprio, & rigoroso, nisi quid obstet; & ideo gratia præsentis ordinis est inseparabilis ab amicitia Divina, atque adeò incompossibilis cum peccato.

Ad Confi. Deus in hoc casu contra exigentiam gratiæ non remitteret peccatum; per hoc autem quòd non remitteret, non diceretur esse auctor, & causa peccati; sicuti enim de facto Deus non est causa peccati habitualis per hoc, quòd nolit illum remittere, ità neque esset tūc causa peccati per hoc, quòd nollet illud remittere frustrando gratiæ exigentiam. In tantùm miraculosè Deus conservaret calorem ut octo & frigus ut octo, ità ut esset causa particularis conservans utrumque, quia utraque qualitas est ens positivum, cujus Deus est causa, & auctor; unde quando utraque ista qualitas conservaretur miraculosè, utriusque Deus est causa particularis, & non merè causa prima universalis secundans rerum exigentias: At relatè ad peccatum Deus nullo modo est causa (etiamsi physicè cōcurrat ad ejus productionē, & reatus odii resultet per hoc, quòd Deus nolit illud condonare) ergo per hoc, quòd nolit illud condonare contra exigentiam gratiæ, non per hoc erit ullo pacto illius causa: Sicut in humanis non dicitur causa reatus ad carcerem subeundam in latrone v. gr. Judex, qui non vult illi pœnam debitam remittere, etiamsi preces aliorum moraliter exigerent hujusmodi remissionem.

# QUÆSTIO VI.

## *Utrùm independenter ab extrinseco Dei Favore Gratia reddat hominem justum, Dei adoptivum, & Hæredem?*

I. CErtum est ex Tridentino, gratiam hæc omnia prædicata homini tribuere; etenim *sess. 6. cap. 6.* præmissâ definitione justificationis, subdit: *Unde homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus, ut sit hæres secundùm spem vitæ æternæ.* Dubitatur tamen primò, utrùm gratia reddat hominem amicum, & filium ex intrinseco favore Dei volentis illum acceptare in amicum, & filium, ut docent Nominales, & Scotistæ; An ex natura sua, ità ut essentialiter sit amicus, & filius, positâ gratiâ? Secundò, Quoniam pacto possit homo dici Dei amicus, cùm amicitia sit inter æquales? Tertiò, quomodo dicatur adoptivus, si adoptio inter homines fert jus ad hæreditatem ortum ex contractu, & fide data; adoptio verò Divina fundatur in entitate physica gratiæ, quæ non potest obligare Deum ad dandam homini hæreditatem; esto possit exigere hujusmodi obligationem, & promissionem. Ad has difficultates evacuandas.

II. Suppono 1. amicitiam consistere in mutuo duorum jure ad amorem gratuitum, permanentem, & manifestum, resultantem ex promissione saltem implicita, & interpretativa utrimque data, & acceptata talis amoris. Ità Philosophus 8. Eth. 1. Ratio est, quia violator amicitiæ dicitur infidelis, & fædifragus; ergo supponitur jus promissarii in utroque propterea dici solet *Frangenti fidem fides frangatur eidem*, quia supponitur fides data; & sicut inter populos amicitia publica per fœdus publicum conciliatur, ità privata per privatam sponsionem; aliter non esset ratio, cur rescindi non posset citra injuriam.

Ne-

Neque dicas 1. amicitiam consistere in mutuo amore vel actuali, vel habituali duorum, absque mutuo jure, & obligatione amandi. Ratio autem cur sine injuria non possit amicus ab amore cessare, est, quia amor ipse est quædam sui donatio, quæ non potest citra injuriam revocari. Nam contra est, quia amor mutuus vel est donatio, quâ amans obligatur ad perseverandum in amore; & jam habetur jus mutuum ad amorem amicabilem, in quo diximus consistere amicitiam: vel non fert obligationem perseverandi in amore, & sic sine injuria posset amicus desistere ab amore, quod nemo dixerit. Et sanè amicitia sæpè habetur absque ullo amore, ut inter Patrem, & infantem, inter Deum, & puerum baptizatum; ergo amicitia unicè consistit in jure mutuo ad amorem.

Neque dicas 2. sæpè dari v. g. inter fratres obligationem mutui amoris ortam ab ipsa natura; conjunctam cum inimicitia; ergo amicitia non consistit in mutua obligatione amoris. Nam contra est, quia obligatio amandi inter fratres orta ex mutua promissione vel formali, vel interpretativa, in qua diximus consistere amicitiam, tollitur per hoc, quòd alter à sua obligatione deficiat; Unde si alter frater odio habeat alterum, amicitia rescinditur.

Neque dicas 3. posse duo à Superiore obligari ad mutuum amorem, quin tamen sint amici; ergo amicitia non habetur per mutuam obligationem ad amorem. Nam diximus, jus mutui amoris constitutivum amicitiæ debere oriri à mutua promissione, saltem implicita, & interpretativa; non verò ab extrinseco, ut in casu adducto. Hinc infantes per gratiam sunt Dei amici, quia obligantur à natura ad Deum amandum, & simul interpretativè obligantur à promissione talis amoris.

Neq; dicas ult. inimicitiam non consistere in mutuo

jure

jure ad odium, sed in odio mutuo; ergo pariter amicitia non consistit in mutuo jure ad amorem, sed in amore mutuo. Nam *concesso antecedente, negatur consequentia.* Sicuti enim fœdus initur per mutuum jus populorum, non verò bellum: aliter bellum esset utrinque justum, si oriretur ex mutuo jure ad bellandum; ità amicitia privata oritur à mutuo jure ad amorem, inimicitia verò non oritur ex jure odio habendi, quia sic inimicitia esset justa.

III. Suppono 2. possibilem esse amicitiam cum Deo, ut constat ex Script. Joan. enim 15. habetur: *Non dicam vos servos, sed amicos*; & ex Trident. Et ratio est, quia potest utrimque dari jus mutuum, & mutua obligatio ad amorem, in Deo scilicet orta ex promissione liberali, in homine verò ex sua natura, quà ad id obligatur, atque adeò ex promissione interpretativa. Et quamvìs Philosophus 8. Ethic. 7. videatur requirere ad rationem amicitiæ æqualitatem inter amantes, loquitur tamen Philosophus de amicitia sodalitatis, quæ est inter homines, non de amicitia dignationis supereminentiæ, seu excellentiæ, quæ intercedere potest inter Deum, & creaturam, quoties creatura per excellentiam gratiæ, & participationem naturæ Divinæ reponitur in gradu excellentissimo, ac Divino, & sic cum aliqua æqualitate cum ipso Deo ex ejus dignatione. Præterquamquòd datur aliqua æqualitas etiam inter amores, non quidem arithmetica, sed geometrica, & proportionis, quatenus creatura amat Deum, quantùm potest pro viribus suis, & Deus amat creaturam, quantùm ejus meritum exigit, seu quantùm ipse ex dignatione suæ benignitatis debet.

IV. Suppono ult. non posse dari secundùm se adoptionem rigorosam sine amicitia; nam eo ipso, ac quis adoptat aliquem, obligat se ad dandam illi hæreditatem, atque adeò ad amandum: velle enim bonum,

nempe

nempe hæreditatem, est amare; Ex altera parte adoptatus, acceptando adoptionem obligatur ad redamandum; unde adoptio secum fert amicitiam; Propterea Concilium Francofordiense definiens adoptionem dicit: *Quid est adoptio, nisi charitatis copulatio, quâ Pater adoptione sibi copulat quem per generationem non habet?*

V. Hinc fit 1. quòd quia amicitia fert jus mutuum ortum ex mutua fide, ac promissione amoris, idcirco adoptio divina, quæ in præsenti ordine est rigorosa adoptio, ac propterea ab amicitia sejungi nequit, fert mutuam obligationem amoris ortam ex fide data. Fit secundò, quòd adoptionis forma, quæcumque illa sit, ferre debeat jus ad hæreditatem ortum ex promissione liberali; cùm ad adoptionē spectet, quòd nequeat citra infidelitatē negari hæreditas. Fit tertiò, quòd Deus adoptando creaturā, adoptione strictè dictâ per gratiā suam, debeat à suamet promissione aliquo modo obligari ad dandam hæreditatem; si enim à gratia intrinseca creaturæ solùm connaturaliter exigeretur hæreditas, cùm Deus non teneatur secundare naturales rerum exigentias, non obligaretur ad conferendam justo hæreditatem; quod est contra conceptum adoptionis. His præmissis.

VI. Dico 1. Gratia præsentis ordinis, independenter à quolibet favore Dei extrinseco, ex natura sua, & essentialiter reddit hominem Dei adoptivum, amicum, hæredem, justum; Ità communiter cum Espar. *quæst.* 9. contra Scotistas, ac Nominales cum Ripal. *disp. ult. sect.* 19. ubi docet, gratiam præstare denominationem amici solùm in actu primo, eò quòd ad denominationem amici in actu secundo requiratur Dei favor tollens inimicitiam, seu peccatum, quippe quod non excluditur essentialiter, sed tantùm connaturaliter à gratia, ut calor à frigore.

Poba-

Probatur. Ex Tridentino, Unica est causa formalis nostræ justificationis, videlicet justitia inhærens, præstans omnes enumeratos effectus formales; atqui si ad has denominationes requireretur, præter gratiam intrinsecam, favor Dei extrinsecus, causa formalis horum effectuum non esset unica, nempe justitia inhærens, sed esset etiam voluntas Dei favens, ut diximus quæstione præcedenti; ergo præciso favore Dei extrinseco habentur à gratia præsentis ordinis effectus formales enumerati.

VII. Dico 2. Ut gratia inhærens præsentis ordinis præstet hos effectus formales essentialiter, dicendum, non solùm habere rationem gratiæ, seu naturæ supernaturalis per hoc, quòd exigat potentias supernaturales disponentes ad Dei visionem, sed etiam esse veluti externam Dei promissionem, quâ Deus obligat se ad amandum justum, & ad dandam illi gloriam, nisi velit amicitiam rescindere, & gratiam amittere per peccatum.

Prob. Ad hoc, ut habeatur amicitia, & adoptio strictè dicta, requiritur jus ad amorem, & ad hæreditatem, ortum ex promissione, seu donatione liberali. atqui nisi constituatur gratia præsentis ordinis essentialiter connexa cum hac Dei promissione, & ab ea essentialiter dependens, tanquam externa promissio, non haberetur tale jus; ergo ad habendos hujusmodi effectus formales à gratia inhærente, dicendum, eam esse veluti externam Dei promissionem.

Ut hoc intelligatur, sciendum, aliquos putare, quòd decreta libera Dei compleantur ab aliquo extrinseco complemento; & juxta hanc sententiam dicunt, gratiam præsentis ordinis esse complementum divinæ promissionis de dando suo amore, & hæreditate. Huic ego sententiæ non subscribo, tum quia puto, decreta libera non indigere aliquo extrinseco complemento

tum

tum etiam quia si indigerent complemento , gratia , quæ est hujusmodi complementum, non ratione sui, & quidditativè, sed ratione promissionis divinæ, quam compleret, adeóque connexivè præstaret suos effectus, non secùs ac præstantur à gratia extrinseca. Quare dico gratiam præsentis ordinis essentialiter pendere ab eâ promissione, non secus ac actus fidei essentialiter pendet à divina revelatione; & idcirco gratia præsentis ordinis est veluti externa Dei promissio conferens jus ad amorem, & hæreditatem; ubi è contra Gratia secundùm se, & in alio ordine est solùm exigitiva talis promissionis, & ideo divinitus compossibilis cum peccato,

VIII. Ad hoc altius explicandum fingamus, possibile esse duplex genus actuum vitalium, alterum exigentium pendere à potentia vitali per actionem distinctam; alterum essentialiter dependentium à potentia vitali per actionem identificatam. In hoc primum genus actuum vitalium posset divinitus esse sine potentia vitali, & poni v. gr. in lapide, quem denominarent habentem actum vitalem, sed non vitaliter operantem: contrà verò secundùm genus actuum. Ità dicimus in casu nostro: si fingamus possibile duplex genus gratiæ, alterum exigentis tantùm pendere ab ea divina promissione, alterum gratiæ essentialiter dependentis ab illa; in tali casu gratia primi generis non conferret essentialiter, & formaliter, sed solùm exigitivè jus ad amorem Dei amicabilem: secùs verò gratia secundi generis; & hanc dicimus dari in præsenti ordine. Hoc etiam docent qui in de Incarnatione sustinent, quòd unio hypostatica secundùm se sit compossibilis cum potentia ad peccandum peccato destructivo unionis; secùs verò unio hypostatica præsentis ordinis, quia scilicet Unio secundùm se exigit tantùm dependere à decreto libero de dandis semper auxiliis efficacibus

cibus Humanitati assumptæ; Unio verò præsentis ordinis essentialiter ab hoc decreto dependet. Hoc pariter docent, qui in de Fide sustinent, miraculum secundùm se posse patrari in confirmationem erroris; secùs verò in præsenti providentia; quia scilicet miraculum in præsenti providentia est essentialiter externa Dei locutio pendens à Deo revelante doctrinam, quam comprobat; miraculum verò secundùm se exigit tantùm à tali revelatione pendere. Quare sicut locutio externa facta v. g. ab Angelo est signum externum essentialiter pendens à locutione interna; ità gratia præsentis ordinis essentialiter pendet à divina promissione, & idcirco essentialiter confert jus ad amorem, & est incompossibilis cum peccato. His explicatis

IX. Prob. iterum conclusio. Possibilis est gratia, quæ independenter ab extrinseco Dei favore præstet formaliter suos effectus, per hoc scilicet, quòd sit veluti externa Dei promissio; ergo de facto hujusmodi est gratia præsentis ordinis. Antecedens patet solutione argumentorum; *consequentia probatur*, quia aliter non esset unica causa formalis nostræ justificationis, ut ostendimus.

Confirm. ex Scripturis; Nam ad Eph. 1. Gratia dicitur esse signum, quo signantur credentes; & secunda ad Corinth. 1. dicitur: *Unxit nos, & signavit, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris*; ergo gratia præsentis ordinis, cùm sit unctio, signaculum, & pignus, essentialiter dependet à Dei promissione, tanquam externa promissio, & signum promissionis internæ; eo modo, quo verbum externum est signum locutionis internæ, à qua dependet; nullum enim datur pignus certius promissione, & propterea D. Petrus loquens de gratia dixit: *Magna & pretiosa nobis promissa donavit*, significans, gratiam præsentis ordinis ità esse participationem divinæ naturæ, ut simul sit pretiosum

Dei

Dei promissum, non internum, ut patet, cùm promissio Dei interna sit ipse actus divinus, sed externum, seu signum infallibile illius.

X. OBJIC. I. Si gratia præsentis ordinis esset formaliter amicitia, seu jus ad amorem Dei amicabilem, per hoc, quòd esset essentialiter pendens à divina promissione de dando homini suum amorem, sequeretur, quòd etiam calor v. gr. aut aliud ens naturale esset formalis amicitia cum Deo, si essentialiter penderet ab hac divina promissione, sequela est absurda; ergo & id, unde sequitur.

*Resp. Nego sequelam.* Si enim calor v. gr. ponatur essentialiter pendere ab ea divina promissione, differret à gratia, quia calor illam promissionem non exigeret; secùs verò gratia; & idcirco si calor eam promissionem supponat, essentialiter habet incomposssibilitatem cum peccato solùm connexivè, quatenus connectitur cum ea promissione, non quidditativè; secùs verò gratia, quæ ex natura sua illam exigit: Sic actus fidei supernaturalis v. gr. quo quis credit, se nunquam peccaturum, essentialiter opponitur cum peccato, solùm connexivè, non quidditativè, & idcirco non est forma justificans, sicut est gratia.

XI. OBJIC. 2. Si gratia præsentis ordinis essentialiter dependeret à promissione de danda homini gloria æterna, impossibile esset, hominem habentem hujusmodi gratiam annihilari; hoc autem est contra Dei dominium, quod potest omnia uno nutu delere, ergo non potest gratia ità constitui.

Confirm. Quia gratia ipsa esset essentialiter innanihilabilis; Nam propter gratiam præsentis ordinis homo esset innanihilabilis; ergo à fortiori ipsa gratia. Nam propter quod unumquodque tale, & illud magìs.

*Resp. dist. majorem*, homo esset innanihilabilis, ex suppositione gratiæ præsupponentis essentialiter Dei promissionem, *concedo*: simpliciter, & absolutè, *nego majorem*, & in eodem sensu *minorem*. Ad dominium Dei

 non

non ſpectat, quòd poſſit annihilare hominem, poſito, quòd promiſerit illum non annihilare, ut patet; atqui promiſſio de danda gloria in æternum facta Petro, niſi peccet, eſt æquivalenter promiſſio illum non annihilandi ſub ea conditione, ergo poſito, quòd gratiam habeat, quæ eſt hujuſmodi externa Dei promiſſio, non derogat divino dominio, quòd non poſſit Petrum annihilare.

Ad confirm. *Reſp.* 1. per inſtantiam. Si quis credat fide divinâ, quòd nunquam ſit deſtruendus, certè hic non poterit deſtrui ratione hujus actûs fidei, ergo nec talis actus poterit deſtrui. *Conſequentia non tenet. Reſp.* 2. directè *nego majorem*; *ad probationem concedo antecedens, nego conſequentiam.* Axioma illud: Propter quod &c. non militat in ratione, qua, ſed in ratione, quæ, ſeu quando utrumque extremum eſt capax ejuſdem denominationis; Sic propter vinum homo eſt ebrius; nec tamen vinum eſt ebrium; ergo propter gratiam, & actum fidei poteſt homo eſſe inannihilabilis, quin illa ſint inannihilabilia.

XII. OBJIC. 3. Gratia præſentis ordinis exigit tantùm gloriam connaturaliter, quin conferat jus infruſtrabile ad gloriam; ergo non pendet eſſentialiter à promiſſione de danda gloria. *Probatur antecedens*, quia ſi gratia præter exigentiam naturalem gloriæ, conferret jus ad gloriam ortum à Dei promiſſione, eo ipſo decedenti cum gratia deberetur gloria; atque adeò gloria eſſet debita; hoc autem videtur eſſe contra Apoſtolum dicentem: *Stipendium peccati mors, gratia autem vita æterna*: Ubi mortem dicit debitam peccato, tanquam ſtipendium, vitam vero æternam dicit eſſe gratiam, atque adeò indebitam, ergo.

Confirm. Deus ratione gratiæ, quæ eſt jus ad amorem amicabilem, neceſſariò amaret hominem, ſed repugnat forma, quæ neceſſitet Deum ad amandam creaturam; ergo repugnat gratia ſic conſtituta. *Prob. min.* quia ipſe actus

ctus] Charitatis, qui est forma tum physicè, tum moraliter perfectissima, non necessitat Deum ad amandum amantē: aliter esset forma justificans; quod communiter negatur contra Vasq. ergo à fortiori non necessitabit Deum ad amorem amicabilem gratia, quæ est forma physicè tantùm perfectissima.

*Resp. Nego antecedens, ad probationem nego minorem.* Vita enim æterna est gratia, seu indebita tantùm in radice, quia gratìs datur gratia, cui debetur gloria: Quare decedenti in gratia vitâ æternâ debetur ex promissione divina; & ideo appellatur ab Apostolo *Corona justitia*; & à Christo Domino dicitur esse *Merces*; quia scilicet vita æterna meritis debetur ex justitia, ratione divinæ promissionis onerosæ, ut ostendemus in de Justitia, & Jure, in quæstione illa celebri, Num possit Deus Justitiam commutativam exercere erga Creaturas?

Ad confirm. Positâ gratiâ præsentis ordinis, quæ est donatio externa amoris amicabilis, necessitatur Deus ad amandum justum necessitate ortâ à suamet donatione, non ab entitate creata gratiæ. Concedimus itaque, nihil creatum secundùm se spectatum cogere posse Deum ad amandam creaturam, ne ipsum quidem amorem Dei supernaturalem, ut infra dicemus; at poterit Deus ad id cogi, suppositâ donatione amoris, atque adeò suppositâ gratiâ, quæ est donatio externa sui amoris.

XIII. OBJIC. ult. Gratia non debet esse amicitia strictè dicta, ergo nec debet ferre jus ad amorem amicabilem ortum ex Dei promissione, sed solùm exigentiam connaturalem divinitus frustrabilem. *Prob. antec.* nam ad amicitiam strictè dictam requiritur ex Philosophò, quòd amor amici sit manifestus, justus autem, & Dei amicus ignorat, odione, an amore dignus sit; infantes etiam Dei amici per gratiam, ignorant Dei amorem, ergo.

Confirm. Quia adoptio Divina fert, hominem esse filium Dei, & à Deo natum; ergo non consistit propriè in

 jure

jure promissarii ad gloriam, sed in gratia, quatenus participativa divinæ naturæ exigentis connaturaliter gloriam; ergo frustra recurrimus ad dependentiam essentialem gratiæ præsentis ordinis à divina promissione.

*Resp.* Gratiam debere dici amicitiam, & adoptionem in eo rigore, quem potest admittere; est autem possibile, quòd ferat jus ad amorem, & ad gloriam, ortum ex Fide data & non meram exigentiam connaturalem; ergo de facto gratia fert hujusmodi jus, & est amicitia, ac adoptio strictè dicta. Ad rationem in contrarium: amor amicabilis tunc debet innotescere, quando provenit ex sponsione explicita utrimque data; non verò quando provenit ex sponsione interpretativa; quod accidit, quando ex natura sua unus tenetur alterum diligere, ut homo Deum, frater fratrem. Adde, etiam in adulto dari aliquam subobscuram notitiam de Dei amore erga se; Scimus enim: quòd Deus diligentes se diligat, & aliquatenus scimus, an nos Deum diligamus; aliter non aptè Christus Dominus interrogâsset suum Apostolum, *Petre amas me?* quamvìs certificari non possimus absque Dei revelatione, quòd Deum amemus amore supernaturali.

Ad confirmationem. Adoptivus Dei præter jus ad hæreditatem habet physicè in se participationem divinæ naturæ; Unde bene etiam dicitur à Deo natus, & habere semen Dei in se, quod non competit adoptivo in humanis. Imo si quis sanctificaretur gratiâ extrinsecâ, adhuc diceretur à Deò natus, eò quòd præter jus ad hæreditatem ortum ex promissione liberali adoptantis, (in quo consumatur adoptio humana, per quam nullatenus communicatur natura adoptantis) haberet in se moraliter, licèt non physicè, participationem divinæ naturæ, seu naturam supernaturalem, ac semen Dei juxta locutionem D. Joannis.

XIV. Utrùm autem in priori natura ad gratiæ infusionem deleatur peccatum formaliter per applicationem

sa-

satisfactionum Christi D. factam nobis in Sacramentis mortuorum sive in re, sive in voto susceptis ? Discutiemus Deo dante in de Pœnitentia *disp. 2. qu. ult.* ostendemúsque, quòd licèt gratia nobis physicè inhærens sit unica causa formalis nostræ justificationis, quâ homo ex injusto redditur justus, & ex inimico Dei amicus, adhuc tamen in priori ad gratiam formaliter deleatur peccatum per applicationem satisfactionum Christi, ratione quarum homo ex injusto fit non injustus, seu negativè tantùm, non positivè justus, prout in Concilio Tridentino acerrimè propugnârunt nonnulli Patres, inter quos Cornelius Mussu Episcopus Bituntinus, teste Pallavicino *lib. 8. cap. 4. & cap. 9.* esto Tridentinum expressè id non definierit.

## QUÆSTIO VII.

### *An Gratia Sanctificans realiter distinguatur ab habitu Charitatis.*

I. QUòd gratia distinguatur ab habitu fidei, & spei, certum est, quandoquidem gratia per quodvis mortale deperditur, habitus verò fidei, nonnisi per peccatum fidei oppositum, ex Trid. *sess. 6. cap. 15.* idémque communissimè docent de habitu spei, quòd scilicet non amittatur, nisi per peccatum spei oppositum, cùm per spem homo, non secùs ac per fidem, disponatur ad charitatem : quamvìs in Conciliis hoc non reperiatur expressum, ut notat Martinon *dis. 43. sect. 6.* Difficultas itaque solùm est, Num gratia distinguatur ab habitu charitatis, à quo nunquam separatur ? Et eadem difficultas procedit de reliquis habitibus virtutum moralium, à quibus pariter nunquam gratia separatur : eos tamen cum gratia infundi in baptismo, hìc supponimus cum D. Th. Suar. Vasq. & aliis communiter contra Scotum apud Maurum *quæst. 24.* & Amic. *disput. 29. sect. 7.*

II. Unica Conclusio. Habitus Charitatis non solùm ratione ratiocinatâ, sed etiam realiter distinguitur à gratia. Ità D. Th., Suar., Valen., Gran., & alii communiùs contra Scotum, Mastrium *dis. 7. qu. 6.* Duran., Alensem, apud Suar. de gratia *lib. 6. cap. 2.*

Quòd ratione ratiocinatâ distinguatur, patet contra Durandum; nam habitus Charitatis dat solùm posse elicere actus charitatis, non secùs ac habitus fidei dat posse elicere actus fidei; gratia verò dicit ulteriùs Jus ad amorem amicabilem, & hæreditatem. Quòd verò distinguatur realiter, *prob.* 1. ex Trid. *sess. 6. cap. 7.* ubi docet, justificationem haberi *per voluntariam susceptionem Gratiæ, & donorum*, & infra explicat, hæc dona esse *Fidem, Spem, Charitatem*; ergo sicut arguitur ex hoc textu distinctio Fidei, & Spei à gratia, ità etiam Charitatis. Neque dicas, distingui fidem, & spem à gratia, quia ab illa separantur. Nam licèt separabilitas sit signum distinctionis, inseparabilitas tamen non est signum identitatis: sic ignis à calore distinguitur, quamvìs ab illo non separetur. Quare quòd de facto habitus charitatis à gratia distinguatur, sufficienter colligitur ex Textu laudato: Aliter protervire quis posset dicendo, fidem, & spem, præsente gratiâ, non distingui ab illa, conferri verò peccatori ex divina misericordia aliam Fidem, & Spem distinctam à gratia, quando per peccatum deperditur gratia identificata cum omnibus virtutibus.

III. Prob. secundò ratione: Gratia est natura supernaturalis ut quo, exigens potentias supernaturales, non secùs ac natura exigit potentias naturales, atqui quamvìs non omnes potentiæ naturales distinguantur à materia; (e. g. licèt intellectus, & voluntas non distinguantur ab anima, sicut calor distinguitur ab igne) omnes tamen potentiæ supernaturales distinguuntur à natura supernaturali; ergo habitus charitatis distinguitur à gratia, *probatur minor*, distinguuntur à natura supernaturali habitus fidei

fidei, & ſpei, ergo etiam charitatis, & aliarum virtutum. *Probatur hæc Conſequentia*: Conceptus formalis fidei, & ſpei minùs differt à conceptu formali charitatis, quàm à conceptu gratiæ, ergo ſi fides, & ſpes diſtinguuntur à charitate, à fortiori charitas, & gratia diſtinguuntur inter ſe. *Antecedens patet*: effectus formalis ſpei v. g. eſt reddere hominem potentem amare Deum, ut eſt bonum amanti; charitatis verò conceptus eſt reddere hominem potentem amare Deum, ut eſt bonum in ſe; conceptus gratiæ eſt, reddere hominem amabilem à Deo, & cum jure, ut ametur, quis igitur non videat, minùs differre ſpem à charitate, quàm differat charitas à gratia?

Confirm. Primò, quia in naturalibus ſufficiens ratio ad aſſerendam diſtinctionem ignis à calore eſt, quia eodem modo eſt proprietas ignis calor, ſicut eſt proprietas aquæ frigus; unde cùm frigus diſtinguatur ab aqua, ut conſtat ex eorum ſeparabilitate, ſequitur, quod etiam ignis diſtinguatur à calore, quamvis nunquam à calore ſeparetur; ergo in ſupernaturalibus ſufficiens ratio conſimilis ad aſſerendam diſtinctionem habitûs charitatis à Gratia, eſt, quia eodem modo eſt proprietas gratiæ habitus charitatis, ac habitus fidei, & ſpei; cùm omnes habitus dentur, ut homo reddatur potens ponere actus ſupernaturales proprios cujuſcumque habitûs; unde cùm conſtet ex ſeparabilitate, habitum fidei, & ſpei diſtingui à gratia, ſequitur, quòd etiam habitus charitatis à gratia diſtinguatur, quamvis ab eo nunquam ſeparetur.

Confirm. ſecundò ex Amico: Ideo in nobis præter gratiam habitualem dantur habitus infuſi fidei, & ſpei, ut actus ſupernaturales producantur connaturaliùs ex exigentia intrinſeca talium habituum; ergo ideo præter habitus omnes infuſos dari debet gratia diſtincta, ut habitus connaturalius exiſtant ex exigentia naturæ ſupernaturalis; ergo gratia ab omnibus virtutibus infuſis diſtinguitur.

IV. OBJIC. primò. In Scripturis prædicata omnia, quæ

quæ tribuuntur gratiæ, tribuuntur etiam charitati: 1. Jo. 3. dicitur: *Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filii Dei nominemur, & simus*. Ad filiationem autem consequitur amicitia, jus ad hæreditatem, incompossibilitas cum peccato; ergo omnia prædicata gratiæ competunt charitati: unde ab ea non distinguitur.

Confirm. 1. ad Corinth. 15. dicitur: *Si charitatem non habuero, nihil sum*: quasi dicatur, deficiente charitate, deficere in homine totum esse supernaturale, atque adeò gratiam; hoc autem non esset verum, si charitas distingueretur à gratia; ergo.

*Resp*. Hæc eadem prædicata gratiæ tribui etiam sæpe in Scripturis ipsi actui charitatis, dicitur enim: *Qui diligit, ex Deo natus est*; Nec proinde Adversarii omnes docent, actum charitatis identificari cum gratia. Quare nomine charitatis sæpè venit charitas formalis, quatenus est potentia ad actus amoris, & sæpe venit charitas radicalis; ut nomine hinnibilitatis, vel risibilitatis, quæ sunt proprietates, veniunt sæpe radices harum proprietatum, & juxta hunc sensum tribuuntur charitati radicali omnia prædicata gratiæ.

Ad confirmationem recurrit eadem responsio, quòd scilicet Apostolus loquatur de charitate radicali, seu de gratia. Deinde etiamsi loqueretur de charitate formali, seu de habitu charitatis, adhuc est verum, quòd sine charitate nihil sumus in ordine supernaturali, propter connexionem charitatis cum gratia; cùm non possint naturaliter separari.

V. Objic. secundò. Vel habitus charitatis est compossibilis cum peccato, vel non: si est compossibilis: ergo recedente per peccatum gratiâ, non deberet recedere habitus charitatis, sicut non recedit habitus fidei, & spei: Si verò dicatur incompossibilis; ergo signum est, quod sit formalis amicitia cum Deo, atque adeo identificatus cum gratia.

*Resp.*

***Resp.*** Gratiam, tanquam naturam supernaturalem, erigere naturaliter habitus omnes infusos, & præsertim charitatis, quamvis nonnulli putent, cum iis habitibus connecti ex extrinseca Dei ordinatione in præsenti prudentia; non secus, ac ignis exigit calorem: cum autem sola gratia sit participatio specialis divinæ naturæ, filiatio, & amicitia cum Deo, sequitur, quòd si divinitus existeret habitus charitatis sine gratia, posset cum peccato componi. Quòd autem de facto non componatur, ex eo oritur, quia recedente natura, nempe gratia, recedunt proprietates, seu habitus infusi, sicut recedente igne, recedit calor, ut octo. In tantum habitus fidei, & spei non recedunt per peccatum, quia remanent, ut disponant ad reconciliationem, sicut; recedente igne, quamvis recedat calor ut octo, non recedit tamen omnis gradus caloris, sed remanet, quia deservit, ut disponat ad novam formam. Ex Conciliis, & Patribus fides, & spes inchoant statum vitæ supernaturalis, seu sunt initium, & fundamentum salutis, reliquæ virtutes eundem statum consummant; & ideo possunt habitus fidei, & spei stare sine gratia (sive id oriatur ex natura talium habituum, utpote disponentium ad justificationem sive, ut alii opinantur, ex divina misericordia:) non verò reliquæ virtutes. Verum, quòd habitus, præsertim charitatis, à gratia distinguatur, videtur expressè colligi ex Tridentino *sess. 6. can.* 11. ubi habetur: *Si quis dixerit, hominem justificari sola peccatorum remissione, exclusa gratia, & charitate*, &c. ecce quomodo gratiam à charitate distinguit.

## QUÆSTIO VIII.

### *Num Actus, aut Habitus Charitatis justificent formaliter.*

I. VAsquez *p. 2. disp.* 203. cum Mæratio *disput.* 22. de Gratia, Turriano, & aliis docent, actum con-

contritionis perfectæ, & dilectionis Dei supernaturalis super omnia justificare formaliter. Idemque Vasq docet) *disp.* 193.*cap.* de habitu charitatis, si à gratia distinguatur. Fusè quæstionem hanc discutiemus in de Pœnitentia *disp.* 4.*q.*2.*ar.* 2. Interim paucis.

II. Dico cum communi apud Suarium *l.*7. & 8. Neque actum supernaturalem charitatis, neque habitum, si à gratia distinguatur justificare formaliter; quod etiam dici debet de visione beata; quicquid sit, an idem dicendum de Maternitate Dei, & de Unione hypostatica, quæ sunt formæ altioris ordinis.

PROB. Ex dictis *quæst.*6. Ad formalem justificationem remissivam peccati, & reddentem hominem Dei adoptivum, amicum, & hæredem, non satis est, quòd forma exigat exigentia naturali amorem Dei amicabilem, & vitam æternam; sed præterea requiritur, quòd talis forma essentialiter præsupponat, & pendeat à promissione Dei de dando suo amore, & hæreditate; atqui hæc essentialis dependentia solùm competit ex Tridentino gratiæ sanctificanti; cùm ea dicatur unica causa formalis nostræ justificationis; & sine fundamento dicitur, quòd competat actui, aut habitui charitatis, vel visioni beatæ; ergo actus, & habitus charitatis, & visio beata non sunt formæ justificantes. Minor constat solutione argumentorum. Major patet ex dictis. Illa enim forma, quæ solùm exigit connaturaliter Dei amorem, & hæreditatem, non est Dei amicitia, & adoptio strictè dicta, de quarum ratione est jus infrustrabile ortum ex fide, & sponsione data, sed est forma de se compossibilis cum peccato, & pœna æterna, eò quòd possit Deus naturales rerum exigentias frustrare; ergo ut forma aliqua sit justificans, reddátque hominem Dei amicum, adoptivum, & hæredem, requiritur, quòd essentialiter pendeat à divina promissione de dando suo amore amicabili, & hæreditate.

Confirm. Quia passim Scripturæ, Concilia, Patres osten

ostendunt, contritionem, & dilectionem Dei super omnia disponere tantùm ad justificationem, atque adeò non justificare formaliter. Scripturæ enim testantur, justificationem esse novam gratiam ultra contritionem. Jerem. *cap.* 3. dicitur: ***Convertimini ad me, & sanabo vos.*** Ubi Suar. notat sermonem esse de conversione perfecta ex toto corde. Fulgentius hæc habet: ***Sicut per justitium Deus damnat eversum, ita per misericordiam salvat conversum***; quare conversioni additur justificatio ex nova gratia, ità ut ne exigatur quidem. Visio enim Dei, quæ exigitur à gratia, dicitur conferri ut corona justitiæ, non ex misericordia; & gratia. Denique Tridentinum *sess.* 6. & 7. loquens de contritione, quæ aliquando charitate perfecta esse contingit, apertè dicit, eam impetrare veniam peccatorum, & ad illorum remissionem præparare, ac disponere.

Neque dicas cum Martinez, posse unam formam esse dispositionem ad aliam ejusdem generis, ut actualis temperantia ad temperantiam habitualem; ergo potest sanctitas actualis identificata cum Dei dilectione disponere ad sanctitatem habitualem; ut de facto gratia habitualis disponit ad Visionem Dei, quæ in multorum sententia est etiam sanctitas. Nam contra est, quia, ut notat Suarius, ex Tridentino contritio non disponit ad gratiam, tanquam forma justificans actualis ad habitualem, sed sicut universim dispositiones præcedunt formam; cùm Tridentinum dicat, per gratiam peccatorem fieri ex inimico amicum; ergo contritio, quæ præcedit gratiam ex Tridentino, non tollit formam inimicitiæ. Præter quam quòd si contritio justificaret, esset meritum condignum gratiæ habitualis, quod est contra Tridentinum dicens, Vi contritionis gratiam solummodo impetrari à peccatore: Et propterea communissimè docent, peccatoris contritionem solùm de congruo mereri gratiam.

III. Dico secundò: tam actus, quam habitus charitatis,

nec

nec non Visio beata, possunt in alio ordine justificare formaliter.

PROB. Si eodem modo hæc dependeant essentialiter à promissione divina de dando suo amore, & hæreditate, ut de facto pendet gratia præsentis ordinis, haberent quicquid requiritur ad formaliter justificandum, nempe esse formalem Dei amicitiam, & adoptionem; sed possunt in alio ordine ità dependere; ergo possunt formaliter justificare.

Neque dicas, idem dici posse de amore naturali, & de quovis actu virtutis, aut etiam indifferenti; imò de qualibet alia qualitate, putà de calore, si penderet essentialiter ab ea divina promissione, esseṫque veluti externa Dei promissio; sequela est absurda: quis enim dixerit, posse calorem in alio ordine formaliter justificare? ergo.

Nam *distinguo sequelam*: etiam amor naturalis, & calor v.g. possent justificare formaliter, si essentialiter penderent ab ea promissione divina, ità ut justificatio non tribueretur calori, nullatenus exigenti eam promissionem, sicut exigitur à gratia, *concedo*; ità ut justificatio tribueretur calori, ut tribuitur gratiæ, *nego sequelam*; *& distincta minore, nego Consequentiam*. Amor Dei naturalis, & calor nullatenus participant naturam divinam in eo sensu, in quo participatur à gratia, cum non disponant ad Dei visionem, & ad omnia sanctitatis opera, etiam supernaturalia; unde non exigunt divinam illam promissionem. Contra verò actus, & habitus charitatis supernaturalis, quamvis non participent eo stricto modo naturam divinam, sicut participatur à gratia, per hoc scilicet, quod sint prima radix supernaturalitatis; participant tamen aliquo stricto modo naturam divinam per hoc, quod proximè, si minùs radicaliter, disponant ad Dei visionem, & per hoc, quòd exigant conjungi cum gratia; ergo exigunt mediatè conjungi cum ea promissione divina; ergo si de facto essentialiter pendeant à tali pro-

missione

missione, ut divinitus contingere potest, possunt in alio ordine formaliter justificare.

IV. Obj. 1. Contra primam conclusionem. Jacobi 2. dicitur ex operibus justificari homo; quod intelligendum est de opere perfectissimo, nempe de dilectione Dei, quæ ex Apost. est plenitudo legis: ergo actus charitatis formaliter justificat. Hinc amori tribuuntur proprietates gratiæ, nimirum esse amicitiam Dei, & filiationem; dicitur enim in Scripturis: *Qui diligit, diligetur; Qui diligit, ex Deo natus est*: & D. Bern. Serm. 3. de timore Dei *Perfecta charitas perfecta est sanctitas.*

Confirm. Actus dilectionis Dei super omnia est incompossibilis cum mortali: perfecta enim ad Deum conversio est incompossibilis cum aversione à Deo; ergo formaliter justificat, & extinguit mortale.

*Resp.* Hæc, & alia loca vel intelligi de justitia secundum quid; secundùm quam rationem in Scripturis etiam fides dicitur justificare; dicitur enim Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*; quatenus per hujusmodi actus ad recipiendam justificationem disponimur: vel intelligi de justitia simpliciter, ratione connexionis, quam habent hujusmodi actus ex Divina misericordia cum justificatione.

Ad Confirm. *Resp.* 1. Per instantiam actus fidei, quo quis credit, se esse justificatum, est incompossibilis cum peccato: ergo formaliter justificat. Secundò directè *dist. antec.* est incompossibilis ratione sui, *nego*; ratione gratiæ, quam ex misericordia Divina inducit, *conc. antec. & nego Consequentiam.*

Ad probationem antecedentis dico, per actum amoris hominem esse conversum physicè ad Deum, seu conversione facti; per peccatum verò habituale esse aversum moraliter, seu aversione juris; quare sicut per Adversarios cum actu amoris Dei naturali, quod est incompossibile cum mortali actuali, conjungi potest peccatum habituale; ità

ità conjungi potest cum actu amoris supernaturali: nullus enim actus creaturæ cogere potest Deum ad remittendum reatum culpæ præteritæ.

V. OBJIC. 2. Gratia est forma justificans, non solùm quia essentialiter pendet à donatione amoris amicabilis, quod prædicatum posset alteri qualitati, puta calori, competere; sed etiam, quia ratione sanæ perfectionis id exigit: unde gratia in alio ordine, quæ non penderet ab hac donatione contra connaturalem exigentiam gratiæ careret tali dependentiâ: atqui actus supernaturalis est perfectior, nempe actus charitatis est perfectior gratiâ; ergo etiam exigit ab eadem donatione essentialiter pendere: & quia hoc exigit, dicendum, quòd de facto pendeat, cum Deus in ordine supernaturali secundet rerum exigentias; atque adeò de facto justificat. *Prob. min.* quia finis est perfectior iis, quæ sunt ad finem: atqui gratia est in ordine ad amorem, tanquam ad finem; ergo amor est perfectior gratiâ.

Confirm. Ex Philosopho 9. Metaph. 9. *Actus præeminet potentiæ; melius enim est bene agere, quàm posse bene agere*, ergo actus charitatis est perfectior habitu charitatis, & consequenter est perfectior ipsâ gratiâ, quæ vel identificatur cum tali habitu, vel longiùs distat ab actu, quàm habitu.

*Resp. nego minor. Ad probationem Distinguo maj.* cum Mauro *quæst.* 3. de gratia ad tertium; Finis adæquatus, qualis in cælo est collectio omnium amorum, est perfectior iis, quæ sunt ad finem, *concedo*: finis inadæquatus, quales sunt singuli actus amoris, *Nego majorem, & consequentiam* Arbor ordinatur ad fructus tanquam ad finem, quis autem dixerit singulos fructus esse præstantiores arbore? Ad summum concedi posset, quòd finis ultimatus gratiæ, qui est amor in patria, sit perfectior gratiâ; Sed neque hoc concedendum, nisi relatè ad collectionem omnium amorum possibilium in patria; quandoquidem nec

nec amor in patria, nec visio beata, formaliter justificant, ut constat ex hactenus dictis. Unde fit, quod videns Deum cum mortali non solùm non esset beatus, sed esset summe miser, quia videret tantùm Bonum sibi infensum, juxta dicta in de Beatitudine.

Ad confirm. Aristoteles confert potentiam determinatam ad non agendum cum ipsa actione, & dicit hanc illi præstare; certè enim præstat amare Deum actu, quàm posse amare, & nunquam illum amare: Quod si comparetur unus actus amoris transiens, & momentaneus cum potentia disposita ad plures actus producendos, certè hæc illi præstat, ut arbor præstat singulis fructibus seorsim; esto non præstet omnibus collectivè à se producibilibus.

VI. Obj. Ult. contra secundam conclusionem. Impossibile est, quòd eadem forma possit Divinitus præstare effectus formales diversos; ergo si actus charitatis non præstat in hac providentia effectum formalem justi, nec poterit in alio ordine.

Confirm. Potest amor præsentis ordinis conjungi divinitus cum peccato habituali, si scilicet Deus nolit conferre peccatori diligenti se gratiam exigitam; sed in quocumque ordine Deus supremus Dominus potest peccatori diligenti se negare gratiam suam; ergo in quocumque ordine potest amor Dei cum peccato habituali conjungi; atque adeò repugnat amor Dei supernaturalis, qui sit formalis justificans.

*Resp.* Mastrium, qui cum aliis plurimis *quæ. 7.* de gratia *num.* 216 docet, posse solùm in alio ordine actum charitatis justificare (sicut viceversa potest solùm in alio ordine gratia non justificare) nunquam somniâsse, quòd idem entitativè sit actus, qui in præsenti ordine non justificat, & in alio justificat. Quare solùm verum est, quod sicut potest in alio ordine dari aliud genus gratiæ, cui tantùm competat exigere visionem beatam, quin habeat essen-

essentialem dependentiam à promissione Divina, unde sit jus ad amorem, & hæreditatem; ità pariter potest in alio ordine dari aliud genus amoris Dei supernaturalis, cui præter prædicatum amoris competat habere similem connexionem essentialem cum promissione Divina, sive connexionem hanc habeat, quia esset extrinsecum complementum talis decreti, seu promissionis, ut multi opinantur; sive quia essentialiter ab ea dependeret juxta nostram sententiam.

Ad confirm. *nego minorem*; Si enim supponatur, quòd amor Dei essentialiter dependeat ab ea divina promissione, essentialiter confert jus ad amorem, seu amicitiam cum Deo, atque adeò est incompossibilis cum peccato; quomodo enim potest consistere reatus odii divini in Petro, atque adeò jus, & potestas moralis in Deo odio habendi, & puniendi Petrum, cum promissione, & obligatione divina amandi illum, & præmiandi?

## QUÆSTIO IX.

### *Num possit homo in alio ordine per formam extrinsecam sanctificari; & citra retractationem peccati?*

QUæremus primò, Num possit homo extrinsecè sanctificari positivè? Secundò, Num possit peccator extrinsecè sanctificari negativè? Tertiò, Num possit peccatum remitti absque prævia ejus retractatione?

### ARTICULUS I.

#### *Num possit homo extrinsecè sanctificari positivè?*

I. SUpponimus ex dicendis articulo sequenti, & ex dicendis fusius in tractatu de Pœnitentia, posse peccatum condonari extrinsecè citra gratiæ infusionem, per solam voluntatem Dei cessivam juris ad odium, & pœnam; sicut in præsenti providentia sæpè remittitur à

Deo

Deo veniale per meram condonationem extrinſecam, ſi non ponatur pro illo condigna ſatisfactio; & ſicut relaxatur reatus voti abſque forma intrinſeca. Quare præſcindendo pro nunc de hoc effectu formali negativo præſtito à gratia, qui eſt remiſſio peccati, quærimus ſolùm de effectibus formalibus poſitivis à gratia præſtitis, quales ſunt reddere hominem Dei adoptivum, amicum, & hæredem, Num poſſint in alio ordine haberi citra gratiæ infuſionem? Et quamvìs hoc etiam fusè diſcutiendum ſit in tractatu de Pœnitentia *diſp. 2. qu. 4.* operæ pretium eſt hìc etiam primoribus labris nonnulla delibare.

Certum autem eſt, quòd effectus formales intrinſeci gratiæ, quà intrinſeci, nullatenus haberi poſſint per formam extrinſecam, ut patet, quia effectus formalis intrinſecus non diſtinguitur ab ipſa forma intrinſecè communicata ſubjecto: propterea ſicut nequit effectus formalis intrinſecus, v. gr. albi, haberi ſine albedine intrinſeca, quamvìs ſine albedine poſſit Deus elevare ſubjectum ad diſgregandum viſum, non ſecus ac ſi eſſet album; ità nequit haberi effectus formalis intrinſecus gratiæ, quà inintrinſecus, ſine gratia intrinſeca. Dubitatur itaque ſolùm, an ſicut effectus formalis v. gr. cogniti, vel amati haberi poteſt tum à cognitione, vel amore intrinſeco cognoſcenti, vel amanti, tum ab extrinſeca cognitione, vel amore; ità effectus formales Adoptivi Dei, & Amici, qui in præſenti ordine habentur à gratia phyſicè intrinſeca, haberi divinitus poſſint à forma aliqua nobis extrinſeca, videlicet à divina voluntate collativa juris ad amorem, & hæreditatem; unde homo vi talis juris ſit formaliter Dei amicus, adoptivus, & hæres?

II. Dicendum cenſeo, effectus formales poſitivos, quos gratia præſentis ordinis communicat juſto communicando ſe illi intrinſecè, nempe denominationem amici Dei, filii, ac hæreſis vitæ æternæ, poſſe in alio ordine haberi per formam extrinſecam: atque adeò poteſt homo

per sanctitatem physicè extrinsecam, sed moraliter intrinsecam sanctificari. Ità Oviedus *contr.* 3 *p.*4. Arria. *disp.* 44.*sect.*4.Durandus,Medina, Sotus apud Granado *tr.* 8. *disp.* 5. *sect.* Coninck *disp.* 2. *de Pœnit. dub.* 10. *concl.* 3. & alii Recentiores contra Thomistas, Vasq. Pallav.& alios.

Prob. Si promissio divina de dando suo amore, & hæreditate, à qua essentialiter pendet, & quam exigit gratia præsentis ordinis, ponatur à Deo citra præviam exigentiam gratiæ intrinsecæ, eo ipso habetur jus ad amorem amicabilem, & hæreditatem: atque adeò habentur effectus formales positivi gratiæ jam enumerati, sed potest ità poni hujusmodi promissio; ergo per formam hujusmodi extrinsecam haberi possunt effectus formales gratiæ. Major patet; nam eo ipso ac habetur jus ad amorem amicabilem, & hæreditatem, habetur participatio divinæ naturæ tum physicè, tum Ethicè sumptæ, eo speciali modo, qui habetur per gratiam, juxta dicta *quæst.*2. atque adeò habentur omnes effectus formales positivi gratiæ sanctificantis. Minor autem videtur manifesta.

Confirm. 1. Potest Deus v.gr. sine ulla forma intrinseca promittere Petro divitias; Unde ex hac promissione contraheret Petrus jus ad divitias; ergo si pariter Deus promittat homini suum amorem, & hæreditatem, poterit homo jus ad hæc omnia habere sine ulla forma physicè intrinseca; atqui habens tale jus eo ipso est Dei amicus adoptivus, & hæres, atque adeò habet omnes effectus formales proprios gratiæ præsentis ordinis sine ulla forma intrinseca; ergo per formam physicè extrinsecam haberi possunt morales effectus positivi gratiæ sanctificantis. Verùm sicut beatus v.gr. si Deum videret per Visionem causatam ab Omnipotentia specialiter assistente, supplentem vices luminis gloriæ, non videret Deum connaturaliter, seu juxta perfectionem connaturaliter exigitam; ità qui sanctificaretur per hujusmodi formam extrinsecam, non

sancti-

ſanctificaretur connaturaliter, & juxta perfectionem connaturaliter debitam, requirentem, quòd gratia, quæ eſt prima radix habituum, & operationum ſupernaturalium phyſicè perficiat animam; ut lumen gloriæ debet phyſicè perficere potentiam, ut connaturaliter procedat Viſio Dei.

Confirm. 2. Poteſt homo reddi peccator, & filius Diaboli participans moraliter ejus naturam, & inclinationem ad malum, præcisè per formam extrinſecam; ergo poterit pariter eſſe ſanctus, & particeps naturæ divinæ per ſanctitatem extrinſecam. Antecedens eſt certum; de facto enim peccatum originale ab infantibus contrahitur abſque ulla forma phyſicè intrinſeca per hoc, quòd Deus incluſerit voluntates noſtras in voluntate Protoparentis, & hìc peccaverit. *Prob. Conſequentia* vi paritatis: ſi enim potuit Deus includere noſtras voluntates in voluntate Adæ in ordine ad contrahendum reatum odii divini per ejus peccatum, à fortiori poterit includere voluntates noſtras in voluntate Adæ, vel Chriſti Salvatoris in ordine ad contrahendum jus ad amorem, & hæreditatem, quod nobis conferret, poſitâ eorum bonâ operatione.

III. Objic. 1. denominatio, quæ habetur à forma intrinſeca, ut denominatio prudentis, albi &c. nequit haberi per formam extrinſecam; ergo denominatio Sancti, quæ habetur per gratiam intrinſecam, nequit haberi per ſanctitatem extrinſecam.

Confirm. 1. Sanctitas reddit ſubjectum ſanum, & pulchrum in ordine ſupernaturali; atqui ſanitas, & pulchritudo nequit haberi per formam extrinſecam in ordine naturali; ergo neque in ordine ſupernaturali.

Confirm. 2. Sanctitas de facto reddit hominem intrinſecè dignum amore Dei amicabili; nulla autem forma extrinſeca poteſt hominem reddere dignum intrinſecè tali amore; ergo ut prius.

Confir. ult. peccatum originale, quod eſt in infantibus,

 habe-

habetur per privationem gratiæ physicè intrinsecam; ergo sanctitas haberi debet per gratiam physicè intrinsecam.

*Resp.* denominationem nihil aliud esse, quàm subjectũ, & formam hoc, vel illo pacto respicientem subjectum: v. gr. denominatio cognoscentis habetur à subjecto, & cognitione in eo subjectata; denominatio cogniti à subjecto denominationis, & à cognitione illud repræsentante; sicut autem potest eadem forma cognitionis constituere duas denominationes diversas, videlicet cognoscentis, & cogniti, per hoc, quòd diversimodè respiciat subjectum; ità è contra possunt sæpè duæ formæ diversæ præstare eandem denominationem, si eodem modo respiciant subjectum; ut de facto denominatio, seu effectus formalis cogniti, prout præscindit ab intrinseco, vel extrinseco, haberi potest tam à cognitione intrinseca cognoscenti, quàm à cognitione extrinseca: Et eodem modo dicimus, effectum formalem Sancti, prout præscindit ab intrinseco, vel extrinseco, haberi posse tam à gratia physicè intrinseca, quàm à forma extrinseca, nempe à promissione divina conferente idem jus, quod confert gratia intrinseca. Quare falsum est universim antecedens, si pro denominatione veniat effectus formalis, prout præscindit ab intrinseco, vel extrinseco; esto verum sit, quòd effectus formalis, prout intrinsecus, haberi non possit à forma extrinseca. Denominatio prudentis, vel sapientis solet significare dispositionem ad actus prudentiæ per habitum intrinsecum, & in hoc sensu nequit haberi per formam extrinsecam; quòd si significaret dispositionem ad actus prudentiæ, præscindendo, an talis dispositio habeatur per habitum intrinsecum, an per Omnipotentiam specialiter assistentem loco habitûs, posset etiam talis denominatio haberi à forma extrinseca: Sic denominatio albi solet significare subjectum potens per formam intrinsecam albedinis disgregare visum; & ideo nequit haberi per formam extrinsecam;

at

at si significaret subjectum potens disgregare visum, præscindendo, an id præstetur per albedinem intrinsecam, an per Omnipotentiam supplentem vices albedinis in ordine ad effectus extrinsecos, posset talis denominatio haberi per formam extrinsecam. Et disparitas ulterior est, quia effectus formalis albi est effectus dumtaxat physicus, qui proinde solùm haberi potest à forma physica; at effectus formalis justi, sancti, amici Dei, filii adoptivi, & hæredis sunt effectus morales, qui tam haberi possunt à gratia physicè intrinseca, & quæ est physica participatio naturæ divinæ, quàm ab illa divina donatione sui amoris, seu promissione extrinseca, quæ est moralis participatio naturæ divinæ; ut dicemus loco laudato.

Ad 1. Confirmationem recurrit eadem responsio: Nomine sanitatis naturalis venit harmonia humorum, vi cujus subjectum est dispositum ad operationes validas, ac sanas: per metaphoram verò Gratia dicitur sanitas animæ in ordine supernaturali, reddens illam dispositam ad optimas operationes supernaturales; quare quia per antonomasiam nomine sanitatis venit dispositio illa intrinseca orta ex armonia humorum, nequit hæc denominatio haberi per formam extrinsecam; si verò nomine sanitatis significaretur dispositio ad operationes validas, sive procedens ab humorum armonia, sive ab Omnipotentia specialiter assistente, talis denominatio posset haberi per formam extrinsecam; Idemque dicas de pulchritudine. Cùm autem in casu nostro nomine sancti, sani, & pulchri significetur dispositio ad operationes supernaturales, & jus ad amorem amicabilem, & hæreditatem, præscindendo, an habeatur à Gratia intrinseca, vel à promissione divina, idcircò poterit denominatio sancti haberi etiam à forma extrinseca. Adde, quòd etiam de facto aliquando denominatio sani habeatur à forma extrinseca, ut cùm dicitur cibus sanus, quatenus conservat sanitatem: pariter denominatio sancti habetur per formam extrinsecam, ut

 quando

quando dicitur domus Lauretana sancta; ergo denominatio sancti in sensu à nobis explicato non est, cur non possit haberi per formam extrinsecam.

Ad 2. confirm. Sanctitas de facto reddit hominem intrinsecè dignum amore Dei, tum physicè propter gratiam physicè intrinsecam, tum moraliter propter dependentiam essentialem gratiæ præsentis ordinis à promissione Divina conferente jus moraliter intrinsecum; gratia extrinseca, quamvis non præstaret effectum illum formalem physicum, præstaret tamen effectum illum moralem; unde homo vi gratiæ extrinsecæ esset intrinsecè dignus solùm moraliter amore Dei: Sicut adoptatus in filium à Rege, ratione adoptionis extrinsecæ dicitur dignus intrinsecè moraliter amore amicabili Regis; & sicut Infantes propter originale dicuntur habere moraliter intrinsecum reatum odii Divini.

Ad ultimam: peccatum originale non habetur per solam gratiæ privationem physicam; nam in pura natura homo haberet privationem physicam gratiæ: , nec per hoc diceretur maculatus culpa gravi. Quare peccatum originale habetur in infantibus per privationem gratiæ theologicam, seu per carentiam gratiæ dependenter à peccato Adæ, quod interpretativè fuit peccatum posterorum; hujusmodi autem privatio gratiæ theologica non habetur per aliquid physicè intrinsecum infantibus, sed per peccatum iis moraliter intrinsecum constitutum per reatum odii Divini; ergo pariter homo poterit esse sanctus per jus ad amorem Dei moraliter tantùm intrinsecum.

IV. Obj. 2. Si posset haberi jus ad Dei amorem, & hæreditatem præcisè per voluntatem Divinam collativam talis juris, sequeretur, quod semper ac confertur gratia intrinseca, homo sanctificaretur etiam per gratiam extrinsecam; quia semper ac confertur Gratia intrinseca, Deus habet voluntatem conferendi jus ad suum amorem, & hæreditatem; sequela est absurda; ergo & id unde sequitur.

Confir.

Confirm. Filius Dei adoptivus distinguitur ab adoptivo in humanis, quòd hic adoptetur per formam extrinsecam, & ideo non dicatur natus ab adoptante, nec participans illius naturam; secus verò adoptivus Dei; ergo adoptio Divina nequit haberi sine forma intrinseca.

*Resp. nego sequelam*: Aliud enim est, Deum velle conferre gratiam intrinsecam, & per hanc jus ad amorem, & hæreditatem; aliud verò velle immediatè dare tale jus sine forma intrinseca: In primo casu voluntas Dei collativa gratiæ est causa efficiens illius juris; in secundo casu est causa formalis; Sicuti enim quando Deus vult tollere dissensum ab intellectu, infundendo consensum, voluntas Dei est causa efficiens privationis dissensus, est verò causa formalis, si solùm vult suspendere concursum ad dissensum; ità in casu nostro: Et eodem modo, si Deus vult condonare peccatum per condonationem extrinsecam, voluntas Divina est causa formalis talis remissionis; si verò condonet per gratiam intrinsecam, est causa efficiens: Et sanè sicut aliud est vovere, & aliud habere voluntatem vovendi; ità aliud est, Deum promittere jus ad gloriam, aliud verò velle infundere gratiam, quæ est jus ad gloriam. Ex quibus fit, quòd sicut, si quis velit promittere centum Petro sub conditione, quòd ponatur promissio tum verbalis, tum scripta; in tali casu antecedenter ad promissionem scriptam non consurgit in Petro jus promissarii; ità cùm Deus vult dare jus ad gloriam per gratiam intrinsecam, antecedenter ad talem gratiam non consurgit jus ad gloriam, etiamsi præsupponatur voluntas in Deo dandi gratiam collativam talis juris.

Ad confirm. Dei adoptivus dicitur natus à Deo præcisè per hoc, quòd participet naturam Divinam, qua disponitur ad Dei Visionem; atqui hoc, quod præstat gratia intrinseca, præstari etiam potest à voluntate Divina donante alicui jus ad habitus infusos, quibus disponatur ad Dei Visionem; ergo participatio naturæ Divinæ haberi

potest etiam per formam extrinsecam, ratione cujus Dei adoptivus dicatur etiam à Deo natus. Propterea adoptivus Dei in hoc differt ab adoptivo in humanis, quia adoptio humana non fert participationem naturæ adoptantis, sed solùm jus ad ejus hæreditatem; & ideo adoptivus in humanis non dicitur natus ab adoptante: secùs verò adoptivus Dei, qui non solùm habet jus ad hæreditatem, sed etiam participat naturam Dei adoptantis. Ex quibus omnibus fit, quòd licèt physicè perfectiori modo se habeat homo justus per gratiam intrinsecam, ac justus per formam extrinsecam; nihilominus metaphysicè, seu secundùm conceptum metaphysicum sanctitatis, eodem modo uterque esset justus, & sanctus; sicut licèt physicè perfectiùs se habeat, qui habet habitum prudentiæ intrinsecum, at secundùm conceptum metaphysicum bene dispositi ad operationes prudentes, eodem modo se habet qui habet prudentiam physicè intrinsecam, ac ille, qui habet Omnipotentiam Dei specialiter sibi assistentem, & supplentem vices prudentiæ intrinsecæ in ordine ad operationes prudentes: Et sicut qui habet lumen gloriæ intrinsecum physicè, perfectiori modo se habet intrinsecè, ac qui potest proximè Deum videre per Omnipotentiam specialiter assistentem: nihilominus secundùm conceptum metaphysicum potentis proximè Deum videre, eodem modo uterque se habet.

## ARTICULUS II.

### *Utrum possit peccator extrinsecè sanctificari negativè?*

V. EX resolutione superioris quæsiti sequitur resolutio alterius celeberrimi discutiendi fusius etiam in de Pœnitentia, *disp. 2. qu. 3.* An scilicet etiam effectus negativus formalis gratiæ, nempe remissio peccati, possit haberi citra infusionem gratiæ, seu per condonationem extrinsecam? Affirmandum enim cum Suario *lib. 7. cap. 23.* & aliis communius apud Amic. *disp. 33.* contra

contra Vasquez. Et ratio est, quia præcisè per hoc, quòd Deus suâ voluntate liberaliter cedat juri ad odio habendum, & puniendum peccatorem, intelligitur sublatus reatus odii, & vindictæ, atque adeo extinctum peccatum: sed potest Deus cedere huic juri citra infusionem gratiæ, ergo potest peccatum remitti per condonationem extrinsecam. *Probatur minor*, tum quia potest homo sic remittere offensam sibi irrogatam; ergo & Deus; tum etiam, quia de facto Deus in baptismo adulti per condonationem extrinsecam remittit reatum culpæ venialis, & reatum pœnæ temporalis, cùm gratia non opponatur his reatibus; ergo poterit etiam per condonationem extrinsecam remittere reatum culpæ mortalis, & pœnæ æternæ.

Confirm. De facto Deus remittit reatum pœnæ temporalis ei, qui Indulgentias lucratur, per hoc præcisè, quòd applicet illi satisfactiones Christi Domini, quin infundat qualitatem ullam formaliter deletivam talis reatûs; ergo pariter poterit Deus remittere reatum pœnæ æternæ, & odii Divini per hoc, quòd applicet peccatori aut per Sacramenta, aut alio pacto; satisfactiones Christi Domini, etiamsi nolit infundere gratiam formaliter deletivam talis reatûs. *Probatur consequentia*, quia satisfactiones Christi Domini non solùm sunt aptæ ad delendum reatum pœnæ temporalis, si nobis approprientur per Indulgentias, quàm sint aptæ delere superabundanter reatum pœnæ æternæ, & odii Divini contractum per mortale, si nobis approprientur per Sacramenta, aut aliâ viâ; ergo uterque reatus potest formaliter tolli citra infusionem ullius qualitatis intrinsecæ. Et ratio à priori est, quia reatus pœnæ, cùm sit quoddam ens morale, importat solùm deputabilitatem ad pœnam juxta judicium prudentum; atqui positâ applicatione satisfactionum Christi nobis factâ, neque ad pœnam temporalem est amplius deputabilis, qui peccavit venialiter, juxta judicium pru-

dentum; neque est ordinabilis ad pœnam æternam, & ad odium Dei, qui peccavit mortaliter, eò quòd satisfactiones Christi Domini nobis applicatæ superabundanter præstent nobis illum effectum formalem, quem præstaret satisfactio condigna à nobis exhibita Deo offenso; ergo uterque reatus, & utraque moralis macula abstergi potest per applicationem extrinsecam satisfactionum Christi Domini, atque adeo etiam per extrinsecam condonationem; cùm universim condonatio æquivaleat condignæ satisfactioni.

VI. Neque dicas 1. peccatum constitui per privationem gratiæ, ergo non potest tolli peccatum, quin infundatur gratia, sicut non possunt tolli tenebræ sine positione lucis.

Nam 1. *Nego antecedens*: Habituale peccatum, seu reatus odii, & pœnæ æternæ non constituitur per privationem gratiæ, cùm privatio gratiæ possit esse in pura natura sine peccato, sed constituitur per peccatum actuale præteritum, & carentiam sive gratiæ, sive condonationis extrinsecæ, sive condignæ satisfactionis, aut alterius destructivi peccati, ut dicemus in de Pœnitentia *disp.* 1. unde formaliter tollitur per quamcunque ex his formis, atque adeò bene possunt stare remissio peccati, & privatio gratiæ: Sicuti quia tenebræ constituuntur per carentiam cujuscunque lucis sive A, sive B, bene potest stare, quòd tollantur tenebræ per lucem A, & detur in subjecto carentia lucis B. Hinc, ut diximus *quæst.* 5. privatio gratiæ est pœna peccati comitans, atque adeò non est ipsum peccatum, sed peccati effectus; quod hìc supponendum est.

Deinde transmisso, quòd peccatum habituale constituatur per privationem gratiæ, at non constituitur per privationem gratiæ physicam, quandoquidem hæc haberi potest in pura natura sine ullo peccato, sed per privationem gratiæ theologicam, seu per carentiam gratiæ depen-

pendenter à peccato præterito, seu quia per peccatum amissa est, cùm autem possit Deus velle, quòd gratia non sit in peccatore ex libera sua voluntate, non vero, quia peccavit, seu dependenter à peccato præterito, ideo potest divinitus dari privatio gratiæ physica, quin detur privatio theologica constitutiva peccati habitualis, atque adeo dari potest remissio peccati sine infusione gratiæ.

Neque dicas 2. quod si Petrus, & Paulus peccaverint, & Deus per condonationem extrinsecam soli Petro remitteret peccatum, sequeretur, quod Petrus non differret à Paulo intrinsecè, atqui Paulus in hac hypothesi remaneret intrinsecè maculatus; ergo etiam deberet esse intrinsecè maculatus Petrus, atque adeo Petrus non esset justificatus negativè.

Nam in casu adducto licèt Petrus, & Paulus non differrent intrinsecè physicè, differrent tamen intrinsecè moraliter; quandoquidem peccatum, quod remaneret in Paulo, redderet illum maculatum intrinsecè moraliter; haberet enim intrinsecum reatum odii, qui est aliquid morale: Sic infantes, dum habent originale, sunt intrinsecè maculati moraliter, & filii iræ, ut loquitur Tridentinum. Idem dicendum ab Adversariis, si duo contraxerint veniale, aut emiserint votum, & uni tantùm condonetur veniale per condonationem extrinsecam, aut votum relaxetur.

Neque dicas ult. Non posset assignari objectum Divinæ voluntatis condonantis extrinsecè; ergo non est possibilis condonatio extrinseca. *Probatur antecedens*: volitio Dei condonans vult, peccatum habituale non esse, seu vult formam destructivam peccati, atqui in tali casu nulla alia forma destructiva peccati daretur, præter ipsam voluntatem Divinam; ergo volitio Divina haberet pro objecto se ipsam, quod repugnat.

*Resp.* Enim, argumentum solvendum ab Adversariis in omnibus instantiis adductis de condonatione offensæ in hu-

humanis, de relaxatione Voti, de condonatione peccati venialis, & de condonatione reatûs pœnæ temporalis. Directè alii aliter apud Lugo *de Pœnit. disp. 7. num.* 131. & fusius apud Ovied. *tract. 8. contr. 4. pun.* 5. Equidem dico, volitionem Dei condonativam habere pro objecto reatum odii, nolendo illum; & quia reatus hic constituitur per peccatum præteritum, & carentiam cujuscunque formæ incompossibilis, videlicet per carentiam tum gratiæ, tum condonationis extrinsecæ, tum condignæ satisfactionis; ideo vult hoc complexum tolli: sufficienter autem tollitur quodvis totum, tollendo unam tantùm partem, unde sufficienter destruitur talis reatus, si sola condonatio extrinseca ponatur. Idem dicendum ab Adversariis etiam in condonatione debiti realis: quando enim Petrus remittit debitori centum aureos, objectum hujus voluntatis est destructio reatûs, qui cùm tollatur aut per condonationem, aut per solutionem, sufficienter destruitur, positâ tantùm voluntate condonativâ: Sic etiam quando Sacerdos v.gr. vult conficere Sacramentum, objectum volitionis adæquatum non est ipsamet volitio, sed ipsum Sacramentum, quod, suppositâ materiâ, & formâ, tantùm requirit intentionem, seu volitionem, ut sit adæquatè constitutum. Quare dicendum, voluntatem condonativam posse habere pro objecto inadæquatè seipsam; sicut intellectus, dum cognoscit confusè ens, ità attingit omnia entia, ut habeat etiam pro objecto inadæquato ipsam cognitionem.

Alii verò, ut ab his tricis se expediant, dicunt, condonationem esse quidem actum Divinæ voluntatis, sed non esse in rigore volitionem, aut nolitionem; sicut fruitio, gaudium, desiderium, timor, audacia, donatio, promissio non sunt in rigore volitiones, aut nolitiones, quamvis procedant ex amore, aut odio alicujus objecti. Hinc dicunt, objectum condonationis, ut condistinctæ à volitione rigorosè dictâ, esse reatum odii: sicut objectum donationis,

tionis, quando quis donat librum, non est liber, sed jus ad librum: Per hoc autem, quòd objectum condonationis sit reatus odii, & hic reatus destruatur formaliter per condonationem, non sequitur, quòd condonatio velit seipsam, quia condonatio non est volitio; Unde non debet assignari objectum, quod ipsa velit: atque adeo negandum suppositum, si Adversarii inquirant, quidnam velit condonatio? sicuti quamvis formaliter jus ad librum constituatur per donationem, non sequitur, quòd donatio velit seipsam, cùm donatio non sit rigorosè volitio. Quare sicut ineptè quis quæreret, Nolitio Mundi quid vult? cùm enim nolitio non sit volitio, non debet quæri, quid velit, sed quid nolit; ad quod respondetur, Nolle Mundum, & mundum esse objectum talis nolitionis; ità ineptè quis quæreret, Condonatio quid vult? cùm enim condonatio non sit volitio, debet solùm quæri, quid condonet, ad quod respondetur, Condonare peccatum, seu reatum, & hunc esse objectum condonationis.

Tertiò ad argumentum responderi potest expeditissimè, transmittendo, quòd condonatio sit rigorosa nolitio directa reatûs, & rigorosa volitio indirecta suimet; atque adeò quòd habeat pro objecto indirecto simul; & inadæquato seipsam: negandum enim hoc repugnare: Sic nolitio mundi sine repugnantia habet pro objecto directo, & nolito Mundum, pro objecto indirecto, & volito seipsam: Sic relaxatio voti, condonatio debiti realis, peccati venialis &c. habent pro objecto nolito, & directo reatum, seu obligationem moralem, pro objecto volito, & indirecto se ipsas.

## ARTICULUS III.

### *Num possit peccatum remitti absque pravia ejus retractatione.*

VIII. Quamvis in eadem *disput.* 2. de Pœnitentia *qu.* 2. id sit discutiendum; dico tamen hic

hic paucis. In præsenti providentia id fieri non posse, ut constat ex illo Christi Domini: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*: posse tamen in alia providentia, ut communissimè docent contra Scotum, Becanum, Lorcam apud Esparzam *qu.* 11.

PROB. De facto infantibus remittitur originale absque ullo prævio actu; ergo etiam poterit remitti habituale; utrumque enim peccatum convenit in hoc, quòd sit voluntarium; quamvis in originali voluntarietas sit solùm interpretativa, in personali verò formalis. Ratio à priori est, quia esto connaturaliter exigatur retractatio peccati ad infusionem gratiæ, ut approximatio v. g. ad combustionem, potest tamen divinitus forma introduci absque præviâ connaturali dispositione.

IX. Opponitur 1. Peccator donec peccatum retractet, manet habitualiter aversus à Deo; ergo non potest citra retractationem peccatum remitti, seu tolli hujusmodi aversio. *Antecedens probatur*, quia voluntarium liberum actuale universim perseverat habitualiter, donec retractetur.

*Resp. Dist. antec.* manet aversus à Deo aversione veluti physicâ, *concedo*, aversione morali propriâ reatus ad odium Dei, *nego antecedens, & consequentiam*: probatio antecedentis procedit de perseverantiâ habituali physicâ, non morali, potest enim perseverare aversio physica habitualiter, quin perseveret reatus, seu aversio moralis; sicut è contra potest tolli conversio habitualis physica, quin tollatur moralis, putà si Deus nolit condonare peccatum, quod retractatur, ut de facto non condonat, si retractetur per solam attritionem extra Sacramentum. Adde, quòd sicut originale, quod est interpretativè voluntarium, remittitur infantibus, quin tollatur illa voluntarietas interpretativa, ità potest tolli peccatum habituale, quin tollatur perseverantia voluntarietatis. Imo sæpè remittitur peccatum, dum remanet habitus vitiosus, per

quem

quem physicè peccator inclinatur ad aversionem à Deo.

X. Opponunt 2. qui non retractavit peccatum, non dicitur ad Deum conversus, etiamsi illi gratia infundatur, sed qui non est ad Deum conversus; non est justificatus; ergo donec peccatum retractetur, non potest haberi justificatio, seu peccati remissio: propterea Tridentinum *sess. 6. cap 7.* dicit, Justificationem esse peccatorum remissionem per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum; quia ad justificationem requiritur voluntarietas, atque adeo retractatio peccati.

Confir. Quia per gratiam homo desponsatur cum Christo, juxta illud Oseæ 2. *Sponsabo te mihi*; matrimonium autem hoc spirituale debet esse voluntarium, & ex mutuo consensu; ergo voluntarietas, atque adeò retractatio peccati requiritur ad justificationem.

*Resp.* Justificationem in præsenti ordine esse non solùm negativam, consistentem in remissione culpæ, & ablatione aversionis moralis à Deo per reatum odii, sed esse positivam per conversionem ad Deum moralem, videlicet per jus ad amorem, & hæreditatem: in utroque sensu dicimus, ad justificationem non requiri retractationem. In forma *dist. majo.* qui non retractavit peccatum, etiamsi habeat gratiam, non dicitur ad Deum conversus moraliter per jus ad amorem, seu conversione aptitudinali, *nego*; physicè, seu conversione actuali, *concedo majorem*, & *distinctâ similiter min. nego conseq.* Tridentinum loquitur de justificatione in præsenti tantùm ordine.

Ad confirm. Matrimonium hoc spirituale haberi potest per consensum hominis interpretativum, ut habetur contractus pupilli per Tutorem.

XI. Opponunt ult. Indignatio Divina adversus peccatorem non est justa, præcisè quia homo peccavit, aliter semper esset justa etiam post condonationem, quia semper est verum, quòd peccaverit; neq; est justa, quia homo peccavit, & Deus non condonat, quia justitia indignationis

tionis Divinæ non debet fundari in Divino arbitrio, sed in objecto reo talis indignationis; non enim ideo Deus indignatur, quia vult indignari, sed quia homo meretur indignationem; ergo causa justæ indignationis inquirenda est in peccatore; hæc autem nequit esse alia, nisi quia non retractavit peccatum; ergo peccatum non retractatum nequit condonari.

*Resp.* Indignationem Divinam esse justam, quotiescunque peccatum perseverat, peccatum autem perseverat, quousque Deus condonet; unde fit, reatum peccati dependere à Divino arbitrio non positivè, quasi vero ideo peccator sit reus odii, quia Deus vult illum esse reum, sed negativè, quatenus ideo non tollitur à peccatore reatus, quia Deus non vult illum tollere, & condonare. In forma *nego secundam partem antecedentis. Ad probationem* dico, justitiam indignationis haberi in objecto, seu in peccatore per peccatum, quod commisit, & ex Divino arbitrio haberi solùm negative, quatenus Deus non vult ejus reatum abolere.

# DISPUTATIO V.

## *De Gratiæ Auxiliantis Necessitate.*

CUm necessaria sit ad gratiam habitualem tum promerendam, tum conservandam gratia actualis, propterea agimus hìc de gratiæ actualis necessitate, inquirendo, in quonam naturæ statu, & ad quas operationes sit necessaria. Examinabimus itaque varios naturæ humanæ status, in quibus potest homo indigere gratiâ: deinde quænam gratia requiratur ad cognoscendas veritates sive practicas, sive speculativas, & ad operandum secundùm virtutem, nec non ad totam legem naturalem servandam, & ad Deum super omnia diligendum:

dum: Denique, quænam sit de facto impotentia ad vitanda omnia venialia cum auxiliis ordinariis gratiæ.

# QUÆSTIO I.

## *Sit ne possibilis status puræ naturæ, & Naturæ non integræ.*

EXplicandi sunt varii naturæ status, & deinde quærendum, Num repugnet status naturæ puræ, seu non elevatæ ad finem supernaturalem, quærendum etiam, Num dari possit status naturæ puræ, non solùm integræ, seu cum subjectione concupiscentiæ ad rationem, ut fuit in Adamo, antequam justitiam originalem amitteret, sed etiam non integræ, seu citra hanc subjectionem?

### ARTICULUS I.

#### *De multiplici naturæ statu.*

I. NAtura humana à Theologis consideratur sub multiplici statu; & pro diversitate statuum considerantur ejus vires, & indigentia gratiæ ad beatitudinem consequendam. Status naturæ dicitur ipsa natura humana sub suis accidentibus, potens diutius permanere, & liberè operari, disponendo se per operationes meritorias ad finem ultimum assequendum; definitúrque à Scoto in 1. *dist.* 3. *qu.* 3. *Stabilis permanentia legibus divinæ sapientiæ firmata.*

II. Primus dicitur status Naturæ puræ, qui importat naturam cum proprietatibus, & facultatibus sibi debitis absque ordinatione ad finem supernaturalem per dona supernaturalia, & absque corruptione naturæ per peccatum originale.

Secundus dicitur status Naturæ integræ, qui superaddit naturæ puræ subjectionem appetitûs sensitivi rationi superiori, & subjectionem rationis erga Deum, ac legem

Divinam; quæ ſubjectio cùm non ſit naturæ debita, importat donum aliquod quoad modum ſupernaturale, licèt non quoad ſubſtantiam, ratione cujus homo pòſſet legem naturalem plenè obſervare, abſque lucta, & impedimentis naturalibus, & ità conſequi beatitudinem naturalem. Quare ſtatus naturæ puræ fert naturam in puris naturalibus; ſtatus verò naturæ integræ ſuperaddit carentiam fomitis, & concupiſcentiæ effrænis indebitam naturæ, illi tamen conſentaneam, ut notat Angelicus 1.*p.qu.*85.*art.*6. Et ratio eſt, quia ſi ea eſſet naturæ debita, permanſiſſet in nobis poſt peccatum, quia peccatum non abſtulit naturalia dona, ex D. Dionyſio. Hinc damnata eſt à Pio V. & Greg. XIII. in Bullis contra Michaelem Bajum propoſitio 26. dicens: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis conditio.*

Tertius dicitur ſtatus juſtitiæ originalis, quem habuit Adam in ſtatu Innocentiæ, importátque ſupra naturam integram immunitatem à morte corporis, nec non à mortis veſtigiis, nempe dolore, febribus, &c. & pactum cum Adamo de hac perfectione in poſteros transfundenda, ſi non peccaret. Quòd autem in ſtatu Innocentiæ per donum juſtitiæ originalis collata ſit Adæ immunitas à morte, cæteroqui debita naturaliter, eſt de fide, dicente Apoſt. ad Roman. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors*, idque definitur à Tridentino *ſeſſ.*5. *can* 2. Quòd verò etiam collata fuerit immunitas à mortis veſtigiis, non eſt de fide, ut notat Ovied. *tract.* 7. *num.* 125. eſt tamen ferè communiſſima ex Auguſt. Bernard. &c. cùm enim hæc ſint mala pœnæ, par erat, ut exularent, ubi culpa exulabat.

III. Quartus eſt ſtatus Gratiæ, ſeu naturæ elevatæ ad beatitudinem ſupernaturalem, importátque ultra integritatem naturæ & juſtitiam originalem, etiam gratiam habitualem, quam comitantur habitus infuſi. Quòd ſtatus

tus Gratiæ debeatur naturæ integræ, docuit Bajus in Propositione 21. jure merito damnata, quæ habet: *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis & proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis.* Constat autem, quòd Gratia nullatenus debeatur naturæ, ne in statu quidem Innocentiæ: quomodo enim donum Innocentiæ, seu justitiæ originalis, quod est tantùm quoad modum supernaturale, potest exigere donum gratiæ intrinsecè, & quoad substantiam supernaturale? Imò dubitant Doctores, an quando Adam fuit creatus cum justitia originali, statim gratiam habuerit? Videtúrque negare Scotus, Bonav. & alii apud Oviedum. Communiter tamen affirmant cum Augustino, Hieron. Suar. Vasq. 1. 2. *disp.* 132. Cùm dicatur Ecclesiast. 7. *Fecit Deus hominem rectum*; nomine autem recti venit justus; ut colligitur ex Job. 1. ubi dicitur: *Erat vir simplex, & rectus.*

Quintus est status naturæ lapsæ, importans lapsum per peccatum à statu vel naturæ puræ, vel naturæ integræ, vel justitiæ originalis, vel à statu gratiæ, vel ab omnibus his statibus, vel ab aliquibus, de facto tamen in Adamo importavit lapsum à primis tribus statibus, non verò lapsum à statu gratiæ, seu à statu Naturæ elevatæ ad beatitudinem supernaturalem; quia tamen in præsenti providentia integritas naturæ, & donum justitiæ originalis collata fuerunt in statu gratiæ; idcirco per lapsum utrumque illud donum unà cum gratia amisit Adam, & cum eo posteri. Imò quamvìs ex Tridentino *sess. 6. cap. 5.* contra Lutherum, & Calvinum, manserit in homine libertas ad benè, vel malè operandum, non mansit tamen cum illo perfecto libertatis statu, absque gravamine corporis, motuum, ac passionum, dicente Arausicano *can.* 1. Peccato Adæ totum hominem secundùm corpus, & animam in deterius esse mutatum, ut dicemus quæstione sequenti.

Ultimus est status naturæ lapsæ, & per Christum reparatæ quoad infirmitatem culpæ, licèt non quoad infirmitatem concupiscentiæ, & mortalitatis, qualis est etiam in justis. Hic status importat in natura gratiam gratum facientem cum virtutibus omnibus tam theologalibus, quàm moralibus infusis, atque adeò specialia auxilia, quibus Deus filiis adoptivis patrocinatur.

## ARTICULUS II.

### *Admittitur status puræ Naturæ.*

IV. DIco nunc primò: Status naturæ puræ non elevatæ ad finem supernaturalem non repugnat, potuítque homo in tali statu creari. Ità Catholici contra Jansenium, Bajum, Lutherum, Calvinum somniantes, sententiam Catholicam suffragari Manichæis, & Pelagianis dicentibus, Deum esse injustum, si hominem in pura natura decedentem, privaret regno cœlorum, eò quòd citra peccatum redderet illum miserum, cùm miseria sit carere suo ultimo fine.

Conclusio, quæ aut est de fide, aut fidei affinis, probatur primò ex propositionibus contra Bajum damnatis, præsertim 26. ubi dicitur: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis conditio.* Et 55. quæ habet: *Deus non potuisset ab initio talem hominem condere, qualis nunc nascitur.* Secundò ratione, quia status naturæ puræ 2. importat, videlicet de positivo omnes perfectiones connaturaliter debitas, & de negativo, negationem peccati, & elevationis ad finem supernaturalem, atqui hæc non repugnant; ergo. *Probatur minor*, tum quia ratione naturali ostenditur, repugnare substantiam supernaturalem, seu cui sit connaturaliter debita Visio Dei, tum etiam, quia ex Apostolo ad Rom. 6. *Gratia autem Dei vita æterna in Christo Jesu*: ergo si elevari ad Visionem Dei est gratia, potuit homo condi naturaliter absque elevatione ad talem finem, atque adeo in statu puræ naturæ.

Con-

Confirm. Si vita æterna esset debita naturæ humanæ, eo ipso posset naturaliter homo viribus propriis se disponere ad talem vitam, hoc autem est contra Tridentinum *sess. 6. can. 2.* ergo vita æterna non est debita naturæ humanæ; atque adeò potuit homo condi in statu naturæ puræ.

V. OBJIC. primò: Homo in pura natura esset subditus morti, & mortis vestigiis, nempe ægritudini, ignorantiæ, &c. repugnat autem Deum condere hominem immunem à culpa, subditum his miseriis: ergo repugnat, hominem condi in statu puræ naturæ. *Probatur minor* quia est hæresis Manichæorum, quòd Deus animos infantium de se innocentes cogat ad peccati miserias.

Confirm. ex Augustino *lib. 13. de Civit. cap. 15.* ubi ait: *Constat, nobis corporis mortem; non lege naturæ, sed merito inflictam esse peccati.*

*Resp. Nego minorem*; miseria enim isthæc in statu puræ naturæ non esset pœna strictè dicta supponens culpam sed mera naturalis pœnalitas. Unde Aug. *lib. 3. de lib. Arb. cap. 20.* dicit, Creatorem in statu puræ naturæ fore laudandum, quia naturalis esset ignorantia, & difficultas, quæ nunc est pœnalis. *Ad probationem minoris*, Manichæi in eo errabant, quòd putarent, Deum non posse privare pueros sine baptismo decedentes Visione Dei, eò quòd non commiserint peccatum actuale. Sed errabant, quia Deus eos justè privat in pœnam originalis, ratione cujus sunt filii iræ, & inimici Dei.

Ad confirmationem: August. solùm vult, hominem de facto non mori ex naturæ exigentia, sed mori ex demerito culpæ, quandoquidem si homo non peccasset, Deus decreverat contra naturæ exigentiam ejus mortem impedire.

VI. OBJIC. secundò. Homo essentialiter ordinatur ad Deum amandum, eoque fruendum, ergo repugnat condi in pura natura excludente ordinationem ad vitam æternã.

Confirm. Non potest assignari discrimen inter amorem Dei naturalem, & supernaturalem; ergo si Amor Dei propter se ipsum supernaturalis ducit ad vitam æternam, omnis Amor Dei ad vitam æternam perducet; atqui homini debetur posse Deum diligere: ergo debetur vita æterna, & consequenter non potest in pura natura condi.

*Resp.* Hominem naturâ suâ ordinari ad Deum cognoscendum, sed cognitione ænigmaticâ, & ad amandum, ac fruendum Amore, ac fruitione ad talem cognitionem consequente, non verò supponente Visionem Dei facialem, quæ supernaturalis est.

Ad Confirmationem: constat ex Scripturis, & Conciliis, alium esse Amorem naturalem, quem potest homo viribus suis elicere, alium supernaturalem, ad quem indiget gratiâ. Nam ad Rom. 2. de Gentilibus dicitur: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*; cùm enim naturali lumine Deum cognoscant, naturaliter faciunt ea, quæ legis sunt, & quia inter legis præcepta est Amor Dei, ideo naturaliter Deum diligunt; & in Tridentino *sess. 6. can.* 3. habetur, auxilium Spiritûs Sancti necessarium esse ad Deum diligendum non quomodocunque, sed sicuti oportet ad salutem. Hæc sunt verba Tridentini: *Si quis dixerit, sinè præveniente Spiritûs Sancti inspiratione atque ejus adjutorio hominem credere, & sperare, diligere aut pænitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Constat ergo, dari hunc duplicem Amorem, alium naturæ debitum, procedentem à cognitione Dei naturali, alterum indebitum, procedentem ab illustratione Spiritûs Sancti, seu à cognitione superna attingente Deum secundùm ea prædicata, secundùm quæ viribus naturæ attingi nequit, purà, ut est auctor gratiæ, & gloriæ, & Vindex peccatorum.

VII. Objic. ultimò: Homo in pura natura deberet posse

posse totam legem servare, & quidem potentiâ etiam morali;aliter sinè sua culpa haberet impossibilitatem moralem assequendi suum finem, quod repugnat; atqui nequit servare totam legem sinè gratia, ex Tridentino, & Apostolo; ergo debetur illi gratia; atque adeò condi non potest in pura natura. Neque dicas, hominem perdidisse de facto in pœnam originalis potentiam moralem ad totam legem servandam. Nam ex D. Dion. & D. Th. *1.p. qu.95.* peccatum non abstulit naturalia dona, ergo potentia moralis ad totam legem servandam non est sublata per peccatum,si ea debetur in pura natura ; atque adeò vel non est debita in pura natura, vel si est debita, erit etiam debita gratia,per quam potest homo totam legem servare

Confirm. Quia Verbum posset assumere naturam puram; ergo posset assumere miserias naturales puræ naturæ, inter quas est ignorantia : hoc autem repugnat ; ergo & id unde sequitur.

*Resp. dist. minorem*; Nequit homo totam legem servare sinè gratia post lapsum, *concedo*; in pura natura, *Nego minorem, & consequentiam.* Ad id, quod additur, dico, per peccatum originale naturam humanam esse vulneratam in naturalibus, & sic redditam esse moraliter impotentem ad totam servandam legem, ut dicemus quæstione sequenti, quin tamen perdiderit perfectiones connaturales; ob lapsum enim homo caret illâ speciali Dei perfectione, quâ Deus protegit diligentes se in disponendo cursu naturali causarum secundarum : præterea redactus est in Dæmonis servitutem, à quo maximè tentationibus vexatur, præsertim ob invidiam, quòd ad gloriam sit ordinatus : ac demum homo post lapsum magis effrænatam experitur concupiscentiam ob intemperiem humorum, ortam ex vitiis progenitorum; ex quibus omnibus provenit impotentia moralis ad vitanda venialia, quæ disponunt ad mortale, atque adeò impotentia moralis ad totam legem servandam, & indigentia gratiæ.

Ad Confirmationem : Verbum assumendo naturam creatam non potest, saltem connaturaliter, assumere illas imperfectiones, quæ dedecent Christum; dedecet autem ignorantia Regem hominum, & Angelorum, Mediatorem nostræ salutis, & omnium Judicem; & ideo puram naturam cum omnibus defectibus naturalibus assumere non posset, ut communiùs docent in de Incarnatione. Et de facto non assumpsit concupiscentiam rationi rebellem, licèt talis rebellio, ut mox dicemus, sit naturalis; motus enim appetitûs sensitivi in Christo Domino præveniebantur ab appetitu rationali, & juxta hujus præscriptum insurgebant; Unde in Christo Domino non admittuntur à Theologis Passiones, quæ scilicet rationem antevertunt, sed propassiones, quæ rationem subsequuntur.

## ARTICULUS III.

### *Admittitur etiam status puræ naturæ non integræ.*

VIII. Dico secundò: posset etiam condi homo in pura natura non integra, seu citra subjectionem concupiscentiæ erga rationem, atque adeò integritas ista non est connaturalis humanæ naturæ. Ità communissimè, & colligitur ex Propositione 55. damnata Baii, relata articulo superiore.

Prob. Connaturalis est homini pugna inter appetitum sensitivum, & rationalem; ergo subjectio concupiscentiæ est donum indebitum: ergo potuit homo condi in pura natura non integra.

*Antecedens probatur*, quia connaturale est homini, quòd ejus cognitio incipiat à sensibus, & quòd appetitus sensitivus ab objectis sensibilibus moveatur, & erga illa afficiatur, etiam pro quando sunt dissona rationi, ergo connaturalis est ista lucta; cùm non debeat naturaliter concupiscentia rationem subsequi, sed antevertere.

Confirm. Immunitas à morte, & à morte vestigiis non est naturæ debita, quia oritur ex qualitatibus contrariis ho-

homini debitis; atqui etiam lucta inter utrumque appetitum sensitivum, & rationalem, & difficultas ad prosequendum honestum, contempto delectabili, oritur ex naturali hominis constitutione; ratione cujus cognitio sensuum præcedit cognitionem intellectûs; unde sensibilia movent appetitum sensitivum in priori ad rationalem; ergo immunitas ab hac lucta, & integritas non est debita puræ naturæ.

IX. OBJIC. Primò. Ista rebellio partis inferioris est naturæ mala, avertitque hominem ab ultimo fine; ergo non est debita.

Confir. Quia si concupiscentia esset naturæ debita, licitum esset ejus appetitibus consentire, cum liceat consentire ad id, ad quod natura, atque adeò Deus natura naturans, inclinat.

Confir. Secundò. D. Jacobus dicit: *Deus intentator malorum est; ipse autem neminem tentat, unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua*, ergo concupiscentia non est naturalis; si enim esset naturalis, esset à Deo, & sic Deus tentaret.

*Resp.* Rebellionem istam esse malum naturæ physicum, ut est mors, dolor, peccabilitas, ignorantia, quæ naturaliter sunt homini debita: non est mala malitiâ morali, cùm non detur malitia moralis, seu culpa, ubi non habetur libertas: consequenter avertit hominem ab ultimo fine tantùm physicè, non moraliter, seu inclinando ad delectabilia, ex qua inclinatione facilè voluntas labitur in culpam, nisi Deo protegente resistat: quare *nego Consequentiam.*

*Ad primam probationem nego sequelam*: Deus natura naturans, quando inclinat ad vetitum, non inclinat, ut consentiamus, sed ut det ansam Victoriæ, & merito; quare falsum est, posse hominem licitè ferri universim juxta inclinationes appetitus naturalis, ut constat ex Proposit. 8, damnata ab Innoc. XI. *Comedere, & bibere usque ad satieta-*

*tietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.*

Ad secundam. Deus est intentator seductionis, seu animo inducendi nos in tentationem; tentat solùm tentatione probationis; in quo sensu Geneseos 22. dicitur, *Tentavit* Deus *Abraham*, videlicet ad virtutis exprimentum, præcipiendo immolationem filii; & Sapientiæ 3. dicitur de justis; *Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.*

X. OBJIC. secundò. August. *lib.* 4. contra Jul. *c.* 4. concupiscentiam non subjectam rationi vocat pudendam, & D.Th. *p.* 1. *qu.* 82. *art.* 3. dicit esse contra naturam; & ratio videtur esse, quia Deus, qui est natura naturans; servat in natura naturata debitum ordinem, quòd inferiora subsint superioribus; ergo ut suprà.

*Resp.* Concupiscentiam esse pudendam, tum quia de facto in pœnam peccati non subjicitur rationi, tum quia etiam operationes aliquæ naturales occultandæ sunt ob periculum scandali, aut ob aliam causam. D. Thomas vocat illam contra naturam, prout est de facto, quia scilicet in natura lapsa importat necessitatem moralem ad peccandum, ac defectus subjectionis ad partem superiorem in concupiscentia potest esse naturalis, quoties non obstat assecutioni ultimi finis.

## QUÆSTIO II.

## *Utrùm Natura lapsa debilior sit, quàm pura.*

EX hactenus dictis descendit resolutio hujus celebris quæstionis.

I. Dico itaque, Naturam lapsam esse debiliorem purâ, circumscripto uberrimo auxilio, quod habet per Christum. Ità Cajetanus, Suarius, Esp. *qu.* 9. Platel. *num.* 314. contra Zumel, Ripal. Arriag. *qu.* 33. *sect.* 5.

PROB. 1. Ex Conciliis & Patribus: Arausicanum *can.*

1. ait, *Peccato Adæ totum hominem secundùm corpus, & animam esse in deterius mutatum.* Tridentinum *sess. 6. cap.* 1. Liberum arbitrium per peccatum non esse extinctum, *viribus licèt attenuatum, & inclinatum*; quæ verba non possunt intelligi de pura amissione bonorum supernaturalium, quæ *sess.* 5. jam exposuerat. August. *lib.* 3. *de lib. arb. c.* 18. *Non posse à libidinosis operibus temperare non est natura instituti hominis, sed pœna damnati*: Ambr., & Beda in parabolam descendentis in Jericho, & spoliati à latronibus docent, Hominem per peccatum originale non solùm esse spoliatum donis gratuitis, sed etiam vulneratum in naturalibus. Nec potest id intelligi de vulnere per separationem naturæ à donis supernaturalibus amissis per peccatum, ut interpretatur Medina 1. *p. q.* 85. *ar.* 3. quia juxta hanc interpretationem natura esset tantùm spoliata & non ulteriùs vulnerata. Hoc etiam videtur expressisse D. Th. in 2. *dist.* 30. *quæst.* 1. ubi hæc habet; *licet Angelo, & Homine peccante naturalia manserint integra, secundùm quod debentur naturæ, ac propriis principiis, non tamen secundùm quod ea ordinantur in finem ultimum*; *in hoc enim uterque factus est minùs habilis, & magìs distans à consecutione finis.*

PROB. 2. Ratione. Naturæ puræ competit potentia moralis ad totam legem diu servandam, secùs verò naturæ lapsæ, nisi adjuvetur per gratiam; ergo natura lapsa, circumscripto adjutorio uberrimo, quod habet per Christum, est debilior pura. Antecedens quoad secundam partem est adeò certum, ut oppositum videatur errori proximum, ut notat Platel. *num.* 532. Dicitur enim Sap. 8. *Scivi, quia non possum aliter esse continens, nisi Deus det*; & Apost. hæc habet: *Video aliam legem in membris meis* &c. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum.* Prima pars antecedentis probatur, tum quia aliter Deus

non

non dilexisset naturam rationalem, sed odio habuisset, si constituisset illam in necessitate morali incidendi in æternam miseriam, qui status prudenter appeti non potest; tum etiam quia in pura natura deberet homo posse prudenter sperare æternam beatitudinem, quod fieri non posset, si haberet moralem impossibilitatem illam assequendi.

II. Notandum tamen, hujusmodi debilitatem naturæ lapsæ, circumscripto uberrimo auxilio per Christum, non oriri ex eo, quòd per peccatum originale amiserit aliquid naturæ debitum. Nam ex D. Dionys. *cap.* 4. de divinis nominibus, In Angelis pòst peccatum remanserunt omnia naturalia; ex quo rectè infert D. Th. 1. *p. qu.* 95. idem dicendum de homine. Quare debilitas naturæ lapsæ habetur ex iis tribus capitibus, de quibus quæstione superiore diximus *art.* 2. *ad* 3. quia scilicet per peccatum originale homo caret speciali Dei perfectione; quia redactus est in Dæmonis servitutem; & quia ob intemperiem humorum ortam ex vitiis Progenitorum magìs effrænatam experitur concupiscentiam.

III. Dices: vel est debita homini specialis illa Dei protectio, qua caret post originale, vel non est debita; si primum ergo non est sublata per peccatum, cum post peccatum remanserint ex D. Dion. omnia naturalia: si secundum; ergo adhuc circumscriptâ hac speciali perfectione habetur potentia moralis ad totam legem servandam, quippe quæ est debita in pura natura.

*Resp.* cum Esparza, distinguendum esse duplex genus bonorum provenientium ab exigentia causarum naturalium; alia enim determinatè proveniunt à natura, suntque naturæ debita, & ista post peccatum permanserunt; alia verò proveniunt ex indeterminata quantùm est ex se causarum naturalium exigentia, quæ liberè determinantur à causa prima; hujusmodi sunt bona, quæ citra miraculum conferuntur, & petentibus concedi solent à Deo, tanquam gratiæ,

gratiæ,atque adeò gratis dantur ſine exigentia phyſica illorum;& in his natura lapſa eſt debilior,quàm pura ; ac propterea natura lapſa dicitur in naturalibus etiam vulnerata. Hinc ad argumentum dico, puræ naturæ deberi carentiam neceſſitatis moralis ad peccandum,non tamen ſpecialem Dei protectionem,ne labatur in venialia diſponentia ad mortale:hanc tamen Dei protectionem eſſe didivinæ bonitati conformem,ſuppoſitâ hominis Innocentia : poſt peccatum verò originale connaturalius ſubtrahitur; unde per lapſum in venialia oritur impotentia moralis ad totam legem ſervandam,ut mox fuſius explicabitur.

# QUÆSTIO III.

## *De neceſſitate Gratiæ in Natura lapſa tum ad veritates cognoſcendas, tum ad honeſtè operandum.*

I. DIco 1. In ſtatu naturæ lapſæ poteſt homo viribus naturalibus citra ullam gratiam ſive ordinis ſupernaturalis,ſive naturalis cognoſcere aliquas veritates tum ſpeculativas,ut prima principia, Non poteſt idem eſſe,& non eſſe,Totum eſt majus ſuâ parte;tum practicas,ut Deum eſſe colendum,Parentes honorandos; non tamen omnes veritates collectivè.

PROB. prima pars de veritatibus ſpeculativis. Potentia naturalis debet poſſe viribus propriis attingere ſuum objectum,ut oculus coloraeum ; ergo & intellectus verum. Secunda pars de veritatibus practicis etiam patet , tum quia intellectus neceſſitatur ad affirmanda prima principia ſive ſpeculativa,ſive practica;tum etiam quia cum teneatur quilibet ſervare legem, quæ nititur principiis practicis , debet conſequenter ea naturaliter cognoſcere. Propterea dicitur pſalmorum 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui, Domine* , hoc eſt lumen naturale dictans

dictans quid faciendum, aut fugiendum sit, ut interpretatur Augustinus. Tertia pars de omnibus veritatibus collectivè constat tum experientiâ, tum ex limitatione potentiæ intellectivæ, & innumera multitudine veritatum naturalium; & ex inevidentia plurimarum, ut sæpè falsum sit verisimilius vero. Proinde Hipocrates in primo aphorismo dixit: ***Ars longa vita brevis, occasio praceps experimentum fallax, judicium difficile.***

II. Dico 2. Ad quamcumque veritatem determinatam cognoscendam indiget homo in natura lapsa aliquâ gratiâ, seu auxilio indebito Dei providentis, ut auctoris naturæ, condistincta à dono creationis. Ità Ovied. *tract.* 7. *contr.* 2. & alii apud ipsum contra Arriagam *disp.* 37. Amic. *disp.* 26.

Prob. Salvo jure creationis potuit Deus ab æterno ità disponere causas secundas, ut hìc, & nunc Petrus vel incideret in amentiam, aut stoliditatem, vel aliunde haberet impeditam excitationem specierum requisitam ad hanc cognitionem; ergo quòd hìc, & nunc Petrus cognoscat tale verum, est Dei speciale beneficium indebitum, & condistinctum à dono creationis. Est quidem necessarium, quòd in tota hominum multitudine plurimi sint bono ingenio, ac temperamento præditi, & recto usu rationis, unde naturaliter possint plurimas veritates cognoscere; at quòd Petro potiùs hæc contingant, quàm Paulo, non est Petro debitum, & consequenter est specialis gratia ordinis naturalis indebita Petro. Sic si Dominus det OEconomo eleemosynam distribuendam pauperibus, tenetur quidem OEconomus illam distribuere juxta præscriptum; at quòd huic potiùs pauperi, quàm alteri illam dispenset, est aliquid indebitum relatè ad hunc pauperem. Hinc est, quòd & oremus Deum, ut beneficia juxta cursum naturæ hominibus debita nobis conferat, & pro iis acceptis gratias agamus, tanquam pro speciali dono distincto à dono creationis.

III.

III. Dico 3. Absque gratia per Christum, seu ordinis supernaturalis nequit homo lapsus cogitare aliquid, quòd ad vitam æternam conducat. Est de fide contra Pelagianos, & Semipelagianos.

PROB. Tum ex Tridentino *sess. 6. can.* 1. tum ex Apost. 2. ad Cor. 3. *Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis*; & 1. ad Cor. 11. *Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto*; tum ex Aug. Epist. 105. ubi ait: *Nemo est piè sciens, aut scienter pius, nisi acceperit Spiritum Sapientiæ*; tum demum ratione, quia cum vita æterna sit cuivis substantiæ creatæ indebita, etiam media ad vitam æternam conducentia debent excedere vires totius naturæ; aliter hæc media essent frustra; Sicut frustra est potentia naturalis ad terminum non naturalem; & dispositio exigens formam, quam non potest assequi.

IV. Dico 4. Nequit intellectus cognoscere cognitione certâ, & infallibili verum aliquod intrinsecè, & quoad substantiam supernaturale absque gratia per Christum; Ità communiter apud Amicum *loc. cit.* ex D. Th. 1. 2. *qu.* 109. Dixi, Verum supernaturale quoad substantiam; Nam potest naturaliter à Dæmone cognosci verum supernaturale quoad modum, v. gr. Scientia infusa Salomoni, & Adamo; Unio inter animam, & corpus Lazari resuscitati, Humanitas Christi miraculosè formata in utero Virginis &c. Conclusio constat ex dictis, cum de objecto cognitionis Angelicæ.

PROB. nunc, tum ex Apost. 2. ad Cor. 3. ubi dicit omnem sufficientiam cogitandi, nempe supernaturalia, ex Deo esse; tum ratione, quia cognoscibilitas est passio entis, seu objecti cognoscibilis; ergo in eo ordine debet esse cognoscibilitas, seu species objecti, per quam fit proximè cognoscibile, in quo est ipsum objectum; ergo si objectum est intrinsecè supernaturale, ejus cognoscibilitas, seu species impressa debet esse etiam supernaturalis; atque adeò

adeò indebita cuivis intellectui creato; ergo nequit intellectus naturaliter cognoscere cognitione certâ, & infallibili verum intrinsecè supernaturale; quamvis possit probabiliter illud attingere per species alienas.

V. Dico 5. Nullâ gratiâ neque Theologicâ, neque Philosophicâ opus est, ut possint homines in natura lapsa aliquod opus honestum ponere, & tentationes aliquas superare. Ità Suar. *lib.* 1. de gratia, *cap.* 1.

PROB. Ex Apost. dicente ad Roman. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*; quod autem fit naturaliter, fit ex exigentia naturæ, atque adeò citra speciale beneficium; ergo citra ullam gratiam potest homo lapsus naturæ viribus honestè operari. Hinc damnatæ sunt illæ propositiones Baji: *Liberum arbitrium sine gratia Dei, & adjutorio nonnisi ad peccandum valet. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis bonus liberi arbitrii. Virtutes Philosophorum sunt vitia: Omnia opera Infidelium sunt peccata*, &c. Neque obstat, quod habetur in Arausicano *cap.* 22. *Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium*; Nam non est sensus, quòd nihil possit homo, nisi peccatum; sed quòd solùm peccatum ità sit proprium hominis, ut nullo pacto sit Dei.

Confirm. Quia Natura lapsa easdem vires physicas habet, ac haberet pura; atqui in pura natura operatio aliqua honesta ordinis naturalis erat debita, & exigita; ergo etiam in natura lapsa. Quare tam in multitudine hominum naturaliter dari debent plurimi, qui possint secundùm virtutem operari, quàm quilibet mentis compos in decursu vitæ naturaliter poterit aliquod opus honestum ponere. Quod etiam ex eo consta, quia est moraliter impossibile, & quòd magna hominum multitudo, & quòd idem homo longo tempore uniformiter operetur; ergo est moraliter impossibile, quòd magna hominum multitudo, & quòd quilibet in decursu vitæ semper operetur

inhonestè

inhonestè; ergo datur necessitas non solùm physica, sed etiam moralis ad aliquam operationem honestam. Præsertim quia magìs appetitus rationalis inclinatur ad bonum honestum, quod est præstantius, quàm appetitus sensitivus ad delectabile, quod est longè inferius, sed ratione inclinationis ad delectabile datur necessitas moralis alicujus vage peccati venialis; ergo ratione inclinationis naturalis ad honestum dabitur etiam moralis necessitas ad aliquod bonum opus morale.

VI. Dico ult. In exercitio cujusvis operis honesti ordinis naturalis requiritur speciale Dei beneficium, ac donūm indebitum separabile à dono creationis.

PROB. Tum ex dictis in probatione secundæ Conclusionis; tum à pari, quia quælibet cogitatio congrua, quodlibet auxilium efficax, & operatio honesta ordinis supernaturalis est beneficium distinctum à dono elevationis, & ab eo separabile; ergo pariter quælibet cogitatio congrua, & operatio honesta ordinis naturalis est donum distinctum à dono creationis. Et ratio à priori est, quia quodcumque bonum collatum animo benevolo, & posito jure creationis negabile est beneficium speciale; hujusmodi autem est operatio honesta ordinis naturalis; ergo. *Probatur min.* quia suppositâ omnipotentissimâ Dei potestate inclinandorum quolibet cordium, qui honestè operatur in instanti A, posset non operari honestè, si Deus contulisset cogitationem non congruam, seu auxilium purè sufficiens, aut si ità causas secundas ab æterno ordinâsset, ut hìc, & nunc impediretur potentia physica ad liberam operationem.

Confirm. à posteriori, quia & petimus à Deo operationes honestas, & de illis gratias agimus: Ex Augustino autem epist. 95. *Ipsa oratio clarissima est gratiæ testificatio*; ergo ut suprà.

VII. OBJIC. 1. Si naturæ viribus, præcisâ gratia, possent homines actus honestos naturales elicere, possent etiam

Dæmones, quibus peccatum non abstulit naturalia. Secundò possent infideles acquirere virtutes morales. Tertiò non esset verum quod Apostolus ad Titium 15. dicit: *Infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum mens, & conscientia.*

*Resp.* Admisisse nos in de Angelis ex D. Dion. cum Scoto, Vasq. Amic. *disp.* 21. contra Aureol. & alios, habere Dæmones potentiam physicam ad opus honestum naturale, quamvis careant potentia morali; quia cùm semper crucientur, semper considerant Deum ut ultorem, ac repræsentant illum tanquam objectum odibile ratione mali, quod causat, & sic semper Deum odio habent, ac peccant, quod non accidit in natura lapsa. Ad secundam, cum virtutes acquirantur pluribus actibus honestis, & arduis, non est necesse admittere sufficientiam moralem ad illas in natura lapsa, seclusâ gratiâ. Ad 3. Apost. significat, infidelium operationes esse immundas, hoc est non conducentes ad vitam æternam, non verò esse moraliter malas.

VIII. OBJIC. 2. Si opus honestum naturaliter deberetur citra gratiam multitudini hominum, non verò mihi hìc, & nunc, ut dictum est in ult. concl. sequeretur, quòd possem rogare Deum, ut neget aliis gratiam ad honestè operandum, ad hoc ut illam tribuat mihi, quod non videtur admittendum.

*Resp. nego sequelam*: Sicut enim quamvis juxta Christi Domini oraculum, necessè sit, ut veniant scandala, seu occasiones ruinæ spiritualis, non propterea possum orare, ut scandala veniant aliis, ne veniant mihi; ità in casu: & ratio est, quia quomodocumque illi operentur, semper eodem modo est libera voluntas mea ad operandum hìc, & nunc; unde non pendet ab aliorum operatione mea bona operatio. Optare autem, ut si uni ex multis danda sit cogitatio congrua, mihi potiùs, quàm aliis detur, non est illicitum, sed juxta ordinem charitatis, neque hoc est optare aliis malam operationem.

QUÆ-

# QUÆSTIO IV.

## *An possit homo lapsus totam Legem naturalem servare citra gratiam?*

I. DIco 1. de facto in natura lapsa non datur potentia ne physica quidem ad totam legem servandam citra gratiam Theologicam intrinsecè supernaturalem.

PROB. De facto lex obligat ad quærendam salutem æternam eo modo, quo potest obtineri; atqui sine fide, & charitate supernaturali, & sine baptismo obtineri non potest, & ad hæc omnia non datur potentia physica citra gratiam theologicam; ergo citra hanc gratiam non potest homo de facto in natura lapsa ne physicè quidem servare totam legem; esto semper detur hæc potentia physica, quandocunque urget obligatio legis. Utrùm autem lex obligans ad quærendam salutem æternam per hæc media supernaturalia dicenda sit lex naturalis, quatenus natura ipsa dictat, quærendum esse finem ultimum; an supernaturalis, quatenus requirit media supernaturalia? est quæstio de voce.

II. OBJ. Si requiritur gratia supernaturalis ad totam legem servandam in natura lapsa, requiritur consequenter gratia supernaturalis ad peccandum adversùs hanc legem; cùm nequeat haberi peccatum absque potentia physica ad peccandum, vel non peccandum; absurdum autem est dicere, quòd requiratur gratia supernaturalis ad peccandum; ergo.

*Resp. conc. sequelam, & dist. min.* Non potest requiri gratia supernaturalis ad peccatum, tanquam aliquid influens ad peccatum, *concedo*; tanquam aliquid essentialiter prærequisitum, & constitutivum potentiæ physicæ expeditæ tam ad operationem liberam supernaturalem præceptam, quàm ad omissionem peccaminosam, *nego min.*

*min. & conseq.* ſicut enim ad peccatum requiritur lex ; non ut influens in peccatum, ſed ut objectum prærequiſitum in peccante, ità ad peccandum contra legem ſupernaturalem requiritur gratia per Chriſtum, quæ compleat potentiam ad operationem ſupernaturalem præceptam.

III. Dico 2. In natura lapſa ac reparata per Chriſtum abſque gratiæ auxiliis non datur potentia moralis ad totam legem diu ſervandam. Concluſio eſt communiſſima, ut diximus quæſtione ſecunda, ex Scripturis ibi laudatis, & oppoſita cenſetur apud Platelium errori proxima.

Prob. Ratione, quia in natura lapſa dantur de facto ea omnia, quæ conſtituunt moralem impotentiam ſervandi diu totam legem naturalem, nempe vulnus acceptum in naturalibus per lapſum, juxta dicta in eadem quæſtione laudata, multa illicia, & tentationes valde moleſtæ, extorquentes diſſenſum, & captivantes nos in lege peccati; concupiſcentia effrænis, vi cujus ſæpè cum Apoſt. dicimus : *Non quod volo bonum, hoc ago ; ſed quod nolo malum*: vertibilitas arbitrii, quod nequit longo tempore uniformiter operari, intemperies humorum orta à vitiis Progenitorum, quæ procliviores nos reddit ad proſecutionem delectabilium, plurima mala exempla paſſim occurrentia, educatio liberorum minùs apta, conſilia amicorum languida, cura Paſtorum minùs efficax, & alia hujuſmodi, quæ reddunt nos languidiores. Quamvìs igitur per remiſſionem originalis tollatur reatus culpæ, & non ſint ablata à nobis naturalia, adhuc tamen datur de facto impotentia moralis ad legem diu ſervandam in natura lapſa, quæ non data fuiſſet in pura natura, quod ſupra oſtendimus.

IV. Dico 3. Ad ſervandam totam legem naturalem brevi tempore, quouſque ſcilicet non occurrit tentatio gravis, aut magna tentationum non gravium multitudo, non requiritur gratia theologica, ſeu dogmatica.

Prob. Secluſis iis tentationibus, non habetur gravis diffi-

difficultas ad totam legem naturalem brevi servandam; ergo poterit id naturæ viribus præstari.

V.Dico ult. Aliquando in casu particulari natura lapsa est moraliter impotens ad servandam legem graviter obligantem, seclusâ Dei gratiâ; eáque in pœnam præteritarum culparum sæpè infidelibus culpabiliter non credentibus, nec non fidelibus peccatoribus denegatur, nunquam tamen denegatur justificatis, seu habentibus gratiam habitualem.

Prob. Aliquando in iis circumstantiis homo versatur, in quibus nemo prudenter judicabit, lapsum non esse secuturum, si à Deo ille non præservetur auxilio speciali; putà si vir equestris, iracundus, vindictis assuetus, alapam accipiat à plebejo, & contumeliis afficiatur; ergo in his casibus requiritur gratia specialis superativa moralis necessitatis ad peccandum, dicente Apost. 1. ad Corinth. 15. *Qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.*

Quòd autem gratia isthæc detur fidelibus justificatis & aliis sæpè denegetur, colligitur tum ex 1. Petri 5. *cui resistite fortes in fide*, & ad Galat. 3. ubi dicitur apertiùs: *conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus*, inter promissiones autem ex Suar. *lib.* 1. *c.* 27. est virtus ad non peccandum. Et Arausicanum docet, gratiam auxiliantem ad cavenda peccata incipere à vocatione ad Fidem. Demum Tridentinum *sess.* 6. *can.* 22. damnat dicentes, *posse justificatum sine speciali Dei auxilio in accepta justitia perseverare*; ergo hæc specialia auxilia solùm fidelibus justificatis non denegantur, aliter non essent auxilia specialia. Paulus etiam ad Rom. 8. dicit: *qui Spiritum Dei aguntur, hi sunt filii Dei*; & D. Gregorius: *Peccatum, quod pœnitentia non deletur, suo pondere trahit ad aliud*; & ratio ex D. Th. est quia carens gratia, per quam Spiritus Sanctus inhabitat in justo, indispositus est ad hæc auxilia extraordinaria, quæ probabiliùs filiis suis dumtaxat Deus præparavit.

VI. OBJIC. 1. contra ult. Concl. actus moraliter impossibilis non potest cadere sub præceptum positivum: unde votum de re moraliter impossibili censetur non obligare: atqui datâ necessitate morali ad succumbendum tentationi gravi citrà gratiam per Christum, actus de tali tentatione triumphans est moraliter impossibilis; ergo non datur de illo obligatio; & consequenter sine culpa omittitur; unde necessitas illa moralis est impossibilis.

Confirm. nequit Deus homini præcipere, quòd projiciendo millies talos semper numerum parem jaceat, quia hoc est moraliter impossibile; ergo neque præcipere poterit, quòd gravi tentationi non succumbat, si sit moraliter necessarius lapsus.

*Resp.* multos putare, necessitatem moralem esse necessitatem consequentem, quatenus semper videtur à Deo conjungi cum actu, absque necessitate ulla antecedente ad illum; Sed falluntur, quia necessitas consequens non est necessitas simpliciter dicta, ut est necessitas moralis; unde absolutè dicitur Sap. 8. *scivi, quòd non possem aliter esse continens, nisi Deus det.* Quare dicendum, præceptum humanum (sicut etiam votum, quòd cum ab homine fiat volente se obligare instar præcepti humani, communiter censetur obligare) non se extendere ad præcipiendum actum moraliter impossibilem, quia legislator humanus non dat vires ad tollendam impotentiam moralem: præceptum verò naturale ad id obligat ob vires, quas Deus exhibet; ità tamen ut hujusmodi vires dare teneatur ex exigentia naturæ, non suppositâ culpâ, secùs verò, culpa præsupposita, ratione cujus peccator sibi debet imputare, non Deo, virium defectum; cùm Deus paratus sit illas impertiri petenti ex Trid. *sess.6 can.* 11. ubi dicitur: *Deus impossibilia non jubet sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis & adjuvat ut possis* Et Aug. *lib.* de gratia, & libero arbitrio hæc habet: *Ideo Deus jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus.*

Adde,

Adde, posse legislatorem humanum non obligare suâ lege positivâ ad jejunium v.g. impossibile moraliter, & quia potest ad illud non obligare, tenetur, ne sit occasio ruinæ: contra verò Deus non potest non obligare, ne vitetur, quod est intrinsecè malum, v.g. mendacium, quamvìs teneatur non ponere hominem in necessitate morali ad mentiendum; si tamen homo suâ culpâ sive actuali, sive originali in has angustias se conjiciat, adhuc præceptum non mentiendi obligare debet, quin teneatur Deus ab iis angustiis creaturam liberare gratiâ suâ; quæ cùm sit gratia est indebita: fidelis tamen Deus necessitates istas morales peccandi ob solam culpam originalem, citra personalem, in natura lapsa non permittit, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 10. *Fidelis autem Deus est qui non patietur vos tentari supra id quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.*

Ad confirm. *nego Consequentiam*; non enim pendet à libertate hominis jactus uniformis talorum, sicut pendet à libertate hominis non succumbere in necessitate morali peccandi.

VII. Obj. 2. citra gratiam ullam Hæretici ad tuendos suos errores mortem oppetunt, & ad castitatem tuendam multæ ob motivum indifferens sinunt potiùs se interimi; ergo citra gratiam potest quilibet quodcumq; arduum opus ponere: atque adeò nunquam datur necessitas moralis peccandi citra gratiam.

*Resp. concesso antecedente, dist. Conseq.* potest quodcumque arduum opus poni ex motivo delectabili, *conc.* ex motivo honesto, *nego conseq.* In hac vita faciliùs inclinat voluntatem ad subeundam mortem appetitus boni delectabili, aut inanis gloriæ &c. quàm motivum honestum à sensibus remotum. Immo hinc apparet difficultas maxima ad ponendum opus arduum ex motivo honesto, quia scilicet superari debet vis motiva sensibilium, quæ in

præsenti statu naturæ corruptæ adeò animum ad se abripiunt, ut præ illis vita contemnatur.

# QUÆSTIO V.

## *An requiratur gratia in natura lapsa ad diligendum Deum super omnia & ad perseverandum finaliter?*

I. CErtum est, Deum posse diligi duplici amore, naturali scilicet, & supernaturali; damnata enim est propositio 34. Baji dicentis; *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator est, vana est & commentitia, & ad illudendum Sacris literis, & pluribus veterum testimoniis excogitata*: confixa etiam est propositio 36. dicens: *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ oritur ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus*. Dubitatur solum, An possit in natura lapsa moraliter homo diligere Deum super omnia amore amicitiæ naturali absque gratia supernaturali? Negant Vasq. Espar. & alii apud Amic. *disp.* 26. *sect.* 5. communiùs tamen affirmant cum D. Th. 1. 2. *qu.* 109. *art.* 3. *ad* 1. Suar. *lib.* 1. de necessitate gratiæ *cap.* 3. & aliis apud eundem Amicum.

II. Dico equidem cum hac 2. sententia homo in statu naturæ lapsæ, in quo, ut diximus quæstione superiori, citra gratiam theologicam non potest moraliter totam legem diu servare, & graves tentationes vincere, potest etiam moraliter citra eandem gratiam diligere Deum super omnia, amore etiam amicitiæ naturali, tum efficaci quoad affectum (hoc est tali, ut cum eo non possit stare voluntas peccandi mortaliter) tum etiam efficaci quo ad effectum brevi tempore, quo durat.

PROB. 1. Ex Apost. dicente ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem*

*legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt:* præcipuum autem legis præceptum est de dilectione Dei super omnia; ergo naturaliter Deus super omnia diligitur ab Infidelibus; ergo citra gratiam theologicam non solùm datur potentia physica, sed etiam moralis ad hanc Dei dilectionem; si enim daretur solùm potentia physica, eo ipso naturaliter Gentes possent Deum diligere, nunquam tamen diligerent; Ubi Apost. dicit, quòd naturaliter diligant, seu faciant ea, quæ legis sunt: quod etiam confirmatur ex propositionibus damnatis modò adductis

PROB. 2. ratione: Potest homo in statu naturæ lapsæ naturaliter Deum cognoscere, ut primum principium, & finem ultimum, atque adeo super omnia bonum, & amabile, atqui sub hac ratione Deus continetur intra objectum naturale voluntatis; ergo potest voluntas solis naturæ viribus in Deum sic cognitum ferri amore proportionato, & efficaci ad breve tempus.

Confirm. Potest homo ex dictis ad breve tempus totam legem servare viribus naturalibus; ergo etiam Deum diligere super omnia, donec in contrarium occurrat gravis tentatio.

III. Dico 2. ad diuturnam amoris Dei super omnia perseverantiã non datur in natura lapsa potentia moralis.

Conclusio sequitur ex dictis; impossibile enim est amare sic Deum, & non servare totam legem; atqui ad servandam diu totam legem datur impotentia moralis in natura lapsa; ergo etiam ad diuturnum Dei amorem super omnia.

IV. OBJIC. contra primam Conclusionem. Amor Dei super omnia, si sit efficax, debet reddere animum dispositum ad vincendas tentationes omnes, etiam gravissimas, adversùs legis observantiam; sed victoria omnium tentationum contingere non potest ex dictis citra gratiam theologicam in natura lapsa; ergo nequit citra hanc gratiam dari amor Dei naturalis super omnia efficax, ne ad breve

quidem tempus. *Probatur major*: Amor Dei super omnia est virtualiter, & eminenter observantia totius legis, juxta illud Apostoli: *Qui diligit, legem implevit. Plenitudo legis est dilectio*; non potest enim quis diligere Deum super omnia, quin simul velit totam legem servare, ergo si talis Amor sit efficax, totam legem servat; atqui tota lex servari non potest in naturâ lapsâ, nisi vincendo per auxilia gratiæ gravissimas tentationes; ergo nec potest Deus diligi super omnia efficaciter, nisi animus sit dispositus ad vincendas omnes etiam gravissimas tentationes.

*Resp.* Amorem Dei super omnia, quatenus reddit animum dispositum ad superandas tentationes, quæ de facto occurrunt, dum perseverat Amor, esse efficacem effectivè; quatenus reddit animum dispositum ad superandas tentationes, quæ occurrere possent, esse efficacem solùm affectivè, & quoad Animi præparationem: longè enim distat efficacia effectiva ab effectivâ; sicut longè distat exequi quod proponitur, quàm proponere quod exequendum est. Quando aliquid proponitur, tunc occurrit animo vivida repræsentatio boni ponendi, v. gr. martyrii subeundi, & languidè repræsentantur difficultates experiendæ in executione propositi: Contrà verò dum exequimur, quod proponimus, putà dum martyrium subeundum est, repræsentatur difficultas, quæ Animum abjicit; & ideo faciliùs est proponere, quàm exequi. Quòd autem ad Amorem Dei super omnia requiratur efficacia affectiva illimitata, seu propositum postponendi omnia Deo, & sufficiat efficacia effectiva limitata, v.g. relatè ad difficultates, quæ actu occurrunt, constat; quia Amor Dei super omnia non debet esse perfectissimus intensivè, sed solùm appretiativè: satis enim est, quòd Deus super omnia æstimetur, etiamsi Actus Amoris non sit adeò intensus, ut æquivaleat actui perfectiori, & perfectiori in infinitum, quo possimus effectivè efficaciter superare tentationes omnes possibiles. Illud autem interest inter amo-

morem naturalem, & ſupernaturalem, quòd ille firmet cor in Deo cognito ut auctore naturæ, in ordine ad contemptum bonorum naturalium; hic verò firmet cor in Deo cognito ut auctore gratiæ, etiam in ordine ad ea, quæ ſupernaturaliter occurrere poſſunt, ut notat Angelicus 1. 2. *quæſt.* 109. *art.* 8.

V. Dico ult. Ad perſeverantiam in gratiam finalem requiritur ſpeciale Dei auxilium, & protectio.

PROB. 1. ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *can.* 22. ubi definitur, Juſtificatum ſinè ſpeciali Dei auxilio non poſſe in accepta juſtitia perſeverare. Quòd autem per ſpeciale auxilium intelligatur bonum ſuprà communia auxilia connaturaliter debita juſtis, conſtat ex *cap.* 13. ejuſdem ſeſſionis, ex quo Canon iſte deductus eſt, ubi Concilium dicit, hoc auxilium aliundè haberi non poſſe, niſi à Deo; ergo ſeclusâ connaturalitate.

PROB. 2. Quia de facto hoc auxilium non datur omnibus juſtis, ergo juſtis non debetur: ergo eſt ſpeciale.

VI. OBJIC. 1. Si quis repentinâ morte poſt acceptam gratiam decedat, non videtur accipere ullum donum ſupernaturale; quod tamen accipit, qui diu perſeverat, & tandem peccat; ergo non requiritur ſpeciale hoc auxilium ad perſeverandum finaliter,

*Reſp.* 1. In hoc caſu dari ſpecialem protectionem, & favorem Dei in eo, qui decedit in gratia, licèt non habeat plura auxilia ſupernaturalia, quàm alius.

*Reſp.* 2. cum Platelio *num*, 543. Amico, & Oviedo, non requiri donum ſupernaturale; ut quis per breve tempus uſque ad finem vitæ morte repentinâ abruptæ, perſeveret in gratia.

VI. OBJIC. 2. Juſtus cum Auxiliis ordinariis gratiæ poteſt vitare omnia mortali; ergo etiàm perſeverare finaliter; atque adeò non requiritur auxilium ſpeciale.

*Reſp.* cum Amic. *diſp.* 26. *ſect.* 9. Poteſt vitare omnia diſtri-

distributivè, *concedo*; collectivè per totam vitam, *nego antecedens, & consequentiam.* Radix hujus impotentiæ est naturæ ignorantia, ratione cujus sæpè malè eligimus; nec non naturæ infirmitas, ratione cujus quæ bene eligimus, exequi plerumque non valemus.

## QUÆSTIO VI.

### *Utrùm Impotentia ad vitanda omnia venialia sit antecedens, an consequens? Physica, an moralis? Determinata, an vaga?*

I. DEfinitum est in Trid. *seff. 6. can.* 23. Justificatum non posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia: Ubi sermo est primò de tota vita diu durante, in qua occurrant multæ occasiones labendi, ut constat ex SS. Patribus, & ratione, quia si quis brevi vivat post usum rationis, & post gratiam acceptam, nec occurrat occasio labendi, poterit cum auxiliis ordinariis vitare omnia venialia; sicut diximus, quòd possit perseverare finaliter citra auxilium speciale supernaturale: Sermo est secundò, ex Suar. *l.* 2. *de voto c.* 5. de venialibus commissis etiam ex semiplena deliberatione; Censent enim communiter Doctores, plures Sanctos sine speciali privilegio caruisse totâ vitâ venialibus deliberatis. Requiritur autem ex Tridentino ad vitanda omnia venialia non solùm specialis gratia, sed etiam privilegium speciale, quia in præsenti providentia statuta lex est non conferendi gratiam in ea mensura, quæ hanc impotentiam tollat. His positis,

II. Dico I. Hæc impotentia non est consequens, seu ex suppositione, sed antecedens ad quamcunque operationem. Ità communius.

Prob. Impotentia consequens non est impotentia simpliciter dicta; & quâ parte est impotentia, non est impotentia

tia moralis, ſed metaphyſica, quæ non poteſt per ullum privilegium tolli; atqui impotentia ad vitanda omnia venialia eſt ſimpliciter dicta, & non eſt metaphyſica, cùm poſſit per privilegium tolli; ergo non eſt impotentia, ſeu neceſſitas conſequens, ſed antecedens.

Confirm. Qui habet gratiam purè ſufficientem, non dicitur habere impotentiam ſimpliciter ad bene operandum, ſed ſolùm dicitur, quòd non ſit bene operaturus per hoc, quòd habeat impotentiam bene operandi ſolùm conſequentem: ergo ſi in caſu noſtro daretur impotentia conſimilis, ſeu ex ſuppoſitione, non deberet homo dici impotens vitare omnia venialia, ſed ſolùm, quòd non ſit vitaturus.

III. Dico 2. Impotentia hæc antecedens ad vitanda omnia venialia non eſt phyſica, ſed moralis. Ità communius cum Vega., Gran., Ovied., contra Zumel, & alios.

Prob. Impotentia phyſica ad vitandum peccatum implicat in terminis, cùm nemo peccet in eo, quod vitari non poteſt, ex auguſtino; ergo hujuſmodi impotentia non eſt phyſica, ſed ſolùm moralis.

Neque dicas, impotentiam phyſicam iſtam eſſe vagam; ſicut in collectione auxiliorum datur neceſſitas metaphyſica vaga relatè ad conſenſum, & diſſenſum inducendum. Nam contra eſt, quia impotentia iſta phyſica vaga deberet reduci ad determinatam: fingamus enim, dari impotentiam ad vitanda decem venialia, vel ad vitandum veniale per decem momenta temporis; vitatis novem venialibus, daretur impotentia phyſica ad vitandum decimum, & elapſis novem momentis, daretur impotentia phyſica ad non peccandum pro decimo momento; quod tamen non accidit in collectione auxiliorum, ut diximus in loco.

IV. Dico 3. Impotentia iſta antecedens moralis non eſt impotentia moralis ſecundùm quid (quæ ſcilicet oriatur ex ſumma difficultate, ſub qua ſtet potentia phyſica pro aliquo eventu; ſicut v. gr. datur impotentia moralis ſecundùm

cundùm quid ad hoc, ut projectis omnibus characteribus Æneidis, talis concursus characterum ponatur, qui de facto hic, & nunc ex eorum projectione contingit; sed est impotentia moralis simpliciter dicta, quæ scilicet oritur à difficultate ineluctabili, sub qua nunquam erit actus oppositus: Ità Espar. *qu.5.art.6.* & alii contra Arri. *1.p. disput. 27. num. 37.* & Munieſſam de Incar. *disp.7.sect. 1. num. 15.*

PROB. Quia ex Scripturis, & Tridentino habemus, neminem omnia venialia vitâsse, aut vitaturum esse cum auxiliis ordinariis sinè privilegio speciali. (quod Ecclesia Beatissimæ Virgini tenet concessum, & nonnulli Doctores etiam B. Jo. Baptistæ cum Lorino, Catherino, & aliis, apud Platelium *num.* 541. contra communiorem) Jacobi 3. dicitur: *In multis offendimus omnes.* Eccles. 7. *Non est homo justus in terra, qui non peccet*; ergo impotentia ista est simpliciter dicta. Unde sequitur, quòd per scientiam mediam non prævideatur homo vitaturus venialia omnia, si dentur auxilia omnia ordinaria, sed solùm per scientiam simplicis intelligentiæ videatur vitatio omnium venialium possibilis, & compossibilis cum auxiliis ordinariis: Sicut ex hoc, quòd Petrus v. gr. videatur sub auxilio A consensurus liberè, sequitur solùm, quòd per scientiam simplicis intelligentiæ videatur possibilis, & compossibilis dissensus cum auxilio A, non verò, quòd per scientiam mediam videri debeat sub tali auxilio dissensûs.

V. Dico 4. Radix hujus moralis impotentiæ reduci potest ad hæc duo capita: Primò quidem ad vertibilitatem arbitrii, & inconstantiam ejus nativam, ob carentiam formæ firmantis illud in amore honestatis, qualis esset Visio beata, vel Unio hypostatica: Secundò ad frequentiam tentationum ad venialia impellentium; quibus additur instigatio Dæmonis, propensio ad delectabilia, & infirmitas naturæ.

Quòd

Quòd hæc ſatis ſint ad inducendam hanc impotentiam, *probatur à pari.* Ità ſe habet unus homo cum plenâ indifferentiâ tum phyſicâ, tum morali relatè ad multas opportunitates labendi in veniale, ac multi homines plenè indifferentes relatè ad eandem opportunitatem; atqui multi homines relatè ad eandem opportunitatem poſſunt ex vertibilitate arbitrii habere neceſſitatem moralem, quòd aliquis labatur, ut conſtat ex illo Chriſti Domini Matth. 18. *Neceſsè eſt enim, ut veniant ſcandala*; ergo etiam idem homo relatè ad multas opportunitates.

Hinc ſequitur, impotentiam moralem vitandi omnia venialia non oriri ex laſſitudine potentiæ volitivæ; tum quia voluntas, cùm ſit potentia ſpiritualis, non experitur laſſitudinem in operando; tum etiam quia ex habitu acquiſito vitandi venialia deberet potiùs reddi promptior ad eadem in futurum vitanda, non verò neceſſitari moraliter ad ſuccumbendum.

Confirm. Quia multitudo hominum habet neceſſitatem moralem peccandi, quamvìs nemo moraliter neceſſitetur; atque adeò abſque laſſitudine in ullo homine; ergo etiam poterit idem homo relatè ad multas occaſiones peccandi venialiter citra laſſitudinem, habere neceſſitatem moralem ſuccumbendi aliquando.

VI. Dico ult. Impotentia moralis ad vitanda omnia venialia non eſt neceſſariò determinata, ſed poteſt eſſe terminativè vaga. Ità Eſpar. *qu.* 14. & alii communius contra nonnullos Recentiores.

PROB. Quamvìs Petrus haberet potentiam moralem vitandi quodvis veniale determinatum, adhuc poterit habere impotentiam moralem vitandi omnia venialia collectivè; ergo impotentia moralis vitandi omnia venialia non eſt neceſſariò determinata. *Prob. antec.* primò paritate impotentiæ ſive metaphyſicæ, ſive ſaltem moralis, relatè ad totam collectionem auxiliorum; bene enim ſtat impotentia metaphyſica, vel ſaltem moralis in homine ad

re-

resistendum omnibus collectivè auxiliis, cum plena libertate ad resistendum cuilibet determinato; ergo etiam stare poterit impotentia moralis ad resistendum omnibus collectivè tentationibus allicientibus ad veniale, cum potentia morali ad resistendum singulis: cum hoc tamen discrimine, quòd in primo casu in illa potentia oriatur ex omni potentissima potestate Dei exigentis dominari in creaturam liberam, quà liberam; in secundo verò casu oriatur ex vertibilitate arbitrii.

Secundò probatur paritate impotentiæ moralis relatè ad collectionem hominum: Bene enim stat, quòd in collectione hominum detur impotentia moralis ad vitanda mortalia, cùm necessè sit, ut scandala eveniant; quin tamen ullus homo habere debeat hanc moralem impotentiam; ergo poterit etiam idem homo habere impotentiam moralem ad vitanda omnia venialia collectivè, non tamen distributivè; Universim enim comparatur eodem modo multitudo hominum relatè ad idem tempus, ac idem homo relatè ad diversa tempora.

PROB. 3. paritate potentiæ physicæ, quæ pariter potest esse vaga terminativè; ergo etiam potentia moralis. *Antecedens probatur*: causa naturalis, v. gr. ignis, relatè ad quemcunque effectum in individuo non habet necessitatem, seu exigentiam physicam, habet autem relatè ad aliquẽ effectum vagè determinandum in individuo à causa prima, ergo datur potentia physica terminativè vaga.

VII. PROB. demum Conclusio à priori. Si ponatur Petrus in mille occasionibus peccandi venialiter absque ulla impotentia morali pro casu particulari, eo ipso habet impotentiam moralem vitandi quodcumque veniale; ergo ad salvandam impotentiam moralem vitandi omnia venialia non est necesse recurrere ad impotentiam moralem pro casu particulari. *Prob. antec.* Si Petrus ponatur cum indifferentia æquilibri ad operandum honestè, vel ad peccandum venialiter in mille occasionibus; omnino im-

improbabiliter dicitur, quòd semper uniformiter operabitur honestè, & moraliter certum erit, quòd operabitur difformiter, & aliquando peccabit; ergo &c. *Prob. hoc antec.* tum à pari, tum à priori: Si mille homines ponantur cum omnimoda indifferentia ad eandem operationem ponendam, vel non ponendam, v.g. ad sedendum, vel non sedendum, omninò improbabiliter dicitur, quòd omnes uniformiter operabuntur; ergo à pari in casu nostro. Ratio à priori, quæ militat pro utroque casu, est, quia ad impediendam uniformem sessionem in mille hominibus, quilibet ex illis satìs est; sive enim non sedeat Titius, sive Cajus, à quolibet impeditur, quo minùs omnes simul sedeant: Contra verò ad impediendam difformitatem, debent concurrere omnes mille homines per modum unius causæ impeditivæ; debent enim omnes uniformiter sedere, aut omnes non sedere; atqui improbabiliter dicitur, quòd nulla ex mille causis potentibus impedire uniformitatem, sit illam impeditura, & quòd collectio omnium mille hominum, quæ unicè potest impedire difformitatem, non sit illam impeditura; ergo omninò improbabiliter dicitur, quòd omnes mille uniformiter sint operaturi, seu sessuri. Minor hæc videtur clara ex definitione probabilis, & improbabilis; illud enim dicitur probabile, quod plerumque contingit, & præbet fundamentum assensui prudenti; illud improbabile, quod ferè nunquam contingit; atqui experientia constat, quòd quando sunt plures causæ, quæ possunt eodem modo effectum aliquem impedire, hujusmodi effectus plerumque impediatur ab ea parte potiùs, pro qua stant plures causæ potentes impedire, quàm ab ea parte, ubi sunt pauciores; ex. gr. Si millies projiciantur tali, facilius est, quòd puncta in mille projectionibus jaciantur difformiter, quàm quod semper uniformiter, quia ad impediendam uniformitatem

ſatis eſt quælibet diſformitas; ad impediendam verò diſformitatem requiritur collectio omnium projectionum uniformis; ergo ſicut probabiliſſimum eſt, quòd jactis talis millies, jaciantur puncta diſformiter, & improbabile omninò eſt, quòd ſemper jaciantur uniformiter; ità omninò improbabile eſt, quod mille homines ſint uniformiter honeſtè operaturi, & conſequenter quod idem homo in mille occaſionibus peccandi venialiter ſemper ſit vitaturus veniale.

Et ſanè, quis neget, quòd eo major ſit ſpes, & probabilitas, quòd aliquod malum ſit impediendum, quo plures ſunt paratæ cauſæ, quæ poſſunt illud impedire? v. gr. ſi plures ſint parati ad ſublevandam miſeriam pauperis, eo major eſt ſpes, & probabilitas hujus effectûs; ergo ſi mille homines ſint parati impedire uniformitatem operationum, aut idem homo in mille occaſionibus, probabilius eſt, quòd erit impedienda uniformitas, quàm diſformitas, quæ ab una tantùm cauſa impediri poteſt, nempe à collectione omnium mille hominum, aut occaſionum.

VIII. Dices. Si paritas adducta talorum militaret, ſequeretur, quòd impotentia moralis vitandi venialia non eſſet impotentia ſimpliciter, quæ nunquam cum actu conjungatur; ſed ſecundùm quid, quæ ſcilicet aliquando conjungitur cum actu: Sequela non admittitur; ergo: *probatur ſequela*, quia non minùs eſt impoſſibile moraliter, quòd ſi millies projiciantur tali, ſemper idem numerus uniformiter jaciatur, quàm eſt impoſſibile moraliter, quòd ſi millies tali projiciantur, numerus jaciatur cum ea diſformitate, quæ de facto hìc, & nunc contingit; atqui diſformitas hæc, quæ de facto hìc, & nunc contingit, de facto eſt poſita, licèt ad illam daretur antecedenter impoſſibilitas moralis, ſeu ſumma difficultas; ergo poterit etiam de facto dari homo, qui ſine ſpe-

ciali

ciali privilegio vitet omnia venialia, quamvis impossibile moraliter sit vitare omnia; & consequenter impotentia moralis isthæc esset secundùm quid, non simpliciter, quales videntur innuere Scripturæ, & Tridentinum.

Responderi posset 1. cum Arriaga, & Munieſſa locis laudatis, transmittendo sequelam; nam impossibilitas moralis universim stat in hoc, quòd in aliquo gravissimo eventu possit actus poni; aliter esset impotentia physica, aut metaphysica: quare si quis in aliquo rarissimo casu vitaret omnia venialia cum auxiliis ordinariis gratiæ, diceretur vitâsse omnia, quæ moraliter vitare non poterat. Unde staret doctrina Concilii, quòd nemo possit moraliter omnia vitare.

Resp. tamen 2. juxta doctrinam tertiæ conclusionis: *nego sequelam*: paritas enim de projectione talorum solùm deservit ad explicandum, quomodo improbabilissima sit uniformitas, quæ potest æqualiter à mille causis impediri; ubi difformitas, non nisi ab una tantùm causa impediri potest, videlicet à collectione illarum mille causarum. Cæterùm illa difformitas numerorum, quæ de facto contingit projiciendo talos millies, erat impossibilis moraliter secundùm quid, quia Deus non decrevit ità disponere causas naturales, ut nunquam contingeret ea difformitas, in quo casu esset moraliter impossibilis simpliciter. At in casu nostro homo in mille tentationibus peccandi venialiter habet de facto impotentiam moralem simpliciter vitandi omnia, quia Deus ità disposuit causas secundas, & ità decrevit sua auxilia distribuere, ut nulli hominum sinat omnia venialia vitare, nisi derogando huic suæ legi, & concedendo speciale privilegium, & auxilium; quod videtur innuere Tridentinum, & docet Esparza *qu. 5. art. 6*.

IX. *Objic.* Contra ultimam Conclusionem primò.

Impotentia moralis ad vitanda venialia non potest esse vaga; ergo est determinata necessariò: *Antecedens probatur*, quia impotentia moralis in appetitu rational habetur per difficultatem operandi; difficultas autem non potest esse vaga, sed debet esse hic, & nunc in casu determinato; ergo si in quolibet casu determinato habetur plenissima indifferentia, non habetur difficultas in casu ullo determinato; ergo nec impossibilitas moralis.

Confirm. Quia difficultas in voluntate procedit per defectum illius delectationis, & complacentiæ, quæ habetur ex cognitione boni propositi, & per tristitiam, ac molestiam, quæ habetur ex cognitione mali repræsentati in objecto, cæteroqui etiam amabili; unde cum conatu oporteat operari adversùs hanc tristitiam, & molestiam; ergo si in quolibet casu determinato habetur eadem delectatio, & nulla molestia, ità habetur potentia moralis determinata, ut non sit explicabile, in quo consistat impotentia moralis vaga; cum non detur aut delectatio, aut tristitia vaga in voluntate.

Resp. 1. argumentum probare, quòd in natura lapsa neque dari possit impotentia moralis vaga ad vitanda omnia mortalia; quod tamen ex dictis *quæst. antecedenti* est falsum; quia aliter posset homo justificatus perseverare finaliter sine speciali auxilio; cum possit homo justus sine speciali auxilio superare singulas tentationes. Deinde directè *nego antecedens*: Ad *probationem nego minorem*; potest enim dari difficultas subjectivè determinata, & terminativè vaga: Sicut enim exigentia physica agentis naturalis est subjectivè determinata, & terminativè vaga, videlicet ad aliquem effectum in individuo vagè determinandum à Deo; ità in voluntate datur difficultas ad vitanda omnia venialia, quæ est terminativè vaga; sicut in multitudine homi-

hominum datur necessitas moralis vaga, quod aliquis peccet; etiamsi nemo habeat hanc necessitatem moralem; & sicuti datur necessitas metaphysica vaga, quòd consensus conjungatur cum aliquo ex auxiliis possibilibus.

Ad *confirm. distinguo antecedens*: impotentia moralis, & difficultas, quæ est determinata tum subjectivè, tum terminativè, procedit à molestia, quam experitur voluntas ad operandum ex propositione mali repræsentati in objecto prosequendo, *concedo*; difficultas, quæ est subjectivè determinata, & terminativè vaga, *nego antecedens, & consequentiam*. Sic in causis physicis exigentia determinata in igne ad producendum hunc effectum in specie, nempe calorem, est ab ipsa natura ignis; exigentia verò vaga terminativè, relatè ad aliquem calorem in individuo, est à subordinatione agentis naturalis ad causam primam, ad quam spectat determinare individuationem. Sic etiam necessitas metaphysica determinata consensûs non potest esse, nisi vel à prædeterminatione physica, vel à Visione beata, vel ab aliqua simili forma essentialiter connexa cum consensu; at necessitas metaphysica vaga alicujus consensus non est ab auxiliis indifferentibus, sed ab Omnipotentia: Eodem modo relatè ad hominum multitudinem, necessitas moralis, ut veniant scandala, seu difficultas abstinendi à peccato, cum sit impotentia moralis vaga, non procedit à tristitia, & molestia orta hìc, & nunc à cognitione mali in objecto propositi, sed ab ipsa hominum fragilitate, quæ posita in plurimis occasionibus cum omnimoda indifferentia, impossibile moraliter est, quòd uniformiter operetur, ex eo, quòd plurimæ causæ sint paratæ impedire uniformitatem, & non nisi una (videlicet omnes per modum unius) possit impedire difformitatem operationum. Idem itáque dicendum in casu.

X. *Objic.* 2. Si daretur necessitas ista moralis vaga ad patrandum aliquod veniale, eo ipso deberet redigi ad determinatam; ergo non potest dari ista necessitas vaga. *Probatur sequela*; fingamus, dari necessitatem istam vagam relatè ad decem occasiones; vitatis novem venialibus, haberet homo in decima occasione impotentiam moralem vitandi veniale; ergo jam redigeretur ad determinatam.

*Resp. nego sequelam.* Ad *probationem distinguo antecedens*; in decima occasione haberet impotentiam moralem antecedentem; *nego*: consequentem, seu ex suppositione, quod vitaverit novem venialia, *concedo antecedens*, *& nego consequentiam* Idem dicas de necessitate, quòd in mundo veniant scandala; si ea sit in decem hominibus, & novem homines vitarint scandalum, datur in decimo necessitas moralis solùm consequens, non antecedens: non quia vitatio reliquorum hominum influat ad peccatum decimi, sed quia ipsa hominum fragilitas, & vertibilitas voluntatis necessitat ad difformiter operandum: Ità prorsus vitatio venialis in novem occasionibus non influit in veniale pro decima occasione, immò potiùs ex habitu acquisito deberet influere ad vitandum veniale in decima occasione, in qua tamen datur necessitas consequens. Ubi notandum, quòd sicut relatè ad decimam occasionem datur impotentia consequens, seu ex suppositione, quòd sint vitata novem; ità etiam in prima occasione datur impotentia consequens, seu ex suppositione, quòd sint vitanda reliqua novem.

XI. Ex dictis sequitur primò ex Granado, votum de vitandis omnibus venialibus deliberatis esse validum; cum ad hæc vitanda detur potentia moralis; votum verò de vitandis omnibus omninò venialibus etiam non plenè deliberatis esse nullum; cùm nec votum, nec lex humana obliget ad moraliter impossibile, ne

sit

ſit occaſio lapsûs: obligat tamen Deus ad vitanda omnia venialia, quia non poteſt non obligare ad vitandum quod eſt intrinſecè malum. Alii tamen putant, poſſe votum ad id ſe extendere, quia poteſt votum ſe extendere ad vitandum id quod eſt intrinſecè malum, & antecedenter prohibitum; Unde tantùm firmat, & auget obligationem naturalem. Sed non ſunt audiendi, quia cùm votum obliget inſtar legis humanæ, & lex humana non obliget ad id, quod eſt moraliter impoſſibile (quamvìs ad hoc aliquando obliget lex Divina, quæ dat vires, ſi petantur, ſufficientes ad legem implendam) ideo votum de vitandis omnibus omninò venialibus, quod per modum unius nuncupatur, non obligat. Propoſitum autem de vitandis omnibus dari debet, quia datur phyſica potentia vitandi omnia venialia.

Sequitur ſecundò, quòd cùm petimus à Deo, ut nos à venialibus præſervet, non petamus ſpeciale illud privilegium Beatæ Virgini conceſſum, ſed quòd nos à deliberatis præſervet, & à multitudine venialium, quæ dicunt fieri ex ſubreptione, & eſſe imperfectè deliberata.

Sequitur 3. Quòd cùm hæc impotentia moralis vitandi omnia venialia fundetur in vertibilitate voluntatis, adhuc in ſtatu puræ naturæ daretur, quamvìs in eo ſtatu non daretur impotentia moralis vitandi omnia mortalia; cùm enim hæc impediant aſſecutionem ultimi finis, tenetur Deus ſuis auxiliis in pura natura hanc impotentiam depellere, ne hominem condat cum neceſſitate amittendi ſuum ultimum finem.

Sequitur ultimò, impotentiam moralem vitandi omnia venialia dicendam eſſe vagam, non verò ſemper determinatum; cùm non detur ratio cogens ad dicendum, quod debeat eſſe ſemper determinata, nec detur

ratio ad dicendum, quòd de facto sit semper determinata, quamvìs de possibili posset esse vaga: De facto enim, ut notat Esparsa, faciliùs vitare possumus quodvis veniale determinatum, quam resistere tentationibus omnibus impellentibus ad mortalia; cum experientiâ constet, magìs nos impelli ad graviter peccandum à tentationibus gravissimis, quàm ad leviter peccandum à tentationibus occurrentibus; Atqui datur in natura reparata potentia moralis ad vitanda omnia mortalia, imò etiam ad perseverandum finaliter, si minùs cum auxiliis ordinariis gratiæ, saltem cum illo speciali auxilio, quod Deus in præsenti providentia non denegat, si petatur prout oportet, juxta illud Tridentini sess. 6. can. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet*, &c. ergo à fortiori datur in natura reparata potentia moralis ad vitandum quodvis veniale determinatum, cum auxiliis gratiæ ordinariis; & solùm requiritur speciale privilegium ad vitanda omnia omninò collectivè venialia, etiam indeliberata. Esset hìc agendum de Merito, quatenus est effectus gratiæ sanctificantis, sed de hoc commodiùs in tractatu de Justitia, & Jure, ac de Incarnatione. Hæc impræsentiarum satìs. Sit itáque hujus annui pensi.

*( Sed oh ubi Æternitatis! )*

F I N I S.

*L. D. & B. V. sine labe Concepta.*

THE-

# THESES PROPUGNATÆ EX HOC TRACTATU DE DIVINA GRATIA.

I. GRatia preſsè dicta Theologica eſt donum ſupernaturale gratuitum, ſuperans omnem naturæ exigentiam, ac debitum tum phyſicum, tum morale, ad ſupernam conferens Beatitatem. Præter habitualem datur Actualis, ſeu auxiliatrix, quæ communiter dividitur in Prævenientem, Comitantem, & Subſequentem; in Excitantem, & Adjuvantem; in Operantem, & Cooperantem: eadem tamen entitativè Gratia ſecundùm diverſos reſpectus conſiderata poteſt omnia iſthæc munera ſortiri, per eandem enim Deus & præparat voluntatem ad actus ſalutares, & adjuvat præparatam, & ad perſeverandum promovet. Eadem etiam entitativè gratia actualis ſufficiens ſimul eſſe poteſt, & efficax; ità ut dicatur ſufficiens, quatenus dat poſſe velle, & operari ſalutariter; dicatur verò efficax, quatenus confert ipſum velle, & operari infruſtrabiliter.

II. Metaphyſica neceſſitas, quòd quælibet creata voluntas videatur per ſcientiam mediam ſub aliquo vagè auxilio conſenſura, non derogat plenæ libertati conſensûs. Admittimus proinde in collectione auxiliorum, non ſolùm moralem, ſed etiam metaphyſicam infruſtrabilitatem relatè ad conſenſum liberum inducendum, ut ſalvetur, quòd in Deo ſit Omnipotentiſſima poteſtas inclinandorum quo placet cordium. Hinc repugnat creatura inemollibilis, ſeu quæ per ſcientiam

mediam videatur omnibus auxiliis restituta: Repugnat pariter Creatura,inobdurabilis,seu quæ per scientiam mediam videatur omnibus Divinæ gratiæ auxiliis consensura , omnis quippe creata voluntas est in manu Dei,sicut lutum in manu figuli;adeò ut possit ex ea fieri tam vas ad honorem,quàm ad contumeliam.Si fiat hypothesis,quòd Deus possit aut simul, aut in infinitis partibus proportionalibus v.gr.horæ, non solùm infinita,sed etiam omnia sua auxilia conferre,non posset in collectione auxiliorum dari metaphysica necessitas relatè ad dissensum: nec deberet voluntas per scientiam mediam videri sub aliquo vagè auxilio dissensura;unde non repugnaret Creatura inobdurabilis: Ea tamen hypothesis absolutè repugnat , non solùm quia inferret Omnipotentiæ exhauritionem,quod hìc supponimus, sed ex hoc etiam, quia subtraheret Creaturam liberam à subjectione debita Divino dominio.

III.Ratio Gratiæ auxiliatricis unicè competit actibus intellectûs,& voluntatis,seu piis,& supernaturalibus cogitationibus , quibus apparet quod latebat , ac sanctis inspirationibus, quibus suave fit, quod non delectabat : Rejicimus propterea, tanquam incongruam naturæ rationali , Gratiam prævenientem in qualitate quacumque mortua , & non vitali repositam. Auxilia gratiæ non solùm moralem,ac formalem exercent causalitatem erga actus salutares,sed etiam physicam:non sunt tamen tota ratio agendi,cum illis enim etiam voluntas physicè,& immediatè concurrit. Comprincipia isthæc supernaturalia connaturalius sunt voluntati intrinseca; potest tamen voluntas divinitus in actum supernaturalem erumpere citra ullum comprincipium supernaturale intrinsecum sub assistentia Omnipotentiæ speciali. Liberum arbitrium potest influxum gratiæ auxiliaris prout libuerit modificare , eliciendo actum, aut magìs, aut minùs perfectum, saltem intra mensuram comprincipii elevantis. IV.In

IV. In natura lapsa, ac reparata per Christum omnibus omninò adultis per Baptismum justificatis confertur de facto auxilium sufficiens ad non peccandum, & ad salutariter operandum, usque ad viæ, ac vitæ terminum. Adultis verò infidelibus, ac barbaris confertur auxilium sufficiens ad credendum fide strictâ Deum Remuneratorem, & ad Baptismum saltem flaminis suscipiendum: Fides autem latè dicta ex testimonio Creaturarum, similive motivo, nec non Dei dilectio consequens ad hujusmodi fidem, non sunt gratia Theologica, nec ad fidem strictè dictam, aut ad justificationem disponunt. Obduratis etiam juxta opportunitates, quæ passim occurrunt, sufficientia physica confertur ad resurgendum, & salutariter operandum; quamvìs sæpè in pœnam denegetur iisdem sufficientia moralis. Providit denique Deus parvulis omnibus de sufficienti remedio ad salutem, adeò ut dici nequeat, per Divinam voluntatem peccati vindicem stare, quominus infantibus in utero matris decedentibus Baptismus conferatur, & salventur.

V. Nequit homo viribus propriis ad Gratiam ullatenus se disponere; Opera quippe naturalia neque physicam exercere possunt causalitatem ergaGratiam, neque moralem; adeò ut nec de condigno illam promereri possint, neque de congruo; nec impetratione strictè dictâ impetrare: quinimo nec possunt ad Gratiam positivè disponere per connexionem cum illa fundatam in quadam congruitate, condistinctam ab exigentia, & merito; nec possunt disponere negativè, per hoc scilicet, quòd Deus ex mera sua liberalitate decreverit Gratiam infallibiliter conferre non ponentibus obicem, & benè operantibus per vires naturæ, citra ullam operum naturalium intrinsecam connexionem; exigentiam, & conducentiam, esto illam sæpè etiam ponentibus obicem conferat, qualitercum-

tercumque enim disponerent, semper Gratia diceretur Naturæ pedissequa; & initium salutis esset à nobis, si Deus ad Gratiam conferendam nostras operationes expectaret. Admittimus solùm, operationes honestas naturæ viribus positas ad Gratiam disponere indirectè, & remotè; quatenus per habitum acquisitum virtutis moralis potest homo se disponere ad facilius, ac intensius operandum cum Gratia operationes salutares: Carentia etiam obicis confert pariformiter ad Gratiam indirectè, & remotè; quatenus cæteris paribus minorem paritur difficultatem ad cooperandum Gratiæ, qui caret habitibus vitiosis.

VI. Hinc axioma illud: *Facienti quòd in se est, Deus non denegat Gratiam suam*, non est in eo sensu accipiendum, quòd Deus facienti quantùm est in se per vires naturæ infallibiliter suam Gratiam conferat, sive efficacem, sive purè sufficientem, videtur enim id sapere semipelagianismum; sed quòd Deus facienti quantùm in se est per vires Gratiæ prævenientis, & vocantis infallibiliter ulteriorem Gratiam conferat, usque ad justificationem, & salutem obtinendam: sicut etiam quòd ponenti per vires Gratiæ actus supernaturales ultimò disponentes ad justificationem, infallibiliter gratia isthæc conferatur.

VII. Sicut de facto sub prædefinitionem Dei efficacem, & absolutam cadunt effectus necessarii, sive à solo Deo pendentes, sive etiam à causis secundis, independentes tamen à libertate creata; ità pariter actus liberi honesti efficaciter prædefiniuntur prædefinitione consequente scientiam mediam, antevertente scientiam visionis de iisdem. Est autem hujusmodi prædefinitio, Prælectio æterna actûs liberi boni suâ efficaciâ inducens illum tempore prædefinito per causas proportionatas naturæ talis actûs; propterea illum physicè & naturâ antecedit, quamvìs logicè, & intentionaliter conse-

consequatur. Non solùm autem in præsenti providentia actûs liberi honesti efficaciter præfiniuntur, sed in omni providentia eorum præfinitio est necessaria; non quidem ex parte ipsius actûs, qui adhuc citra præfinitionem est possibilis, sed ex parte Diuinæ voluntatis; quippe quæ attingit omnia à fine usque ad finem fortiter, dispenítque suaviter: nequit proinde non efficaciter intendere actum bonum, dum confert auxilium prævisum efficax.

VIII. Universim Deus conferendo auxilium prævisum efficax confert illud ex motivo efficaciæ, intendendo efficaciter consensum; etiamsi non esset paratus aliud auxilium conferre, si quod confert prævideretur inefficax. Utrovis autem pacto conferat auxilium prævisum efficax, sive scilicet paratus aliud dare in hypothesi inefficaciæ, sive non, semper illud confert cum benevolentia speciali, cum qua non confert auxilia prævia inefficacia. Everteretur libertas actûs prædefiniti, si Deus conferret auxilium efficax quà efficax simpliciter, hoc est eo animo, ut si illud prævideretur inefficax, esset daturus aliud efficax seligendum ex omni auxiliorum collectione; esto autem incolumis esset libertas talis actûs, non propterea dici posset, sic de facto conferri auxilia efficacia, probabilius enim conferuntur quà efficacia secundùm quid, hoc est eo animo, ut si prævíderentur inefficacia, alia darentur ejusdem rationis: quòd si & illa prævíderentur inefficacia, non proinde danda essent extraordinaria, usque ad efficaciam deprehendendam.

IX. Necessitas merè consequens ad actum non lædit ejus libertatem, quotiescumque hic prodit à principiis indifferentibus; ea quippe est inimpedibilis, saltem indirectè. Hinc scientia media de consensu sub auxilio A, etiamsi dirigat Deum ad conferendum tale auxilium, quando prædefinit consensum, atque adeò sit in

priori

priori natura ad actum, non proinde hujus libertatem violat; eò quòd sit logicè posterior ad eundem consensum conditionatè futurum, ac propterea indirectè impedibilis ab arbitrio munito eodem auxilio. Ipsa etiam Divina prædefinitio consequens ad scientiam mediam tum in essendo, tum in operando, cohæret cum libertate actûs prædefiniti, etenim quamvìs illum natura antecedat, ut causa videlicet remota, sed non determinatè requisita; nihilominus logicè pariter, & intentionaliter ad eundem consequitur, atque adeò est indirectè impedibilis.

X. Prædefinitio verò antevertens scientiam mediam in essendo, & consequens in operando, non solùm dissonat Deo decernenti; quippe qui minus perfectè objectum scientiæ mediæ cognosceret, ac minus sapienter decerneret; sed præterea adimit libertatem actûs prædefiniti. Universim enim omne antecedens, omninò antecedens actum voluntatis creatæ, si essentialiter cum una parte connectatur, & sit inimpedibile, est eversivum libertatis; estque impedimentum rigorosè dictum in ordine ad alteram partem ponendam; ac propterea se tenet ex parte principii proximi, non tanquam ejus constitutivum, sed tanquam destructivum potentiæ proximè expeditæ ad utramque partem. Hinc negamus cohærere cum libertate consensûs prædefiniti decretum disjunctivum, quo scilicet Deus velit vel conferre auxilium A, si per scientiam mediam prævideatur efficax, vel prædeterminare ad consensum, si illud prævideatur inefficax.

XI. Actus liberos inhonestos citra amorem peccati Deus prædefinire nullatenus potest, non solùm quoad formale, sed nec etiam quoad materialem eorum entitatem. Quare peccata ex directione scientiæ mediæ solùm permittit, volendo illa voluntate dumtaxat signi, non beneplaciti; quatenus auxilium per scien-

tiam

tiam mediam prævisum sufficiens, & inefficax confert animo sincero, ut bona operatio consequatur; quamvìs deinde ex voluntatis pravitate fine intento fraudetur; propterea quando Deus obdurat, aut obcæcat, non præstat id adjuvando, sed ut loquitur Augustinus, deserendo; non impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam; hoc est non conferendo auxilia prævisa efficacia, sed purè sufficientia, citra ullam prædefinitionem culpæ. Hinc dicimus, auxilium inefficax nunquam conferri quà inefficax; imò nec posse de potentia absoluta sic conferri, quin Deus dicatur peccati Auctor; sed auxilium prævisum inefficax ità Deus confert, ut illud ipsum esset libentius collaturus, si prævisum fuisset efficax.

XII. Formalis malitia peccati commissionis, ne inadæquatè quidem consistit in privativo, seu negativo. Nec aptè reponitur in positivo morali superaddito entitati physicæ actûs peccaminosi; aut in relatione disconvenientiæ cum natura rationali eidem entitati superaddita: quare consistit adæquatè in positivo morali cum entitate physica actûs identificato, ad quod consequitur privatio rectitudinis debitæ voluntati, dum liberè operatur cum advertentia ad regulam morum. Idémque dicendum putamus de peccato omissionis suppositâ repugnantiâ puræ omissionis liberæ.

XIII. Repugnat Divina Prædefinitio, quæ nullo habito respectu ad scientiam mediam, efficaciter actum liberum intendat, illum prædeterminando, aut condeterminando. Physica siquidem præmotio libertatē arbitrii evertit; quinimò destruit conceptum Gratiæ purè sufficientis in malè operantibus; ut proinde vacent culpâ, dum peccant; ac demũ reddit Deum peccati Auctorē si ex cohærentia doctrinæ detur, tum ad consensum, tum etiam ad dissensum. Decretum etiam condeterminans, vel libertatem evertit arbitrii creati, si ponatur in-

tur inimpedibilè; vel infrustrabilitatem Divinæ voluntatis, si ponatur impedibile: utrovis autē modo ponatur formale peccati, non minus Deo imputuraretur, quàm Creaturæ, si uterque simultaneè ad illud determinaret.

XIV. Præscindimus hìc à via conciliandi libertatem creatam cum infrustrabili Divinæ Gratiæ efficacia: asserimus tamen, præter gratiam efficacem in actu secundo, quæ cooperationis Gratia nuncupatur, importans auxilium, quod consensui annectatur, dari etiam Gratiam prævenientem in actu primo efficacem; quæ involvit tum auxilium indifferens, tum etiam futuritionem consensûs conditionatam, seu scientiam mediam de consensu sub tali auxilio; Huic autem Gratiæ, dum superadditur voluntas Dei specialiter benevola, conferens hujusmodi auxilium ex intentione consensûs secuturi, competit ratio specialis beneficii relatè ad consentientem præ non consentiente. Porrò Gratiá præveniens in actu primo efficax, antequam intelligatur in uno conjungenda cum consensu, in altero non conjungenda, quoad suam entitatem non est necessariò diversa: Propterea potest eadem entitativè invariata esse, tam in consentiente, quàm in dissentiente.

XV. Præter Gratiam actualem datur Habitualis justificans, quæ est qualitas supernaturalis physicè, ac permanenter animæ inhærens, reddens hominem Dei filium adoptivum, amicum, & vitæ æternæ hæredem. Et quippe participatio Divinæ naturæ, non solùm eo modo, quo Creaturæ omnes sunt entia per participationem Dei, sed speciali ratione, juxta quam D. Petrus habet: *Pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc Divinæ efficiamini consortes naturæ.* Participat enim Divinam naturam, tum Ethicè, & moraliter sumptam, quatenus ad bonos mores disponit, & indisponit ad malos; tum sumptam physicè, per hoc quòd Gratia sit natura supernaturalis ut quo, tribuens nobis

nobis radicaliter posse Deum clarè intueri, quod soli Deo naturaliter convenit: quare quod est proprium Divinæ naturæ, & cuilibet naturæ creatæ, ac creabili repugnat, posse scilicet Deum propriis viribus intueri, hoc homo per gratiam participat, quæ radix est habituum, & actuum supernaturalium, quibus ad Dei visionem disponimur. Negamus tamen esse participationem Divinæ naturæ in suo esse reali, & adductivam Divinitatis, in quantùm cum Spiritu S. idenficatæ, in animam, adeò ut de formali veniat Spiritus S. ad constitutionem filiationis adoptivæ, quæ justitiam, & sanctitatem radicet. Est enim Divinæ naturæ participatio solùm similitudinariè, ut proinde Spiritus S. tam ad denominationem filii adoptivi, quàm ad denominationem justi se habeat tantùm de causali. Esto autem verum esset, Personam Spiritûs S. animæ donatam, & appropriatam, de formali se habere ad denominationem filii Dei adoptivi, non per hoc posset Creatura affecta hujusmodi gratiâ condignè satisfacere pro mortali alieno; quamvìs hoc supponatur finitæ gravitatis in linea injuriæ.

XVI. Gratia justificans præsentis ordinis independenter à quolibet Dei favore extrinseco, ex natura sua, & essentialiter reddit hominem Dei filium adoptivum, amicum, hæredem, & justum. Hinc dicimus, illam non solùm esse naturam supernaturalem, seu primam radicem habituum, ac operationum supernaturalium; sed etiam esse veluti externam Dei promissionem, quâ Deus se obligat ad amandum justum amore amicabili, & ad gloriam illi conferendam, nisi velit amicitiam rescindere, & gratiam amittere per peccatum. Ex quo fit, Gratiam præsentis ordinis ex intrinsecis suis esse incompossibilem cum mortali. Possibilem tamen censemus in alio ordine Gratiam habitualem, quæ sit solùm pura, ac specialis Divinæ

 natu-

natura participatio, seu radix omnis supernaturalitatis, & compossibilis cum culpa gravi.

XVII. Habitus Charitatis non solùm ratione ratiocinata, sed etiam realiter distinguitur à Gratia Sanctificante, cujus est proprietas. Neque hujusmodi habitus, neque Actus Charitatis, nec Visio ipsa beata justificant formaliter. Potest in alio ordine mortale condonari per condonationem merè extrinsecam, citra Gratiæ infusionem. Potest etiam peccatum remitti citra præviam peccatoris retractationem. Denique quamvìs effectus formales intrinseci, qui habentur per Gratiam præsentis ordinis, haberi divinitus non possint per formam extrinsecam; effectus tamen formales, quos Gratia præsentis ordinis communicat justo, communicando se illi intrinsecè, possunt in alio ordine haberi per formam extrinsecam; atque adeò potest homo esse Sanctus, Dei filius adoptivus, amicus, & hæres per Sanctitatem extrinsecam.

XVIII. Status puræ naturæ non elevatæ ad finem supernaturalem est possibilis; Sicut etiam status naturæ puræ non integræ, excludentis subjectionem concupiscentiæ. Isthæc enim integritas non est homini connaturalis; ut nec immunitas à morte, & à mortis vestigiis. Natura lapsa est debilior purâ; adeò ut liberum arbitrium per peccatum sit attenuatum, & inclinatum, ut loquitur Tridentinum; & homo non solùm sit spoliatus donis gratuitis, sed etiam vulneratus in naturalibus, juxta communem intelligentiam parabolæ hominis descendentis in Jericho,

XIX. In natura lapsa potest homo naturæ viribus aliquas veritates tum practicas, tùm speculativas attingere; non tamen omnes collectivè; Nihilominus ad quamcumque veritatem determinatam hìc, & nunc attingendum opus est aliquâ gratiâ, seu auxilio indebito Dei providentis; ut Auctoris naturæ, con-

distincta

distincta à dono creationis. Ad cogitationes verò salutares requiritur Gratia per Christum, seu ordinis supernaturalis; Sicut etiam ad cognoscendum cognitione certâ, & infallibili verum aliquod intrinsecè,& quoad substantiam supernaturale. Pariformiter ad ponendum in natura lapsa opus aliquod honestum, & ad aliquas tentationes superandas sufficiunt vires naturales; in exercitio tamen cujusvis operis honesti ordinis naturalis requiritur speciale Dei beneficium condistinctum à dono creationis; & ad opus honestum salutare requiritur Gratia per Christum ordinis supernaturalis.

XX. Natura lapsa de facto citra Gratiam Theologicam caret potentiâ etiam physicâ ad totam legem servandam, prout hæc complectitur præcepta tam naturalia, quàm supernaturalia. Ad servandam verò totam legem naturalem, complectentem videlicet præcepta dumtaxat naturalia, datur potentia physica; & quamvìs non detur potentia moralis ad eam diu servandam, datur tamen isthæc potentia ad illam brevi servandam; quousque scilicet non occurrat tentatio gravis,aut tentationum non gravium multitudo. Hinc potest homo etiam moraliter in statu naturæ lapsæ diligere Deum super omnia amore tùm concupiscentiæ, quatenus nostrum bonum beatificum est, tùm etiam amicitiæ naturali; & quidem efficaci, non solùm quoad affectum,sed etiam quoad effectum; brevi tamen tempore, ad diuturnam enim hujuscemodi amoris continuationem potentia moralis non datur. Porrò ad perseverandum in gratia finaliter requiritur speciale Dei auxilium, & specialis protectio, quinimò sicut qui caret Fide non potest moraliter diu servare totam legem naturalem, quia deest ei specialis protectio,quam Deus circa Fideles exercet; ità Fidelis, qui caret Dei amicitiâ, nequit moraliter diu servare Divi-

na præcepta, quia deest ei protectio specialis, quam Deus exercet circa amicos. Citra speciale privilegium nequit homo vitare omnia venialia in tota vita; Hujusmodi tamen impotentia non est physica, sed moralis; & quidem simpliciter dicta, non secundùm quid: Est antecedens, non consequens; nec est necessariò determinata, sed potest esse vaga; oriturque ex arbitrii vertibilitate, & inconstantia, ex frequentia tentationum impellentium ad venialia, ex propensione ad delectabilia; ex Dæmonis instigatione, ex naturæ imbecillitate.

# FINIS.

# INDEX
## RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Tertia Parte
## DE GRATIA
Continentur.

*Primus numerus designat Disputationem, secundus Quæstionem, tertius numerum marginalem.*

### A

secun-

## H



I Im-

## I



## M.



## N

# O



# P

T



V



FINIS.